

Česká republika
Nejvyšší kontrolní úřad

EU REPORT 2023

ZPRÁVA O FINANČNÍM ŘÍZENÍ PROSTŘEDKŮ EVROPSKÉ UNIE
V ČESKÉ REPUBLICCE

OBSAH

Seznam použitých zkratk	6
Oddíl I. Kontrolní činnost NKÚ a dalších orgánů externí kontroly v oblasti rozpočtových prostředků EU vyčleněných pro ČR	13
A. Podpora poskytovaná z Evropské unie v dotačním prostředí ČR	14
A.1 Změny ve struktuře kontrolních zjištění NKÚ	14
A.2 Vývoj počtu dotačních titulů spolufinancovaných ze zdrojů EU	16
A.3 Administrativní zajištění implementace podpory spolufinancované z ESIF	17
A.4 Náklady na implementaci podpor spolufinancovaných z ESIF	18
A.5 Dá se to udělat i lépe?	19
B. Kontrolní činnost NKÚ ve sledovaném období	21
B.1 Přehled o schválených kontrolních závěrech NKÚ	21
B.2 Kontroly legality a audity výkonnosti v oblasti výdajů rozpočtu EU	24
B.3 Finanční audity s vazbou na rozpočtové prostředky EU	45
B.4 Opatření přijímaná vládou ČR k nápravě nedostatků zjištěných kontrolami NKÚ	46
C. Auditní činnost dalších kontrolních orgánů v roce 2022 v ČR	48
C.1 Výstupy Auditního orgánu	48
C.2 Auditní činnost EÚD ve vztahu k ČR	57
C.3 Auditní mise Evropské komise ve vztahu k ČR	63
Oddíl II. Finanční řízení prostředků EU v ČR v evropském kontextu	65
D. Rozpočet EU a jeho vztah k České republice	66
D.1 Víceletý finanční rámec pro období 2021–2027	66
D.2 Rozpočet Evropské unie v roce 2021	67
D.3 Rozpočet EU a jeho vztah k České republice	69
D.4 Ochrana finančních zájmů EU	74
D.5 Opatření k plnění rozpočtu EU v roce 2022	76
E. Sektorové záležitosti 2022	81
E.1 Příjmy se vztahem na zdroje rozpočtu EU	81
E.2 Výdaje spolufinancované z evropských strukturálních a investičních fondů	86
E.3 Modernizační fond a Národní plán obnovy	96
E.4 Výdaje na společnou zemědělskou politiku	100
E.5 Výdaje na společnou rybářskou politiku	106

F.	Právní otázky	108
F.1	Doporučení NKÚ ke změnám právního prostředí v roce 2022.....	108
F.2	Plnění závazků vyplývajících ze smluv nebo právních aktů orgánů Evropské unie.....	109
G.	Prameny a literatura	112
Přílohy	115
1.	Implementační struktura pro podpory z evropských fondů.....	116
2.	Přehled činností v procesu administrace podpor z ESIF	119
3.	Přehled auditních misí EÚD provedených v České republice v letech 2021 a 2022	120
4.	Přehled auditních a ověřovacích misí Komise provedených v České republice v letech 2021 a 2022	122

Redakční poznámka:

Redakční uzávěrka *EU reportu 2023* byla stanovena standardním způsobem, tj. k datu 31. března 2023, proto jsou v publikaci uváděny prakticky výhradně číselné údaje a související kontextové informace dostupné do stanoveného data. Tato zásada je v publikaci prolomena pouze ve výjimečných případech, a to s ohledem na významnost sdělení důležitého pro dokreslení některých skutečností. Tyto údaje však nejsou předmětem analýz ani srovnávání a mají pouze doplňující charakter.

Jak se v posledních vydáních EU reportu stalo dobrou praxí, zpracovaly podklady k vybraným částem publikace příslušné organizační útvary Ministerstva financí /MF/, Ministerstva pro místní rozvoj /MMR/ a Státního zemědělského intervenčního fondu /SZIF/. Auditní orgán /AO/ (odbor 52 MF) podal v podkapitole C.1 komplexní informaci o svých výstupech v oblasti veřejnosprávních kontrol a auditů prostředků evropských strukturálních a investičních fondů /ESIF/. Národní orgán pro koordinaci /NOK/ (organizační útvar MMR) zpracoval informace o čerpání alokace prostředků ESIF včetně prostředků z nástroje *Pomoc při oživení pro soudržnost a území Evropy /REACT-EU/* k řešení ekonomických následků pandemie covidu-19 a zpracoval také problematiku opatření přijatých v rámci některých operačních programů /OP/ k sociální podpoře a začleňování uprchlíků z Ukrajiny. Tyto informace tvoří obsah podkapitol E.1 až E.3. SZIF poskytl podklady pro formulování obsahu podkapitol E.4 a E.5 zaměřených na společnou zemědělskou politiku /SZP/ a společnou rybářskou politiku /SRP/.

Autorský tým všem odpovědným pracovníkům obou ministerstev a SZIF děkuje za skvělou spolupráci.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

3E	účelnost, hospodárnost a efektivnost
AMIF	<i>Azylový, migrační a integrační fond</i>
AO	Auditní orgán
AUS	auditní strategie Auditního orgánu
CID	prováděcí rozhodnutí Rady
CRR	Centrum pro regionální rozvoj České republiky
CZV	celkové způsobilé výdaje
ČR	Česká republika
ČR 2030	strategický rámec <i>Česká republika 2030</i>
ČS	členský stát EU
DAS	prohlášení o věrohodnosti účetní závěrky
DoP	dohoda o partnerství
DPH	daň z přidané hodnoty
EET	elektronická evidence tržeb
EFRR	<i>Evropský fond pro regionální rozvoj</i>
ENRAF	<i>Evropský námořní, rybářský a akvakulturní fond</i>
ENRF	<i>Evropský námořní a rybářský fond</i>
EP	Evropský parlament
EPSP	<i>Evropský pilíř sociálních práv</i>
ESF	<i>Evropský sociální fond</i>
ESIF	evropské strukturální a investiční fondy (ESI fondy)
EU	Evropská unie
EU Pilot	systém strukturovaného dialogu ohledně řešení porušení práva EU
EU-27	27 členských států EU (po odchodu Spojeného království z EU)
EU-28	27 členských států EU a Spojené království
EÚD	Evropský účetní dvůr
EZFRV	<i>Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova</i>
EZZF	<i>Evropský zemědělský záruční fond</i>
FA	finanční audit
FEAD	<i>Fond evropské pomoci nejchudším osobám</i>
FN	finanční nástroje
FS	<i>Fond soudržnosti</i>
FST	<i>Fond pro spravedlivou transformaci</i>
FTE	ekvivalent plného pracovního úvazku
FVB	<i>Fond pro vnitřní bezpečnost</i>
G20	skupina největších ekonomik světa představovaná ministry financí a guvernéry centrálních bank 19 států a zastoupením společného trhu Evropské unie

HDP	hrubý domácí produkt
HND	hrubý národní důchod
ICT	informační a komunikační technologie
INTERREG ČR–PL	program přeshraniční spolupráce PO14+ <i>Interreg V-A Česká republika – Polsko</i>
IROP14+	<i>Integrovaný regionální operační program</i> pro programové období 2014–2020
IROP	<i>Integrovaný regionální operační program 2021–2027</i>
IS ESF	informační systém ESF 2014+
KA	kontrolní akce NKÚ
KIS	<i>Kontrolní informační systém NKÚ</i>
KO	kontrolovaná osoba
Komise	Evropská komise
Koncepce	<i>Koncepce rodinné politiky</i>
KP 2022	<i>Konvergenční program České republiky (duben 2022)</i>
KZ	kontrolní závěr NKÚ
LNG	zkapalněný zemní plyn
LPIS	<i>Evidence využití zemědělské půdy dle uživatelských vztahů</i>
MAS	místní akční skupina
MD	Ministerstvo dopravy
MF	Ministerstvo financí
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MoF	<i>Modernizační fond</i>
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MSp	Ministerstvo spravedlnosti
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
MZ	meziroční změna
MZd	Ministerstvo zdravotnictví
MZe	Ministerstvo zemědělství
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NGEU	<i>Nástroj EU na podporu oživení</i>
NEET	Not in Education, Employment, or Training
NKÚ	Nejvyšší kontrolní úřad
NOK	Národní orgán pro koordinaci (organizační jednotka MMR)

nové Obecné nařízení	nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1060 ze dne 24. června 2021, o společných ustanoveních pro Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond plus, Fond soudržnosti, Fond pro spravedlivou transformaci a Evropský námořní, rybářský a akvakulturní fond a o finančních pravidlech pro tyto fondy a pro Azylový, migrační a integrační fond, Fond pro vnitřní bezpečnost a Nástroj pro finanční podporu správy hranic a vízové politiky.
NPI	Národní pedagogický institut České republiky
NPO	<i>Národní plán obnovy</i>
NPR 2022	<i>Národní program reformy České republiky 2022</i>
NPVB	<i>Národní program pro vnitřní bezpečnost</i>
NPŽP	<i>Národní program Životní prostředí</i>
NS	návštěvnické středisko
Obecné nařízení	nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 ze dne 17. prosince 2013, o společných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti, Evropském zemědělském fondu pro rozvoj venkova a Evropském námořním a rybářském fondu, o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti a Evropském námořním a rybářském fondu a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1083/2006
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OLAF	Evropský úřad pro boj proti podvodům
OO	odpovědný orgán
OP	operační program
OPD14+	<i>OP Doprava pro programové období 2014–2020</i>
OPD	<i>OP Doprava 2021–2027</i>
OP JAK	<i>OP Jan Amos Komenský</i>
OP PIK	<i>OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost</i>
OP PMP	<i>Operační program potravinové a materiální pomoci</i>
OP PPR	<i>OP Praha – pól růstu ČR</i>
OPR14+	<i>OP Rybářství 2014–2020</i>
OPR	<i>OP Rybářství 2021–2027</i>
OPST	<i>OP Spravedlivá transformace</i>
OP TAK	<i>OP Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost</i>
OPTP14+	<i>OP Technická pomoc 2014–2020</i>
OPTP	<i>OP Technická pomoc 2021–2027</i>
OP VVV	<i>OP Výzkum, vývoj a vzdělávání</i>
OPZ	<i>OP Zaměstnanost 2014–2020</i>
OPZ+	<i>OP Zaměstnanost plus 2021–2027</i>
OPŽP14+	<i>OP Životní prostředí 2014–2020</i>
OPŽP	<i>OP Životní prostředí 2021–2027</i>

PMS	Probační a mediační služba
PO	prioritní osa
PO7+	programové období 2007–2013
PO14+	programové období 2014–2020
PO21+	programové období 2021–2027
politika soudržnosti	politika hospodářské, sociální a územní soudržnosti
PPUČ	projekt <i>Budování kapacit pro rozvoj základních pre/gramotností v předškolním a základním vzdělávání – Podpora práce učitelů</i>
PRV	program rozvoje venkova
PRV7+	<i>Program rozvoje venkova ČR na období 2007–2013</i>
PRV14+	<i>Program rozvoje venkova na období 2014–2020</i>
PS PČR	Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky
PVP	přechodná vnitrostátní podpora
Rada	Rada Evropské unie
REACT-EU	<i>Pomoc při oživení pro soudržnost a území Evropy</i>
Roční analýza	<i>Roční analýza udržitelného růstu 2022</i>
RRF	<i>Nástroj pro oživení a odolnost</i>
ŘKS	řídící a kontrolní systém
ŘO	řídící orgán
ŘV NPO	Řídící výbor <i>Národního plánu obnovy</i>
SAPS	jednotná platba na plochu
SBOP	společná bezpečnostní a obranná politika EU
SC	specifický cíl
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
SDV	<i>Strategie digitálního vzdělávání do roku 2020</i>
Senát	Senát Parlamentu České republiky
SFDI	Státní fond dopravní infrastruktury
SFŽP	Státní fond životního prostředí České republiky
sledované KA	kontrolní akce NKÚ, které se vztahují k rozpočtu EU a byly dokončeny ve sledovaném období
sledované období	1. duben 2022 až 31. březen 2023
SMS	<i>Single Market Scoreboard</i>
Sněmovna	Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky
SOT	společná organizace trhu EU
Soudržnost	podokruh rozpočtu EU <i>Hospodářská, sociální a územní soudržnost</i>
SP SZP	strategický plán společné zemědělské politiky EU
SRP	společná rybářská politika EU
Strategie eJustice	<i>Resortní strategie pro rozvoj eJustice 2016–2020</i>

studie Komise	studie Komise <i>Nové posouzení ESI fondů – administrativní náklady a břemeno</i> z října 2018 (European Commission, Directorate-General for Regional and Urban Policy, <i>New assessment of ESIF administrative costs and burden: final report</i> , Publications Office, 2018)
SURE	finanční nástroj <i>Podpora na zmírnění rizik nezaměstnanosti v mimořádné situaci (Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency)</i>
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
SZP	společná zemědělská politika EU
SŽ	Správa železnic, státní organizace
TEN-T	hlavní transevropská dopravní síť
TVZ	tradiční vlastní zdroje
ÚV	Úřad vlády České republiky
VFR	víceletý finanční rámec
VFR21+	víceletý finanční rámec na období let 2021–2027
VKZ	výroční kontrolní zpráva(y) Auditního orgánu
Výroční zpráva	<i>Výroční zpráva o plnění rozpočtu EU za rozpočtový rok 2021</i>
zákon o NKÚ	zákon č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů
ZCHÚ	zvláště chráněné území
Zpráva	<i>33. výroční zpráva o ochraně finančních zájmů Evropské unie – boj proti podvodům – 2021</i>
Zpráva 2022	<i>Zpráva o realizaci Národního programu reforem České republiky 2022</i>
Zpráva o zdanění	<i>Výroční zpráva o zdanění 2022</i>
ZS	zprostředkující subjekt
ZZ	zvláštní zpráva EÚD

Zkratky států použité v grafech

AT	Rakousko	IE	Irsko
BE	Belgie	IT	Itálie
BG	Bulharsko	LT	Litva
CY	Kypr	LU	Lucembursko
CZ	Česká republika	LV	Lotyšsko
DE	Německo	MT	Malta
DK	Dánsko	NL	Nizozemsko
EE	Estonsko	PL	Polsko
EL	Řecko	PT	Portugalsko
ES	Španělsko	RO	Rumunsko
FI	Finsko	SE	Švédsko
FR	Francie	SI	Slovinsko
HR	Chorvatsko	SK	Slovensko
HU	Maďarsko	UK	Spojené království Velké Británie a Severního Irska

ODDÍL I.

KONTROLNÍ ČINNOST NKÚ A DALŠÍCH ORGÁNŮ EXTERNÍ
KONTROLY V OBLASTI ROZPOČTOVÝCH PROSTŘEDKŮ EU
VYČLENĚNÝCH PRO ČR

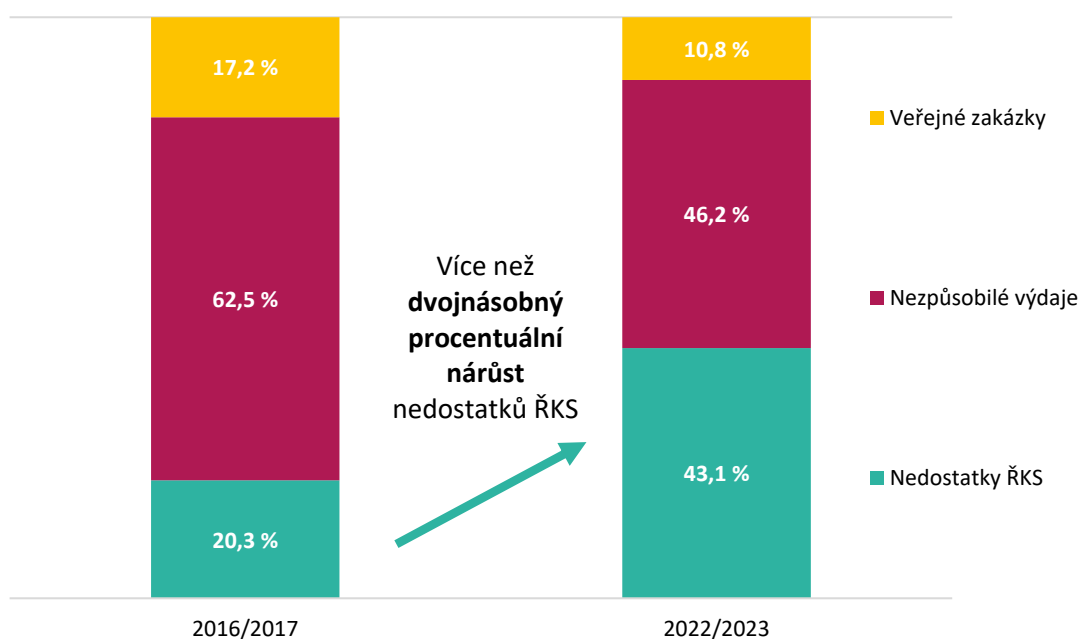
A. PODPORA POSKYTOVANÁ Z EVROPSKÉ UNIE V DOTAČNÍM PROSTŘEDÍ ČR

Již v souvislosti s přípravami České republiky /ČR/ na vstup do Evropské unie /EU/ a zahájením čerpání peněžních prostředků z předvstupních fondů EU se Nejvyšší kontrolní úřad /NKÚ/ problematice legality, účelnosti, hospodárnosti a efektivnosti využívání poskytované podpory z rozpočtu EU začal věnovat systematicky.

A.1 ZMĚNY VE STRUKTUŘE KONTROLNÍCH ZJIŠTĚNÍ NKÚ

NKÚ analyzuje strukturu svých kontrolních nálezů u prostředků s vazbou na rozpočet EU již od roku 2016. K tomu si stanovil tematicky sourodé skupiny zjištění, u kterých sleduje četnost jejich výskytu vždy za období dvanácti měsíců (viz EU reporty vydané od roku 2017). Graf č. 1 srovnává procentuální zastoupení tří nejvýznamnějších skupin kontrolních zjištění, která učinil NKÚ od 1. dubna 2016 do 31. března 2017 a od 1. dubna 2022 do 31. března 2023 (tedy ve sledovaném období).

Graf č. 1: Změna struktury nejvýznamnějších skupin kontrolních zjištění s porušením zákonných a podzákonných norem v KA zaměřených na prostředky mající vztah k rozpočtu EU

Zdroj: Kontrolní informační systém NKÚ /KIS/, březen 2023.

Je zjevné, že nedostatky řídicího a kontrolního systému /ŘKS/ zaujímají podstatně větší procentuální podíl než před šesti lety. Samotný počet těchto nedostatků se sice mezi obdobími znázorněnými v grafu č. 1 výrazně nezvýšil, klesl však počet nedostatků zjišťovaných v oblasti nezpůsobilých výdajů a zadávání zakázek. Tuto skutečnost potvrzují i údaje ze zpráv Evropského úřadu pro boj proti podvodům /OLAF/, podle kterých postupně klesá počet i příslušné finanční objemy nahlášených případů podvodných jednání.

Zastoupení nedostatků ŘKS ve struktuře kontrolních zjištění NKÚ je dáno zejména postupnou změnou v zaměření kontrol NKÚ s rostoucím důrazem na odhalování systémových nedostatků, neboť jde o nedostatky s potenciálně nejzávažnějšími dopady na hospodaření s veřejnými zdroji.

Kontrolní závěry NKÚ /KZ/ opakovaně konstatují přetrvávající nedostatečné nastavení cílů programů/projektů řídicími orgány /ŘO/ a použití nevhodných monitorovacích indikátorů. NKÚ považuje za nezbytné, aby věcná náplň cílů vycházela z objektivně specifikovaných potřeb. V důsledku těchto chyb dochází k porušování zásad účelnosti, hospodárnosti a efektivnosti /3E/ poskytnutých podpor. NKÚ svými kontrolními akcemi zjistil například:

- významný systémový nedostatek spočívající v proplácení nezpůsobilých výdajů příjemců na nákup nemovitostí od osob blízkých (KA č. 21/22¹);
- ŘO neposuzoval hospodárnost, efektivnost a účelnost při nakládání s veřejnými prostředky a nevyžadoval důsledně splnění podmínek, které stanovil v rozhodnutí o poskytnutí dotace (KA č. 21/17²);
- ŘO nesledoval skutečný přínos poskytovaných dotací a v rámci své činnosti nenaplnňoval povinnost soustavně vyhodnocovat efektivnost výdajů vynakládaných na podporované projekty (KA č. 22/10³);
- ŘO stanovil ukazatele, které hodnotí výstupy podpory pouze z hlediska technických parametrů, tj. naplnění očekávaného počtu nových zařízení a délky nových tratí v kilometrech, nebude však schopen jejich prostřednictvím vyhodnotit, zda vlivem podpory došlo ke zvýšení využívání veřejné hromadné dopravy na úkor automobilové dopravy, zda se snížily emise škodlivých látek nebo zda byly zkvalitněny a zrychleny spoje a uspokojeny přepravní potřeby ve městech (KA č. 20/14⁴).

Také proces výběru projektů, jejichž realizace přinese nejvyšší přidanou hodnotu a zajistí vynaložení veřejných prostředků v souladu s principy 3E, má stále významný prostor umožňující zlepšení. NKÚ zjistil například tyto skutečnosti:

- ŘO nevytvořil předpoklady pro objektivní vyhodnocení výsledků a přínosů jednotlivých projektů, cíle a očekávané výsledky projektů byly stanoveny jen obecně a bez měřitelných ukazatelů, které by umožnily vyhodnotit, nakolik se podařilo naplnit očekávání (KA č. 21/03⁵);
- kritérium posouzení potřebnosti poskytnutí podpory bylo ověřováno pouze formálně – ověřeno bylo jen to, zda žádosti obsahují pasáž zdůvodňující pořízení požadovaného vybavení (KA č. 22/04⁶);
- ŘO ponechal výběr konkrétních osob k podpoře i míru poskytované pomoci na partnerských organizacích, které prováděly distribuci pomoci, nemohl proto ověřit, zda byla podpora poskytnuta skutečně potřebným osobám (KA č. 20/23⁷).

Kontrolní poznatky NKÚ a jejich analýzy zachycující postupný vývoj v čase ukazují, že řadu překážek v čerpání alokace vyčleněné pro ČR se podařilo odstranit a Česká republika se ve srovnání s ostatními členskými státy EU /ČS/ propracovala v úspěšnosti implementace podpory do první třetiny pořadí v rámci celé EU.⁸ To platí především z pohledu rychlosti a plynulosti čerpání přidělené alokace. Pokud jde o dosažení adekvátní „hodnoty za peníze“, NKÚ stále zjišťuje případy (viz výše), kdy jsou skutečné přínosy podpory přinejmenším diskutabilní.

1 KA č. 21/22 – Peněžní prostředky státního rozpočtu a Evropské unie poskytované na podporu sociálních podniků.

2 KA č. 21/17 – Peněžní prostředky státního rozpočtu a Evropské unie určené na humanizaci psychiatrické péče.

3 KA č. 22/10 – Peněžní prostředky státního rozpočtu a Evropské unie určené na realizaci a implementaci genderových auditů.

4 KA č. 20/14 – Podpora využívání veřejné hromadné dopravy ve městech v elektrické trakci z operačního programu Doprava 2014–2020.

5 KA č. 21/03 – Peněžní prostředky státu a Evropské unie určené na podporu rekreační plavby.

6 KA č. 22/04 – Peněžní prostředky Integrovaného regionálního operačního programu určené na podporu infrastruktury regionální zdravotní péče.

7 KA č. 20/23 – Peněžní prostředky státního rozpočtu a Evropské unie poskytované na potravinovou a materiální pomoc nejchudším osobám a na opatření ke snižování plýtvání s potravinami.

8 Viz též podkapitola C.2 a průběžně aktualizovaná data Evropské komise zveřejňovaná na webových stránkách https://cohesiondata.ec.europa.eu/cohesion_overview/14-20.

Některé problémy se daří řešit pomaleji a například složitost implementační struktury (viz podkapitola A.2) a bezchybná kooperace jejích jednotlivých článků je ze strany NKÚ stále hodnocena jen jako částečně uspokojivá.

A.2 VÝVOJ POČTU DOTAČNÍCH TITULŮ SPOLUFINANCOVANÝCH ZE ZDROJŮ EU

Ve vztahu k procesu administrace dotací a podpor a plynulosti jejich implementace došel NKÚ k názoru, že poměrně zásadním problémem je relativně široký záběr všech podpor poskytovaných z veřejných zdrojů. Takto rozsáhlý systém je logicky značně nákladný, ve své podstatě zvyšuje riziko nesystémových či „vícezdrojových“ podpor.

Níže uvedený přehled zahrnuje dotační tituly, které byly nebo jsou spolufinancovány z rozpočtu EU prostřednictvím ESIF/fondů EU nebo přímých plateb a plateb v rámci společné organizace trhu /SOT/ a které zároveň v rámci sdíleného řízení podléhaly či podléhají českým autoritám.⁹

Tabulka č. 1: Přehled počtu „evropských“ dotačních titulů v jednotlivých programových obdobích

Programové období	Dotační tituly spolufinancované z rozpočtu EU		
	ESIF/fondy EU	Přímé platby, SOT	Celkem
2004–2006	91	6	97
2007–2013	260	13	273
2014–2020	165	23	188
2021–2027*	155	21	176

Zdroj: analýza zpracovaná NKÚ, březen 2023.

* Pro SZP platí období 2023–2027 (viz bod E.4.1).

První (zkrácené) programové období 2004–2006 je charakteristické relativně velmi malým objemem alokovaných prostředků a také tím, že značná část prostředků z EU v těchto letech stále plynula z fondů tzv. předvstupní pomoci, které nejsou v přehledu zařazeny.

Programové období 2007–2013 /PO7+/ vykazuje zdaleka nejvyšší počet dotačních titulů. Je to dáno především důrazem na regionální dimenzi podpory prostřednictvím sedmi regionálních OP. Každý z těchto programů měl vlastní strukturu os (oblastí podpory), kterých bylo dohromady 110.

Programové období 2014–2020 /PO14+/ zaznamenalo reálný pokles počtu titulů o více než 30 %, projevil se tak opětovné spojení regionálních operačních programů do jediného.

V rámci programového období 2021–2027 /PO21+/ se počet dotačních titulů mírně snížil, přestože se do režimu sdíleného řízení přesunuly prostředky tří „migračních a azylových“ programů a nově vznikly „dočasné“ programy *Národní plán obnovy /NPO/*, *OP Spravedlivá transformace /OPST/* a *Modernizační fond /MoF/*. Pokles počtu titulů byl zaznamenán prakticky u všech programů.

⁹ Terminologii i samotnou věcnou náplň jednotlivých formátů podpory stanovuje legislativa EU a podobu vnitřního strukturálního členění poskytovaných podpor schvaluje Evropská komise na návrh jednotlivých ČS (např. struktura programů je schvalována v rámci dohody o partnerství, vnitřní strukturu OP, tj. osy či oblastí podpory, schvaluje Evropská komise v rámci schvalování programových dokumentů jednotlivých OP).

... a nezapomínejme na národní dotace

Ve spojení s národními dotačními tituly je celý systém dotací a podpor komplikovaný, zbytnělý a obtížně říditelný. NKÚ v této souvislosti upozorňuje na fakt, že čím složitější je systém dotací, tím těžší je zabezpečit smysluplnost a také vzájemnou synergii poskytovaných podpor a zamezit případným překryvům financování.

Další rozměr, který v této souvislosti nelze opomenout, je potřeba značných personálních kapacit, které si proces poskytování dotací a následná kontrola jejich využívání vyžaduje (viz podkapitola A.3). Zde platí, že čím je systém poskytovaných podpor složitější (jak co do počtu dotačních titulů, tak co do kvality a důslednosti výběru podporovaných projektů včetně prováděných kontrol), tím jsou náklady administrace těchto podpor vyšší.

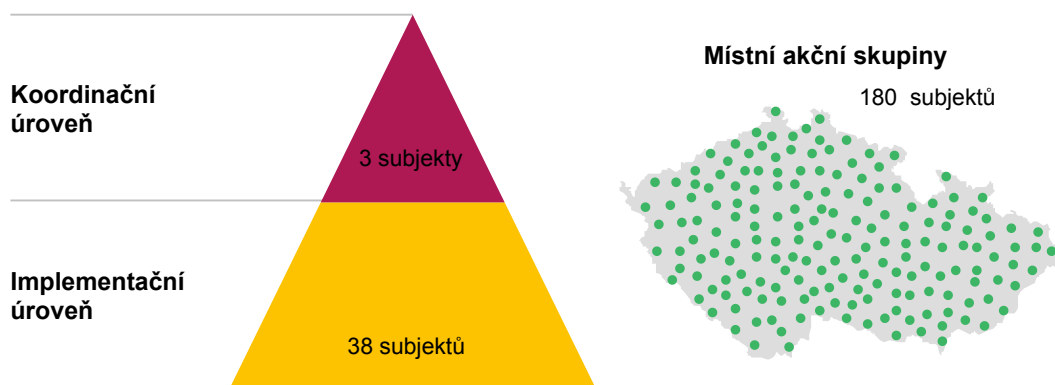
Následující části kapitoly A jsou věnovány analýze podpor poskytovaných výhradně z ESIF, protože u těchto podpor má NKÚ k dispozici detailnější informace a příslušné mezinárodní srovnání.

A.3 ADMINISTRATIVNÍ ZAJIŠTĚNÍ IMPLEMENTACE PODPORY SPOLUFINANCOVANÉ Z ESIF

V této podkapitole se NKÚ věnuje zejména nedávno ukončenému PO14+, a to z důvodu dostupnosti komplexních informací a možnosti provést dílčí srovnání s údaji prezentovanými Evropskou komisí /Komise/.

Problematikou administrace dotací spolufinancovaných z ESIF se v PO14+ zabývalo 221 subjektů, z toho 41 na centrální úrovni¹⁰ a 180 místních akčních skupin¹¹ /MAS/ (viz příloha č. 1).¹² Podle informace MMR působilo ve strukturách „centrálních“ subjektů v roce 2018 přibližně 3,7 tis. pracovníků přepočtených na plný pracovní úvazek /FTE/¹³ a v roce 2022 (ve druhém roce nového programového období) klesl tento počet na 3,4 tis. FTE.¹⁴

Obrázek č. 1: Implementační struktura ESIF v ČR v PO14+

10 K centrální úrovni řízení je zde připojeno také 13 nástrojů realizace územní dimenze v metropolitních oblastech, resp. aglomeracích celostátního významu (integrované územní investice, tj. ITI – Integrated Territorial Investments), a nástrojů pro udržitelný rozvoj pólů růstu (integrované plány rozvoje území – IPRÚ), dále odborné instituce zapojené do nastavení SZP a vedení zemědělských evidencí a další kontrolní orgány v oblasti SZP (viz příloha č. 1).

11 Prostřednictvím MAS je poskytována objemově jen malá část podpor, avšak s důrazem na územní dimenzi.

12 Pro PO21+ působí na centrální úrovni 39 a dohromady 219 subjektů.

13 Z angl. Full-time Equivalent.

14 *Informace o zajištění administrativní kapacity implementační struktury Dohody o partnerství a Národního strategického referenčního rámce za rok 2018 a Informace o zajištění administrativní kapacity implementační struktury Dohody o partnerství a Národního strategického referenčního rámce za rok 2022.*

Komise zveřejnila v říjnu 2018 studii *Nové posouzení ESIF fondů – administrativní náklady a břemeno*¹⁵ /studie Komise/, která uvádí, že celková předpokládaná administrativní kapacita v členských státech EU na celé sedmileté PO14+ (kumulativně za všechny roky PO14+) představuje přibližně 610 tis. FTE.

Studie Komise vyčíslila (předpokládanou) pracovní náročnost v České republice za PO14+ jako celek na 34,3 tis. FTE. Tyto činnosti zajišťovali zpravidla vysoce kvalifikovaní úředníci, což přinášelo značné nároky na finanční zdroje.

A.4 NÁKLADY NA IMPLEMENTACI PODPOR SPOLUFINANCOVANÝCH Z ESIF

Systémy administrace podpor z ESIF jsou v členských státech založeny v legislativě EU a ve své podstatě jsou schvalovány Komisí. EU rovněž nese hlavní tíhu financování celého aparátu podpor z ESIF.

Ve studii Komise je uvedeno, že ČR nesou v průměru jen asi 32 % celkových nákladů na administraci. Zbytek hradí EU prostřednictvím operačních programů. V roce 2018 (kdy byla studie Komise zpracována) šlo v České republice o tzv. velkou technickou pomoc, která byla poskytována z OP *Technická pomoc* pro PO14+ /OPTP14+, a tzv. malou technickou pomoc, která byla poskytována z příslušných prioritních os jednotlivých OP.

NKÚ hodnotil plánované náklady na administraci programů spolufinancovaných z ESIF na celé PO14+, přičemž použil hodnoty uvedené v posledních aktualizacích programových dokumentů jednotlivých programů. Byly zjištěny následující hodnoty spolufinancování z EU:

- Velká technická pomoc (tedy OPTP14+) vykazuje celkovou alokaci „evropského“ podílu ve výši 209,70 mil. €.
- Malá technická pomoc (příslušné osy ostatních OP) vykazuje souhrnnou alokaci „evropského“ podílu ve výši přes 663,83 mil. €.
- Jak je uvedeno výše, ČR přispívají na administrativní náklady spojené s podporou z ESIF přibližně 32 % z národních zdrojů.
- **Při zachování této proporce by celkové náklady na administraci podpory z ESIF v PO14+ činily v ČR 1 153,06 mil. €, což představuje částku přibližně 29,57 mld. Kč¹⁶.**

Odborný odhad uváděný ve studii Komise předpokládá, že lze snížit náklady na administraci až o 26 %. Této úspory by bylo možné efektivně dosáhnout širším aplikováním zjednodušených forem vykazování způsobilých nákladů.¹⁷

Zpracovatelé studie Komise podrobně analyzovali pracnost a finanční náročnost jednotlivých činností v procesu administrace podpor z ESIF. **Definovali 50 dílčích administrativních činností, z nichž nejpracnější a finančně nejnáročnější jsou výkon finanční kontroly a výběr operací** (viz příloha č. 2).

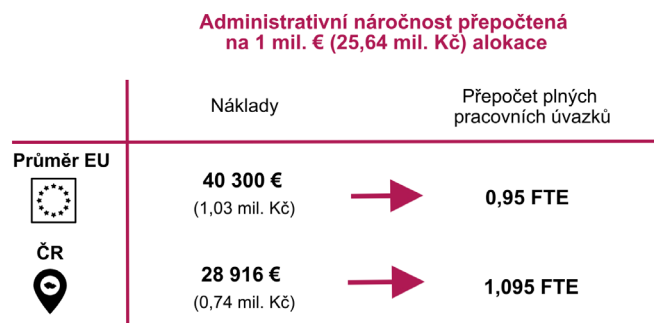
¹⁵ European Commission, Directorate-General for Regional and Urban Policy, *New assessment of ESIF administrative costs and burden: final report*, Publications Office, 2018, dostupné na adrese: <https://data.europa.eu/doi/10.2776/36663>.

¹⁶ Pro přepočítání na české koruny byl zvolen kumulovaný průměr devizového trhu podle České národní banky za rok 2018 ve výši 25,643 Kč/€.

¹⁷ Využití tzv. jednotkových cen (u měřitelných výstupů), paušálního financování zejména nepřímých nákladů a jednorázových částek (tzv. šablony s paušálními částkami) při úhradě způsobilých nákladů.

Vyčíslení administrativních nákladů v přepočtu na 1 mil. € alokace představuje za EU jako celek 40 300 € (tj. cca 1,03 mil. Kč), resp. pracovní kapacitu 0,95 FTE, a to včetně vnitrostátního spolufinancování¹⁸. **Hodnota, kterou studie Komise uvádí pro ČR, představuje v přepočtu na 1 mil. € alokace celkem 28 916 €, tj. více než 0,74 mil. Kč administrativních nákladů, resp. pracovní kapacitu 1,095 FTE.¹⁹**

Obrázek č. 2: Porovnání administrativní náročnosti implementace prostředků EU v ČR s průměrem EU

Zdroj: studie Komise: *Nové posouzení ESI fondů – administrativní náklady a břemeno* (říjen 2018).

Studie Komise zároveň upozorňuje, že administrativní náklady nejsou ukazatelem výkonnosti, proto důrazně doporučuje nepoužívat tyto informace mimo kontext úzce vymezený ve studii Komise k účelovému srovnávání programů nebo ČS anebo k vyvozování závěrů o výkonnosti nebo efektivnosti. Administrativní náklady poskytují pouze informace o tom, kolik pracovní zátěže nebo peněz bylo použito na správu finančních prostředků poskytovaných na podpory spolufinancované z rozpočtu EU.

A.5 DÁ SE TO UDĚLAT I LÉPE?

Poznatky z kontrolní činnosti NKÚ za předchozí programová období ukazují, že jedním z důvodů, proč je velice obtížné jednoznačně vyhodnotit přiměřenost správních (transakčních) nákladů, je **nevhodné nastavení cílů a monitorovacích indikátorů**. Je to jedna ze systémových chyb, které jsou pravidelně předmětem kritiky ze strany NKÚ.²⁰ Další důvod spočívá v tom, že jednotlivé **implementační orgány samostatně nekvantifikují a ve výkaznictví nesledují náklady na administraci** podpory poskytované z rozpočtu EU. **Nezbytným předpokladem pro vyhodnocení přiměřenosti nákladů na administraci každého programu je totiž porovnávání těchto nákladů se skutečnými měřitelnými výsledky programu. Pokud jde o ESIF, dosud se tak, i s přihlédnutím k aplikaci pravidla n+3 v PO14+, nestalo ani na úrovni EU, ani na úrovni jednotlivých ČS.**

Česká republika není výjimkou, neboť rovněž neporovnává výši transakčních nákladů s výsledky jednotlivých programů tak, aby mohly být učiněny relevantní závěry pro jejich posouzení a případná rozhodnutí k úpravě administrativní náročnosti poskytování dotací, resp. revizi administrativních kapacit určených pro správu dotačních titulů. **Tento stav je platný nejen pro „evropské“ dotace, ale i pro národní dotace.**

Některé orgány v ČR administrují jak národní, tak „evropské“ dotace a v podstatě tak „provazují“ paralelní administrativní struktury. Tato skutečnost vytváří prostor pro optimalizaci těchto paralelních struktur s cílem dosáhnout úspor nákladů a kapacit.

18 V administrativních nákladech existují značné rozdíly nejen mezi ČS, ale také mezi jednotlivými ESIF a typy OP, přičemž charakteristikami programu, které nejvíce ovlivňují administrativní náklady, jsou finanční objem, počet příjemců a tematické zaměření programu.

19 Co se týká administrativní zátěže příjemců v rámci EU, studie Komise na omezeném vzorku projektů poukazuje, že i zde mají velikost, trvání a tematická složitost operace přímý dopad na administrativní zátěž. Jak se v průměru EU zdá, činí tato zátěž přibližně 11 % celkového způsobilého financování. To odpovídá 107 800 € nebo 1,5 FTE na 1 mil. € způsobilých výdajů. Vzhledem k poměrně malému vzorku 269 operací jsou však tyto údaje pouze orientační.

20 Podle informace NOK byla indikátorová soustava pro PO21+ zpřehledněna. Počet indikátorů byl snížen a je kladen důraz na využití společných indikátorů stanovených z úrovně Komise. Úplnost a účinnost těchto opatření bude moci NKÚ ověřit až v příštích příslušné tematicky zaměřených kontrolách.

Každý správce dotačních titulů by měl proto zvážit možnost vytvořit jednotnou strukturu pro administraci všech podpor, které poskytuje. Inspirativním krokem může být např. rozhodnutí MZe, které agendu národních dotací v zásadě převedlo pod SZIF²¹. Tím umožnilo optimalizovat využití odborných kapacit i příslušného technického zázemí SZIF a případně i přizpůsobit postupy administrace národních dotací postupům administrace dotací „evropských“ s využitím tzv. „best practice“.

Optimalizace administrativních struktur a zefektivnění jejich postupů není jediným krokem, který by měl vést k úsporám. V kontrolních závěrech NKÚ se dlouhodobě opakují nálezy, které se týkají špatného nastavení cílů a monitorovacích indikátorů. **Přítom výrazný potenciál úspor spočívá především ve změně „dotační architektury“, tj. v přehodnocení způsobu nastavování programů (reálné potřeby versus disponibilní zdroje) a procesů jejich schvalování (zamezení duplicit podpor) s cílem co nejlépe využít vložené veřejné zdroje a kapacity. Jednou z nutných podmínek je definování takového systému výkonnostních indikátorů, který umožní objektivní hodnocení výkonnosti příslušných sektorových politik a nástrojů, jimiž jsou tyto politiky naplňovány.**

Nezbytným krokem v procesu schvalování programů proto musí být posun od indikátorů výstupu k výsledkovým a dopadovým indikátorům.

Výkonnost jednotlivých výdajových politik musí být hodnocena průběžně i následně, a to i v delším časovém horizontu, a bezprostředně musí být přijímána opatření k nápravě. V řadě zemí, případně institucí²² se již nyní úspěšně aplikuje hodnocení výkonnosti rozpočtů, a to včetně odvětvových rozpočtů, při kterém je kladen důraz na výsledky. To si samozřejmě **vyžaduje mnohem dokonalejší přípravu sestavování rozpočtů příslušných resortů a zvolení odpovídajících hodnoticích ukazatelů zaměřených na výsledky a dopady.** Ve svém důsledku by tyto kroky mohly vést ke změně přístupu některých správců programů, pro které dosud platí pravidlo vyčerpat prostředky v příslušném rozpočtovém roce za každou cenu. Touto problematikou se podrobně zabýval též *EU report 2021* (kapitola B).

21 Původně vykonával SZIF pouze úlohu administrativního orgánu pro „evropské“ podpory.

22 Např. v Austrálii, Kanadě, Francii, Nizozemsku, Spojeném království nebo ve Světové bance, Světové zdravotnické organizaci apod.

B. KONTROLNÍ ČINNOST NKÚ VE SLEDOVANÉM OBDOBÍ

B.1 PŘEHLED O SCHVÁLENÝCH KONTROLNÍCH ZÁVĚRECH NKÚ

Ve sledovaném období (tj. od 1. dubna 2022 do 31. března 2023) schválilo Kolegium NKÚ celkem čtrnáct KZ z kontrolních akcí /KA/, které se týkaly (zcela nebo alespoň částečně) prostředků rozpočtu EU /sledované KA/. Tento počet představuje přibližně jednu třetinu všech KZ, které každoročně Kolegium NKÚ schválí. Vysoký podíl svědčí o tom, že kontrola prostředků majících vztah k rozpočtu EU je pro NKÚ dlouhodobou prioritou.

Tabulka č. 2: Přehled sledovaných KA

Číslo KA	Předmět kontrolní akce	Zveřejnění ve Věstníku NKÚ (částka/rok)
21/06	Peněžní prostředky státu a Evropské unie určené na realizaci opatření v oblasti nakládání s odpady	3/2022
21/09	Peněžní prostředky vynakládané na projekty návštěvnické infrastruktury související s ochranou přírody	3/2022
21/15	Peněžní prostředky státu a Evropské unie vynakládané na propagaci zemědělských produktů a potravin	3/2022
21/17	Peněžní prostředky státního rozpočtu a Evropské unie určené na humanizaci psychiatrické péče	3/2022
21/20	Peněžní prostředky státu a Evropské unie vynakládané na informační systém ESF 2014+	3/2022
21/22	Peněžní prostředky státního rozpočtu a Evropské unie poskytované na podporu sociálních podniků	4/2022
21/24	Závěrečný účet kapitoly státního rozpočtu Ministerstvo zdravotnictví za rok 2021, účetní závěrka Ministerstva zdravotnictví za rok 2021 a údaje předkládané Ministerstvem zdravotnictví pro hodnocení plnění státního rozpočtu za rok 2021	4/2022
21/28	Elektronizace v resortu Ministerstva spravedlnosti	6/2022
21/29	Peněžní prostředky státního rozpočtu a Evropské unie určené na podporu rodinné politiky	6/2022
21/33	Peněžní prostředky státu a Evropské unie vynakládané v resortu Ministerstva zemědělství na podporu zpracování zemědělských produktů	1/2023
21/36	Peněžní prostředky státu a Evropské unie určené na rekonstrukci vybraných mimokoridorových železničních tratí	4/2022
22/02	Peněžní prostředky státu a Evropské unie určené na podporu digitálního vzdělávání	1/2023
22/04	Peněžní prostředky Integrovaného regionálního operačního programu určené na podporu infrastruktury regionální zdravotní péče	1/2023
22/10	Peněžní prostředky státu a Evropské unie určené na realizaci a implementaci genderových auditů	1/2023

Zdroj: KIS, březen 2023.

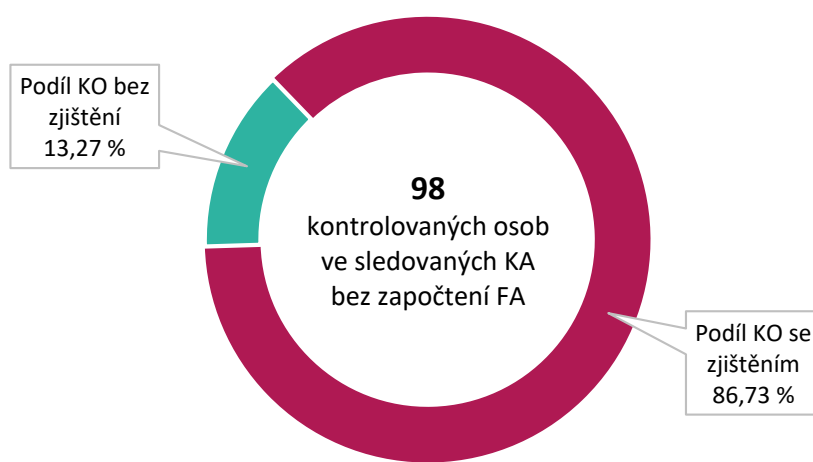
Pozn.: Barevné označení sledovaných KA odpovídá jejich zaměření dle legendy:

	Finanční audit
	Přírodní zdroje
	Soudržnost a konkurenceschopnost

Jak je z tabulky č. 2 patrné, dominantní oblastí kontrol ve sledovaném období byly kontroly „*soudržnosti a konkurenceschopnosti*“ následované kontrolami „*přírodních zdrojů*“. Ve srovnání s kontrolami legality nebo audits výkonosti mají finanční audity /FA/ svá specifika a rovněž charakter kontrolních zjištění je odlišný. FA se zpravidla zaměřují na ověření sestavení závěrečného účtu kapitoly státního rozpočtu, vedení účetnictví, sestavení účetní závěrky a ověření správnosti údajů předkládaných pro hodnocení plnění státního rozpočtu. V následujících statistických přehledech (v podkapitole B.1) proto není zahrnuta KA č. 21/24 (blíže viz podkapitola B.3).

V ostatních třinácti sledovaných KA bylo kontrole NKÚ podrobeno celkem 98 subjektů, tzv. kontrolovaných osob /KO/, přičemž některé z nich byly kontrolovány ve více KA.

Graf č. 2: Rozdělení kontrolovaných osob dle kontrolních zjištění NKÚ

Zdroj: KIS, březen 2023.

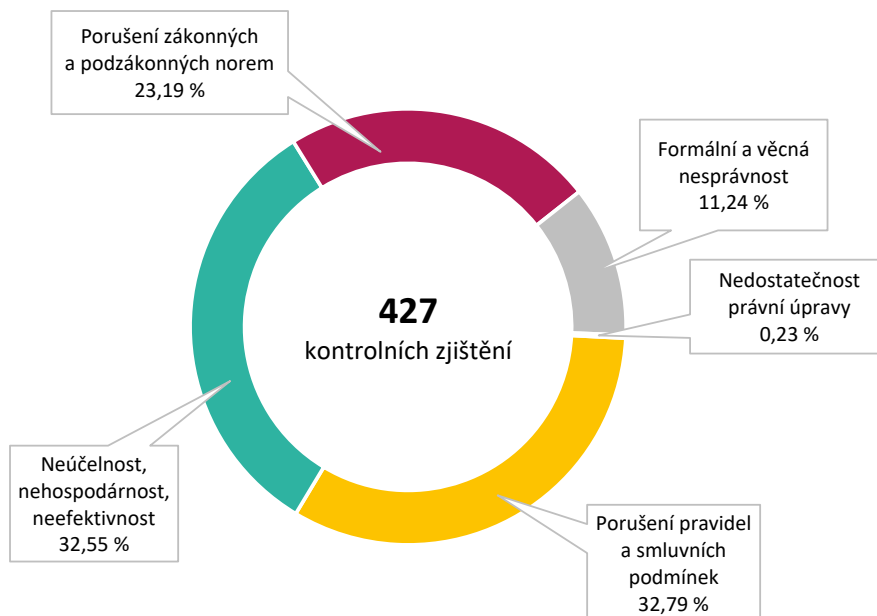
V průběhu sledovaných KA dospěl NKÚ k celkem 427 kontrolním zjištěním. Objem zjištěných nedostatků vyčíslený na úrovni projektů (vybraný vzorek) dosáhl téměř 342,71 mil. Kč. Na systémové úrovni byla nedostatkami (chybami ŘKS) postižena částka 501,56 mil. Kč.

Objem vymahatelných nedostatků zjištěných ve sledovaných KA činil 90,33 mil. Kč, z této částky však na prostředky mající vztah k rozpočtu EU připadá 60,42 mil. Kč.

Čtyřmi ze čtrnácti sledovaných KA byly zjištěny nedostatky, které vedly k tomu, že NKÚ předložil příslušnému správci daně celkem 10 oznámení²³ k dalšímu řešení.

23 NKÚ podává oznámení správcům daně podle § 59 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád. Ve sledovaném období se podání týkala KA č. 21/06, č. 21/22 a č. 22/10 (po třech oznámeních) a KA č. 21/29 (jedno oznámení).

Graf č. 3: Podíly jednotlivých kategorií kontrolních zjištění

Zdroj: KIS, březen 2023.

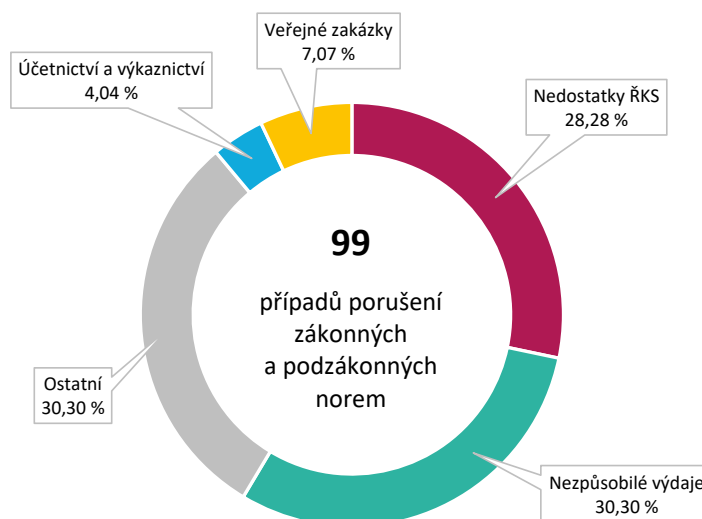
V kontrolách legality a auditech výkonosti učinil NKÚ celkem 427 kontrolních zjištění a z nich bylo 99 zařazeno do kategorie *porušení zákonných a podzákonných norem*²⁴.

Graf č. 4 zobrazuje rozdělení kontrolních zjištění NKÚ v kategorii *porušení zákonných a podzákonných norem* (bez zahrnutí zjištění učiněných v rámci FA) v členění do jednotlivých skupin těchto porušení.

24

V této kategorii jsou zahrnuta porušení závazných právních norem EU a dále národní legislativy ve formě zákonů, vyhlášek a nařízení nebo usnesení vlády.

Graf č. 4: Charakter a míra výskytu porušení právních předpisů

Zdroj: KIS, březen 2023.

Pozn.: Jednotlivá zjištění jsou zařazena podle primárně porušeného předpisu – např. došlo-li k porušení zákona o zadávání veřejných zakázek a v důsledku toho i k nezpůsobilému výdaji s kvalifikací porušení zákona o rozpočtových pravidlech, bylo toto zjištění zařazeno pouze do kategorie *veřejné zakázky*. Kategorie *ostatní* zahrnuje porušení předpisů především v oblasti regionálního rozvoje, veřejné podpory, informačních systémů ve veřejné správě a dále např. v oblasti hydrogeologie nebo použití pesticidů.

V porovnání s předchozím sledovaným obdobím (viz podkapitola A.1 *EU reportu 2022*) se poměry zastoupení jednotlivých kategorií porušení právních předpisů změnilo jen nevýznamně. Nejpočetnější skupinou zjištěných nedostatků zůstávají **nezpůsobilé výdaje**²⁵ (více než 30 %), u kterých byl zaznamenán mírný pokles. Nárůst počtu případů o 8 % zaznamenaly naopak **nedostatky ŘKS**. Relativně nízké procento zjištění NKÚ nadále představují chyby v oblasti **veřejných zakázek**.

B.2 KONTROLY LEGALITY A AUDITY VÝKONNOSTI V OBLASTI VÝDAJŮ ROZPOČTU EU

Text této podkapitoly shrnuje základní informace a hlavní zjištění, jež NKÚ publikoval v 13 kontrolních závěrech ze sledovaných KA, které měly charakter kontrol legality a auditů výkonnosti.

B.2.1 SOUDRŽNOST A KONKURENCESCHOPNOST

Kontrolní akce NKÚ zaměřené na kontrolu výdajů určených na podporu projektů z oblasti soudržnosti a konkurenceschopnosti jsou tradičně nejpočetnější skupinou KA, které mají vztah k rozpočtu EU. Ve sledovaném období do této skupiny KA spadalo celkem deset kontrol.

25

Tato kategorie zahrnuje nezpůsobilé výdaje jednotlivých projektů, nezpůsobilé projekty a nezpůsobilé příjemce podpory.

KA č. 21/09 – Peněžní prostředky vynakládané na projekty návštěvnické infrastruktury související s ochranou přírody

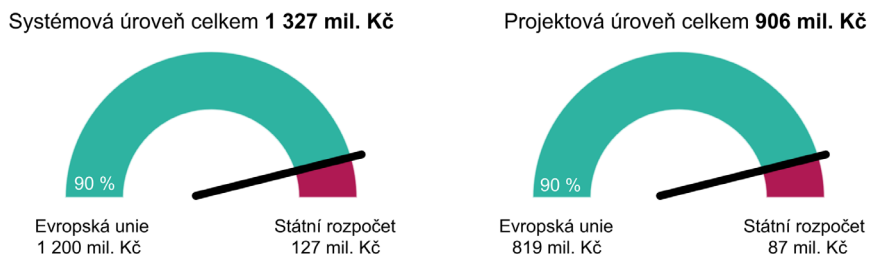
Cílem kontroly bylo prověřit, zda podpora projektů návštěvnické infrastruktury související s ochranou přírody byla nastavena a realizována hospodárným a účelným způsobem. Kontrola se zaměřila zejména na projekty týkající se budování a obnovy návštěvnických středisek /NS/ a vstupních objektů jeskyní.

Kontroly byly podrobeny jak prostředky EU poskytnuté prostřednictvím OP *Životní prostředí 2007–2013* a OP *Životní prostředí 2014–2020 /OPŽP14+/,* tak prostředky vyplacené v rámci spolufinancování ze státního rozpočtu.

NKÚ na vybraném vzorku ověřoval, zda NS naplňují svou činností smysl svého vzniku, tj. zda omezují negativní vlivy návštěvnosti na předmět ochrany, přispívají k usměrnění pohybu návštěvníků, zajišťují potřebnou informovanost veřejnosti o významu ochrany daných území a prohlubují zodpovědné jednání vůči přírodě a životnímu prostředí. Dále NKÚ prověřil, zda monitoring projektů vypovídal o naplnění účelu projektů, zda prostředky vynaložené na budování a obnovu NS byly vynaloženy hospodárně a zda je zajištěna udržitelnost návštěvnických středisek. KA č. 21/09 byla zaměřena na ověření nastavení a fungování ŘKS a zároveň na kontrolu jednotlivých projektů.

V předchozích letech se obdobné problematice věnovaly především KA č. 10/12 a č. 16/10²⁶.

Na systémové úrovni byly kontroly podrobeny peněžní prostředky převyšující 1 327 mil. Kč (z toho více než 1 200 mil. Kč z rozpočtu EU) a na projektové úrovni byly kontrolovány prostředky v hodnotě přes 906 mil. Kč (z toho více než 819 mil. Kč z rozpočtu EU).

NEDOSTATKY ZJIŠTĚNÉ NKÚ

Kontrolou bylo zjištěno, že není dostatečně zajištěno účelné a hospodárné využití peněžních prostředků vynakládaných na projekty návštěvnické infrastruktury. Ministerstvo životního prostředí /MŽP/ nestanovilo jednoznačná hodnotící kritéria zaměřená na posouzení účelnosti vynaložení peněžních prostředků na realizaci projektů. Hodnotící kritéria byla formulována obecně a hledisko účelnosti zahrnovala nedostatečně konkrétně. Ani takto nedostatečně stanovené podmínky výběru projektů však MŽP nerespektovalo a schválilo projekt, který dané podmínky nesplňoval a měl být vyřazen. MŽP tím vytvořilo nerovné podmínky pro žadatele o dotaci.

MŽP při výběru projektů nezohledňovalo počet návštěvníků zvláště chráněných území /ZCHÚ/, jejich atraktivnost a velikost ani vzdálenosti plánovaného NS od již existujících zařízení podobného charakteru. Jedinou podmínkou ze strany MŽP byla realizace pouze jednoho NS pro jedno ZCHÚ (s výjimkou národních parků).

Přínosy konkrétních projektů nebylo možné vyhodnotit, protože MŽP nestanovilo pravidla (kritéria) pro sledování snížení negativních antropogenních vlivů v souvislosti s výstavbou návštěvnické infrastruktury a nesleduje dopady realizace projektů. Výsledek porovnání údajů o návštěvnosti a počtu přestupků v Národním parku Šumava a chráněné krajinné oblasti Moravský kras v letech 2013–2020, které provedl NKÚ, nepotvrdil předpoklad MŽP, že realizací projektů NS dojde k pozitivním změnám v chování návštěvníků. Počet přestupků, ke kterým došlo v ZCHÚ, naopak vykazuje v posledních letech vzrůstající trend. Nedošlo ani k prokazatelnému přínosu NS k zastavení poklesu biodiverzity a snížení negativních antropogenních vlivů.

Výše limitu orientačních investičních nákladů jako jednoho z kritérií pro výběr projektů byla značně nadhodnocená. NKÚ zjistil, že pro výpočet tohoto limitu použilo MŽP výrazně nadhodnocenou částku. Navýšení horní hranice investičních nákladů v PO14+ vzhledem k PO7+ neodpovídalo výši inflačních koeficientů ani nárůstu cen ve stavebnictví. Výše limitu orientačních investičních nákladů nezohledňovala velikost ani návštěvnost ZCHÚ. **Důsledkem byla realizace finančně nadstandardně nákladných projektů.**

Provoz návštěvnických středisek je ztrátový. Část výdajů na jejich provoz je kryta prostředky státního rozpočtu. V řadě případů je provoz NS na této provozní dotaci závislý. Dle NKÚ tak existuje **riziko pro jejich udržitelnost.**

Návrhy a realizace opatření k nápravě zjištěných nedostatků

OP *Životní prostředí 2021–2027* /OPŽP/ v rámci opatření (aktivity) 1.6.1.5 *Návštěvnická infrastruktura sloužící k usměrnění návštěvníků v chráněných územích a zvýšení povědomí o problematice ochrany přírody* neobsahuje hodnotící kritéria pro výběr projektů, tj. projekty nebudou bodově ohodnocovány a budou hodnoceny pouze dle kritérií přijatelnosti. Rovněž byla výrazně snížena alokace pro toto podporované opatření.

OPŽP také nově definuje cíle a indikátory opatření 1.6.1.5 se záměrem dosáhnout základních kritérií měřitelného dopadu vzdělávacích aktivit na veřejnost.

KA č. 21/17 – Peněžní prostředky státního rozpočtu a Evropské unie určené na humanizaci psychiatrické péče

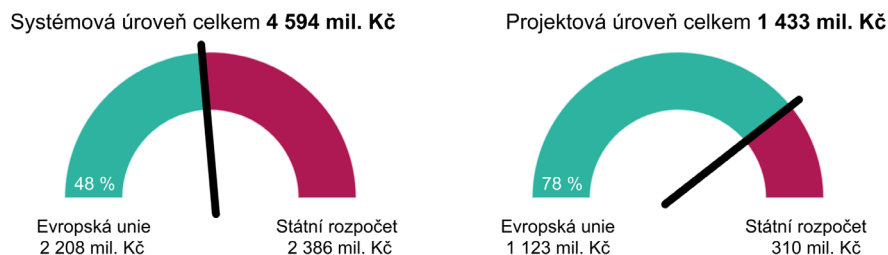
Cílem kontroly bylo prověřit, zda peněžní prostředky státního rozpočtu a EU určené na humanizaci psychiatrické péče byly poskytovány a čerpány účelně, hospodárně a v souladu s právními předpisy.

Ke kontrole na MMR byly vybrány dvě výzvy²⁷ *Integrovaného regionálního operačního programu* pro PO14+ /IROP14+/ a také dva programy Ministerstva zdravotnictví /MZd/ zacílené na investice do státních léčebných ústavů a na předfinancování projektů IROP14+ v organizacích přímo řízených MZd.

Kontrola na MZd byla zaměřena na nastavení a řízení programů určených na humanizaci psychiatrické péče, na koordinaci spolupráce mezi MZd a MMR při přípravě výzev IROP14+ a při realizaci jednotlivých projektů. NKÚ rovněž prověřoval rozdělování podpory ze strany MMR v rámci kontrolovaných výzev z hlediska účelnosti a souladu s nastavenými pravidly a právními předpisy. Dále kontrola ověřovala transparentnost a dodržování právních předpisů v rámci procesu hodnocení a výběru žádostí k podpoře i v rámci administrace dotačních řízení a realizace vybraných projektů. U vybraných příjemců podpory (dvě příspěvkové organizace MZd – fakultní nemocnice) bylo ověřováno plnění podmínek, za kterých jim byly prostředky ze státního rozpočtu a z rozpočtu EU poskytnuty, a rovněž bylo ověřováno, zda tyto prostředky byly čerpány hospodárně, účelně a v souladu s právními předpisy.

Kontrolovaný objem finančních prostředků na systémové úrovni představoval 4 594 mil. Kč (z rozpočtu EU pocházelo 2 208 mil. Kč), na projektové úrovni to bylo 1 433 mil. Kč (z toho 1 123 mil. Kč z rozpočtu EU).

27 Výzvy k podávání žádostí o podporu /výzvy/.

NEDOSTATKY ZJIŠTĚNÉ NKÚ

Kontrolou bylo zjištěno, že **MMR jako řídicí orgán IROP14+ nezajistilo zavedení a účinné fungování ŘKS tím, že fakticky přeneslo odpovědnost za průběžnou kontrolu plnění podmínek u vybraných příjemců podpory na MZd**, které investiční projekty předfinancovává ze své kapitoly. MMR provádí kontrolu stanovených podmínek a uhradí způsobilé výdaje projektů až po jejich ukončení, resp. po ukončení etapy projektu. V případě nesrovnalostí zjištěných na straně příjemce tak nebude dotace z prostředků EU proplacena, ačkoli MZd již vynaložilo výdaje ze státního rozpočtu.

MMR nezajistilo, aby bylo možné v plném rozsahu zhodnotit skutečný dopad poskytnuté podpory z IROP14+ na oblast deinstitucionalizace psychiatrické péče, protože nastavilo pouze jediný specifický programový indikátor výsledku a v jeho rámci sledovalo data jen pro úzce vymezenou část cílové skupiny. Na základě nastavené sady indikátorů nebylo možné posoudit dopad podpory na cílovou skupinu, tj. na osoby s duševními poruchami a poruchami chování a jejich rodiny.

Další nedostatky zjištěné u ŘO se vyskytovaly v oblasti kontroly. MMR při kontrole nepostupovalo v souladu s operačním manuálem IROP14+ a hlavními cíli finanční kontroly. Z protokolů o kontrole na místě a dalších předložených dokladů pak vyplývá, že **MMR neposuzovalo hospodárnost, efektivnost a účel-nost při nakládání s veřejnými prostředky** a nevyžadovalo důsledně splnění podmínek, které stanovilo v rozhodnutích o poskytnutí dotace.

V rámci národního dotačního programu předfinancování poskytlo MZd příjemci dotaci na realizaci projektu. Tyto **prostředky však ve skutečnosti sloužily ke krytí nezpůsobilých výdajů ve výši 50,24 mil. Kč**. MZd tím nedodrželo a nerespektovalo pravidla nastavená řídicím orgánem, která stanovila, že nezpůsobilé výdaje projektu si hradí příjemce dotace výlučně z vlastních zdrojů.

Přestože MZd prostřednictvím dotací určených na humanizaci psychiatrické péče vynakládalo peněžní prostředky v řádu miliard korun, jeho **vnitřní kontrolní systém při poskytování i administraci této podpory nebyl funkční. MZd u příjemců dotací v rámci obou programů neprovedlo žádnou veřejnosprávní kontrolu. V některých případech zařadilo do hodnotícího procesu i žádosti, které nesplňovaly všechny náležitosti, a jejich samotné hodnocení bylo ze strany MZd netransparentní.**

Návrhy a realizace opatření k nápravě zjištěných nedostatků

MMR již upravilo pro programové období 2021–2027 /PO21+/ indikátorovou soustavu a doplnilo ji o nový indikátor, který kromě podpořené kapacity měří i skutečný počet uživatelů (pacientů).

Dále MZd ve spolupráci s MMR upravilo znění podmínek řídicí dokumentace pro projekty příspěvkových organizací MZd financované z *Integrovaného regionálního operačního programu 2021–2027 /IROP/* tak, aby bylo jednoznačně definováno financování nezpůsobilých výdajů.

V metodice pro PO21+ nastavilo MMR vyhotovení záznamu o tom, že je k žádosti výhrada a jaké dokumenty má žadatel doložit, aby mu bylo možné vydat právní akt, resp. rozhodnutí o poskytnutí dotace.

MZd se zavázalo upravit znění metodiky kontroly projektů svých příspěvkových organizací a organizačních složek státu ve své gesci, které jsou financovány z IROP. Rovněž přislíbilo upravit výkon veřejnosprávních kontrol u národních investičních programů, a to formou vydání metodického pokynu.

KA č. 21/20 – Peněžní prostředky státu a Evropské unie vynakládané na informační systém ESF 2014+

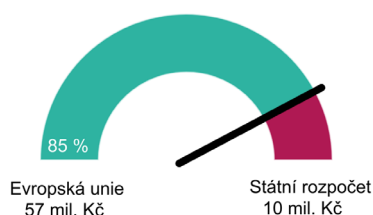
Cílem kontroly bylo prověřit, zda peněžní prostředky státu a EU určené na zajištění vývoje, rozvoje, provozu a správy informačního systému ESF 2014+ /IS ESF/ jsou vynakládány účelně, hospodárně a v souladu s právními předpisy.

V předchozích letech se této problematice věnovaly především KA č. 16/01, č. 18/33 a č. 18/28²⁸.

Kontroly byly podrobeny jak prostředky EU určené na vybudování IS ESF a poskytnuté z OP *Lidské zdroje a zaměstnanost* a OPTP14+, tak prostředky vyplacené ze státního rozpočtu v rámci spolufinancování. Kontrola rovněž ověřila nastavení a fungování IS ESF.

Vzhledem k předmětu této KA byla kontrola provedena **jen na systémové úrovni a kontrolovány byly peněžní prostředky ve výši 67,04 mil. Kč** (z toho 56,74 mil. Kč z rozpočtu EU).

Systémová úroveň celkem 67 mil. Kč

NEDOSTATKY ZJIŠTĚNÉ NKÚ

Kontrolou bylo ověřeno, že peněžní prostředky státu a EU určené na vývoj, rozvoj, provoz a správu IS ESF byly vynaloženy účelně, hospodárně a v souladu s právními předpisy. Zjištěné drobné nedostatky jsou uvedeny v následujících odstavcích.

Prostřednictvím datové analýzy NKÚ ověřil, že některá data v IS ESF byla chybná, avšak **podíl zjištěných chyb byl pod hladinou statistické významnosti**²⁹. NKÚ našel slabá místa, jejichž odstranění by vedlo ke zlepšení přesnosti dat. **Nedostatečné využívání IS ESF při kontrolní činnosti omezuje možnost zjištění nesrovnalostí u jednotlivých projektů.**

Účelnost peněžních prostředků, které Ministerstvo práce a sociálních věcí /MPSV/ vynaložilo na IS ESF, snižuje skutečnost, že **část pořízených funkcí nebyla nikdy využita.**

Při kontrole veřejné zakázky na dodavatele IS ESF a následného smluvního vztahu zjistil NKÚ pouze méně významné nedostatky s tím, že riziko vendor lock-in³⁰ se nepotvrdilo. V oblasti metodického zabezpečení IS ESF a dostupnosti systému pro uživatele neshledal NKÚ žádné nedostatky.

28 KA č. 16/01 – Peněžní prostředky Evropské unie a státního rozpočtu určené na financování opatření v rámci operačního programu Podnikání a inovace z hlediska dosažení cílů, č. 18/33 – Podpora z operačního programu Praha – půl růstu ČR poskytnutá na sociální začleňování a na boj proti chudobě a č. 18/28 – Peněžní prostředky určené na realizaci opatření operačního programu Zaměstnanost 2014–2020 ke zvýšení zaměstnanosti a adaptability pracovní síly.

29 NKÚ určil hladinu významnosti ve výši 2 % z objemu dat.

30 Proprietární uzamčení (vendor lock-in) jsou situace, v nichž se zadavatel svým předchozím postupem při zadávání veřejné zakázky v oblasti informačních technologií dostal do pozice, kdy se při potřebě změny či úpravy systému nemůže vymanit ze závislosti na konkrétním dodavateli a jeho řešení.

Návrhy a realizace opatření k nápravě zjištěných nedostatků

MPSV se pro PO21+ rozhodlo upustit od sledování doplňkových údajů, jako např. v jakém sektoru ekonomiky je podpořená osoba zaměstnána. Budou sledovány pouze údaje, které jsou nezbytné pro výpočet hodnot příslušných indikátorů o podpořených osobách.

Pro PO21+ je na základě zkušeností z OP *Zaměstnanost 2014–2020 /OPZ/* připravováno takové nastavení formulářů v IS ESF, které díky logickým kontrolám minimalizuje riziko zadávání chybných údajů o podpořených osobách ze strany příjemců. Dále bude v interních pokynech pro projektové manažery upřesněno, ve kterých případech je vhodné přistoupit k provedení namátkové kontroly dat zadaných do IS ESF.

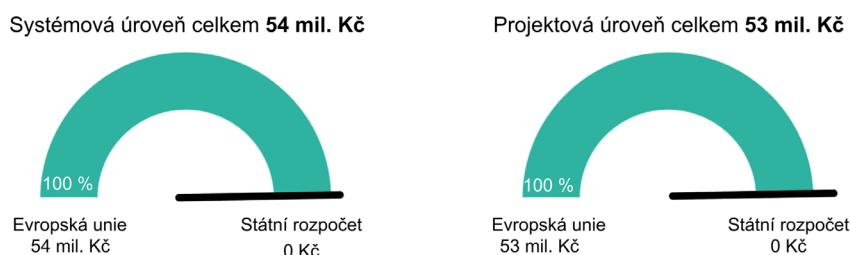
KA č. 21/22 – Peněžní prostředky státního rozpočtu a Evropské unie poskytované na podporu sociálních podniků

Cílem kontroly bylo prověřit, zda peněžní prostředky státního rozpočtu a EU určené na podporu sociálních podniků byly poskytovány a čerpány účelně, efektivně a v souladu s právními předpisy.

V předchozích letech se této problematice věnovaly především KA č. 18/28 a č. 18/33.³¹

Kontroly byly podrobeny prostředky EU poskytnuté z OPZ a IROP14+ na podporu sociálních podniků. Kontrola ověřila nastavení a fungování ŘKS obou OP a prověřila jednotlivé podpořené projekty vybrané tak, aby vhodně reprezentovaly oba programy a spektrum podporovaných sociálních podniků.

Na systémové úrovni byly kontrolovány peněžní prostředky v hodnotě 54,41 mil. Kč (100 % z rozpočtu EU) a zjištěné nedostatky byly vyčísleny na 3,89 mil. Kč. Na projektové úrovni byly kontrolovány prostředky ve výši 53,38 mil. Kč (opět 100 % z rozpočtu EU), přičemž vyčísleny byly nedostatky v hodnotě 3,85 mil. Kč. Ze strany NKÚ byla rovněž učiněna tři oznámení správci daně, a to v úhrnné výši téměř 3,76 mil. Kč.

NEDOSTATKY ZJIŠTĚNÉ NKÚ

Kontrolou byly zjištěny nedostatky v nastavení, řízení a realizaci OPZ a IROP14+ na straně poskytovatelů i příjemců podpory, které významně snižují účelnost a efektivnost poskytovaných a čerpaných peněžních prostředků.

Toto hodnocení vychází především z toho, že **principy sociálního podnikání byly ze strany MPSV a MMR stanoveny neurčitě a bez nastavení jednoznačné minimální úrovně nutné pro jejich splnění. Proto nebylo možné věrohodně ověřit naplňování těchto principů.** Monitorovací systém sledování plnění cílů a přínosů podpory byl také hodnocen jako nedostatečný.

Ačkoliv MPSV i MMR (resp. Centrum pro regionální rozvoj České republiky /CRR/) při výběru projektů zamítly velké množství žádostí nespňujících stanovená kritéria pro udělení podpory, **zjistil NKÚ v sys-**

31

KA č. 18/28 – Peněžní prostředky určené na realizaci opatření operačního programu *Zaměstnanost 2014–2020* ke zvýšení zaměstnanosti a adaptability pracovní síly a č. 18/33 – Podpora z operačního programu *Praha – pól růstu ČR* poskytnutá na sociální začleňování a na boj proti chudobě.

tému nedostatky, které umožnily výběr a podporu projektů, u kterých nebyly peněžní prostředky vynaloženy účelně a efektivně. NKÚ vyhodnotil polovinu projektů vybraných do kontrolního vzorku jako omezeně účelné či omezeně efektivní nebo zcela neúčelné a neefektivní. NKÚ dále zjistil, že nové sociální podniky často vznikaly s významnou personální vazbou na své předpokládané odběratele a dodavatele. Naprostá většina kontrolou prověřených podniků nedosahovala ekonomických předpokladů uvedených v podnikatelských plánech, které předkládali žadatelé o podporu z OPZ a IROP14+.

MPSV ani MMR nestanovily maximální výši podpory na jednoho účastníka, resp. na vytvoření jednoho pracovního úvazku. To vedlo k tomu, že byly podpořeny projekty, u kterých intenzita podpory významně převyšovala průměr operačních programů. V jednom případě činily roční náklady na jeden pracovní úvazek až 1 mil. Kč.

Porušení právních předpisů zjistil NKÚ u tří příjemců podpory. Nedostatky, které se týkaly porušení rozpočtové kázně, byly kvalifikovány jako vymahatelné a na základě toho bylo podáno oznámení správci daně ve výši 2,86 mil. Kč (viz výše).

V případě IROP14+ zjistil NKÚ významný systémový nedostatek spočívající v proplácení nezpůsobilých výdajů příjemců na nákup nemovitostí od osob blízkých.

Návrhy a realizace opatření k nápravě zjištěných nedostatků

V novém programovém období bude podporu sociálního podnikání spolufinancovanou z prostředků EU poskytovat pouze MPSV v rámci OP *Zaměstnanost plus 2021–2027 /OPZ+/. MPSV se přitom zavázalo mj. upravit indikátorovou soustavu (především ve smyslu nastavení kvantifikovaných cílů) tak, aby bylo možné na intervenci a její dopady získat ucelený pohled, zpřesnit vymezení principů sociálního podnikání, klást větší důraz na efektivitu a hospodárnost podpořených projektů, upravit v tomto smyslu i proces hodnocení a výběru projektů k podpoře a dbát na ekonomickou udržitelnost záměrů sociálního podnikání.*

Na základě zjištění výše popsaného systémového nedostatku spočívajícího v proplácení nákupu nemovitostí od osob blízkých zahájilo MMR ve spolupráci s CRR mimořádnou kontrolu všech podpořených projektů sociálního podnikání.³² MMR a CRR se kromě řešení tohoto problému zavázaly mj. zajistit jednotný postup kontroly plnění podmínek poskytnuté dotace (naplňování stanovených monitorovacích indikátorů k datu ukončení projektu a po stanovené období udržitelnosti).

KA č. 21/28 – Elektronizace v resortu Ministerstva spravedlnosti

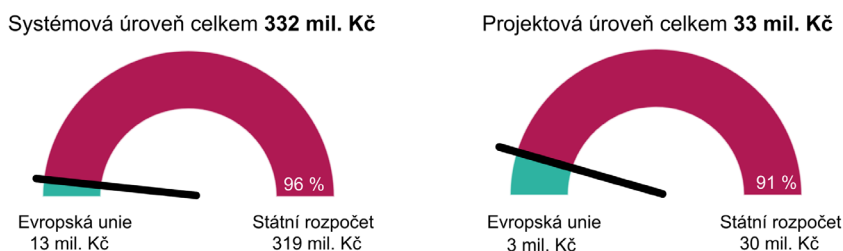
Cílem kontroly bylo **prověřit hospodárnost a účelnost vynakládání peněžních prostředků na elektronizaci v resortu Ministerstva spravedlnosti /MSp/.**

NKÚ v kontrole prověřil nastavení a naplňování strategických a specifických cílů */SC/ Resortní strategie pro rozvoj eJustice 2016–2020 /Strategie eJustice/.* NKÚ se zaměřil na realizaci plánovaných aktivit a projektů, z nichž některé měly být spolufinancovány z fondů EU. U tří vybraných projektů pak ověřil jejich nastavení a realizaci. NKÚ dále prověřil, jak MSp řídí provoz a rozvoj informačních a komunikačních technologií /ICT/ ve svém resortu.

Této problematice se v předchozích letech nevěnovala žádná KA.

Na systémové úrovni dosáhl kontrolovaný objem peněžních prostředků 331,51 mil. Kč (z toho 12,7 mil. Kč z rozpočtu EU), NKÚ vyčíslil zjištěné nedostatky ve stejné výši. Na projektové úrovni byly kontrolovány peněžní prostředky ve výši 33,08 mil. Kč (z toho 3,35 mil. Kč z rozpočtu EU) a vyčísleny byly nedostatky v hodnotě 21,29 mil. Kč (tyto prostředky nepocházely z rozpočtu EU).

32 Jedná se o informaci uvedenou ve stanovisku MPSV a MMR k jednání vlády.

NEDOSTATKY ZJIŠTĚNÉ NKÚ

NKÚ zjistil, že **MSp v letech 2016–2022 pokročilo v elektronizaci justice jen minimálně**, neboť naplnilo pouze dva z 20 specifických cílů. Z 37 plánovaných aktivit se mu jich podařilo dokončit pouze 8. Na většinu dokončených aktivit však mají navazovat další, doposud nerealizované aktivity, bez kterých nemůže MSp naplnit příslušné SC. **MSp se nepodařilo odstranit žádný ze zásadních problémů z oblasti ICT.** Docházelo k prodlužování realizace klíčových projektů nebo přímo jejich odkládání na neurčito. **NKÚ vyhodnotil plnění Strategie eJustice vč. jejího řízení jako neefektivní.**

V době realizace kontroly nemělo MSp zpracovanou informační koncepci resortu ani enterprise architekturu, tedy základní řídicí dokumenty pro rozvoj ICT a nástroj efektivního řízení.

Ze tří prověřovaných projektů nefungoval v době ukončení kontroly ani jeden.

Projektem eJustice 2020 – část eSIR spolufinancovaným z IROP14+ mělo MSp realizovat většinu klíčových aktivit Strategie eJustice, které se vážou k implementaci elektronického spisu, nové modulární elektronické spisové služby (tzv. eSpis) a podpůrných aplikací (tzv. centrum justice). Celkové způsobilé výdaje /CZV/ byly stanoveny ve výši 219,9 mil. Kč, z toho příspěvek z EU měl činit 177,8 mil. Kč. **Realizace tohoto projektu měla v době ukončení kontroly již tříleté zpoždění. MSp ji opakovaně prodlužovalo až k nejzazšímu možnému termínu, tj. do 31. prosince 2023. Nedokončí-li MSp veškeré plánované aktivity, neimplementuje-li vytvořené informační systémy a nenaplní-li projektové cíle do uvedeného data, stanou se výdaje tohoto projektu nezpůsobilými k proplacení z fondů EU.** Vzhledem k dosavadnímu průběhu realizace projektu vyhodnotil NKÚ pravděpodobnost naplnění tohoto rizika jako velmi vysokou. **K 31. květnu 2022 dokončilo a implementovalo MSp pouze dvě podpůrné aplikace**, na které vynaložilo celkem 4,1 mil. Kč, z toho 3,3 mil. Kč byly proplaceny z fondů EU. Hlavní veřejnou zakázku na vývoj a implementaci eSpis, eSIR a většiny podpůrných aplikací uzavřelo MSp až v červnu 2022. **Oproti původnímu plánu tak MSp muselo zkrátit dobu pro plnění této zakázky o 15 měsíců.** Bez úspěšného dokončení tohoto projektu nebude možné elektronizaci justice posunout na kvalitativně vyšší úroveň, což ohrožuje jakékoli snahy o zefektivnění práce justice.

Obdobně **Probační a mediační služba /PMS/ prodloužila o 21 měsíců projekt Agendový informační systém Probační a mediační služby** spolufinancovaný z IROP14+, jehož předmětem bylo pořízení nového agendového informačního systému PMS. CZV byly stanoveny ve výši 48,6 mil. Kč, z toho příspěvek z EU měl činit 39,3 mil. Kč. K 31. květnu 2022 vynaložila PMS za podpůrné aktivity celkem 0,9 mil. Kč. Dodavateli samotného systému vyplatila za první fázi plnění 6,7 mil. Kč. Z fondů EU nebyly k tomuto datu proplaceny žádné prostředky.

Projekt Elektronický monitorovací systém musela PMS po třech letech provozu předčasně ukončit, neboť dodavatel neplnil své smluvní závazky. **Smluvní sankce vyčíslila PMS na celkem 139,5 mil. Kč. Tyto prostředky vymáhá po dodavateli soudně.** Za dobu trvání smluvního vztahu uhradila PMS dodavateli celkem 13,4 mil. Kč. V květnu 2022 byla Probační a mediační službě vyplacena bankovní záruka ve výši 15 mil. Kč. Od prosince 2021 jsou tak odsouzení opět kontrolováni pouze formou neohlášených fyzických návštěv, které vykonávají probační úředníci. Průměrné měsíční náklady na tyto kontroly se

pohybovaly v rozmezí 232 tis. Kč až 464 tis. Kč. Vzhledem k inflaci, zejména rostoucím cenám pohonných hmot, však lze očekávat, že se tyto náklady budou zvyšovat.

Návrhy a realizace opatření k nápravě zjištěných nedostatků

MSp navrhlo tato nápravná opatření:

- zpracuje *Strategický rámec eJustice 2023+*, který bude stanovovat opatření pro další rozvoj eJustice a eliminaci nedostatků, se kterými se resort justice v oblasti ICT dlouhodobě potýká;
- upraví harmonogram projektu eSIR, některé jeho fáze bude realizovat souběžně, a to s cílem úspěšně dokončit jeho realizaci a naplnit jeho cíle do konce roku 2023;
- vyhlásí a realizuje novou veřejnou zakázku na řešení elektronického monitoringu osob;
- zpracuje a nechá schválit informační koncepci MSp a enterprise architekturu justice.

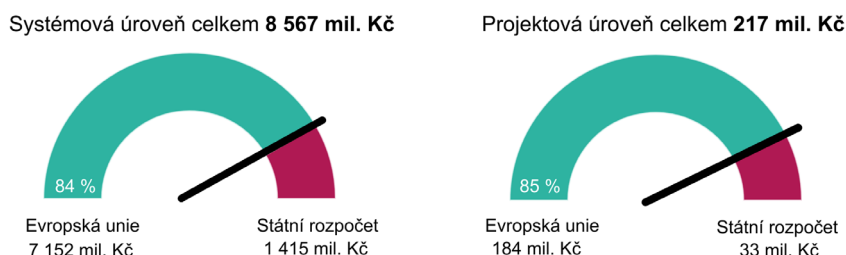
NKÚ považuje tato nápravná opatření celkově za dostatečná, avšak jejich účinnost bude možné ověřit až následnou kontrolou.

KA č. 21/29 – Peněžní prostředky státního rozpočtu a Evropské unie určené na podporu rodinné politiky

Cílem kontroly bylo prověřit, zda peněžní prostředky státního rozpočtu a EU vynaložené na opatření v oblasti rodinné politiky přispěly k realizaci stanovených cílů a zda byly vynaloženy a čerpány v souladu s právními předpisy.

Kontrolovány byly prostředky EU poskytnuté z OPZ. Kontrola ověřila nastavení a fungování ŘKS a opatření v rámci OPZ, prověřila také jednotlivé podpořené projekty OPZ (dle vybraného vzorku deseti projektů, z toho sedmi ukončených).

Kontrolovaný objem finančních prostředků na systémové úrovni činil téměř 8 567,3 mil. Kč (z toho 7 151,9 mil. Kč z rozpočtu EU), na projektové úrovni pak 216,7 mil. Kč (z toho 184,2 mil. Kč z prostředků EU).

NEDOSTATKY ZJIŠTĚNÉ NKÚ

NKÚ zjistil nedostatky v jednotlivých fázích realizace OPZ. Tyto chyby se vyskytovaly především v oblasti nastavení systému některých výzev (nejednoznačnost), nesledování kvalitativních dopadů projektů (indikátory v prioritní ose /PO/ 2 to neumožňovaly), vyhodnocení reálných dopadů projektů, způsobilosti výdajů, nastavení kompenzačního mechanismu výpočtu celkové míry plnění indikátorů, nastavení vykazování nulových hodnot u indikátorů, které nepředstavují závazek, a plnění cílových hodnot indikátoru, který měl značit počty osob z cílové skupiny, které získaly kvalifikaci po ukončení projektu³³.

33 Nenaplnění indikátoru 6 26 00 Účastníci, kteří získali kvalifikaci po ukončení své účasti bylo zjištěno u 179 z 331 (54 %) ukončených projektů zaměřených na podporu rodin. U 54 % ukončených projektů tak nebyly peněžní prostředky vynaloženy účelně.

Dále byly zjištěny dílčí nedostatky v administraci projektů OPZ ze strany jeho ŘO, kterým je MPSV. ŘO při administraci projektů ve třech případech nezajistil předběžnou kontrolu plánovaných a připravovaných operací v souladu se zákonem č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole). Zároveň ŘO nepostupoval v souladu s vyhláškou č. 367/2015 Sb., o zásadách a lhůtách finančního vypořádání vztahů se státním rozpočtem, státními finančními aktivy a Národním fondem (vyhláška o finančním vypořádání), když neověřil, zda mu jednotliví příjemci podpory předložili podklady pro finanční vypořádání dotace.

U jednoho příjemce podpory byly kontrolou zjištěny skutečnosti nasvědčující porušení rozpočtové kázně, neboť příjemce neoprávněně použil peněžní prostředky projektu na nezpůsobilý výdaj. Dotčené prostředky byly kvalifikovány jako vymahatelné a na základě toho bylo podáno oznámení správci daně ve výši 6 790 Kč (resp. 5 771,50 Kč z rozpočtu EU).

U čtyř příjemců podpory bylo kontrolou zjištěno, že nepostupovali v souladu s rozhodnutím o poskytnutí dotace a vyhláškou č. 367/2015 Sb., neboť nevypracovali a nezaslali MPSV finanční vypořádání projektu.

U dvou kontrolovaných projektů bylo zjištěno, že příjemci podpory nedosáhli stanovených dílčích cílů projektu, přičemž předpokladem účelného vynakládání peněžních prostředků na podporu projektů v oblasti rodinné politiky je dosahování těchto cílů projektů.

U jednoho z příjemců podpory byly kontrolou zjištěny **dílčí nedostatky v evidenci pracovních výkazů a v postupu při provádění průzkumu trhu možných dodavatelů** služeb u zakázek malého rozsahu.

Dále byly u kontrolovaných projektů vybraných příjemců podpory zjištěny nedostatky v podobě nenastavení konkrétních a měřitelných cílů či dílčích cílů projektů; nezajištění označení originálu účetního dokladu příslušným registračním číslem projektu; realizace klíčových aktivit projektu v jiném rozsahu, než příjemci uvedli v žádosti o podporu; nenaplnění cílových hodnot některých indikátorů, avšak ne v míře, která by představovala porušení rozpočtové kázně.

Kontrola byla podrobena rovněž strategická úroveň řízení podpory rodin v ČR. Zde NKÚ zjistil, že MPSV v *Koncepci rodinné politiky /Koncepce/* nestanovilo konkrétní, měřitelné a časově ohraničené cíle a opatření. MPSV nenastavilo ani žádné indikátory pro systematické sledování a vyhodnocování plnění cílů a opatření. V Koncepci jsou rovněž opatření, která nebyla založena na reálných východiscích, byla vymezena neurčitě, měla přípravný charakter nebo nebudou dle zpráv o plnění Koncepce vůbec realizována. Finanční dopady plnění opatření Koncepce na státní rozpočet sleduje MPSV jen v omezené míře. Proto *Koncepce* z roku 2017 **nepředstavuje jako základní strategický dokument **dostatečnou oporu pro účelné vynakládání peněžních prostředků státního rozpočtu a EU na podporu rodinné politiky.****

Návrhy a realizace opatření k nápravě zjištěných nedostatků

Ačkoliv MPSV své stanovisko ke KZ zaslalo NKÚ, materiál nebyl dosud projednán vládou.

KA č. 21/36 – Peněžní prostředky státu a Evropské unie určené na rekonstrukci vybraných mimokoridorových železničních tratí

Cílem této kontroly bylo prověřit, zda jsou peněžní prostředky státu a EU určené na rekonstrukci vybraných mimokoridorových železničních tratí vynakládány účelně, hospodárně, efektivně a v souladu s právními předpisy. Při kontrole se NKÚ zaměřil u:

- Ministerstva dopravy /MD/ na stanovení záměrů a priorit rekonstrukcí mimokoridorových tratí a na schvalování a vyhodnocování jednotlivých projektů;

- Správy železnic /SŽ/ na dodržování harmonogramů realizace uvedených v koncepčních a strategických materiálech, kontrolu realizace vybraných projektů a hodnocení splnění cílů a přínosů kontrolovaných projektů;
- Státního fondu dopravní infrastruktury /SFDI/ na poskytování a zúčtování peněžních prostředků určených na přípravu a realizaci projektů.

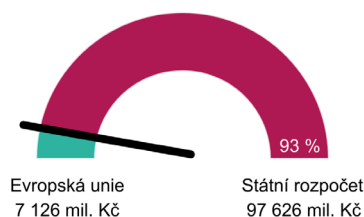
V předchozích letech se problematice modernizace a rekonstrukce železničních tratí věnovaly především KA č. 15/14 a č. 13/14.³⁴

Kontrola se zaměřila rovněž na koncepční, řídicí a kontrolní činnost MD v kontrolované oblasti a na postup SŽ při přípravě a realizaci projektů.

Na úrovni systému zkontroloval NKÚ všech 59 prioritních projektů, které byly zaměřeny na rekonstrukce mimokoridorových železničních tratí a byly uvedeny v *Dopravních sektorových strategiích – 2. fáze*. Dále NKÚ podrobně prověřil postup přípravy a realizace rekonstrukcí mimokoridorových železničních tratí u 15 projektů.

Kontrolovaný objem finančních prostředků na systémové úrovni představoval 440 806 mil. Kč, na úrovni projektové to bylo 104 751,89 mil. Kč (z toho 7 125,60 mil. Kč z rozpočtu EU).

Projektová úroveň celkem 104 752 mil. Kč

NEDOSTATKY ZJIŠTĚNÉ NKÚ

Kontrola zjistila **v oblasti přípravy a realizace jednotlivých projektů nedostatky, které snižují účelnost a efektivnost poskytnutých peněžních prostředků.**

Příprava prioritních projektů **nebyla realizována podle časových předpokladů** uvedených ve strategii MD. Z 59 prioritních projektů měla být k 30. červnu 2021 dokončena nebo alespoň zahájena realizace 39 projektů, termín realizace však byl dodržen jen u devíti ukončených projektů, což je pouze 23 %. **Zpožděním realizace prioritních projektů dochází k nárůstu jejich nákladů a v důsledku toho i ke vzniku rizika nezajištění dostatečných zdrojů na jejich krytí.** SŽ předpokládala u prioritních projektů v době kontroly NKÚ náklady ve výši 440 806 mil. Kč bez daně z přidané hodnoty /DPH/, což bylo o 214 327 mil. Kč bez DPH (o 95 %) více, než předpokládalo MD ve strategickém materiálu *Dopravní sektorové strategie – 2. fáze*.

Zpoždění se týká i prioritních projektů na transevropské dopravní síti /TEN-T/, čímž **je ohroženo splnění cíle stanoveného v Dopravní politice³⁵ a v nařízení 1315/2013³⁶ provést modernizaci železničních tratí na hlavní síti TEN-T do roku 2030.**

MD schvalovalo k realizaci projekty, které obsahovaly i **obtížně měřitelné cíle**, jako např. zvýšení konkurenceschopnosti železniční dopravy, zvýšení komfortu a kultury cestování a pozvednutí kvality a atraktivity železniční dopravy. **MD a SŽ plnění těchto cílů nehodnotily** a MD nezpracovalo metodiku, na základě

34 KA č. 15/14 – Peněžní prostředky určené na modernizaci III. a IV. tranzitního železničního koridoru a č. 13/14 – Peněžní prostředky určené na modernizaci železniční sítě.

35 Dopravní politika ČR pro období 2014–2020 s výhledem do roku 2050.

36 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1315/2013 ze dne 11. prosince 2013, o hlavních směrech Unie pro rozvoj transevropské dopravní sítě a o zrušení rozhodnutí č. 661/2010/EU.

kteří by bylo možné tyto cíle hodnotit. U dvou kontrolovaných projektů zjistil NKÚ, že byly účelné pouze částečně, neboť nebyly naplněny cíle projektů (zvýšení rychlosti na trati a zkrácení jízdních dob), u pěti projektů byly cíle splněny a zbývajících osm projektů nebylo v době kontroly ještě dokončeno.

Další zjištěné nedostatky u SŽ se vyskytovaly v oblasti řešení vad projektových dokumentací, konkrétně šlo o to, že SŽ neuplatnila sankce vůči zpracovatelům chybné projektové dokumentace. U osmi zadávacích řízení na zhotovitele projektové dokumentace zjistil NKÚ vzájemné vazby jednotlivých účastníků a upozornil na riziko nedostatečného konkurenčního prostředí.

Návrhy a realizace opatření k nápravě zjištěných nedostatků

MD již v době kontroly NKÚ připravovalo dokument *Dopravní sektorové strategie – 3. fáze*, který předpokládalo předložit vládě v termínu do konce února 2023, přičemž termín byl následně opakovaně posouván. Tato revize měla reflektovat změny v legislativních podmínkách a koncepčním a metodickém prostředí, ke kterým došlo od doby zpracování předchozího strategického materiálu. Do doby redakční uzávěrky *EU reportu 2023* však nebyla tato strategie vládou schválena.

SŽ v rámci nápravných opatření upravila svůj postup v souladu s názorem NKÚ, tzn. v případech, kdy se při realizaci stavby objeví vady projektové dokumentace, uplatní SŽ vůči zpracovateli projektu smluvní sankce.

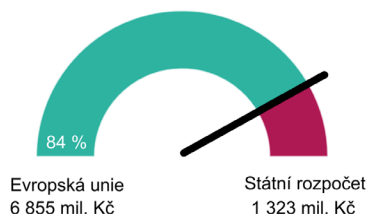
KA č. 22/02 – Peněžní prostředky státu a Evropské unie určené na podporu digitálního vzdělávání

Cílem kontroly bylo prověřit, zda Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy /MŠMT/ vynaložilo a poskytlo peněžní prostředky určené na podporu digitálního vzdělávání účelně a v souladu s právními předpisy.

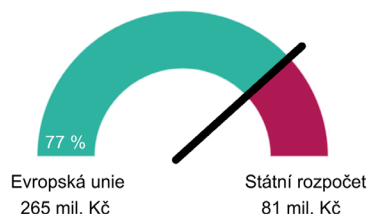
U MŠMT bylo ověřováno nastavení cílů a realizace opatření a aktivit *Strategie digitálního vzdělávání do roku 2020 /SDV/* a *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+*. Dále NKÚ prověřil v rámci OP Výzkum, vývoj a vzdělávání /OP VVV/ nastavení vypsaných výzev týkajících se digitálního vzdělávání. Na úrovni MŠMT jako ŘO byly zkontrolovány čtyři systémové projekty, u nichž byly vyhodnoceny jejich přínosy a dopady do systému vzdělávání na základních a středních školách. U dvou vybraných systémových projektů kontrola prověřila naplnění cílů projektů, realizaci klíčových aktivit a využívání jejich výstupů v praxi.

Kontrolovaný objem peněžních prostředků vyčíslený na systémové úrovni činil u MŠMT celkem **8 177,60 mil. Kč** (což se rovná peněžním prostředkům vynaloženým na projekty podpořené z 18 výzev OP VVV souvisejících s digitálním vzděláváním a z mimořádné jednorázové podpory ze státního rozpočtu ve výši 1 300 mil. Kč), přičemž z této částky pocházelo **6 854,97 mil. Kč z rozpočtu EU**. Kontrolovaný objem peněžních prostředků u Národního pedagogického institutu České republiky /NPI/ jako příjemce podpory (tj. na projektové úrovni) činil celkem **345,80 mil. Kč** (z toho **264,95 mil. Kč** bylo z rozpočtu EU).

Systémová úroveň celkem 8 178 mil. Kč

Projektová úroveň celkem 346 mil. Kč

NEDOSTATKY ZJIŠTĚNÉ NKÚ

Kontrolou bylo zjištěno, že v rámci systémových projektů naplňujících SDV byly řešiteli projektů vytvořeny a ověřeny nástroje k rozvoji digitálního vzdělávání. Skutečný **dopad těchto nástrojů však nelze komplexně vyhodnotit, protože ze čtyř kontrolovaných systémových projektů se v oblasti vzdělávání používají výstupy pouze dvou z nich**. K využití výstupů dalších dvou projektů dojde až při budoucí změně obsahu vzdělávání na základních školách, kterou MŠMT plánuje provést v roce 2024.

Ministerstvem **poskytnuté peněžní prostředky na rozvoj digitálního vzdělávání byly vynaloženy ne zcela účelně**, protože přínos části těchto peněžních prostředků se zatím pozitivně neprojevil v systému vzdělávání.

U příjemce podpory (NPI) byly zjištěny další nedostatky, a to v oblasti nenaplnění cíle jedné z klíčových aktivit projektu *Budování kapacit pro rozvoj základních pre/gramotností v předškolním a základním vzdělávání – Podpora práce učitelů /PPUČ/*. Cílem klíčové aktivity bylo vytvoření kapacity pro efektivní poskytování metodické podpory cílovým skupinám pomocí on-line služeb a tvorby vhodných rozhraní pro mobilní zařízení. Na realizaci této aktivity bylo NPI vyčleněno 20 mil. Kč z celkových 98,7 mil. Kč určených na projekt PPUČ. **Cíl nebyl splněn, protože nedošlo k přenesení výstupů do všech vzdělávacích oblastí. Na základě zjištěných informací lze konstatovat, že k efektivnímu poskytování metodické podpory v některých případech nedocházelo** (využívanost aplikace *Profil Učitel21* a digitálních výukových materiálů byla velmi nízká).

Návrhy a realizace opatření k nápravě zjištěných nedostatků

MŠMT své stanovisko ke KZ zaslalo NKÚ až po datu redakční uzávěrky *EU reportu 2023*.

KA č. 22/04 – Peněžní prostředky Integrovaného regionálního operačního programu určené na podporu infrastruktury regionální zdravotní péče

Cílem kontroly bylo prověřit, jak ŘO (MMR) a zprostředkující subjekt /ZS/ (CRR) administrovaly a vybíraly žádosti o dotace, jak kontrolovaly plnění dotačních podmínek žadatelů a jak monitorovaly a vyhodnocovaly dopady poskytovaných podpor. Dále NKÚ posuzoval, zda byly dotace vynaloženy v souladu s právními předpisy, účelně a hospodárně.

V předchozích letech se této problematice věnovaly především KA č. 18/11 a č. 21/17.³⁷

Kontrolou u MMR a CRR bylo posouzeno nastavení a účinnost systému poskytování peněžních prostředků na podporu infrastruktury regionální zdravotní péče prostřednictvím dvou výzev IROP14+, a to z hlediska zajištění účelnosti a hospodárnosti poskytování veřejných prostředků a z hlediska souladu s právními předpisy. Při kontrole systému poskytování podpory posoudil NKÚ zejména:

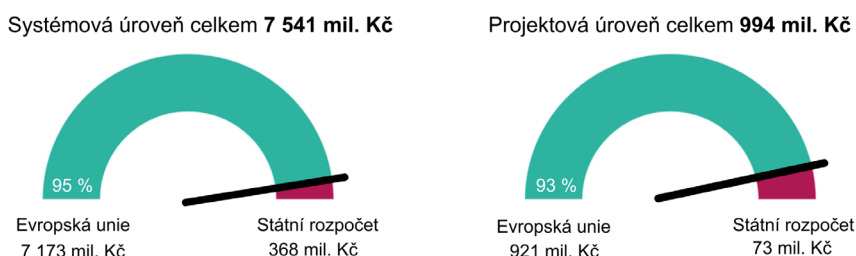
- stanovení cílů;
- monitorování výstupů a výsledků;
- vyhodnocování dopadů poskytnuté podpory;
- nastavení a aplikaci pravidel k zajištění výběru projektů k podpoře splňujících podmínky účelnosti a hospodárnosti;
- nastavení a provádění kontrolní činnosti u příjemců podpory.

37

KA č. 18/11 – Peněžní prostředky státu určené na podporu rozvoje a obnovy materiálně technické základny regionálního zdravotnictví a č. 21/17 – Peněžní prostředky státního rozpočtu a Evropské unie určené na humanizaci psychiatrické péče.

U vybraných příjemců podpory bylo kontrolou NKÚ posouzeno zejména, zda příjemci použili poskytnuté veřejné prostředky na pořízení kontrolovaného zdravotnického vybavení účelně a hospodárně.³⁸ Ke kontrole byl vybrán vzorek 16 projektů realizovaných osmi příjemci podpory. Vzorek se skládal z šesti projektů zaměřených na podporu vysoce specializované péče (z toho dva projekty byly zaměřeny na podporu onkogynekologie a čtyři projekty na podporu perinatologie) a z deseti projektů návazné zdravotní péče. U příjemců podpory provedl NKÚ kontrolu způsobilosti výdajů a zadávání veřejných zakázek na vzorku výdajů vynaložených na pořízení zdravotnického vybavení a v jednom případě na provedení stavebních prací v souvislosti se zaváděním nových technologií. Na tomtéž vzorku vynaložených výdajů, respektive na vzorku zúženém dle předem stanovených kritérií, posoudil NKÚ jejich účelnost a hospodárnost.

Na systémové úrovni byly kontroly podrobeny peněžní prostředky ve výši 7 540,8 mil. Kč (z toho 7 172,8 mil. Kč z rozpočtu EU). Na projektové úrovni byly kontrolovány prostředky v hodnotě 994,4 mil. Kč (z toho 920,6 mil. Kč z rozpočtu EU) a z této částky byly vyčísleny nedostatky v hodnotě 27,1 mil. Kč (z toho 25,7 mil. Kč z rozpočtu EU).³⁹

NEDOSTATKY ZJIŠTĚNÉ NKÚ

Při kontrole pořizování zdravotnického vybavení ve vybraných projektech zjistil NKÚ, že naprostá většina peněžních prostředků byla čerpána účelně a hospodárně. Pořízené vybavení přispívalo ke kvalitativnímu zlepšení poskytované regionální zdravotní péče. Příjemci čerpali peněžní prostředky v souladu s právními předpisy. NKÚ však zjistil **nedostatky, ze kterých vyplývají rizika pro naplnění stanoveného cíle podpory.**

NKÚ zjistil **nedostatky při administraci kontrolovaných výzev. Tyto chyby se vyskytovaly především v oblasti nastavení podmínek výzev pro výběr projektů, aplikace kritérií pro výběr projektů (zejména potřebnost), nastavení sledování účelnosti vynakládaných finančních prostředků (konkrétních a měřitelných cílů jednotlivých projektů), stanovení cílů a jejich plnění na úrovni SC 2.3 *Integrovaného regionálního operačního programu pro období 2014–2020*, nastavení indikátorů a vyhodnocování přínosů poskytnuté podpory ve vztahu k SC 2.3:**

- **MMR nestanovilo cíle a indikátory tak, aby přinášely dostatečné informace o přínosech pro cílovou skupinu, kterou jsou pacienti vysoce specializované a návazné zdravotní péče. Cíl koncentrovat návaznou zdravotní péči a tím ve výsledku snížit počet lůžek v rámci vysoce specializované a návazné zdravotní péče se nedaří naplnit.**

Pro podporu regionální zdravotní péče nestanovilo MMR cíle a indikátory tak, aby bylo možné sledovat výsledky a přínosy pro pacienty u vysoce specializované a návazné zdravotní péče. MMR např. stanovilo indikátor, který měřil kapacitu lůžek za vysoce specializovanou i návaznou zdravotní péči společně, i když podporou mělo být na jedné straně dosaženo navýšení počtu lůžek vysoce specializované péče a na druhé straně snížení počtu lůžek návazné zdravotní péče. Navíc poslední známá dosažená hodnota za rok 2019 nesevřdí o plnění cíle snížit počet lůžek návazné zdravotní péče, neboť oproti roku 2014 došlo k mírnému nárůstu o cca 0,5 %. **NKÚ proto nepovažuje za pravděpodobné, že do konce roku 2023 bude dosaženo plánovaného snížení kapa-**

38 Účelnost a hospodárnost vynaložených peněžních prostředků vyhodnotil NKÚ u každého zdravotnického vybavení na základě zjištěných skutečností pomocí čtyřstupňové škály.

39 Kontrolovaný objem prostředků pro ověření účelnosti činil 602,2 mil. Kč, tj. 60,6 % z celkového kontrolovaného objemu, a pro ověření hospodárnosti 614,6 mil. Kč, tj. 61,8 % z celkového kontrolovaného objemu.

city lůžek regionální zdravotní péče o 13 %. Nedostatečné informace o výsledcích a přínosech poskytnuté podpory neumožňují MMR vyhodnotit, zda bylo dosaženo vytyčených cílů, tj. zda peněžní prostředky poskytlo účelně. Vyhodnocení dosažení cílů neprovedlo ani prostřednictvím evaluace. MMR tím nesplnilo povinnosti, které mu ukládají právní předpisy ČR i Evropské unie.

- **MMR stanovilo nevhodné podmínky výzvy na podporu návazné zdravotní péče; bez dodatečných zdrojů přesunutých z jiného OP by intervence ze SC 2.3 (IROP14+) nesnižovaly regionální rozdíly v poskytování návazné zdravotní péče.**

Podpora infrastruktury návazné zdravotní péče bez dodatečných zdrojů převedených z jiného OP by nesnížila regionální rozdíly v kvalitě poskytování této péče. MMR nastavilo nevhodné podmínky výzvy ve vztahu k dostupným zdrojům a předpokládané poptávce ze strany žadatelů, např. podání neomezeného počtu žádostí jedním žadatelem nebo absence věcného hodnocení předložených projektů. MMR při stanovení podmínek výzvy nerespektovalo zásadu účinnosti stanovenou právním předpisem EU⁴⁰, protože nevytvořilo předpoklady pro dosažení stanoveného SC. Kombinace nevhodných podmínek umožnila MMR poskytnout podporu v jednotlivých krajích nevyváženě, přičemž ministerstvo nezjišťovalo, jaký to bude mít dopad na vyrovnání územních rozdílů v kvalitě poskytované zdravotní péče. Vlivem takto nastavených podmínek by např. Pardubický kraj neobdržel žádnou podporu, ale naopak v šesti krajích podpořilo MMR všechny předložené projekty. Teprve v březnu 2019, tj. po téměř třech letech po ukončení výzvy k předkládání žádostí o podporu infrastruktury návazné zdravotní péče, navýšilo MMR alokaci díky nespotebovaným zdrojům převedeným z OP *Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost /OP PIK/* a poskytlo podporu na realizaci zbývajících kladně hodnocených projektů.

- **MMR schvalovalo k podpoře projekty, aniž by ověřilo, zda směřují ke konkrétnímu a měřitelnému cíli. MMR neupřesnilo podmínku výhradního využití dotace konkrétním specializovaným pracovištěm a v rámci hodnocení nebyl ověřován předpoklad jejího splnění. Při výběru projektů k poskytnutí podpory aplikovalo MMR některá kritéria, která nehodnotila potřebnost projektů; potřebnost neověřovalo dostatečně ani při schvalování nákupů zdravotnického vybavení z úspor projektu.**

MMR schvalovalo k podpoře projekty na základě hodnocení, které vykazovalo některé nedostatky. Zejména chybělo ověření, zda žadatelé vymezili cíle projektu konkrétně a měřitelně a zda dodrží podmínku výhradního použití dotace a pořízené vybavení bude využíváno pouze pacienty podpořeného pracoviště vysoce specializované péče. Dle kritéria k posouzení potřebnosti, které MMR definovalo, bylo pouze formálně ověřováno, zda žádost obsahuje pasáž zdůvodňující pořízení požadovaného zdravotnického vybavení. NKÚ zjistil při kontrole u příjemců podpory tři takové případy.

- **Kontrolní systém nastavilo MMR účinně s výjimkou ověření skutečného provozování a využívání všech funkcí, kterými pořízené zdravotnické vybavení disponovalo.**

Systém kontrol nastavený MMR nezajišťoval v plném rozsahu ověření, zda od ukončení realizace projektu příjemce provozoval pořízené zdravotnické vybavení v plném rozsahu a poskytoval zdravotní služby pacientům, pro které bylo vybavení určeno.

Další zjištěné nedostatky (u příjemců podpory) se vyskytovaly v oblasti účelnosti a hospodárnosti prostředků vynaložených na pořízení kontrolovaného zdravotnického vybavení:

- o V jednom případě NKÚ hodnotil veřejné prostředky na pořízení zdravotnického vybavení jako omezeně účelné. Jednalo se o anesteziologický přístroj k magnetické rezonanci, který příjemce pořídil dodatečně z úspor projektu. Na pořízení přístroje byly vynaloženy dotační prostředky v celkové výši 3,1 mil. Kč (vše ze zdrojů EU). Jedná se o 0,5 % kontrolovaných peněžních prostředků.
- o Ve třech případech (u tří příjemců podpory) hodnotil NKÚ vynaložení veřejných prostředků v celkové výši 27,1 mil. Kč (z toho 25,7 mil. Kč ze zdrojů EU), což je 4,4 % z kontrolovaných peněžních prostředků určených na pořízení zdravotnického vybavení, jako omezeně hospodárné. Jednalo se o výdaje vynaložené na nákup:
 - anesteziologického přístroje k magnetické rezonanci, který příjemce pořídil omezeně účelně;
 - operačních stolů pořízených v rámci dvou projektů v nepřiměřeném množství a kvalitě, respektive s předimenzovanými technickými parametry, které se týkaly jejich nosnosti.

Návrhy a realizace opatření k nápravě zjištěných nedostatků

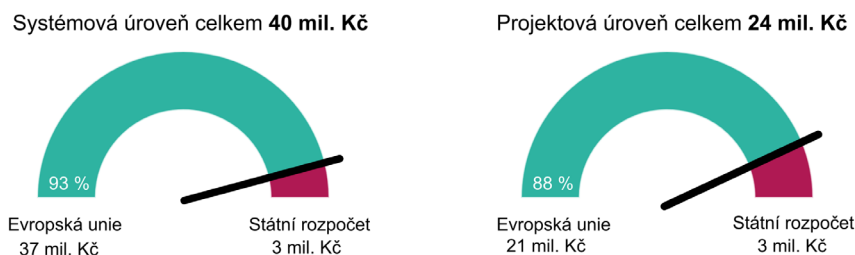
Do data redakční uzávěrky *EU reportu 2023* nebylo k dispozici stanovisko MMR pro jednání vlády, tudíž navrhovaná opatření k nápravě zjištěných nedostatků nebyla NKÚ známa.

KA č. 22/10 – Peněžní prostředky státního rozpočtu a Evropské unie určené na realizaci a implementaci genderových auditů

Cílem kontroly bylo prověřit, jak MPSV administrovalo a vybíralo žádosti o dotace, jak kontrolovalo plnění dotačních podmínek žadateli a jak monitorovalo a vyhodnocovalo dopady poskytovaných podpor. Dále NKÚ posuzoval, zda byly dotace vynaloženy v souladu s právními předpisy, účelně a hospodárně.

Kontrola byla podrobena účelnost použití veřejných prostředků, která měla zajistit optimální míru dosažení cílů při plnění stanovených úkolů. Poskytování a čerpání peněžních prostředků bylo kontrolou považováno za účelné, neboť došlo k naplnění cílů uvedených v projektové žádosti a k naplnění dílčích cílů SC 1.2.1 OPZ, tj. snížení rozdílů v odměňování za stejnou práci nebo práci stejné hodnoty, snížení vertikální nebo horizontální segregace žen a mužů na trhu práce, usnadnění slučitelnosti pracovního a soukromého života a snížení rizika obtěžování na pracovišti. Za účelné bylo považováno i vynaložení peněžních prostředků na smysluplnou propagaci a zvyšování povědomí o tématu genderové nerovnosti (např. formou vhodného vzdělávání osob ohrožených diskriminací na trhu práce), avšak pouze v případě, že projekt zároveň přispěl ke snížení rozdílů mezi ženami a muži v oblastech uvedených v předchozí větě. V konečném důsledku měla podpora vést k naplnění SC 1.2.1 OPZ, kterým je snížení rozdílů v postavení žen a mužů na trhu práce.

Kontrolovaný objem finančních prostředků na systémové úrovni představoval 40 mil. Kč (z rozpočtu EU pocházelo 37 mil. Kč) a na projektové úrovni 24 mil. Kč (z toho 21 mil. Kč z rozpočtu EU). NKÚ vyčíslil nedostatky na projektové úrovni ve výši 2 mil. Kč (z toho 1 mil. Kč z rozpočtu EU).

NEDOSTATKY ZJIŠTĚNÉ NKÚ

Kontrolované peněžní prostředky přispěly k naplnění účelu podpory jen v nevýznamném rozsahu. Pouze 8 % kontrolovaných veřejných prostředků naplnilo účel podpory ve všech klíčových oblastech genderové nerovnosti. Projekty převážně směřovaly k šíření informovanosti o problematice genderové rovnosti a u některých zaměstnavatelů k vytvoření interních předpisů. Vzhledem k nevhodnému nastavení podmínek ze strany poskytovatele podpory (MPSV) neexistovaly doklady o kvalitě a rozsahu provedených prací u příjemců podpory, a nelze tudíž vyhodnotit hospodárnost vynaložených prostředků.

MPSV nastavilo podmínky pro nakládání s dotacemi tak, že příjemci mohli čerpat dotace, aniž by bylo zřejmé, jakých měřitelných cílů chtějí poskytnutou podporou dosáhnout. MPSV nesledovalo skutečný přínos poskytovaných dotací ke snižování rozdílů v postavení žen a mužů na trhu práce a v rámci své činnosti nenaplnovalo povinnost soustavně vyhodnocovat efektivnost vynakládání výdajů ve své rozpočtové kapitole.

Podmínky, které nastavilo MPSV, umožňovaly, aby rozsah opatření k vyrovnávání genderových rozdílů určoval ten, u koho byla opatření realizována. NKÚ zjistil paradoxní situace, kdy auditované organizace, které se dobrovolně genderovému auditu podrobily s cílem výsledky auditu dále využít k dosažení spravedlivého odměňování, odmítly auditorům poskytnout informace o výši odměn na jednotlivých pracovních pozicích. Vzdělávací aktivity, které MPSV v rámci implementace proplatilo, neměly v řadě případů souvislost s genderovou problematikou a týkaly se spíše profesního vzdělávání.

Výsledky kontroly prokázaly nedostatky, které se týkaly porušení rozpočtové kázně; dotčené prostředky byly kvalifikovány jako vymahatelné a na základě toho byla učiněna celkem tři oznámení správci daně v úhrnné výši téměř 1,56 mil. Kč.

Návrhy a realizace opatření k nápravě zjištěných nedostatků

KZ neobsahoval žádná doporučení a k datu redakční uzávěrky *EU reportu 2023* nebyl projednán ve vládě.

B.2.2 NAKLÁDÁNÍ S PŘÍRODNÍMI ZDROJI

Do této skupiny KA tematicky patřily ve sledovaném období celkem tři kontroly.

KA č. 21/06 – Peněžní prostředky státu a Evropské unie určené na realizaci opatření v oblasti nakládání s odpady

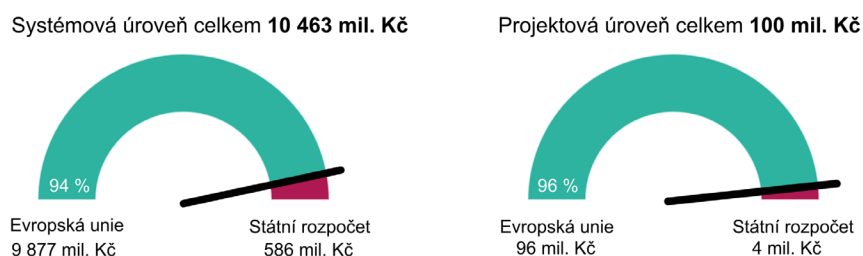
Cílem této kontroly bylo posoudit, zda peněžní prostředky určené na realizaci opatření v oblasti nakládání s odpady přispěly k realizaci stanovených cílů a zda byly vynakládány v souladu s právními předpisy. Kontrola prověřila plnění opatření v gesci MŽP a dosahování cílů vycházejících z právních před-

pisů EU a České republiky a z *Plánu odpadového hospodářství České republiky pro období 2015–2024 s výhledem do roku 2035*.

Kontroly byly podrobeny jak prostředky EU poskytované prostřednictvím OPŽP14+, tak prostředky Státního fondu životního prostředí České republiky /SFŽP/ poskytované v rámci *Národního programu Životní prostředí /NPŽP/*. Kontrola ověřila nastavení a fungování ŘKS, prověřila podpořené projekty (na kontrolním vzorku ukončených projektů) a vyplacené „evropské“ i národní finanční prostředky v oblasti předcházení vzniku odpadů či nakládání s nimi.

Na systémové úrovni dosáhl kontrolovaný objem výše 10 463,03 mil. Kč (z toho 9 877,03 mil. Kč z rozpočtu EU). Na projektové úrovni byl kontrolovaný objem 99,70 mil. Kč (z toho 96,33 mil. Kč z rozpočtu EU).

V předchozích letech se této problematice věnovala především KA č. 16/23.⁴¹

NEDOSTATKY ZJIŠTĚNÉ NKÚ

Kontrola zjistila nedostatky prakticky ve všech fázích realizace OPŽP14+. Tyto chyby se vyskytovaly především v oblasti časových prodlev u závěrečného vyhodnocování projektů, zadávání veřejných zakázek, vedení účetnictví, způsobilosti výdajů a rovněž v oblasti kontroly před provedením platby.

MŽP jako řídicí orgán OPŽP14+ a současně správce NPŽP nepostupovalo v souladu s vyhláškou č. 560/2006 Sb., o účasti státního rozpočtu na financování programů reprodukce majetku, neboť neprovedlo závěrečné vyhodnocení akce u pěti ukončených kontrolovaných projektů.

Zprostředkující subjekt (SFŽP) u deseti z jedenácti kontrolovaných projektů neprovedl kontrolu závěrečných zpráv o realizaci projektu ve lhůtě deseti dnů stanovené v operačním manuálu OPŽP14+, v pěti případech tak učinil za déle než půl roku a ve třech případech až za déle než rok. Další časové prodlevy byly u SFŽP zjištěny v procesu kontroly a posuzování projektových změn a zpráv o udržitelnosti projektu.

U dvou projektů OPŽP14+ bylo zjištěno, že příjemce dotace do způsobilých výdajů projektu zahrnul i výdaje, které nebylo možné dle pravidel OPŽP14+ považovat za způsobilé, což NKÚ vyhodnotil jako skutečnosti nasvědčující porušení rozpočtové kázně dle rozpočtových pravidel a jako nesrovnalost. SFŽP tyto nedostatky nezjistil a v obou případech schválil vyúčtování v příjemcem požadované výši, čímž nepostupoval v souladu se zákonem č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), a jeho prováděcí vyhláškou č. 416/2004 Sb.

U jednoho příjemce dotace z OPŽP14+ bylo kontrolou zjištěno, že nepostupoval v souladu se zákonem č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, neboť v zadávací dokumentaci vymezil technickou specifikaci způsobem omezujícím okruh možných účastníků zadávacího řízení, čímž také nedodržel zásadu zákazu diskriminace, což NKÚ vyhodnotil jako skutečnost nasvědčující porušení rozpočtové kázně ve výši až 231 627 Kč.

41 KA č. 16/23 – Peněžní prostředky určené na realizaci opatření v oblasti nakládání s odpady.

U jednoho příjemce bylo kontrolou zjištěno, že nevedl odděleně evidenci o veškerých příjmech a výdajích, resp. výnosech a nákladech projektu a nedoložil úplné vedení účetnictví. NKÚ zjistil, že účetnictví projektu nebylo vedeno v souladu se zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví, což NKÚ vyhodnotil jako skutečnost nasvědčující porušení rozpočtové kázně ve výši až 215 050 Kč.

Kontrola zároveň zjistila, že se např. **nepodařilo naplnit cíle opatření na zvýšení kapacity pro recyklaci odpadů a cíle opatření na vybudování nových kapacit nebo zmodernizování stávajících zařízení na energetické využití ostatních odpadů v rámci PO 3 OPŽP14+.** Cílové hodnoty stanovených indikátorů pro tyto oblasti podporovaných opatření nebudou ke konci programového období splněny.

U kontrolovaných projektů byly vyčísleny nedostatky v úhrnné výši 2,35 mil. Kč (celá částka pocházela z rozpočtu EU). Na základě zjištěných skutečností byla podána celkem tři oznámení správci daně v úhrnné výši téměř 1,92 mil. Kč.

Kontrola byl podroben rovněž národní dotační titul NPŽP, u kterého NKÚ konstatoval, že MŽP v rámci jeho 3. prioritní oblasti zaměřené na odpady, staré zátěže a environmentální rizika neposkytovalo prostředky v souladu s hierarchií způsobů nakládání s odpady definovanou zákonem č. 541/2020 Sb., o odpadech, ani v souladu se zásadami *Plánu odpadového hospodářství ČR pro období 2015–2024*.

Návrhy a realizace opatření k nápravě zjištěných nedostatků

NKÚ poukázal na skutečnost, že časová prodlení v administraci závěrečných zpráv o realizaci mají vliv na určení okamžiku zahájení doby udržitelnosti projektů, po kterou jsou příjemci dotace povinni monitorovat efekty projektu (5 let). Dle vyjádření MŽP a SFŽP bylo přijato opatření za účelem akcelerace posuzování závěrečných zpráv o realizaci.

KA č. 21/15 – Peněžní prostředky státu a Evropské unie vynakládané na propagaci zemědělských produktů a potravin

Cílem kontroly bylo prověřit, zda jsou peněžní prostředky státu a EU určené na podporu propagace zemědělských produktů a potravin poskytovány a čerpány v souladu s právními předpisy, účelně a hospodárně.

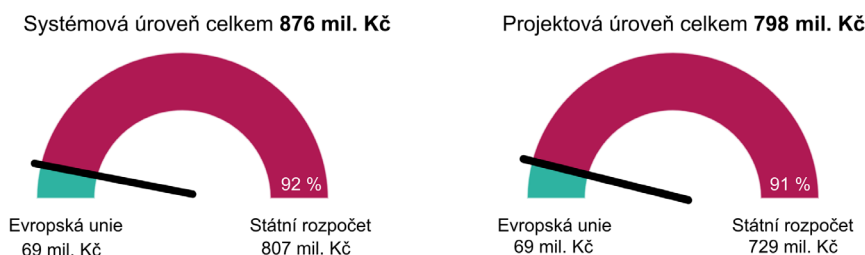
V předchozích letech se na tuto problematiku zaměřily především KA č. 13/36, č. 15/09 a č. 18/03.⁴² Tyto KA se věnovaly zejména prostředkům státního rozpočtu vynakládaným na činnosti související mj. s problematikou propagace zemědělských produktů a služeb.⁴³

V případě podpory poskytované na realizaci propagačních programů EU bylo kontrolováno, zda SZIF jako orgán odpovědný za administraci a kontrolu těchto programů na národní úrovni plnil své povinnosti stanovené předpisy EU a zda nastavil kontrolní systém tak, aby byla zajištěna hospodárnost a účelnost vynakládání peněžních prostředků státu a EU.

Kontrola NKÚ ověřila nastavení a fungování ŘKS jednotlivých propagačních programů a podpořené projekty z kontrolního vzorku. **Na úrovni systému byl kontrolovaný objem peněžních prostředků 875,5 mil. Kč (z toho 69,2 mil. Kč z prostředků EU). Na projektové úrovni dosáhl kontrolovaný objem výše 798,4 mil. Kč (z toho 69,2 mil. Kč z rozpočtu EU);** NKÚ vyčísлил zjištěné nedostatky na 89,3 mil. Kč (z toho 55,7 mil. Kč z rozpočtu EU).

42 KA č. 13/36 – Peněžní prostředky vynakládané na služby, jejichž cílem je podpora zemědělských produktů a potravin na tuzemském trhu, č. 15/09 – Peněžní prostředky vynakládané na podporu vzdělávání a na poradenství a propagaci v resortu Ministerstva zemědělství a č. 18/03 – Peněžní prostředky poskytované nestátním neziskovým organizacím.

43 Z těchto KA se prostředkům rozpočtu EU věnovala alespoň částečně jen KA č. 15/09.

NEDOSTATKY ZJIŠTĚNÉ NKÚ

SZIF nepostupoval v souladu s nařízením 501/2008⁴⁴, když u jednoho z kontrolovaných propagačních programů EU schválil a potvrdil přes dílčí rozdílnost soulad navrženého programu s platnými právními předpisy v oblasti zadávání veřejných zakázek a postoupil program ke schválení Komisi. V průběhu kontrolovaného období však došlo ke změně nastavení systému a k tomuto pochybení již nebylo třeba přijímat nápravné opatření.

Příjemci podpory chybovali při zadávání veřejných zakázek ve dvou ze tří kontrolovaných programů. Šlo přitom o závažné chyby, kdy jeden příjemce nepostupoval podle zákona o veřejných zakázkách, přestože jako příjemce dotace (dotovaný zadavatel) byl povinen podle tohoto zákona postupovat. V druhém případě příjemce porušil zákon o veřejných zakázkách, když uzavřel smlouvu o dílo s jinou cenou, než jaká byla uvedena v nabídce vybraného uchazeče.

Výsledky kontroly prokázaly nedostatky, které se týkaly nesrovnalosti s finanční ztrátou (dopadem) pro rozpočet EU a ČR až do výše 79,12 mil. Kč. Uvedenou nesrovnalost dále řeší SZIF v rámci nápravných opatření ke KA.

Návrhy a realizace opatření k nápravě zjištěných nedostatků

SZIF ve stanovisku pro jednání vlády informoval, že již zahájil kroky potřebné k prošetření „nesrovnalosti“ zjištěné NKÚ.

KA č. 21/33 – Peněžní prostředky státu a Evropské unie vynakládané v resortu Ministerstva zemědělství na podporu zpracování zemědělských produktů

Cílem této kontroly bylo prověřit, zda peněžní prostředky státu a EU určené v resortu Ministerstva zemědělství /MZe/ na podporu zpracování zemědělských produktů poskytují a čerpají kontrolované osoby v souladu s právními předpisy, účelně a hospodárně.

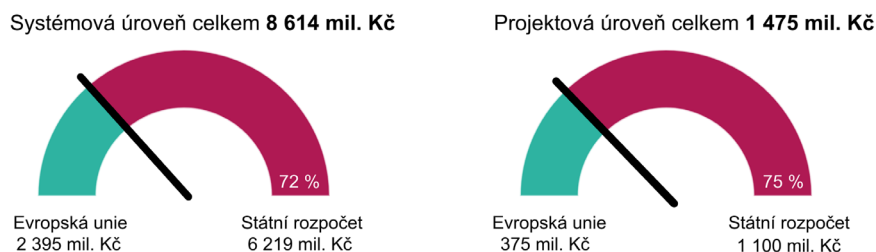
Kontroly byly podrobeny jak prostředky EU poskytované prostřednictvím PRV14+, tak prostředky vyplácené v rámci spolufinancování ze státního rozpočtu formou národních dotačních titulů. Kontrola ověřila nastavení a fungování ŘKS, nastavení podmínek pro poskytování peněžních prostředků (z hlediska souladu s právními předpisy, účelnosti a hospodárnosti), prověřila některé podpořené projekty (vybrané do kontrolního vzorku mj. stratifikovaným výběrem) a vyplacené národní finanční prostředky v oblasti zpracování zemědělských produktů.

V předchozích letech se této problematice věnovaly především KA č. 17/26 a č. 18/08.⁴⁵

44 Nařízení Komise (ES) č. 501/2008 ze dne 5. června 2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 3/2008 o informačních a propagačních opatřeních na podporu zemědělských produktů na vnitřním trhu a ve třetích zemích.

45 KA č. 17/26 – Peněžní prostředky určené na opatření Spolupráce v rámci Programu rozvoje venkova ČR na období 2014–2020 a č. 18/08 – Peněžní prostředky vynakládané na podpory v sektoru živočišné výroby.

Kontrolovaný objem peněžních prostředků na systémové úrovni překročil 8 614,11 mil. Kč (z toho téměř 2 395,43 mil. Kč pocházelo z rozpočtu EU) a na úrovni projektů dosáhl téměř 1 475,21 mil. Kč (z toho 375,37 mil. Kč z rozpočtu EU).

NEDOSTATKY ZJIŠTĚNÉ NKÚ

Kontrola zjistila nedostatky v oblasti zacílení podpory na různé podniky dle velikosti (mikropodniky, malé a střední podniky vs. velké podniky).

Podpora mikropodniků a malých a středních podniků se MZe nedařila tak, jak stanovovala *Strategie resortu Ministerstva zemědělství České republiky s výhledem do roku 2030 a programový dokument PRV14+*. MZe podporu zaměřilo především na velké zpracovatelské podniky. Tyto podniky mohly čerpat podporu nejen z PRV14+, ale MZe pro ně připravilo také investiční národní dotační program. Přičemž v rámci národních dotací byly jednodušší podmínky pro získání podpory. **V roce 2020 změnilo MZe pravidla PRV14+, čímž umožnilo předkládat žádosti o podporu i velkým podnikům, ačkoliv tento typ podpory byl do té doby v rámci PRV14+ prioritně určen jen pro mikropodniky a malé a střední podniky. Tím došlo ke zvýhodnění velkých podniků, jelikož takto získaly již třetí oblast, kde mohly žádat o podporu na financování investic.**

Další zjištěné nedostatky se vyskytovaly v procesu posuzování inovativnosti projektů, kdy ŘO neurčil, jakým způsobem má být po ukončení realizace inovativních projektů posouzeno, že se jedná skutečně o inovaci, nikoliv o pouhou obměnu technologií.

Kontroly byly podrobeny rovněž dva národní dotační programy. NKÚ konstatoval, že nastavené podmínky pro získání národních dotací jsou jednodušší než u projektů realizovaných s podporou PRV14+. Současně MZe nevytvořilo základní podmínky pro hospodárné vynakládání peněžních prostředků a dostatečně nemonitorovalo a nehodnotilo naplňování cílů národních dotačních programů.

Výsledky kontroly neprokázaly nedostatky, které by se týkaly porušení rozpočtové kázně.

Návrhy a realizace opatření k nápravě zjištěných nedostatků

V rámci připomínkového řízení k návrhu stanoviska MZe (předkládaného v souvislosti s projednáním KZ z dotčené kontroly ve vládě) uplatnil NKÚ k přijímaným opatřením k nápravě zjištěných nedostatků několik připomínek. Celkem čtyři navrhovaná opatření hodnotil NKÚ jako nedostatečná, jedno navrhované opatření hodnotil jako dostatečné ve většině ohledů a pět opatření posoudil jako dostatečná v plném rozsahu. Do konce sledovaného období, tj. do 31. března 2023, nebyla opatření navržená Ministerstvem zemědělství projednána ve vládě.⁴⁶

⁴⁶ Kontrolní závěr NKÚ spolu se stanoviskem MZe byl projednán vládou ČR dne 12. dubna 2023 a bylo k němu přijato usnesení č. 246.

B.3 FINANČNÍ AUDITY S VAZBOU NA ROZPOČTOVÉ PROSTŘEDKY EU

Věcné zaměření FA je obvykle směřováno na závěrečný účet příslušné rozpočtové kapitoly a účetní závěrku jejího správce. Objemy peněžních prostředků, které jsou předmětem FA, jsou často násobně vyšší než v případě auditů výkonnosti nebo legality. Rovněž nedostatky zjištěné při FA v oblasti účetnictví a výkaznictví se obvykle týkají výrazně vyšších částek, proto jsou zde výsledky FA uváděny samostatně.

Zbývající kontrolní akcí sledovaného období byl právě FA, který proběhl formou průběžného auditu. Při tomto typu auditu může KO reagovat na zjištěné nedostatky již během kontroly a opravovat je.

KA č. 21/24 – Závěrečný účet kapitoly státního rozpočtu Ministerstvo zdravotnictví za rok 2021, účetní závěrka Ministerstva zdravotnictví za rok 2021 a údaje předkládané Ministerstvem zdravotnictví pro hodnocení plnění státního rozpočtu za rok 2021

Cílem kontroly bylo prověřit, zda MZd při sestavení závěrečného účtu, vedení účetnictví, sestavení účetní závěrky a předkládání údajů pro hodnocení plnění státního rozpočtu za rok 2021 postupovalo v souladu s příslušnými právními předpisy.

V souvislosti s tím byl prověřen soulad zjištěných skutečností zejména se zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví, vyhláškou č. 410/2009 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro některé vybrané účetní jednotky, dále soulad s českými účetními standardy pro některé vybrané účetní jednotky, vyhláškou č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě, a vyhláškou č. 419/2001 Sb., o předkládání údajů pro vypracování návrhu státního závěrečného účtu. Na vybraném vzorku byl dále prověřován soulad s dalšími právními předpisy⁴⁷. NKÚ rovněž vyhodnotil opatření přijatá k nápravě nedostatků zjištěných v KA č. 18/13.⁴⁸

V rámci KA č. 21/24 ověřoval NKÚ také správnost vykazování údajů vztahujících se k prostředkům EU. Jednalo se zejména o prostředky OPZ a OP VVV. NKÚ se rovněž zabýval grantem poskytnutým Komisí na podporu interoperability digitálního zeleného certifikátu v rámci aktivace nástroje nouzové podpory v reakci na pandemii covidu-19 („digitální pasy“).

NEDOSTATKY ZJIŠTĚNÉ NKÚ

Ve vztahu k prostředkům EU byly na vybraném vzorku zjištěny nedostatky nevýznamného rozsahu. Jednalo se např. o nesprávné účtování o vratkách dotací spolufinancovaných z EU (systémový nedostatek ve výši 18 mil. Kč); všechny tyto nedostatky byly odstraněny již během kontroly.

NKÚ podal oznámení správci daně ve výši 4,08 mil. Kč. Tyto prostředky nepocházely z rozpočtu EU.

Návrhy a realizace opatření k nápravě zjištěných nedostatků

Vzhledem ke skutečnosti, že se jednalo o průběžný audit, MZd zjištěné nedostatky ve vztahu k prostředkům EU řádně opravilo již během kontroly. Výsledná účetní závěrka k 31. prosinci 2021 již proto těmito nedostatky zatížena nebyla. MZd rovněž přijalo systémová opatření k nápravě.

47 Především zákony č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, č. 340/2015 Sb., o zvláštních podmínkách účinnosti některých smluv, uveřejňování těchto smluv a o registru smluv (zákon o registru smluv), č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), a související prováděcí vyhlášky.

48 KA č. 18/13 – Závěrečný účet kapitoly státního rozpočtu Ministerstvo zdravotnictví za rok 2017, účetní závěrka Ministerstva zdravotnictví za rok 2017 a údaje předkládané Ministerstvem zdravotnictví pro hodnocení plnění státního rozpočtu za rok 2017.

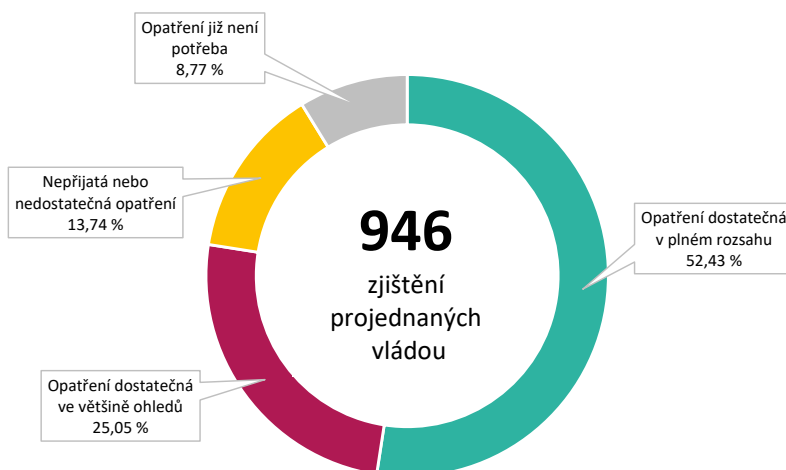
B.4 OPATŘENÍ PŘIJÍMANÁ VLÁDOU ČR K NÁPRAVĚ NEDOSTATKŮ ZJIŠTĚNÝCH KONTROLAMI NKÚ

Kontrolní závěry schválené Kolegiem NKÚ zasílá prezident NKÚ podle zákona o NKÚ⁴⁹ vládě ČR, Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky /Sněmovna/ a Senátu Parlamentu České republiky /Senát/. V souladu s jednacím řádem vlády⁵⁰ předkládají členové vlády na program jednání vlády jednotlivé KZ společně se stanovisky svých ministerstev. Tato stanoviska obsahují jak vyjádření ke kontrolním zjištěním NKÚ, tak návrhy konkrétních opatření k nápravě zjištěných nedostatků.

S návrhy těchto stanovisek je NKÚ před vlastním projednáním ve vládě seznamován a může k navrhovaným opatřením uplatnit své připomínky. Pokud jsou některá nápravná opatření z pohledu NKÚ nedostačující nebo dle jeho názoru necílí k podstatě zjištěných nedostatků, je vzniklý rozpor řešen přímo s příslušným ministerstvem. NKÚ tak může kvalitu navrhovaných opatření významně ovlivnit.

Stav plnění nápravných opatření projednávaných vládou sleduje NKÚ systematicky a vyhodnocuje je již od 4. čtvrtletí roku 2014. Do konce sledovaného období, tj. do 31. března 2023, bylo v *Kontrolním informačním systému NKÚ* podchyceno celkem 112 ukončených KA majících vazbu na rozpočet EU. Tedy KA zaměřených zcela nebo alespoň z části na kontrolu programů a projektů spolufinancovaných z fondů EU, případně na oblast příjmů či závěrečných účtů kapitol státního rozpočtu. Konkrétní data ke sledovaným opatřením jsou evidována ke 106 kontrolním akcím.⁵¹ Na základě těchto KA bylo do KIS vloženo celkem 946 kontrolních zjištění projednaných vládou. V souvislosti s každou KA sleduje NKÚ splnění deklarovaných nápravných opatření a je hodnocena míra spokojenosti NKÚ s úrovní plnění těchto opatření. Hodnocení přijatých opatření k nápravě zjištěných nedostatků z hlediska dostatečnosti jejich plnění jsou kategorizována do čtyř skupin, což je patrné z následujícího grafu.

Graf č. 5: Hodnocení opatření přijatých vládou k nápravě zjištěných nedostatků za období od 4. čtvrtletí 2014 do 1. čtvrtletí 2023

Zdroj: KIS, data k 6. dubnu 2023.

49 Ustanovení § 30 odst. 1 zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu.

50 Jednacím řád vlády schválený usnesením vlády ze dne 16. září 1998 č. 610 a novelizovaný řadou usnesení vlády; naposledy novelizován usnesením vlády ze dne 11. ledna 2023 č. 22 s platností od 1. února 2023.

51 Aktualizace dat byla provedena k 6. dubnu 2023, přičemž šest KZ nebylo k tomuto datu ve vládě projednáno.

Z celkového počtu 946 zjištěných nedostatků uvedených ve schválených KZ, které do konce sledovaného období projednala vláda, **byla opatření v dostatečném rozsahu přijata v 496 případech a v 237 případech reagovala přijatá opatření na zjištěné nedostatky ve většině ohledů. K 130 zjištěným nedostatkům nebyla přijata žádná opatření, příp. přijatá opatření nebyla ze strany NKÚ posouzena jako dostatečná. Ve zbývajících 83 případech nebyla opatření z různých důvodů již vyžadována.**⁵²

Údaje o charakteru, rozsahu a úrovni plnění jednotlivých opatření k nápravě nedostatků zjištěných kontrolními akcemi jsou do KIS průběžně doplňovány a následně vyhodnocovány. Na základě aktualizace dat v KIS a analýzy jednotlivých kategorií opatření z hlediska jejich účinnosti v napravování nedostatků stanovuje NKÚ každoročně **celkovou míru spokojenosti**, a to podle vzorce:

$$\frac{(\text{počet opatření dostatečných v plném rozsahu} + (0,75 \times \text{počet opatření dostatečných ve většině ohledů}))}{\text{celkový počet zjištění NKÚ}} \times 100$$

Celková míra spokojenosti NKÚ s přijatými nápravnými opatřeními (kumulativně za období od 4. čtvrtletí 2014 do 6. dubna 2023) dosáhla hodnoty 71,2 % a meziročně se zvýšila o téměř čtyři procentní body.

Pokud se podíváme na vývoj celkové (kumulativní) míry spokojenosti s opatřeními přijatými vládou k nápravě nedostatků uvedených v KZ za posledních pět sledovaných období (blíže viz EU reporty z let 2019 až 2022), lze vysledovat následující skutečnosti:

- míra spokojenosti NKÚ s přijatými nápravnými opatřeními se v prvních třech sledovaných obdobích pohybovala mezi 66,5 % až 67,4 % a v zásadě stagnovala;
- v dalších dvou sledovaných obdobích se míra spokojenosti výrazně zvýšila, a to na 68,2 %, resp. na 71,2 %;
- podíl „opatření dostatečných v plném rozsahu“ přijatých v posledních třech sledovaných obdobích stoupal, a to z hodnoty 47,0 % na 52,4 %;
- podíl „nepřijatých nebo nedostatečných opatření“ v posledních třech sledovaných obdobích klesal, a to z celkových 17,2 % na hodnotu 13,7 %.

Uvedené skutečnosti prokazují úspěšnost v posledních letech zavedené procedury projednávání a společného formulování návrhů opatření k nápravě zjištěných nedostatků mezi NKÚ a příslušnými ŘO (ministerstvy) ještě před vlastním projednáním KZ a stanoviska příslušného ministerstva ve vládě.

⁵² Např. opatření byla přijata současně s ukončením kontroly NKÚ, kontrolovaná osoba sama nesrovnalost oznámila apod. Do této kategorie spadají rovněž případy, kdy byly v řídicích dokumentech programů předchozího programového období zjištěny nedostatky, které se do řídicích dokumentů navazujícího programového období již nepromítly.

C. AUDITNÍ ČINNOST DALŠÍCH KONTROLNÍCH ORGÁNŮ V ROCE 2022 V ČR

NKÚ provádí kontrolu prostředků poskytnutých ČR ze zahraničí jako integrální součást své kontrolní působnosti vymezené zákonem č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu /zákon o NKÚ/. Jeho kontrolní zjištění jsou uvedena v kapitole B. Podle legislativy EU se auditům prostředků majících vztah k rozpočtu EU systematicky věnují AO, Evropský účetní dvůr /EÚD/ a jednotlivá generální ředitelství Komise. I přes rozdílnost oprávnění k výkonu kontroly jsou zjištění těchto institucí v řadě případů podobná, a to zejména v oblasti nezpůsobilých výdajů, nedostatků v nastavení a fungování ŘKS a v porušování předpisů pro zadávání veřejných zakázek. Pro možnost porovnání charakteru a významnosti nálezů NKÚ uvádíme v kapitole C. i výstupy dalších orgánů vykonávajících kontrolu prostředků rozpočtu EU v České republice.

C.1 VÝSTUPY AUDITNÍHO ORGÁNU

C.1.1 VEŘEJNOSPRÁVNÍ KONTROLA A AUDIT PROSTŘEDKŮ EVROPSKÝCH STRUKTURÁLNÍCH A INVESTIČNÍCH FONDŮ

Ministerstvo financí plní úkoly auditního orgánu u peněžních prostředků EU poskytnutých ČR v rámci ESIF, tj. *Evropského sociálního fondu /ESF/, Evropského fondu pro regionální rozvoj /EFRR/, Fondu soudržnosti /FS/ a Evropského námořního a rybářského fondu /ENRF/, a dále Azylového, migračního a integračního fondu /AMIF/ a Fondu pro vnitřní bezpečnost /FVB/.*

V roce 2022 byly hlavní aktivity AO zaměřeny na výkon auditů operací, auditů systémů a auditů účetních závěrek operačních programů PO14+. Byla rovněž zahájena příprava na PO21+.

S ohledem na provedené kompletní auditní činnosti za PO14+ lze konstatovat, že ŘKS funguje účinně a poskytuje přiměřenou jistotu, že výkazy výdajů předložené Komisi byly správné a související transakce byly legální a řádné s výjimkou OP PIK.

Pro PO14+ byly hlavní aktivity AO zaměřeny na práce pro vydání výroční kontrolní zprávy /VKZ/ za jednotlivé OP, tj. jak na auditů operací, tak i na posouzení fungování ŘKS jednotlivých OP na základě provedených auditů systému a dále auditů účetních závěrek za účetní období od 1. července 2021 do 30. června 2022. Zatímco auditů operací byly v rámci ověření správnosti vykázaných výdajů zaměřeny na soulad realizace operací s právními předpisy EU a ČR, s pravidly publicity, na přiměřenost auditní stopy, naplnění příslušných monitorovacích ukazatelů apod., auditů systémů byly zaměřeny především na posouzení funkčnosti řídicích a kontrolních systémů nastavených příslušnými ŘO nebo ZS.

Komplikace spojené s vyhlášením nouzového stavu z důvodu pandemie covidu-19 v roce 2020 přetrvávaly až do roku 2022, neboť v důsledku nouzového stavu nebylo možné vykonávat auditní práce v rozsahu, jaký předpokládala auditní strategie /AUS/ platná pro roky 2020, 2021 a 2022. Na základě provedených změn AUS pro uvedené roky byl v roce 2022 proveden tzv. follow-up předchozího auditu systému č. ESIF/2019/S/001 s názvem *Audit řádného fungování systému řízení a kontroly Platebního a certifikačního orgánu*. Follow-up nebyl zahájen samostatně, ale byl proveden v rámci auditu účetní závěrky.

V roce 2022 provedl AO kompletní auditní práce pro všechny OP. To představovalo realizaci celkem 444 auditů, z toho 427 auditů operací, 13 auditů systému a 3 auditů účetních závěrek, které se týkaly deseti OP (z oblasti ESIF) a dále *Národního programu pro vnitřní bezpečnost /NPVB/ a Azylového, migračního a inte-*

gracního fondu. Na základě doporučení vyplývajících z auditu systému č. DAS5.9011.34.2021.AAKV.5 byl proveden rovněž audit systému *Národní orgán – Follow-up*, a to u programu přeshraniční spolupráce *Interreg V-A Česká republika – Polsko /INTERREG ČR–PL/*. Údaje u jednotlivých OP v dalším členění na auditu systému, auditu operací a auditu účetní závěrky jsou uvedeny v následujících tabulkách.

Audity operací provedené u výdajů vykázaných Komisi za dané účetní období vycházejí z reprezentativního vzorku a jsou založeny na statistických metodách výběru vzorků. Podrobné informace k auditní činnosti u NPVB a AMIF jsou uvedeny v bodě C.1.1.1.

Tabulka č. 3: Přehled auditů vykonaných AO v jednotlivých operačních programech PO14+ v roce 2022

Název programu	Audit systému	Audit operací	Audit účetní závěrky	Národní orgán– Follow-up
<i>Integrovaný regionální operační program</i>	1	47	1	–
<i>OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost</i>	1	74	1	–
<i>OP Zaměstnanost 2014–2020</i>	1	31	1	–
<i>OP Praha – pól růstu ČR</i>	1	29	1	–
<i>OP Výzkum, vývoj a vzdělávání</i>	1	33	1	–
<i>OP Životní prostředí 2014–2020</i>	1	37	1	–
<i>OP Doprava 2014–2020</i>	1	28	1	–
<i>OP Technická pomoc 2014–2020</i>	1	21	1	–
<i>OP Rybářství 2014–2020</i>	1	30	1	–
<i>Interreg V-A Česká republika – Polsko</i>	1	29	1	1
<i>Interreg V-A Svobodný stát Bavorsko – Česká republika</i>	–	16	–	–
<i>Interreg V-A Svobodný stát Sasko – Česká republika</i>	–	26	–	–
<i>Interreg V-A Rakousko – Česká republika</i>	–	6	–	–
<i>Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika</i>	1	12	–	–
<i>Národní program pro vnitřní bezpečnost</i>	1	6*	1	–
<i>Azylový, migrační a integrační fond</i>	1	2	1	–
Celkem	13	427	3**	1

Zdroj: informační systém *Aplikační podpora auditního orgánu*.

* Jeden audit byl realizován u projektu technické pomoci. Tyto projekty čerpají finanční prostředky z obou fondů, tj. z AMIF a FVB.

** V rámci ESIF byl proveden za deset výše uvedených OP jeden audit účetní závěrky, za AMIF a NPVB byly provedeny audity účetní závěrky samostatně.

S ohledem na relevantní nařízení EU a metodické pokyny Komise byly VKZ a výroky auditora za rok 2022 pro příslušný OP vypracovány a zaslány Komisi nejpozději k 15. únoru 2023, výjimku tvořil OP PIK, za který byly VKZ a výrok auditora odeslány k 1. březnu 2023.

Audity systému

Auditní orgán u všech ŘO hodnotil ŘKS z hlediska splnění požadavků stanovených nařízením 1303/2013⁵³ /Obecné nařízení/, tj. zda fungoval účinně a poskytl tak přiměřenou jistotu, že výkazy výdajů předložené Komisi byly správné a související transakce byly legální a řádné, a tato hodnocení řídicích a kontrolních systémů OP uvedl AO ve svých výrocích auditora.

Pro vyhodnocení účinnosti ŘKS se využívají následující kategorie a korespondující úrovně spolehlivosti daného systému.

53 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 ze dne 17. prosince 2013, o společných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti, Evropském zemědělském fondu pro rozvoj venkova a Evropském námořním a rybářském fondu, o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti a Evropském námořním a rybářském fondu a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1083/2006.

Tabulka č. 4: Kategorie a korespondující úrovně spolehlivosti ŘKS

Kategorie	Míra jistoty vyplývající z auditu systému	Korespondující úroveň spolehlivosti systému
1	Funguje dobře. Zlepšení nejsou nutná, případně jsou nutná jen drobná zlepšení.	Vysoká
2	Funguje. Jistá zlepšení nutná.	Průměrná
3	Částečně funguje. Podstatná zlepšení nutná.	Průměrná
4	V podstatě nefunguje.	Nízká

Zdroj: informace AO, duben 2023.

Tabulka č. 5: Vyhodnocení ŘKS za jednotlivé operační programy PO14+ dle provedených auditů systému za rok 2022

Název programu	Kategorie ŘKS	Počet zjištění	Závažnost zjištění		
			Vysoká	Střední	Nízká
<i>Integrovaný regionální operační program</i>	2	2	0	2	0
<i>OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost</i>	3	18	3	4	11
<i>OP Zaměstnanost 2014–2020</i>	1	2	0	0	2
<i>OP Praha – pól růstu ČR</i>	2	1	0	1	0
<i>OP Výzkum, vývoj a vzdělávání</i>	2	3	0	2	1
<i>OP Životní prostředí 2014–2020</i>	2	5	0	3	2
<i>OP Doprava 2014–2020</i>	1	3	0	1	2
<i>OP Technická pomoc 2014–2020</i>	1	0	0	0	0
<i>OP Rybářství 2014–2020</i>	2	6	0	1	5
<i>Interreg V-A Česká republika – Polsko</i>	2	4	0	4	0
Celkem	–	44	3	18	23

Zdroj: informační systém Aplikační podpora auditního orgánu.

Výsledky auditů systému jsou provázány se zjištěními z auditů operací a tyto nálezy (z auditů operací) jsou podkladem pro definování systémových zjištění.

U sedmi OP byl vydán výrok bez výhrad. Výrok s výhradou s omezeným dopadem byl vydán u INTERREG ČR–PL z důvodu chybovosti nad úrovní významnosti a zbytkového rizika (2,93 %). U dvou OP byl vydán výrok s významným dopadem, a to u OP PIK z důvodu vysoké chybovosti (nad 2 %) a také z důvodu ohodnocení ŘKS v kategorii 3 a dále u OPŽP14+ z důvodu vysoké chybovosti (nad 2 %).

Objem výchozích auditovaných prostředků, které byly vybrány do vzorku pro rok 2022 za všechny OP, činil cca 25 044,31 mil. Kč (auditů bylo podrobena 23,39 % ze 107 052,38 mil. Kč výdajů vykázaných Komisí). Identifikované nezpůsobilé výdaje činily cca 57,63 mil. Kč, což je zhruba 0,22 % auditovaných výdajů.

Audity operací

Z výsledků auditů operací vyplývá, že z 419 provedených auditů operací byl u 73 auditů identifikován nezpůsobilý výdaj, tedy audit měl finanční dopad na auditovaný subjekt. Toto představuje 17,42 % z auditovaných projektů. Celkem 5,49 % (23 provedených auditů) skončilo bez finančního dopadu na auditovanou osobu a 77,09 % (323 auditů) bylo bez zjištění.

Tabulka č. 6: Přehled výsledků auditů provedených u operačních programů PO14+ za rok 2022

Název programu	Počet auditů	Audity se zjištěním		Audity bez zjištění
		s finančním dopadem	bez finančního dopadu	
<i>Integrovaný regionální operační program</i>	47	7	3	37
<i>OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost</i>	74	16	1	57
<i>OP Zaměstnanost 2014–2020</i>	31	4	0	27
<i>OP Praha – pól růstu ČR</i>	29	1	0	28
<i>OP Výzkum, vývoj a vzdělávání</i>	33	2	13	18
<i>OP Životní prostředí 2014–2020</i>	37	11	1	25
<i>OP Doprava 2014–2020</i>	28	2	1	25
<i>OP Technická pomoc 2014–2020</i>	21	3	0	18
<i>OP Rybářství 2014–2020</i>	30	7	1	22
<i>Interreg V-A Česká republika – Polsko</i>	29	3	0	26
<i>Interreg V-A Svobodný stát Bavorsko – Česká republika</i>	16	4	1	11
<i>Interreg V-A Svobodný stát Sasko – Česká republika</i>	26	9	1	16
<i>Interreg V-A Rakousko – Česká republika</i>	6	0	0	6
<i>Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika</i>	12	4	1	7
Celkem	419	73	23	323

Zdroj: informační systém Aplikační podpora auditního orgánu.

Tabulka č. 7: Počet zjištění s finančním dopadem a bez finančního dopadu za audity operací provedené u operačních programů PO14+ za rok 2022

Název programu	Počet zjištění	Zjištění	
		bez finančního dopadu	s finančním dopadem
<i>Integrovaný regionální operační program</i>	17	10	7
<i>OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost</i>	41	17	24
<i>OP Zaměstnanost 2014–2020</i>	9	2	7
<i>OP Praha – pól růstu ČR</i>	2	1	1
<i>OP Výzkum, vývoj a vzdělávání</i>	21	19	2
<i>OP Životní prostředí 2014–2020</i>	17	3	14
<i>OP Doprava 2014–2020</i>	6	3	3
<i>OP Technická pomoc 2014–2020</i>	4	1	3
<i>OP Rybářství 2014–2020</i>	11	2	9
<i>Interreg V-A Česká republika – Polsko</i>	6	1	5
<i>Interreg V-A Svobodný stát Bavorsko – Česká republika</i>	7	3	4
<i>Interreg V-A Svobodný stát Sasko – Česká republika</i>	14	2	12
<i>Interreg V-A Rakousko – Česká republika</i>	0	0	0
<i>Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika</i>	6	1	5
Celkem	161	65	96

Zdroj: informační systém Aplikační podpora auditního orgánu.

Z tabulky č. 7 vyplývá, že v roce 2022 bylo identifikováno celkem 161 zjištění, z toho 65 bez finančního dopadu a 96 s finančním dopadem v celkové hodnotě 57 634 430,13 Kč.

Tabulka č. 8: Oblasti porušení podmínek financování dle auditů operací operačních programů PO14+ za rok 2022

Oblast porušení	Počet	Relativní počet (v %)	Finanční dopad (v tis. Kč)	Finanční dopad (v %)
01.I Veřejné zakázky – oznámení o zakázce, zadávací dokumentace	28	17,39	15 989	27,74
01.II Veřejné zakázky – hodnocení nabídek	5	3,11	1 196	2,07
01.III Veřejné zakázky – provádění zakázky	2	1,24	80	0,14
01.IV Veřejné zakázky – ostatní	13	8,07	556	0,97
02. Veřejná podpora	1	0,62	99	0,17
03. Projekty generující příjmy	1	0,62	827	1,43
04. Finanční nástroje	5	3,11	0	0,00
05. Chybějící podkladové informace nebo dokumentace	16	9,94	2 384	4,14
06. Nezpůsobilý projekt	2	1,24	4 069	7,06
07. Chyby v účetnictví a výpočtu na úrovni projektu	6	3,73	71	0,12
08. Ostatní nezpůsobilé výdaje	68	42,24	32 346	56,12
13. Správné finanční řízení (3E, řádný hospodář)	6	3,73	17	0,03
15. Indikátory výkonu	3	1,86	0	0,00
99. Ostatní	5	3,11	0	0,00
Celkem	161	100,00	57 634	100,00

Zdroj: informační systém *Aplikační podpora auditního orgánu*.

Nejčastější pochybení bylo identifikováno v oblasti prokazování způsobilých výdajů, kdy příjemce neprokázal spojitost výdaje s projektem nebo byl zjištěn rozdíl mezi fakturovanými položkami a skutečným dodáním, dále byly zjištěny např. nesprávně stanovené mzdové náhrady nebo neoprávněně navýšené mzdové sazby a odměny.

K dalším častým pochybením docházelo v oblasti zadávacích řízení. Jednalo se např. o případy, kdy zadavatel omezil hospodářskou soutěž tím, že v zadávací dokumentaci v popisu předmětu plnění použil odkazy na firmy, obchodní názvy výrobků, materiálů apod. Rovněž bylo identifikováno několik případů neoprávněného rozdělení předmětu zakázky za účelem vyhnoutí se přísnějším podmínkám určeným pro vyšší finanční limit veřejné zakázky.

Nejzávažnějším zjištěním identifikovaným v roce 2022 bylo uvedení nepravdivých, neúplných a nedostatečně prokázaných údajů v žádosti o podporu a jejích přílohách, v rozhodnutí o poskytnutí dotace a v žádostech o platbu, ve kterých byla uvedena nepravdivá data, informace a podklady, neúplné nebo neodpovídající skutečnosti, které mohly mít dopad na výběr a schvalování projektu. Dále byly v žádosti o podporu deklarovány aktivity a cíle projektu, které nebyly v rámci realizace projektu naplněny. Na základě zjištěných skutečností byly stanoveny veškeré výdaje uvedené v žádosti o platbu jako nezpůsobilé k financování z prostředků dotace, tj. ve výši 100 %.

Dalším závažným zjištěním bylo porušení stanovených postupů pro veřejné zakázky. Auditorský tým zjistil, že stavební práce na realizaci díla *Zateplení obecního domu* byly částečně provedeny, vyfakturovány a uhrazeny ještě v době před vyhlášením výběrového řízení. Příjemce část stavebních prací pořídil přímým nákupem před uzavřením smlouvy o dílo a na tyto práce mu byla dodavatelem vystavena faktura. Plnění, které bylo předmětem uvedené faktury (demontáž původních oken, dodávka a montáž výplní a parapetů, foukaná izolace dutin stropů, zateplení objektu), bylo rovněž součástí zadávací dokumentace k následně realizovanému výběrovému řízení na dodavatele stavebních činností. Tímto jednáním, tj. přímým zadáním (části) stavebních prací, došlo k porušení *Pokynů pro zadávání veřejných zakázek v OPŽP 2014–2020*, protože zakázka nebyla zadána v otevřené výzvě.

Nejvyšší částka nezpůsobilých výdajů (cca 12,7 mil. Kč) se vztahovala ke zjištění, ve kterém auditorský tým identifikoval změny ve vlastnictví nemovitosti, kde byl projekt realizován. Předmětem auditu byl projekt „rekonstrukce budovy B“, v jehož rámci byly uplatněny způsobilé výdaje na rekonstrukci nemovitosti za účelem úspory energie budovy ve výši 81,61 % z celkové ceny stavebních prací, a to ve výši vlastnického

podílu příjemce k nemovitosti dle zápisu v katastru nemovitostí ke dni podání žádosti o platbu. Dále byl na soupisce uplatněn výdaj za energetický posudek, který akceptoval uvedený vlastnický podíl. V průběhu auditu došlo na katastru nemovitostí k zápisu změny vlastnictví příjemce k rekonstruované budově a vlastnický podíl příjemce byl snížen na 68,62 %. O plánované změně vlastnictví informoval příjemce formou depeše ŘO. Z důvodu změny vlastnických podílů na budově bylo přistoupeno ke snížení uznatelných způsobilých výdajů na stavební práce a energetický posudek o stejné procento, o které byl snížen vlastnický podíl na majetku příjemce, a to z 81,61 % na 68,62 %.

V roce 2022 prováděl AO auditní činnost také v rámci programů evropské územní spolupráce. V rámci OP přeshraniční spolupráce a nadnárodní spolupráce byly auditovány programy:

- V rámci programu **INTERREG V-A Česká republika – Polsko**, kde je řídicím orgánem MMR, provedl AO v roce 2022 celkem 29 auditů operací v celkovém rozsahu 161 574 726,37 Kč a identifikoval šest zjištění s celkovým finančním dopadem 4 268 450,40 Kč. Auditní orgán realizoval rovněž audit systému, ve kterém identifikoval čtyři zjištění se střední mírou závažnosti.
- U programu **INTERREG V-A Svobodný stát Sasko – Česká republika** je ŘO Saské státní ministerstvo životního prostředí a zemědělství a ČR je členem skupiny auditorů. V roce 2022 realizoval AO u příjemců na území České republiky 26 auditů operací v celkovém rozsahu 17 192 394,92 Kč a identifikoval 14 zjištění s finančním dopadem 581 468,27 Kč.
- U programu **INTERREG V-A Svobodný stát Bavorsko – Česká republika** vykonává úlohu ŘO Bavorské státní ministerstvo hospodářství, médií, energie a technologií a ČR je členem skupiny auditorů. V roce 2022 provedl AO u příjemců na území České republiky 16 auditů operací v celkovém rozsahu 76 139 283,88 Kč a identifikoval sedm zjištění s finančním dopadem 979 665,32 Kč.
- U programu **INTERREG V-A Rakousko – Česká republika** plní roli ŘO Úřad vlády Dolního Rakouska a ČR je členem skupiny auditorů. V roce 2022 provedl AO u příjemců na české straně šest auditů operací v celkovém rozsahu 33 848 636,81 Kč. V rámci auditů nebylo identifikováno žádné zjištění.
- U programu **INTERREG V-A Slovensko – Česká republika** je ŘO Ministerstvo zemědělství a rozvoje venkova Slovenské republiky a ČR je členem skupiny auditorů. V roce 2022 provedl AO u příjemců na území České republiky 12 auditů operací v celkovém rozsahu 59 932 623,42 Kč a identifikoval šest zjištění s finančním dopadem 1 448 773,21 Kč. Dále AO provedl audit systému, ve kterém identifikoval dvě zjištění se střední mírou závažnosti.

Informace o auditech účetní závěrky:

Audit účetní závěrky je prováděn za každé účetní období a jeho cílem je poskytnout přiměřenou jistotu, pokud jde o úplnost, přesnost a pravdivost částek vykázaných v účetních závěrkách. S respektováním těchto požadavků a za účelem dodržení zásady 3E (efektivnost, účelnost, hospodárnost) je při posuzování předložených účetních závěrek přihlíženo zejména k výsledkům auditů systému provedených u platebního a certifikačního orgánu a řídicího orgánu a k výsledkům auditů operací. Zohledněny jsou také výsledky auditů provedených ze strany Komise a EÚD.

V roce 2022 vykonal AO tři audity účetní závěrky, a to u programů ESIF, FVB a AMIF. Podrobnosti k účetním závěrkám za FVB a AMIF jsou uvedeny v samostatné podkapitole.

Audit účetní závěrky č. ESIF/2022/U/001 – Audit účetní závěrky programů ESIF za účetní období 1. 7. 2021 – 30. 6. 2022

Cílem auditu bylo ověřit, že veškeré prvky, jež jsou vyžadovány podle čl. 137 Obecného nařízení, jsou v účetní závěrce řádně uvedeny a jsou v souladu s podkladovými účetními záznamy, které vedou všechny příslušné orgány nebo subjekty a všichni příjemci. Na základě účetní závěrky, kterou poskytl certifikační orgán, ověřil AO, že:

1. celková výše způsobilých výdajů vykázaných v souladu s čl. 137 odst. 1 písm. a) Obecného nařízení souhlasí s výdaji a příslušným příspěvkem z veřejných zdrojů uvedenými v žádostech o platbu předložených Komisi za příslušné účetní období, a jsou-li nesrovnalosti, jsou v účetní závěrce uvedena adekvátní vysvětlení pro nesouhlasící částky;
2. částky odejmuté a získané zpět v průběhu účetního období, částky, které mají být získány zpět na konci účetního období, částky získané zpět podle čl. 71 Obecného nařízení a částky, které zpět získat nelze, uvedené v účetní závěrce odpovídají částkám zaneseným v účetních systémech certifikačního orgánu a vycházejí z rozhodnutí odpovědného řídicího nebo certifikačního orgánu;
3. v příslušných případech byly z účetní závěrky v souladu s čl. 137 odst. 2 Obecného nařízení výdaje vyjmuty a v účetní závěrce byly pro dané účetní období uplatněny všechny nutné opravy;
4. výše příspěvků odeslaných z programů do finančních nástrojů /FN/ a výše záloh státní podpory vyplacených příjemcům souhlasí s informacemi poskytnutými řídicím orgánem a certifikačním orgánem.

V rámci auditu byly auditovány tyto operační programy PO14+: OP *Praha – pól růstu ČR* /OP PPR/, OP PIK, OP VVV, OPŽP14+, OP *Doprava 2014–2020* /OPD14+/, INTERREG ČR–PL, OPZ, IROP14+, OPTP14+ a OP *Rybářství 2014–2020* /OPR14+/. V průběhu auditu účetní závěrky nebylo identifikováno žádné zjištění.

Proběhlo také ověření nápravných opatření ke zjištění s nízkou mírou závažnosti, které bylo identifikováno u auditu účetní závěrky č. ESIF/2021/U/002. Výsledky auditu prokázaly, že doporučení AO byla splněna.

V rámci auditu účetní závěrky byl dále proveden follow-up auditu systému č. ESIF/2019/S/001 *Audit řádného fungování systému řízení a kontroly PCO*. AO ověřil plnění opatření k nápravě podle akčního plánu k auditu systému č. ESIF/2019/S/001 u tří zjištění s nízkou mírou závažnosti. Jedno zjištění se vztahovalo ke všem auditovaným OP a spočívalo v neaktualizování dokumentace k procesu řízení ICT. Další dvě zjištění se vztahovala pouze k INTERREG ČR–PL (nesprávné zařazení výdaje a pochybení v rámci výpočtu individuální korekce).

Opatření k nápravě u všech tří zjištění byla přijata a doporučení byla splněna.

Tabulka č. 9: Přehled výroků, projektované chybovosti a hodnot výdajů certifikovaných, auditovaných a neuznatelných pro jednotlivé operační programy PO14+ za rok 2022

Název OP	VKZ		Audity operací			
	Výrok	Projektovaná chybovost	Certifikováno* (v mil. €)	Auditováno (v mil. €)	Vzorek (v %)	Nesrovnalost** (v €)
IROP14+	Bez výhrad	0,42 %	1 106,50	125,84	11,40	297 183
OP PIK	S výhradou	2,30 %	1 077,36	291,42	27,10	1 220 758
OPZ	Bez výhrad	1,09 %	577,49	227,34	39,55	16 881
OP PPR	Bez výhrad	0,26 %	49,42	28,43	57,71	18 326
OP VVV	Bez výhrad	0,00 %	64,17	47,42	74,02	709
OPŽP14+	S výhradou	3,16 %	621,22	34,68	5,58	281 587
OPD14+	Bez výhrad	0,01 %	685,58	218,36	31,84	48 557
OPTP14+	Bez výhrad	0,08 %	40,10	27,49	68,72	10 731
OPR14+	Bez výhrad	1,78 %	13,25	5,36	40,64	86 821
INTERREG ČR–PL	S výhradou	3,43 %	33,98	6,37	18,98	167 436
Celkem***			4 269,07	1 012,71	23,39	2 148 989

Zdroj: výroční kontrolní zprávy Auditního orgánu.

* Částky v tomto sloupci představují certifikované výdaje, ze kterých byl vybírán vzorek (tzv. pozitivní populace).

** Částka neoprávněných výdajů v náhodném vzorku dle VKZ.

*** Do tabulky nejsou zahrnuty programy přeshraniční spolupráce, u kterých ŘO sídlí mimo území ČR, a proto nemohl být vydán výrok auditora.

C.1.1.1 ČINNOST AO V OBLASTI VEŘEJNOSPRAVNÍ KONTROLY A AUDITŮ OSTATNÍCH PROSTŘEDKŮ ZE ZAHRANIČÍ

Azylový, migrační a integrační fond a Fond pro vnitřní bezpečnost za programové období 2014–2020

Ministerstvo financí plní úkoly auditního orgánu nejen pro ESIF, ale i pro prostředky AMIF a FVB. U těchto fondů byly v roce 2022 prováděny audity systémů, audity operací a audity účetních závěrek. Práce na auditech účetních závěrek byly ukončeny tak, aby mohl být vydán výrok ve stanoveném termínu, tj. do 15. února 2023.

V roce 2022 provedl AO dva audity operací za FVB a pět za AMIF. Dále realizoval jeden audit u projektů „technické pomoci“, které čerpají finanční prostředky z obou fondů.

V rámci AMIF bylo identifikováno jedno zjištění se střední mírou závažnosti. Nezpůsobilé výdaje byly vyčísleny na 4 752,00 Kč (155,92 €).

V rámci FVB nebylo identifikováno žádné zjištění. Rovněž nebylo identifikováno žádné zjištění u auditu projektů „technické pomoci“.

Tabulka č. 10: Přehled chybovosti a hodnot auditovaných výdajů a neuznatelných výdajů vybraných programů PO14+ za rok 2022

Název programu	Výrok za program	Schváleno (v €)	Auditováno (v €)	Vzorek (v %)	Nesrovnalosti (v €)	Chybovost (v %)
Národní program pro vnitřní bezpečnost	Bez výhrad	6 576 709	3 731 084	56,7	0,00	0,00
Národní program pro Azylový, migrační a integrační fond	Bez výhrad	5 045 183	1 193 960	23,7	155,92	0,03
Celkem		11 621 892	4 925 044	–	155,92	–

Zdroj: výroční kontrolní zprávy Auditního orgánu.

V roce 2022 byl u odpovědného orgánu /OO/, kterým je Ministerstvo vnitra /MV/, proveden audit systému č. AMIF/2022/S/001 s názvem *Audit řídicího a kontrolního systému OO AMIF 2022*. V průběhu auditu byla identifikována tři zjištění s nízkou mírou závažnosti. Současně bylo ověřeno plnění nápravných opatření z auditu systému č. AMIF/2021/S/001.

V referenčním období vykonal AO rovněž v souladu s auditní strategií 2022 audit systému č. ISF/2022/S/001 s názvem *Audit řídicího a kontrolního systému Odpovědného orgánu – ISF*. Cílem bylo ověřit účinné fungování ŘKS *Národního programu pro vnitřní bezpečnost* pro období 2014–2020, prověřit soulad s požadavky použitelného právního rámce pro PO14+ a zjistit, zda OO stále splňuje kritéria pro určení. V průběhu auditu byla identifikována dvě zjištění s nízkou mírou závažnosti.

Na základě provedené auditní činnosti byl pro AMIF a FVB vydán výrok bez výhrad.

Tabulka č. 11: Vyhodnocení ŘKS dle provedených auditů systému za rok 2022

Název programu	Výrok	Kategorie ŘKS	Počet zjištění	Závažnost zjištění	
				Střední	Nízká
Národní program pro vnitřní bezpečnost	Bez výhrad	2	2	0	2
Národní program pro Azylový, migrační a integrační fond	Bez výhrad	2	3	0	3
Celkem			5	0	5

Zdroj: výroční kontrolní zprávy Auditního orgánu.

INFORMACE O AUDITECH ÚČETNÍCH ZÁVĚREK

Audit účetní závěrky AMIF 2022

Cílem auditu č. AMIF/2022/U/001 s názvem *Audit účetní závěrky AMIF 2022* bylo ověřit, že veškeré údaje, jež jsou vyžadovány nařízením 514/2014⁵⁴ a v čl. 63 odst. 5 nařízení 2018/1046⁵⁵, jsou v účetní závěrce řádně uvedeny a jsou v souladu s podkladovými účetními záznamy, které vede OO a příjemci.

V průběhu auditu nebylo identifikováno žádné zjištění.

Audit účetní závěrky FVB 2022

Cílem auditu č. ISF/2022/U/001 s názvem *Audit účetní závěrky ISF 2022* bylo ověřit, že veškeré údaje, jež jsou vyžadovány nařízením 514/2014 a v čl. 63 odst. 5 nařízení 2018/1046, jsou v účetní závěrce řádně uvedeny a jsou v souladu s podkladovými účetními záznamy, které vede OO a příjemci.

V průběhu auditu nebylo identifikováno žádné zjištění.

54 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 514/2014 ze dne 16. dubna 2014, o obecných ustanoveních týkajících se Azylového, migračního a integračního fondu a nástroje pro finanční podporu policejní spolupráce, předcházení trestné činnosti, boje proti trestné činnosti a řešení krizí.

55 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU, Euratom) 2018/1046 ze dne 18. července 2018, kterým se stanoví finanční pravidla pro souhrnný rozpočet Unie, mění nařízení (EU) č. 1296/2013, (EU) č. 1301/2013, (EU) č. 1303/2013, (EU) č. 1304/2013, (EU) č. 1309/2013, (EU) č. 1316/2013, (EU) č. 223/2014 a (EU) č. 283/2014 a rozhodnutí č. 541/2014/EU a zrušuje nařízení (EU, Euratom) č. 966/2012.

C.1.1.2 INFORMACE O PŘIPRAVENOSTI ŘÍDICÍCH A KONTROLNÍCH SYSTÉMŮ IMPLEMENTAČNÍCH ORGÁNŮ ČR K ČERPÁNÍ ALOKACE PROGRAMOVÉHO OBDOBÍ 2021–2027

V souladu s čl. 78 nařízení 2021/1060⁵⁶ /nové Obecné nařízení/ vypracoval AO pro období let 2021–2027 auditní strategie pro jednotlivé operační programy, a to pro:

- OP *Jan Amos Komenský* /OP JAK/,
- OP *Technická pomoc* /OPTP/,
- *Integrovaný regionální operační program*,
- OP *Doprava 2021–2027* /OPD/,
- OP *Rybářství 2021–2027* /OPR/,
- OP *Zaměstnanost plus*,
- OP *Životní prostředí 2021–2027*,
- OP *Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost* /OP TAK/.

Auditní orgán vyzval ŘO k vyplnění změnového formuláře ŘKS. Šlo o zaznamenání změn v řídicí dokumentaci mezi PO14+ a PO21+. Auditní orgán změny prověřil a vydal *Zprávu o posouzení řídicího a kontrolního systému programů v programovém období 2021–2027*.

Na základě zpracovaných popisů ŘKS vypracoval AO auditní strategie podle čl. 78 odst. 1 nového Obecného nařízení. Audity systémů proběhnou u ŘO operačních programů, u kterých budou identifikovány významné změny ŘKS, případně budou ŘKS nově ustanoveny. AO předpokládá provedení těchto auditů v průběhu roku 2023.

C.2 AUDITNÍ ČINNOST EÚD VE VZTAHU K ČR

Evropský účetní dvůr vykonává úlohu externího auditora EU. Jeho auditní činnost se zaměřuje především na posouzení věrohodnosti účetní závěrky EU a následné vydání *prohlášení o věrohodnosti účetní závěrky /DAS/* a rovněž na výkon samostatných auditů, jejichž výsledky publikuje většinou formou tzv. zvláštních zpráv /ZZ/.

V příloze č. 3 je uveden přehled auditních misí, které pracovníci EÚD v letech 2021 a 2022 vykonali v ČR.

C.2.1 AUDITY DAS

Úroveň čerpání ESIF

Průměrná úroveň čerpání všech 27 členských států EU a Spojeného království /EU-28/ činila 67 % (bez zdrojů *Nástroje EU na podporu oživení /NGEU/*, avšak po započítání dodatečně přidělených zdrojů *Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova /EZFRV/*). V případě ČR, Maďarska a Řecka dosáhla úroveň čerpání 73 % a tyto ČS se společně umístily na devátém místě pomyslného žebříčku s odstupem pouhých 3 % za Kypr a Estonskem, jež se v čerpání drží na třetím místě.

56 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1060 ze dne 24. června 2021, o společných ustanoveních pro Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond plus, Fond soudržnosti, Fond pro spravedlivou transformaci a Evropský námořní, rybářský a akvakulturní fond a o finančních pravidlech pro tyto fondy a pro Azylový, migrační a integrační fond, Fond pro vnitřní bezpečnost a Nástroj pro finanční podporu správy hranic a vízové politiky.

Granty z *Nástroje pro oživení a odolnost*

Podle neúplných údajů EÚD bylo v ČR z těchto prostředků v roce 2021 vyplaceno 915 mil. €, což je osmá nejvyšší částka v EU. Zbývá vyplatit ještě 6 121 mil. €, což rovněž představuje osmou nejvyšší částku v rámci ČR.

Finanční nástroje

Podle dat, která EÚD obdržel od Komise, dosáhlo procento plateb konečným příjemcům z celkových částek přidělených z rozpočtu EU na závazky finančních nástrojů v rámci sdíleného řízení ke konci roku 2020 v ČR úrovně přibližně 50 %, což odpovídá průměru EU-28.

Výroční zpráva přináší také zajímavé srovnání nákladů na řízení ve vztahu k celkovým platbám na FN (opět ke konci roku 2020). V ČR tyto náklady představují méně než 2 % (tj. jsou šesté nejnižší v rámci EU), přičemž průměr EU-28 je téměř dvojnásobný. Nejvyšší náklady byly ve Švédsku (přibližně 11 %) a v Německu (více než 7 %).

Nevypořádané připomínky v oblasti příjmů

Výroční zpráva uvádí přehled počtu dosud nevypořádaných výhrad k hrubému národnímu důchodu /HND/ a DPH a otevřených případů v oblasti tradičních vlastních zdrojů /TVZ/ k 31. prosinci 2021. V případě ČR eviduje EÚD pět otevřených případů TVZ, dvě výhrady k DPH a jednu k HND. Dohromady jde o osm nedostatků, což je stejný počet, jako má Estonsko, Maďarsko, Litva a Slovensko. Tyto ČR společně zauímají pátou pozici v rámci EU-28.

Okruh 2 – *Soudržnost, odolnost a hodnoty*

Do kontrolního vzorku EÚD bylo zahrnuto 21 zemí z EU-28, přičemž bylo kontrolováno celkem 212 operací, z nichž se 14 týkalo ČR. Pokud jde o vyčíslitelné chyby, EÚD jich zjistil celkem 28, z toho dvě byly identifikovány v ČR.

Okruh 3 – *Přírodní zdroje a životní prostředí*

Kontrolní vzorek EÚD obsahoval celkem 212 operací provedených v 18 zemích EU-28. ČR nebyla součástí kontrolního vzorku.

C.2.2 ZVLÁŠTNÍ ZPRÁVY EÚD

Ve sledovaném období vydal EÚD celkem 31 zvláštních zpráv, v nichž představil výsledky vybraných auditů výkonnosti a auditů souladu s předpisy. Česká republika byla zahrnuta do auditního vzorku ve čtyřech auditech (viz dále), v několika dalších se účastnila formou dotazníkových šetření.

ZZ č. 10/2022: Program LEADER a komunitně vedený místní rozvoj napomáhá zapojení místních subjektů, ale dodatečné přínosy stále nebyly dostatečně prokázány

Program LEADER (komunitně vedený místní rozvoj) zavedla EU již v roce 1991. Jde o iniciativu „zdola nahoru“ na podporu rozvoje znevýhodněných venkovských regionů prostřednictvím projektů zaměřených na místní potřeby. Činnosti LEADERu řídí místní akční skupiny složené z partnerů z řad veřejné i soukromé sféry a občanské společnosti. V PO14+ plánovala EU poskytnout na tento program až 9,2 mld. €.

Auditoři EÚD zkoumali, zda přístup LEADER přináší takové výhody, které opodstatňují jeho dodatečné náklady a rizika zejména ve srovnání s běžnými výdajovými programy EU (řízenými „shora dolů“). Mj. zjišťovali, zda zavedení nového přístupu založeného na využití více fondů vedlo k lepší koordinaci podpory místního rozvoje.

Audit řešil, zda:

- program LEADER a komunitně vedený místní rozvoj napomáhaly zapojení místních subjektů;
- program LEADER a komunitně vedený místní rozvoj vedly k projektům s prokazatelnými přínosy z hlediska místní správy, sociálního kapitálu a výsledků;
- zavedení nového přístupu založeného na využití více fondů vedlo k lepší koordinaci podpory místního rozvoje.

Tento audit rovněž navazoval na předchozí ZZ o programu LEADER z roku 2010 a posuzoval, zda Komise odstranila tehdy zjištěné nedostatky.

V rámci tohoto auditu prověřil EÚD deset ČS⁵⁷ a v každém z nich do auditu zahrnul dvě MAS.

EÚD zjistil, že v některých oblastech došlo ke zlepšení a že přístup LEADER napomáhá zapojení místních subjektů, avšak existuje jen málo důkazů o tom, že přínosy tohoto přístupu převažují nad náklady⁵⁸ a riziky⁵⁹, které s sebou LEADER nese.

Některé ČS a MAS využívaly program LEADER k financování zákonem stanovených úkolů celostátních, regionálních nebo obecních orgánů nebo jiných činností, pro které existovaly jiné zvláštní unijní a státní programy financování. Mezi tyto ČS patřila i ČR.

Auditoři došli k závěru, že přístup s využitím více fondů ve své současné podobě zvyšuje složitost financování projektů místního rozvoje. Na rozdíl od švédského způsobu řízení přístupu s využitím více fondů, který auditoři shledali nejefektivnějším, označili přístup s využitím více fondů v ČR a Portugalsku naopak za nejobtížnější v důsledku kombinování různých fondů s různými cíli a pravidly a různých ŘO uplatňujících různá pravidla a pokyny. Na Slovensku došlo k výraznému zpoždění ve vytváření místních strategií, které vedlo k tomu, že v době auditu (tj. tři roky po řádném termínu schválení strategií) nebyl financován žádný projekt.

EÚD zjistil, že většina MAS nebyla genderově vyvážená a nebyli v nich dostatečně zastoupeni mladí lidé. To vytváří riziko, že rozhodovací orgány nebudou v rozhodovacím procesu brát v úvahu jejich názory a zájmy.

Vzhledem k dodatečným výdajům a rizikům ve srovnání s jinými modely financování a k přetrvávajícímu nedostatku prokazatelných přínosů doporučil EÚD, aby Komise komplexně zhodnotila náklady a přínosy programu LEADER a posoudila účinnost a efektivnost komunitně vedeného místního rozvoje.

ZZ č. 12/2022: Trvalost v rozvoji venkova – Většina projektů zůstává po požadované období v provozu, avšak je možné dosáhnout dlouhodobějších výsledků

EÚD v předchozích auditech odhalil vysokou významnost vynaložených prostředků (od roku 2007 to bylo 25 mld. €) a zároveň četné problémy s trvalostí projektů zejména v oblasti diverzifikace venkovského hospodářství⁶⁰. Z tohoto důvodu tým auditorů EÚD prověřoval, zda investice do diverzifikace venkovského hospodářství a zlepšování infrastruktury na venkově vedly k trvalým přínosům. Posuzoval, zda projekty splnily požadavky na minimální trvalost stanovené v předpisech (tj. pět let), a rovněž zkoumal další faktory ovlivňující trvalost projektů. Auditoři se zabývali otázkou, nakolik lze prokázat, že financování ze zdrojů EU přináší dlouhodobé možnosti diverzifikace ve venkovských oblastech.

57 ČR, Estonsko, Irsko, Německo, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Švédsko.

58 Dodatečné náklady zahrnují výdaje MAS na přípravu a řízení realizace jejich strategií místního rozvoje a na podporu příjemců při vývoji projektů. Spadají sem rovněž výdaje ČS na schvalování MAS (například najímání konzultantů v rámci podpory procesu schvalování).

59 Dodatečná rizika vznikají v důsledku zdoluhavých postupů, dodatečných požadavků na realizátory projektů a možných střetů zájmů. Další rizika jsou způsobena rozhodovacími orgány, které nejsou reprezentativními zástupci místní komunity nebo nejsou genderově vyvážené.

60 Výdaje EU na podporu diverzifikace zahrnují podporu nezemědělských činností pro zemědělce a vytváření a rozvoj nových podnikatelských příležitostí, včetně cestovního ruchu.

Při tomto auditu výkonnosti posuzoval EÚD výkonnost příslušných programů a výdajových toků a zkoumal, zda financované projekty:

- splňují dobu trvalosti stanovenou v právních předpisech;
- stále fungují i po uplynutí této doby trvalosti;
- přinášejí ve venkovských oblastech trvalé změny.

Auditní vzorek obsahoval diverzifikační projekty turistického ubytování realizované v 11 členských státech⁶¹, přičemž ve třech z nich⁶² byly prověřovány také investice do infrastruktury.

Zatímco u infrastrukturních projektů byla míra trvalosti podle očekávání vysoká a podpořené projekty stále fungovaly, u diverzifikačních projektů byly v některých ČS funkční jen dvě třetiny z nich.⁶³ EÚD zde konstatoval značné rozdíly mezi různými odvětvími a jednotlivými ČS. Zjistil také, že podpořené činnosti byly často ukončeny krátce po období trvalosti vymezeném v předpisech, a to i v případě velmi vysokých investic (v přepočtu až 9 000 € za každý měsíc jejich fungování). V několika ČS nebyla některá turistická ubytovací zařízení ekonomicky životaschopná, přičemž tento stav byl způsoben jejich neoprávněným využíváním k soukromému bydlení. V ex post hodnoceních období 2007–2013 EÚD konstatoval, že přínos k diverzifikaci byl omezený⁶⁴ (u činností v cestovním ruchu) až střední (u činností nezemědělské povahy a zakládání podniků).

Podle předpisů EU musí ČS při rozhodování o tom, které operace mají být upřednostněny, stanovit a uplatňovat výběrová kritéria. EÚD však mj. zjistil, že během PO7+ některé ČS taková kritéria vůbec nepoužívaly. Jiné ČS⁶⁵ výběrová kritéria uplatňovaly, aniž by stanovily minimální bodové hodnocení, jehož je třeba dosáhnout. Projekty seřazovaly dle bodového hodnocení, avšak pokud byl k dispozici dostatek peněžních prostředků, byly podpořeny i projekty, které měly nízké bodové hodnocení. V PO14+ již výběrová kritéria a minimální bodové hranice uplatňovaly všechny ČS, byť tyto bodové hranice obvykle nepřekračovaly 50 % maximálního bodového hodnocení.

Auditoři EÚD konstatovali, že celková kvalita výběrových řízení v období 2014–2020 se oproti období 2007–2013 zlepšila, avšak výběrová řízení neměla na celkovou kvalitu projektů výrazný dopad.

EÚD doporučil Komisi, aby:

- ve své poradní funkci sdílela osvědčené postupy, čímž by omezila riziko výběru neudržitelných projektů;
- podporovala dlouhodobé přínosy projektů a zhodnocení prostředků z podpory EU (pojistky trvalosti projektů a pojistky proti převádění financovaného majetku do osobního užívání);
- po poradě s ČS určila relevantní zdroje informací o pokračujícím fungování projektů a sdílela osvědčené postupy;
- na základě těchto informací vypracovala seznam rizikových činitelů vycházejících z příkladů projektů, které jsou méně trvalé.

61 Bulharsko, ČR, Francie, Itálie (Sicílie), Litva, Maďarsko, Polsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko a Slovensko.

62 Bulharsko, Polsko a Rakousko.

63 V České republice zůstávalo v provozu 84 % podpořených projektů turistického ubytování, což je po Rakousku (98 %), Řecku (94 %) a Francii (89 %) nejvyšší podíl v auditním vzorku. Naopak nejmenší podíl aktivních projektů byl zjištěn v Maďarsku (67 %) a na Sicílii (60 %).

64 Např. v oblasti turistického ubytování bylo rychle uzavřeno nebo mělo velmi nízký obrat v Bulharsku 29 % a v Polsku 38 % kontrolovaných projektů. V Řecku byly díky vnitrostátnímu monitorování projektů turistického ubytování k dispozici informace o příjmech vytvořených během prvních tří let. V průměru každé euro celkových investičních nákladů přineslo za toto období globální příjmy ve výši 0,4 €. Tento průměr ukazuje značně rozptýlenou schopnost vytvářet příjmy. Za tři roky přinesly projekty turistického ubytování mezi 0,02 € a 1,41 € za každé investované euro. Čtyři z podpořených projektů (tj. 20 %) vygenerovaly méně než 0,1 € za každé investované euro. Výstavba nebo renovace domu (penzionu) s podporou EU mohou být atraktivní, neboť po třech až pěti letech jej příjemce mohl oficiálně využívat jako soukromý dům nebo jej prodat.

65 Bulharsko, Česká republika, Polsko (po roce 2009) a Slovensko.

ZZ č. 22/2022: Podpora EU určená pro uhelné regiony – Její zaměření na socioekonomickou a energetickou transformaci je jen omezené

Evropský parlament /EP/ přijal právní rámec EU pro klima dne 24. června 2021, čímž se cíle snížit emise do roku 2030 o 55 % a dosáhnout klimatické neutrality do roku 2050 staly právně závazné. *Zelená dohoda pro Evropu*⁶⁶ označila postupné ukončování používání uhlí k výrobě energie za zásadní činitel pro dosažení těchto cílů v oblasti ochrany klimatu.

EÚD při auditu zkoumal, zda podpora EU účinně přispěla k socioekonomické a energetické transformaci v regionech EU, jejichž uhelný průmysl je v útlumu. Auditóři se zaměřili na to, zda propuštěným pracovníkům v odvětvích spojených s uhlím byla poskytnuta odpovídající odborná příprava a pomoc, zda ČR společně s Komisí určily potřeby socioekonomického rozvoje a podle toho na ně zaměřily finanční prostředky a zda se emise skleníkových plynů z energetického uhlí snižovaly v souladu s poklesem těžby energetického uhlí v EU.

Výsledky a doporučení by měly přispět k nákladově efektivnímu provádění *Fondu pro spravedlivou transformaci /FST/*, jehož cílem je zmírnit právě socioekonomický a environmentální dopad přechodu ke klimatické neutralitě, včetně postupného ukončení využívání uhlí.

Audit byl proveden na vzorku sedmi regionů pěti ČR a týkal se více než 12,5 mld. €.

Auditóři EÚD došli k závěru, že podpora EU poskytovaná uhelným regionům měla na tvorbu pracovních míst a transformaci energetiky jen omezené zaměření a dopad a že navzdory celkovému pokroku zůstává uhlí v některých ČR (včetně České republiky) významným zdrojem emisí skleníkových plynů.

Auditóři dále zjistili, že ve většině regionů z auditního vzorku neměly financované projekty významný dopad na úspory energie nebo na kapacitu výroby energie z obnovitelných zdrojů.

EU zřídila FST s disponibilními zdroji ve výši 19,3 mld. €, ale neposoudila rozsah potřebného financování. ČR navíc mají problémy čerpat dostupné prostředky ve stanoveném časovém rámci.

Podle EÚD s sebou tyto nedostatky a problémy nesou riziko, že prostředky určené na zmírnění socioekonomických a environmentálních nákladů transformace by mohly být vynaloženy, aniž transformace fakticky proběhne. Toto riziko se ještě zvýšilo po ruské invazi na Ukrajinu v roce 2022.

Emise CO₂ ze spalování uhlí se významně snížily, ale domácí uhlí bylo někdy nahrazeno dovozem nebo jinými fosilními palivy. Vykazování emisí metanu z uzavřených nebo opuštěných dolů není dostatečně spolehlivé. S výjimkou Německa využívaly ČR zařazené do auditu metan z těchto dolů k výrobě energie jen okrajově.

EÚD doporučil Komisi:

- kontrolovat, zda se FST využívá účinně a efektivně ke zmírňování socioekonomického dopadu přechodu ke klimatické neutralitě v uhelných regionech a regionech s vysokými emisemi uhlíku;
- sdílet osvědčené postupy, které se týkají měření a řízení emisí metanu z uzavřených nebo opuštěných uhelných dolů.

66

Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropské radě, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: *Zelená dohoda pro Evropu*, COM(2019) 640 v konečném znění ze dne 11. prosince 2019.

ZZ č. 28/2022: Podpora na zmírnění rizik nezaměstnanosti v mimořádné situaci (SURE) – Financování z nástroje SURE přispělo k zachování pracovních míst během krize COVID-19, ale jeho plný dopad není znám

Pandemie covidu-19 ohrozila v Evropě miliony pracovních míst. EU reagovala rychle a efektivně zavedením dočasného nástroje SURE (podpora na zmírnění rizik nezaměstnanosti v mimořádné situaci), který poskytl členským státům dlouhodobé nízkonákladové půjčky.

Členské státy mohly peníze využít k vytvoření nebo rozšíření svých programů na udržení pracovních míst, jako jsou režimy zkrácené pracovní doby, dotace na mzdy a zdravotní opatření. Financování z nástroje SURE je založeno na půjčkách, nikoli na grantech. Poptávka ČS po těchto úvěrech odpovídala rozpočtu ve výši 100 mld. €, který navrhla Komise. O půjčky požádalo devatenáct ČS a před koncem roku 2022, kdy byla ZZ 28/2022 zveřejněna, bylo již vyplaceno téměř 92 mld. €. ⁶⁷

Programy pro udržení pracovních míst jsou náchylné ke zneužití, proto nařízení 2020/672⁶⁸ vyžaduje, aby dohody s ČS o půjčce obsahovaly ustanovení o kontrolách a auditech, aby se minimalizovalo riziko podvodů a nesrovnalostí. Počátkem roku 2022, kdy byla členským státům vyplacena již většina finančních prostředků, zahájila Komise ad hoc průzkum týkající se národních ŘKS. Všechny ČS s výjimkou jednoho nahlásily případy nesrovnalostí a údajných podvodů.

Auditoři EÚD posuzovali, zda nástroj SURE představuje efektivní a účinnou reakci zmírňující riziko nezaměstnanosti v EU v důsledku pandemie covidu-19 a zda Komise provádí nástroj SURE účinně. Audit zejména zjišťoval, zda:

- bylo zavedení nástroje včasné;
- byla zavedena vhodná opatření k omezení finančního rizika pro rozpočet EU;
- legislativní rámec pro nástroj SURE a jeho provádění odrážel krizovou situaci a zároveň minimalizoval riziko podvodů a nesrovnalostí;
- Komise vytvořila spolehlivý rámec pro monitorování provádění vnitrostátních programů financovaných z nástroje SURE a pro hodnocení jejich dopadu;
- nástroj SURE účinně pomáhal chránit pracovní místa v ČS.

Komise odhadla, že díky AAA úvěrovému ratingu Evropské unie ušetřila finanční pomoc poskytnutá v rámci nástroje SURE členským státům ve srovnání s tím, co by hypoteticky zaplatily, kdyby si vypůjčily stejnou částku na kapitálovém trhu samy, úroky ve výši 8,5 mld. €. EÚD zjistil, že se úspory soustředí v pěti ČS (Itálii, Polsku, Rumunsku, Řecku a Španělsku) a pohybují se v rozmezí od 0,5 mld. € do 3,8 mld. €, přičemž na tyto státy připadá téměř 86 % celkových odhadovaných úspor.

Vzhledem k tomu, že nástroj SURE je nástroj reakce na krizi, je jeho rámec záměrně jednodušší než standardní postupy Komise pro financování. Nebylo např. požadováno, aby Komise při posuzování žádostí ČS o finanční pomoc prováděla analýzu rozsahu a koncepce stávajících nebo plánovaných vnitrostátních systémů pro udržení pracovních míst.

Monitorování podpory poskytnuté v rámci SURE se zaměřilo především na využívání finanční pomoci a na výstupy, nikoli na posouzení dosažených výsledků. Údaje ČS vykázané o výstupech (zejména počet zahrnutých zaměstnanců a podniků) však obecně vycházely z odhadů, nebyly vždy úplné a někdy se významně lišily. Nedostatek podrobných údajů o výstupech a výsledcích národních programů pro udržení pracovních míst způsobil, že nebylo možné identifikovat hlavní příjemce vnitrostátních opatření financovaných z nástroje SURE.

⁶⁷ Více než polovina této částky připadla na půjčky poskytnuté Itálii a Španělsku.

⁶⁸ Nařízení Rady (EU) 2020/672 ze dne 19. května 2020, o zřízení evropského nástroje pro dočasnou podporu na zmírnění rizik nezaměstnanosti v mimořádné situaci (SURE) v důsledku rozšíření onemocnění COVID-19.

Kontroly prováděné Komisí u údajů o výstupech vykazovaných členskými státy byly omezené a zaměřovaly se na obecnou soudržnost s dřívějšími podáními a na náklady opatření.

Koncepce nástroje SURE neumožňuje samostatně vyčlenit dopady tohoto nástroje z hlediska výstupů a výsledků v rámci vnitrostátních režimů. Komise proto není schopna posoudit výsledky nástroje v jednotlivých ČS. Nařízení SURE však nestanovuje, že je hodnocení povinné.

EÚD doporučuje, aby Komise provedla komplexní hodnocení nástroje SURE, aby se poučila a své poznatky mohla využít při přípravě případných budoucích nástrojů pro mimořádné situace.

C.3 AUDITNÍ MISE EVROPSKÉ KOMISE VE VZTAHU K ČR

Evropská komise prováděla v roce 2022 v České republice tři auditní mise, které k datu redakční uzávěrky *EU reportu 2023* nebyly ukončeny.

Přehled všech auditních misí Komise provedených v ČR v letech 2021 a 2022 je uveden v příloze č. 4.

ODDÍL II.

FINANČNÍ ŘÍZENÍ PROSTŘEDKŮ EU V ČR V EVROPSKÉM KONTEXTU

D. ROZPOČET EU A JEHO VZTAH K ČESKÉ REPUBLICE

D.1 VÍCELETÝ FINANČNÍ RÁMEC PRO OBDOBÍ 2021–2027

Rok 2021 byl prvním rokem nového víceletého finančního rámce /VFR/. Evropská unie dosud přijala celkem šest VFR, a to včetně aktuálního VFR na období 2021–2027 /VFR21+/, který byl po dlouhých 34 měsících vyjednávání schválen 17. prosince 2020.⁶⁹ Pomocí VFR je zajišťován řádný vývoj výdajů EU v mezích vlastních zdrojů a finanční rozpočtová kázeň. VFR se stanovuje na dobu nejméně pěti let, avšak pětiletý byl pouze první VFR (1988–1992) a následujících pět VFR již pokrývalo úsek sedmi let.

Nařízení 2020/2093⁷⁰ stanovuje výdajové stropy pro jednotlivé kategorie výdajů či výdajové oblasti, které jsou označovány jako „okruhy“.⁷¹ **S novým VFR došlo mj. i k úpravě názvů a obsahu jednotlivých okruhů.** Jim přiřazené prostředky jsou uvedeny v následující tabulce.

Tabulka č. 12: Víceletý finanční rámec na období 2021–2027 (v mil. €)

Okruh rozpočtu		Celkem za 2021–2027
1.	Jednotný trh, inovace a digitální oblast	132 781
2.	Soudržnost, odolnost a hodnoty	377 768
2a.	Hospodářská, sociální a územní soudržnost	330 235
2b.	Odolnost a hodnoty	47 533
3.	Přírodní zdroje a životní prostředí	356 374
	z toho: výdaje související s trhem a přímé platby	258 594
4.	Migrace a správa hranic	22 671
5.	Bezpečnost a obrana	13 185
6.	Sousedství a svět	98 419
7.	Evropská veřejná správa	73 102
	z toho: správní výdaje orgánů	55 852
Celkové prostředky na závazky		1 074 300
Celkové prostředky na platby		1 061 058

Zdroj: nařízení 2020/2093.

Pozn.: V tabulce uvedené částky v členění po jednotlivých okruzích jsou prostředky na závazky.

Největší položkou VFR zůstává i pro období 2021–2027 společná zemědělská politika spolu se společnou rybářskou politikou a ochranou životního prostředí. Druhý největší objem prostředků je vyčleněn na programy hospodářské, sociální a územní soudržnosti /politika soudržnosti/, jejichž úkolem je snižovat rozdíly v úrovni rozvoje mezi regiony EU.

Na rozdíl od předchozího VFR jsou do VFR21+ zahrnuty prostředky *Evropského rozvojového fondu*.

Mimo strukturu VFR21+ stojí fond na podporu oživení *Next Generation EU*, který disponuje prostředky ve výši 750 mld. €⁷² k řešení výzev spojených s pandemií covidu-19. Tyto prostředky mohou být použity na úvěry (360 mld. €) a na granty (390 mld. €) plynoucí z programů VFR.

69 Do té doby trvala nejdéle vyjednávání k přijetí VFR na období 2007–2013, a to 22 měsíců. Naopak nejrychleji byl vyjednán VFR na období 1993–1999 (10 měsíců).

70 Nařízení Rady (EU, Euratom) 2020/2093 ze dne 17. prosince 2020, kterým se stanoví víceletý finanční rámec na období 2021–2027.

71 Jednotlivé okruhy rozpočtů často zahrnují více politik EU.

72 Jde o prostředky, které je Komise zmocněna získat jako půjčky na finančních trzích.

Alokace sedmi samostatných programů NGEU jsou uvedeny v následující tabulce.

Tabulka č. 13: Alokace programů sdružených v NGEU (v mld. €)

Nástroj	Alokace v mld. €
<i>Nástroj pro oživení a odolnost (RFF)</i>	672,5
– z toho úvěry	360,0
– z toho granty	312,5
<i>REACT-EU</i>	47,5
<i>Rozvoj venkova</i>	7,5
<i>Horizont Evropa</i>	5,0
<i>InvestEU</i>	5,6
FST	10,0
<i>RescEU</i>	1,9
Celkem	750,0

Zdroj: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/the-eu-budget/long-term-eu-budget-2021-2027/>.

Ve snaze zajistit, aby náklady na splácení půjčky na NGEU nezatěžovaly daňové poplatníky a nešly na úkor stávajících programů EU, **budou zavedeny nové zdroje příjmů**. Mezi tyto nové zdroje financování budou patřit daně z nerecyklovaných plastů, daně od digitálních gigantů a daně z finančních transakcí.

Rovněž bylo rozhodnuto, že **na ochranu klimatu a dosažení klimatických cílů bude vynaloženo nejméně 30 % prostředků**, a to jak přímo z rozpočtu EU, tak z NGEU.

D.2 ROZPOČET EVROPSKÉ UNIE V ROCE 2021

Po předchozích jednáních s Radou Evropské unie /Rada/ schválil EP dne 18. prosince 2020 rozpočet EU na rok 2021.⁷³ V průběhu roku 2021 přijala Rada celkem šest návrhů opravných rozpočtů.

Data publikovaná v podkapitolách D.2 a D.3 jsou založena na informacích zveřejněných na webových stránkách Komise⁷⁴, Eurostatu a také MF.

D.2.1 PŘÍJMY A VÝDAJE EU V ROCE 2021

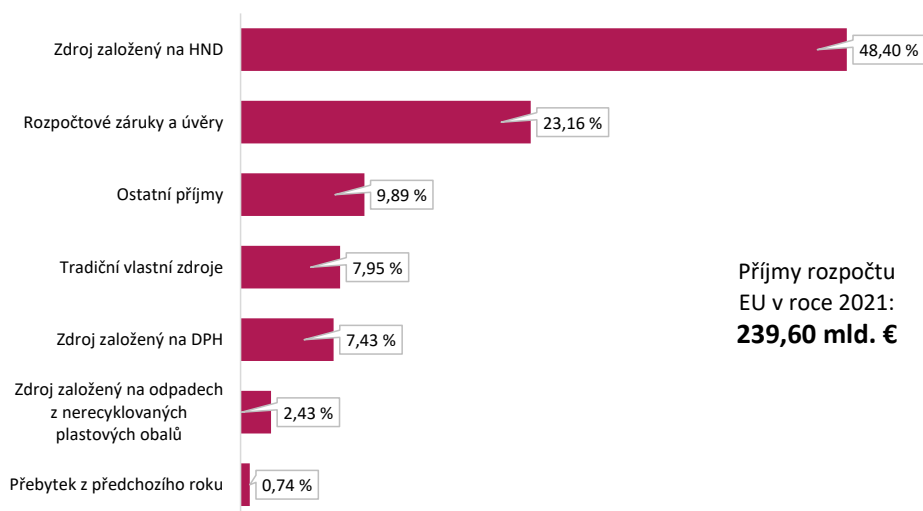
Příjmy rozpočtu EU překročily v roce 2021 částku 239 596 mil. € a jeho výdaje částku 227 996 mil. €. Výdaje EU byly navíc posíleny prostředky NGEU ve výši téměř 53 618 mil. €. Tyto prostředky však nejsou předmětem rozpočtu jako takového a pochází z půjček Komise na finančních trzích (viz též podkapitola D.1).

Struktura příjmů rozpočtu EU je zobrazena v grafu č. 6, který nezachycuje úvěry na financování NGEU.

⁷³ Přijetí souhrnného rozpočtu Evropské unie (EU, Euratom) 2021/417 na rozpočtový rok 2021 s konečnou platností.

⁷⁴ Především https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/long-term-eu-budget/2014-2020/spending-and-revenue_en.

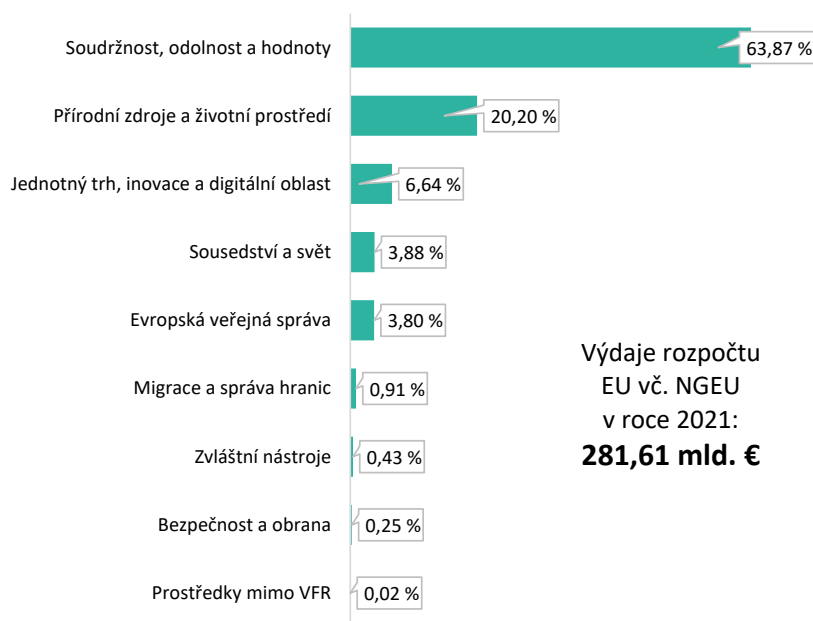
Graf č. 6: Struktura příjmové strany rozpočtu EU v roce 2021

Zdroj: https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/long-term-eu-budget/2014-2020/spending-and-revenue_en, Komise, 2022.

Započtení prostředků NGEU k jednotlivým výdajovým okruhům rozpočtu EU zvýšilo dominanci okruhu *Soudržnost, odolnost a hodnoty*; jeho prostřednictvím byly v roce 2021 vynaloženy peněžní prostředky ve výši téměř 179 838 mil. €. Z pohledu objemu použitých prostředků se okruh *Přírodní zdroje a životní prostředí* zařadil (s 56 831 mil. €) až za oba podokruhy soudržnosti. Následující graf ukazuje strukturu výdajů EU do jednotlivých rozpočtových okruhů včetně použitých prostředků NGEU.

Graf č. 7: Struktura výdajové strany rozpočtu EU v roce 2021, vč. prostředků z NGEU

Zdroj: https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/long-term-eu-budget/2014-2020/spending-and-revenue_en, Komise, 2022.

Pozn.: Prostředky NGEU v celkové výši téměř 53,62 mil. € směřovaly především do aktivit financovaných z okruhu *Soudržnost, odolnost a hodnoty* (53,38 mil. €). Zbývající prostředky podpořily rozpočtové okruhy *Jednotný trh, inovace a digitální oblast* a *Přírodní zdroje a životní prostředí*.

D.2.2 VÝROČNÍ ZPRÁVA EVROPSKÉHO ÚČETNÍHO DVORA O PLNĚNÍ ROZPOČTU ZA ROZPOČTOVÝ ROK 2021

Evropský účetní dvůr přijal na svém zasedání ve dnech 7. a 14. července 2022 výroční zprávy za rozpočtový rok 2021, a to *Výroční zprávu o plnění rozpočtu EU za rozpočtový rok 2021* /Výroční zpráva/ a *Výroční zprávu o činnostech financovaných z osmého, devátého, desátého a jedenáctého Evropského rozvojového fondu (ERF) za rozpočtový rok 2021*.

Hlavní částí Výroční zprávy je **prohlášení o věrohodnosti (DAS)** předkládané Evropským účetním dvorem jako zpráva nezávislého auditora Evropskému parlamentu a Radě.⁷⁵ Podle čl. 287 Smlouvy o fungování Evropské unie vydal EÚD výroky, které zde citujeme.

Výrok o spolehlivosti účetní závěrky

„Domníváme se, že **konsolidovaná účetní závěrka Evropské unie (EU) za rok 2021 zobrazuje věrně ve všech významných (materiálních) ohledech finanční situaci Evropské unie k 31. prosinci 2021, výsledky jejích činností, peněžní toky a změny čistých aktiv za daný rok v souladu s finančním nařízením a s účetními pravidly založenými na mezinárodně uznávaných účetních standardech pro veřejný sektor.**“

Výrok o legalitě a správnosti příjmů

„Podle našeho názoru **jsou příjmy, na nichž se zakládá účetní závěrka za rozpočtový rok 2021, ve všech významných (materiálních) ohledech legální a správné.**“

Záporný výrok o legalitě a správnosti rozpočtových výdajů

„Vzhledem k významnosti skutečnosti popsané ve východisku pro vyjádření záporného výroku⁷⁶ o legalitě a správnosti rozpočtových výdajů se domníváme, že **rozpočtové výdaje schválené v účetní závěrce za rozpočtový rok 2021 jsou zatíženy významnou (materiální) mírou chyb.**“

Výrok o legalitě a správnosti výdajů z Nástroje pro oživení a odolnost

„Podle našeho názoru **jsou výdaje z Nástroje pro oživení a odolnost schválené v účetní závěrce za rozpočtový rok 2021 ve všech významných (materiálních) ohledech legální a správné.**“

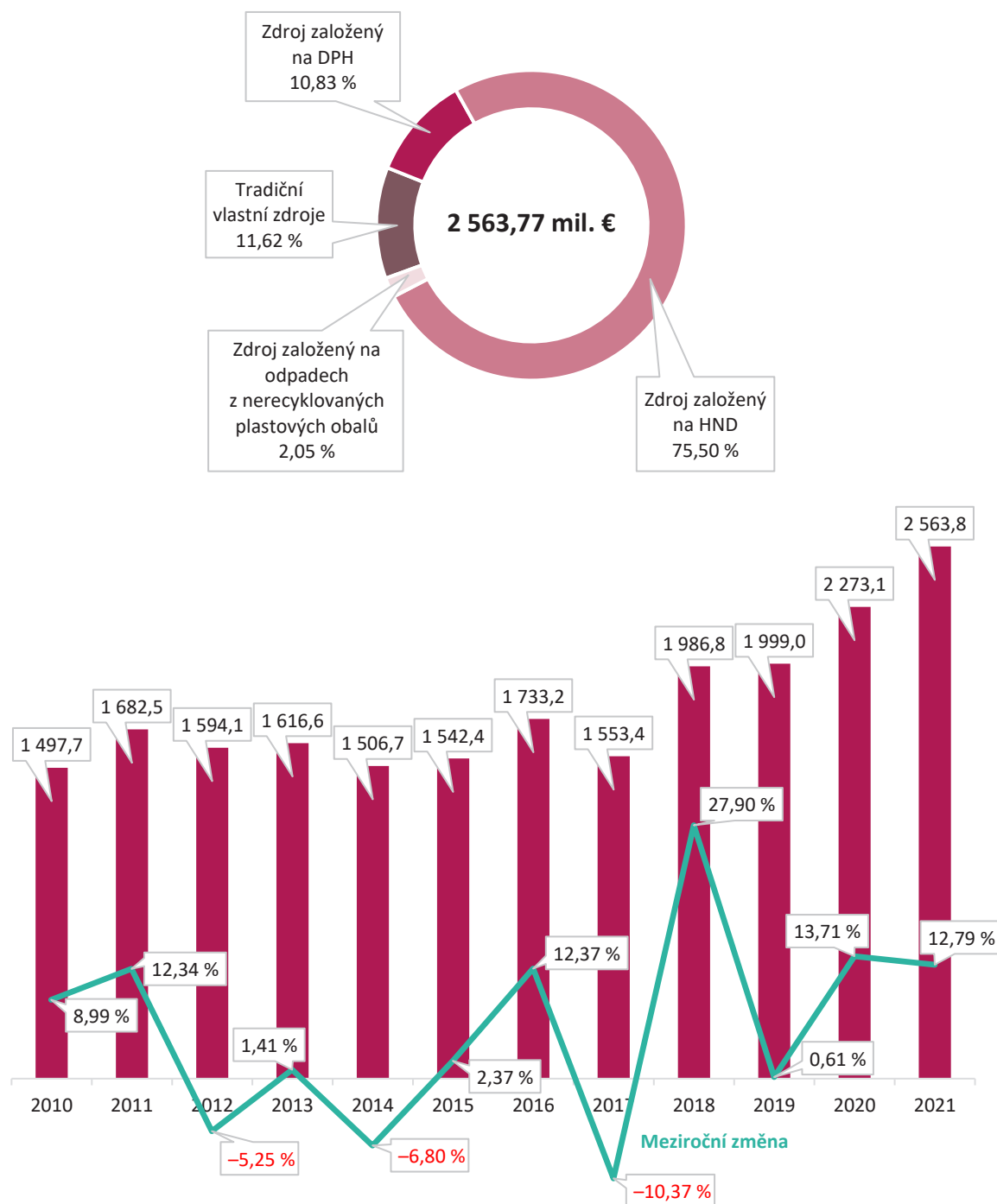
D.3 ROZPOČET EU A JEHO VZTAH K ČESKÉ REPUBLICE

Platby, které ČR odvedla do rozpočtu EU, rostly již čtyři roky po sobě a v roce 2022 dosáhly nové nejvyšší úrovně, a to 2 563,77 mil. € a meziročně se zvýšily o 12,79 % (viz následující sloupcový graf). Strukturu plateb za rok 2021 uvádí rovněž následující prstencový graf.

75 Prohlášení o věrohodnosti předkládané EÚD Evropskému parlamentu a Radě – zpráva nezávislého auditora, Úřední věstník Evropské unie, 2022/C 399/02.

76 „Východisko pro vyjádření záporného výroku o legalitě a správnosti rozpočtových výdajů: Naše celková odhadovaná míra chyb v rozpočtových výdajích schválených v účetní závěrce za rozpočtový rok 2021 činí 3,0 %. Významnou (materiální) mírou chyb je zatížena podstatná část těchto výdajů. Týká se to především úhradových výdajů, u nichž odhadovaná míra chyb činí 4,7 %. Objem těchto výdajů se v roce 2021 zvýšil na 90,1 miliardy eur, což představuje 63,2 % našeho kontrolovaného základního souboru. Dopady zjištěných chyb jsou proto ve schválených výdajích za tento rok jak významné (materiální), tak s rozsáhlým dopadem.“

Graf č. 8: Struktura plateb ČR do rozpočtu EU v roce 2021 (v %) a vývoj celkové výše těchto plateb (v mil. €) a jejich meziroční změny (v %) v letech 2010–2021

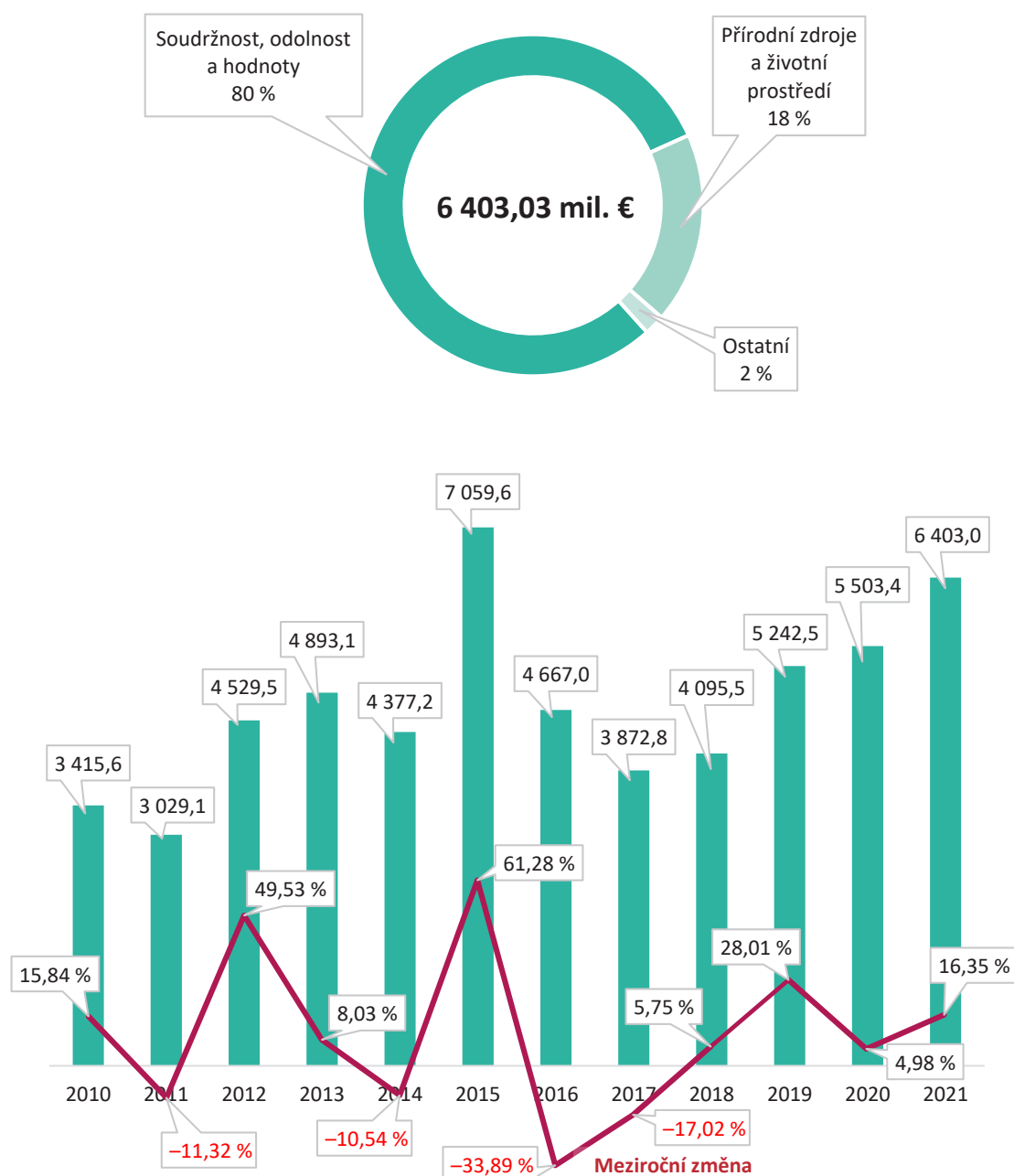

Zdroj: https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/long-term-eu-budget/2014-2020/spending-and-revenue_en, Komise, 2022.

Jak ukazuje sloupcový graf č. 8, mají odvody ČR do rozpočtu EU v posledních letech jednoznačně rostoucí trend. Ten je dán především relativně rychlým růstem HND České republiky v porovnání s průměrem všech 27 členských států EU /EU-27⁷⁷ a dále růstem objemu celého rozpočtu EU (a jeho příjmové strany).

77 Zdroj založený na HND je z pohledu celého rozpočtu EU jednoznačně nejvýznamnější a představuje téměř 50 % celkových příjmů rozpočtu EU – viz graf č. 6.

Graf č. 9: Struktura příjmů ČR z rozpočtu EU v roce 2021 (v %) a vývoj celkové výše těchto příjmů (v mil. €) a jejich meziroční změny (v %) v letech 2010–2021

Zdroj: https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/long-term-eu-budget/2014-2020/spending-and-revenue_en, Komise, 2022.

V roce 2021 dosáhly příjmy ČR z rozpočtu EU historicky druhé nejvyšší hodnoty, a to 6 403,03 mil. €, což představovalo meziroční nárůst 16,35 %. Vývoj příjmů je (kromě směnného kurzu koruny k euru) závislý především na fázi sedmiletého programového období, resp. na intenzitě čerpání prostředků z ESIF, který s danou fází souvisí. Tuto skutečnost vizualizuje i předchozí sloupcový graf. Z něj je dobře patrné, že PO14+ se prezentuje významně rovnoměrnějším nárůstem čerpání v jeho průběhu, než tomu bylo v případě PO7+.

D.3.1 VÝVOJ ČISTÉ POZICE ČR VE VZTAHU K ROZPOČTU EU DO ROKU 2022

Po celou dobu svého členství v EU patří Česká republika mezi tzv. čisté příjemce, tj. mezi ČS, které z rozpočtu EU získávají větší množství peněžních prostředků, než do něj odvádějí. Rozdíl mezi příjmy z rozpočtu EU a odvody do něj udává hodnotu tzv. čisté pozice.

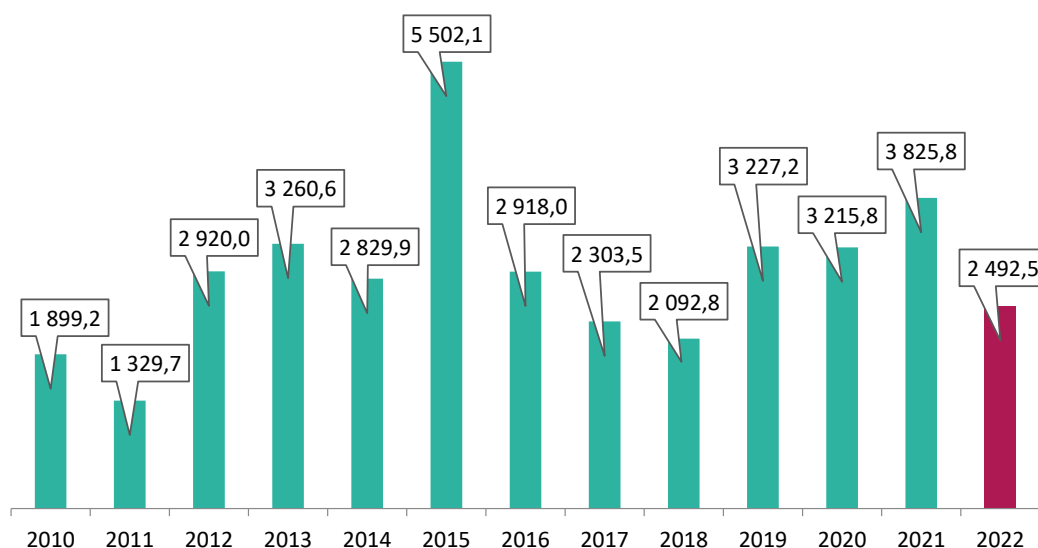
Hodnota čisté pozice je v následujícím textu stanovena tak, že od celkových příjmů ČS z rozpočtu EU očištěných o prostředky rozpočtového okruhu *Evropská veřejná správa* (tj. náklady na administrativu EU) a prostředky určené na úhradu nákladů decentralizovaných agentur Komise jsou odečteny celkové odvody z ČS do rozpočtu EU včetně TVZ (cla a tzv. cukerné dávky) očištěných o náklady spojené s výběrem cel.

Čistá pozice ČR dosáhla za období 2004–2021 hodnoty téměř 39,04 mld. €.

V roce 2021 vzrostla čistá pozice ČR meziročně o téměř 19 % a s výší 3 825,83 mil. € dosáhla své druhé nejvyšší hodnoty za dobu našeho členství v EU. Vývoj čisté pozice ČR za období 2010–2022 zobrazuje graf č. 10, přičemž data za roky 2010–2021 pochází ze zdrojů Komise a hodnota za rok 2022 byla získána z MF, neboť v době redakční uzávěrky *EU reportu 2023* nebyla k dispozici příslušná data Komise, která by již prošla auditem EÚD.

Graf č. 10: Čistá pozice ČR v letech 2010–2021 (s doplněním o údaj MF za rok 2022)

(v mil. €)

Zdroj: https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/long-term-eu-budget/2014-2020/spending-and-revenue_en, Komise, 2022;
tisková zpráva: *ČR se loni stala bilionovým čistým příjemcem evropských peněz*, MF, 8. února 2023.

Pozn.: Čistá pozice za rok 2022 publikovaná Ministerstvem financí je zde uvedena se započtením zálohy z nástroje *Next Generation EU*.

Po započtení zálohy z NGEU klesla Česká republika (s objemem čisté pozice téměř 3 825 mil. €) v pořadí ČS v roce 2021 z pátého až na osmé místo v pořadí největších čistých příjemců. Největším čistým příjemcem (po započtení zálohy z NGEU) se stalo Španělsko (22 035 mil. €) a v první desítku se kromě Řecka (3. místo), které k největším čistým příjemcům patří dlouhodobě, objevila také Itálie (4. místo) a Portugalsko (6. místo). Největšími čistými plátcí jsou naopak Německo (více než 23 mld. €), Francie a Nizozemsko (oba přes 7 mld. €).

Po provedení přepočtu čisté pozice (opět se započtením záloh NGEU) na jednoho obyvatele se pořadí ČR dále mění. V roce 2021 vypadla ČR z první desítky a s hodnotou 364,14 €/osobu obsadila 11. příčku pomyslného žebříčku ČS, když se před ní umístily hned čtyři „staré členské státy EU“, a to Řecko, Portugalsko, Španělsko a Lucembursko. Podrobný přehled přináší graf č. 11.

Graf č. 11: Čistá pozice v přepočtu na jednoho obyvatele v roce 2021

(v €)

Zdroj: https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/long-term-eu-budget/2014-2020/spending-and-revenue_en, Komise, 2022; Eurostat, 26. ledna 2023.

Pozn.: Zobrazené hodnoty nezahrnují výdaje rozpočtového okruhu *Evropská veřejná správa* (dříve *Správa*) ani výdaje decentralizovaných agentur Komise.

V příjmech jsou naopak zahrnuty zálohy poskytnuté členskými státy z nástroje NGEU.

Ministerstvo financí vydalo 8. února 2023 tiskovou zprávu⁷⁸, dle které ČR v roce 2022 překročila hranici jednoho bilionu korun kumulovaného čistého příjmu. Tato tisková zpráva dále uvádí, že příjmy ČR z rozpočtu EU byly o 61,2 mld. Kč vyšší než odvody do rozpočtu EU.⁷⁹ Rovněž MF v této části vykazuje i zálohu poskytnutou Komisí z nástroje NGEU ve výši 10,3 mld. Kč.

78 Viz <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2023/cr-se-loni-stala-bilionovym-cistym-prije-50304>.

79 Hodnoty vykazované Ministerstvem financí se poněkud liší od hodnot uvedených následně Komisí.

D.4 OCHRANA FINANČNÍCH ZÁJMŮ EU

D.4.1 VÝROČNÍ ZPRÁVA O OCHRANĚ FINANČNÍCH ZÁJMŮ EVROPSKÉ UNIE V ROCE 2021

Komise publikovala v září 2022 svou pravidelnou výroční zprávu o opatřeních k boji proti podvodům a jiným protiprávním jednáním poškozujícím finanční zájmy EU za rok 2021⁸⁰ /Zpráva/.

Komise v úvodu Zprávy pozitivně hodnotí rychlou reakci EU k řešení následků pandemie covidu-19 prostřednictvím mobilizace zdrojů a zavedením nových nástrojů, zejména *Nástroje pro oživení a odolnost* /RRF⁸¹/.

Skutečnost, že RRF je prováděn prostřednictvím národních plánů pro oživení a odolnost, výrazně posílila úlohu ČS při zajišťování ochrany finančních zájmů EU. Z tohoto důvodu se Komise při posuzování národních plánů zaměřila na návrhy opatření na ochranu zdrojů RRF před podvody, korupcí, střetem zájmů a dvojitým financováním.

V roce 2021 byl ukončen proces schvalování výdajových programů PO21+ a byly přijaty nezbytné právní předpisy k výkonu mandátu orgánů implementační struktury v úrovni EU a pro vnitrostátní orgány k zavedení opatření k boji proti podvodům. Svou činnost zahájil v červnu 2021 Úřad evropského veřejného žalobce⁸².

U výdajů uskutečněných v rámci sdíleného řízení rozpočtu EU mají jednotlivé ČS povinnost hlásit Evropskému úřadu pro boj proti podvodům /OLAF/ nesrovnalosti⁸³ podvodného i nepodvodného charakteru (tzv. ostatní nesrovnalosti). Hlášení provádí prostřednictvím systému pro řízení a analýzu nesrovnalostí IMS⁸⁴. Nesrovnalosti u výdajů v rámci přímého řízení rozpočtu EU hlásí Komise do účetního systému ABAC⁸⁵.

V oblasti příjmů EU odpovídají ČS za provádění celních předpisů, celních kontrol a za výběr cel, spotřebních daní a DPH splatných při dovozu. Celní orgány dále uplatňují nefiskální opatření zaměřená na zlepšení vnitřní bezpečnosti EU a ochranu EU před nekalým a nezákonným obchodem.

Podle údajů uvedených ve Zprávě bylo souhrnně za oblast příjmů a výdajů prostřednictvím všech systémů oznámeno celkem 11 218 nesrovnalostí podvodného i nepodvodného charakteru, což bylo ve srovnání s předchozím rokem 2020 hodnoceno jako mírný pokles o cca 5 %. Celkový objem nahlášených nesrovnalostí dosáhl výše 3,24 mld. €. Zde byl naopak zaznamenán významný meziroční nárůst, a to o více než 121 %.

Na tomto vývoji se podílela většina souhrnných hodnotových ukazatelů hlášených členskými státy, jak je zřejmé z posledního řádku tabulky č. 14.

V oblasti příjmů (TVZ) byl meziroční nárůst počtů i objemů podvodných i ostatních nesrovnalostí v zásadě mírný a představoval hodnotu kolem 10 %. Výjimkou byl pouze nárůst objemu hlášených podvodů, který se zvýšil o cca 50 %. Míra odhalení podvodů činila 0,63 % a u ostatních nesrovnalostí 1,48 %. Většina případů nahlášených v roce 2021 jako nesrovnalosti (podvodného i nepodvodného charakteru) se týkala podhodnocení, nesprávného původu nebo chybného sazebního zařazení zboží. Mezi druhy zboží, jichž se nejvíce týkaly podvody a nesrovnalosti co do počtu případů a peněžního vyjádření, patřily textilní výrobky, elektrické stroje a zařízení, za nimiž následovaly různé chemické výrobky, obuv a tabákové

80 Zpráva Komise Radě a Evropskému parlamentu, 33. výroční zpráva o ochraně finančních zájmů Evropské unie a boji proti podvodům – 2021, COM(2022) 482 v konečném znění ze dne 23. září 2022.

81 *Recovery Resilience Fund*.

82 European Public Prosecutor's Office (EPPO).

83 ČS mají povinnost oznámit Komisi každé podezření na podvod (bez ohledu na dotčenou částku) a všechny ostatní nesrovnalosti, které přesahují částku 10 000 € poskytnutých ze zdrojů EU.

84 *Irregularities Management System*.

85 *Accrual Based Accounting*.

výrobky. Pašování zůstává i nadále jedním z hlavních typů podvodů. Čína byla v roce 2021 opět hlavní zemí původu zboží, jehož se nejvíce týkaly oznámené nesrovnalosti obou kategorií.

V oblasti výdajů (sdílené řízení) byl meziroční růst nahlášených případů výraznější. Počet podezření na podvod sice stagnoval, ale související objem nesrovnalostí byl více než šestinásobný. Počet ostatních nesrovnalostí byl oproti roku 2020 o 28 % vyšší a související nahlášený objem byl vyšší o více než 61 %. Míra odhalení podvodů dosáhla 1 %, na čemž se podílely především hlášení u výdajů z ESIF (2,57 %). Míra odhalení ostatních nesrovnalostí byla vyčíslena na 0,63 % a opět byly pro vývoj tohoto ukazatele dominantní výdaje z ESIF (1,29 %). Na základě analýzy OLAF se ukázala vyšší rizika nesrovnalostí u výdajů v oblastech politiky soudržnosti, které souvisí s **dopravou, ochranou životního prostředí, výzkumem, technologickým rozvojem a inovacemi, sociálním začleňováním a podporou zaměstnanosti a pracovní mobility**. Přitom stále větším dílem k odhalování nesrovnalostí zejména podvodného charakteru přispívají informace od občanské společnosti spolu s informacemi zveřejňovanými ve sdělovacích prostředcích.

V rámci přímého řízení byly v roce 2021 nesrovnalostmi nejvíce zasaženy výdaje v oblasti výzkumu a inovací, jednotného trhu, bezpečnosti, obrany a správy hranic, evropských strategických investic a vnějších akcí.

Hodnoty nesrovnalostí nahlášené členskými státy EU v rámci sdíleného řízení podle dat z publikované přílohy č. 2 Zprávy (bez třetích států a bez zahrnutí přímých výdajů) uvádí následující tabulka.

Tabulka č. 14: Počty a peněžní vyjádření případů podezření na podvod a ostatních nesrovnalostí oznámených v roce 2021 členskými státy EU a jejich meziroční změna

Rozpočtová oblast (výdaje/příjmy)		Počet podezření na podvod		Objem podezření na podvod		Počet ostatních nesrovnalostí		Objem ostatních nesrovnalostí	
		2021	MZ	2021 (v mil. €)	MZ	2021	MZ	2021 (v mil. €)	MZ
Zemědělství	EU	250	-2 %	30,01	6 %	3 454	15 %	204,02	26 %
	z toho ČR	1	-50 %	0,01	-95 %	60	36 %	1,05	20 %
Politika soudržnosti a rybolov	EU	215	-23 %	1 624,05	634 % ⁸⁶	2 271	-1 %	812,93	66 %
	z toho ČR	20	-10 %	6,52	12 %	288	65 %	28,73	167 %
Vnitřní politiky celkem	EU	0	-100 %	0,00	-100 %	45	-17 %	4,30	53 %
	z toho ČR	-	-	-	-	1	-50 %	0,19	27 %
Předvstupní politika	EU	1	-50 %	0,01	-97 %	7	75 %	0,66	175 %
	z toho ČR	-	-	-	-	-	-	-	-
Výdaje celkem	EU	466	-14 %	1 654,07	550 %	5 777	8 %	1 021,91	56 %
	z toho ČR	21	-12 %	6,53	8 %	349	58 %	29,97	155 %
Příjmy celkem	EU	482	7 %	157,17	46 %	3 506	4 %	367,64	18 %
	z toho ČR	1	N/A	0,02	N/A	64	7 %	2,86	-40 %
Celkem	EU	948	-4 %	1 811,24	400 %	9 283	6 %	1 389,55	44 %
	z toho ČR	22	-8 %	6,55	15 %	413	47 %	32,83	98 %

Zdroj: Zpráva Komise Radě a Evropskému parlamentu: 33. výroční zpráva o ochraně finančních zájmů Evropské unie a boji proti podvodům – 2021, COM(2022) č. 482 v konečném znění ze dne 23. září 2022.

Pozn.: MZ – meziroční změna, tj. odchylka proti roku 2020 vyjádřená v %.

86 Toto více než šestinásobné meziroční zvýšení objemu podezření na podvodné jednání v rámci celé EU je způsobeno případy z oblasti politiky soudržnosti a rybolovu nahlášenými Rumunskem, kde dotčená částka za rok 2021 dosáhla 1 400,3 mil. €, což představuje téměř 85 % objemu všech nesrovnalostí s podezřením na podvod nahlášených členskými státy EU.

Z přehledu je zřejmé, že ČS nahlásily za rok 2021 za oblast příjmů a výdajů celkem 10 231 případů nesrovnalostí podvodného i nepodvodného charakteru v celkovém objemu více než 3 200 mil. €.

Z údajů uvedených v přehledu vyplývá, že ČR nahlásila za rok 2021 celkem 22 nesrovnalostí s podezřením na podvod (2,3 % v rámci EU), což představuje meziroční snížení o 8 %. Na celkovém počtu případů se výrazně podílela oblast výdajů, a to zejména výdajů v rámci politiky soudržnosti a rybolovu, neboť za oblast příjmů bylo podáno pouze jediné hlášení (0,2 % v rámci EU). **Související objem podezření na podvod byl vyčíslen na 6,55 mil. € (0,4 % v rámci EU), což v meziročním srovnání představuje mírný růst o 15 %.**

Počet ostatních nesrovnalostí nahlášených subjekty z ČR dosáhl hodnoty 413 (4,4 % v rámci EU), což představuje ve srovnání s rokem 2020 nárůst o cca 47 %. Toto meziroční zvýšení počtu bylo způsobeno zejména nárůstem oznámených případů v oblasti výdajů na politiku soudržnosti a rybolov. **Související objem ostatních nesrovnalostí činil 32,83 mil. € (2,4 % v rámci EU) a tato hodnota znamenala meziroční nárůst o 98 %.** Za tímto výrazným růstem objemu ostatních nesrovnalostí oznámených ČR je opět především oblast výdajů na politiku soudržnosti a rybolov.

D.5 OPATŘENÍ K PLNĚNÍ ROZPOČTU EU V ROCE 2022

D.5.1 KOORDINOVANÁ OPATŘENÍ HOSPODÁŘSKÉ POLITIKY EU

Koordinovaná opatření hospodářských politik a politik zaměstnanosti EU jsou součástí tzv. **evropského semestru**, v jehož rámci Evropská unie a jednotlivé ČS řeší výzvy spojené s oživením a odolností hospodářství.

Evropský semestr pro rok 2022 zahájila Komise vydáním *Roční analýzy udržitelného růstu 2022*⁸⁷ /Roční analýza/. Roční analýza je stěžejním dokumentem tzv. podzimního balíčku dokumentů⁸⁸ stanovujících hospodářské priority EU. Roční analýza informuje o tom, že koordinace hospodářských politik již postupně přešla k vytváření základů pro oživení podporující transformaci, začlenění a větší odolnost.

Ústřední roli při budování odolného hospodářství bude v nadcházejícím období hrát RRF⁸⁹, který byl založen jako součást přímé reakce EU na pandemii covidu-19. Provádění vzájemně se posilujících opatření v plánech pro oživení a odolnost jednotlivých ČS bude mít zásadní význam pro stimulaci hospodářské činnosti a zaměstnanosti a pro zajištění spravedlivé zelené a digitální transformace podporující začlenění. Hlavním bodem programu oživení EU zůstane udržitelné hospodářství umožňující provádění politik zaměřených na dlouhodobou a spravedlivou transformaci podporující začlenění pro všechny občany a regiony EU.

Roční analýza klade nejvyšší důraz na uvádění hospodářské činnosti do souladu s čtyřmi navzájem se posilujícími rozměry konkurenceschopné udržitelnosti, které představují:

Environmentální udržitelnost

Změna klimatu a zhoršování životního prostředí mají zásadní hospodářský dopad. Navrhovaný program zelené reformy, která se zaměřuje na dekarbonizaci hospodářství EU a na zajištění sociálně spravedlivé ekologické transformace, zahrnuje následující prvky:

87 Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropské radě, Radě, Evropské centrální bance, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, Výboru regionů a Evropské investiční bance: *Roční analýza udržitelného růstu 2022*, COM(2021) 740 v konečném znění ze dne 24. listopadu 2021.

88 Balíček dokumentů pro rok 2021 publikovaný 24. listopadu 2021 v návaznosti na Roční analýzu zahrnuje mj. *Doporučení k hospodářské politice eurozóny, Návrh společné zprávy o zaměstnanosti, Zprávu o mechanismu varování nebo Návrh rozpočtových plánů na rok 2022 – celkové hodnocení.*

89 *Recovery and Resilience Facility* zřízený nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/241 ze dne 12. února 2021.

- **Zelená dohoda pro Evropu**, která bude k provedení ekologické transformace vyžadovat zapojení soukromých a veřejných investic v příštích deseti letech ve výši cca 520 mld. € ročně. Další podpora ve výši cca 192 mld. € bude v příštích šesti letech plynout z národních plánů pro oživení a odolnost do oblastí výroby energie, renovace budov, udržitelné dopravy a přizpůsobení se změně klimatu. V rámci politiky soudržnosti bude v tomto desetiletí vynaloženo na ekologické investice dalších 150 mld. €.
- Ústředním bodem reformy je sociální rozměr, neboť ekologická transformace přinese nejen nová pracovní místa a inovace, ale restrukturalizační procesy často způsobí rovněž ztráty pracovních míst a příjmů. Z těchto důvodů je navržen **Sociální klimatický fond** na podporu zranitelných domácností s nízkými a středními příjmy a subjektů, které budou zavedením nové ceny uhlíku v silniční dopravě a v budovách zasaženy nejvíce.
- Ekologická transformace podporuje **přechod na čistou energii** z místních obnovitelných zdrojů, což zabrání cenovým šokům a riziku zhoršení energetické chudoby. Investice do environmentální infrastruktury posílí odolnost, vytvoří nové obchodní příležitosti a zlepší veřejné zdraví.
- Ekologická transformace a digitální transformace jsou ze své podstaty propojené a **digitalizace společnosti** přispěje ke snižování uhlíkové stopy, například účinnějším využíváním energie a zdrojů.

Produktivita

Budoucí prosperita bude záviset na zvýšení produktivity a inovací, a to prostřednictvím vyvážené kombinace reforem a soukromých a veřejných investic, které budou zahrnovat následující kroky:

- Zdrojem produktivity hospodářství EU bude **fungující jednotný trh se spravedlivou a účinnou hospodářskou soutěží**, což umožní šíření technologického pokroku. **Konkurenceschopné trhy produktů a služeb** pak budou klíčovým faktorem růstu produktivity.
- Rozsáhlý soubor reforem zaměřených na zlepšování podnikatelského prostředí přinesou **plány na oživení a odolnost ČS zahrnující zejména podporu zavádění digitálních a ekologických technologií**. Tato podpora musí být doprovázena investicemi do lidí a dovedností, zejména do posílení digitálních dovedností, prostřednictvím reforem systémů vzdělávání a odborné přípravy.
- **Odpovědné, účinné a udržitelné využívání zdrojů** snižujících stopu spotřeby je důležité jak pro dobré environmentální podmínky, tak pro hospodářskou prosperitu.
- **Posílení robustních dodavatelských řetězců, které** jsou zárukou odolnosti hospodářství EU, vyžaduje **aktualizaci průmyslové strategie z roku 2021**⁹⁰. Oblasti zelené a digitální transformace vyžadují změnu politiky spočívající v omezení současné nebo budoucí strategické závislosti na takových výrobcích a technologiích, které budou hnací silou průmyslové transformace Evropy.

Spravedlnost

Pandemie covidu-19 měla nerovnoměrný dopad na různé skupiny obyvatel, různé regiony a různá odvětví. Krize přinesla nebo urychlila změny v poptávce, ve spotřebních návycích a v obchodních modelech. Ke zmírnění nerovností by měla přispět následující opatření:

- V rámci zelené a digitální transformace **nastavit aktivní politiky na trhu práce** s podporou ze strany veřejných služeb zaměstnanosti a systémů sociální ochrany.
- ČS musí **posílit a zlepšit systémy vzdělávání, odborné přípravy a zvyšování úrovně základních dovedností** jako klíčových předpokladů pro sociální začlenění a hospodářský růst.

90

Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropské radě, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: *Aktualizace nové průmyslové strategie z roku 2020: budování silnějšího jednotného trhu pro oživení Evropy*, COM(2021) 350 v konečném znění ze dne 5. května 2021.

- Pro dosažení vzestupné sociální a hospodářské konvergence má zásadní význam **evropský pilíř sociálních práv, pro jehož provádění Komise stanovila akční plán** s cíli stanovenými do roku 2030.
- K posílení sociální soudržnosti a odolnosti přispějí **plány pro oživení a odolnost s řadou reforem a rozsáhlými investicemi v částce cca 135 mld. €**, mj. na opatření k zefektivnění trhu práce, zvýšení kapacity veřejných služeb zaměstnanosti a podpoření účasti žen a znevýhodněných skupin na trhu práce. Kromě toho **Fond pro spravedlivou transformaci uvolní v období 2021–2027 v nejméně postižených regionech přibližně 55 mld. €**, aby zmírnil socioekonomický dopad přechodu ke klimatické neutralitě.

Makroekonomická stabilita

Silná a koordinovaná politická reakce na krizi vyvolanou covidem-19 výrazně snížila její hospodářský a sociální dopad a zároveň měla pozitivní vliv na makroekonomickou stabilitu. Pro budování hospodářské a sociální odolnosti vůči neočekávaným otřesům, např. vytvořením fiskální rezervy využitelné v dobách poklesu, jsou nezbytné následující kroky:

- ČS by měly pokračovat ve fiskální politice zaměřené na **dosažení obezřetných střednědobých fiskálních pozic a zajištění fiskální udržitelnosti** ve střednědobém horizontu.
- Pro zvýšení investic k dosažení transformace a na podporu spravedlivého, udržitelného a inkluzivního oživení bude rozhodující **úprava struktury veřejných financí podporující růst a spravedlivé a účinné zdanění**.
- **Dokončení unie kapitálových trhů a bankovní unie** by posílilo možnosti financování hospodářství a podpořilo příspěvek soukromého sektoru k investičnímu úsilí. Současně by přispělo ke zvýšení hospodářské a sociální odolnosti.

V návaznosti na vydanou Roční analýzu připravil Úřad vlády České republiky /ÚV/ jako součást koordinace hospodářských politik EU **Národní program reforem České republiky 2022** /NPR 2022/ představující soubor reforem a investičních záměrů, které vláda plánuje uskutečnit v období příštích cca 12 měsíců. NPR 2022 obsahuje rovněž přehled opatření přijímaných vládou v reakci na válečný konflikt na Ukrajině doprovázený uprchlickou krizí. NPR 2022 dále podává informace o pokroku v implementaci NPO, pomocí něhož může ČR čerpat finanční podporu z tzv. *Nástroje pro oživení a odolnost*.

V souladu s doporučeními Komise zpracovala ČR rovněž **Konvergenční program České republiky (duben 2022)** /KP 2022/. Tento materiál⁹¹ zpracovaný Ministerstvem financí popisuje rozpočtovou strategii vlády a plánovaný vývoj veřejných financí v následujících letech. Např. v makroekonomické prognóze pro rok 2022 počítá KP 2022 ve srovnání s rokem 2021 s poklesem schodku hospodaření sektoru vládních institucí na 4,5 % hrubého domácího produktu /HDP/. Schodek by měl přitom v dalších letech dále klesat až na 2,7 % HDP v roce 2025.

NPR 2022 schválil Výbor pro EU na vládní úrovni, a to usnesením vlády České republiky č. 7 dne 27. dubna 2022. Česká republika předložila NPR 2022 Komisi dne 28. dubna 2022.

Vláda ČR dne 27. dubna 2022 zahájila projednání KP 2022 společně s Rozpočtovou strategií sektoru veřejných institucí na léta 2023–2025 a oba strategické materiály schválila na svém dalším jednání⁹². Česká republika svůj konvergenční program z roku 2022 zaslala Komisi dne 11. května 2022.

91 Použitá makroekonomická data jsou vztažena k 31. březnu 2022 a fiskální data a politiky k 7. dubnu 2022.

92 Usnesení vlády České republiky ze dne 11. května 2022 č. 372.

Vzhledem k provázanosti byly NPR 2022 a KP 2022 posuzovány Komisí společně. Na základě doporučení Komise⁹³ vydaného podle čl. 9 odst. 2 nařízení 1466/97⁹⁴ přezkoumala Rada oba dokumenty a vydala doporučení Rady⁹⁵, ve kterém na roky 2022 a 2023 Česká republika doporučila:

1. v roce 2023 zajistit, aby byl růst primárních běžných výdajů financovaných z vnitrostátních zdrojů v souladu s celkově neutrálním nastavením fiskální politiky, a brát přitom v potaz pokračující dočasnou a cílenou podporu domácností a podniků, které jsou nejzranitelnější vůči prudkým nárůstům cen energií, a osob prchajících z Ukrajiny. ČR musí být připravena přizpůsobit běžné výdaje vyvíjející se situaci, rozšířit veřejné investice do zelené a digitální transformace a energetické bezpečnosti při zohlednění iniciativy *REPowerEU*, a to i s využitím *Nástroje pro oživení a odolnost* a dalších fondů EU. V období po roce 2023 by měla provádět fiskální politiku zaměřenou na dosažení obezřetných střednědobých fiskálních pozic a přijmout opatření k zajištění dlouhodobé fiskální udržitelnosti veřejných financí včetně udržitelnosti důchodového systému;
2. pokračovat v provádění svého plánu pro oživení a odolnost v souladu s milníky a cíli uvedenými v pracovním dokumentu útvarů Komise⁹⁶, rychle dokončit jednání s Komisí o programových dokumentech v rámci politiky soudržnosti na období 2021–2027, aby mohlo započít jejich provádění;
3. posílit poskytování sociálního a cenově dostupného bydlení, mimo jiné přijetím zvláštního legislativního rámce pro sociální bydlení a lepší koordinací jednotlivých veřejných subjektů;
4. snížit celkovou závislost na fosilních palivech a diverzifikovat jejich dovoz, urychlit zavádění obnovitelných zdrojů energie, zefektivnit povolovací postupy a usnadnit přístup k (rozvodné) síti, zvýšit energetickou účinnost systémů dálkového vytápění a fondu budov pobídkami k rozsáhlým renovacím a k využívání obnovitelných zdrojů tepla.

Rada k Národnímu plánu obnovy i k programům v rámci politiky soudržnosti na období 2021–2027 konstatovala, že sice počítají s významnými investicemi do renovace budov, ale k řešení nadprůměrné jednotkové spotřeby tepla v českém sektoru budov bude zapotřebí další úsilí. Podle vyjádření Rady existuje v České republice prostor pro urychlení a prohloubení energetické renovace budov, k čemuž bude zejména třeba důsledně uplatňovat zásadu „energetická účinnost v první řadě“. Dále dle vyjádření Rady existuje prostor pro investování do obnovitelných zdrojů tepla a pro vypracování vnitrostátní strategie pro dekarbonizaci vytápění budov. Bude nezbytné zřídit agenturu pro udržitelnou energetiku na vnitrostátní úrovni a přijetí režimu aukční podpory pro opatření v oblasti energetické účinnosti v průmyslu a v malých podnicích. Budovy a energetické sítě pro vytápění napojené na dálkové vytápění založené na bázi uhlí je třeba co nejdříve renovovat podle nejpřísnějších norem energetické účinnosti, aby se zajistilo postupné ukončení využívání uhlí nákladově efektivním způsobem.

D.5.2 PLNĚNÍ NÁRODNÍHO PROGRAMU REFORM ČESKÉ REPUBLIKY 2022

Na jednání Výboru pro EU na vládní úrovni byla dne 21. prosince 2022 po předchozím projednání se sociálními partnery schválena **Zpráva o realizaci Národního programu reform České republiky 2022 /Zpráva 2022/**, kterou jako součást koordinace hospodářských politik EU připravuje ÚV a předkládá ji Komisi.⁹⁷

93 Doporučení pro doporučení Rady k národnímu programu reform Česka na rok 2022 a stanovisko Rady ke konvergenčnímu programu Česka z roku 2022, COM(2022) 605 v konečném znění ze dne 23. května 2022.

94 Nařízení Rady (ES) č. 1466/97 ze dne 7. července 1997, o posílení dohledu nad stavy rozpočtů a nad hospodářskými politikami a o posílení koordinace hospodářských politik.

95 *Doporučení Rady ze dne 12. července 2022 k národnímu programu reform Česka na rok 2022 a stanovisko Rady ke konvergenčnímu programu Česka z roku 2022*, Úřední věstník Evropské unie (2022/C 334/03) ze dne 1. září 2022.

96 *Analýza plánu pro oživení a odolnost Česka*, SWD(2021) 211 v konečném znění z 19. července 2021.

97 Celý text zprávy je dostupný na <https://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/aktualne/Zprava-o-realizaci-NPR-2022.pdf>.

Ze Zprávy 2022 mj. vyplývá:

1. Úvod

Evropský semestr 2022 byl významně přizpůsoben zahájení implementace **Nástroje pro oživení a odolnost** (program přímo řízený EU), který je v ČR prováděn prostřednictvím NPO. Realizaci NPR 2022 a NPO významně ovlivnil **válečný konflikt na Ukrajině a inflační tlaky** vyvolané zejména vysokými cenami energií, které způsobily plošný cenový růst. Svůj vliv na plnění reforem měla i masivní **uprchlická vlna** reagující na napadení Ukrajiny.

2. Energetika

Energetika řešila alternativní cesty a zdroje pro náhradu zemního plynu dodávaného z Ruské federace především intenzivní snahou o zajištění kapacit **LNG⁹⁸ terminálů** (v Nizozemsku a v Polsku) a obnovením spolupráce s Polskem na přípravě **projektu plynovodu Stork II** (financování z **REPowerEU** v rámci NPO). **K podpoře obnovitelných zdrojů energie** byla vládou ČR schválena a Sněmovnou projednána **novela energetického zákona „LEX OZE I.“** a související úprava stavebního zákona. Další **novela energetického zákona „LEX OZE II.“** řeší **sdílení elektřiny, energetická společenství a společenství pro obnovitelné zdroje**. Pro zajištění **dodávek ropy** je připravován projekt **TAL Plus**, který by v horizontu dvou let nahradil dodávky ropy z Ruské federace. **Pro adaptaci nařízení 2022/1854⁹⁹ schválila vláda** v listopadu 2022 další **novelu energetického zákona** se stanovenými pravidly pro odvod z nadměrných příjmů a strop tržního příjmu pro jednotlivé výrobní technologie.

3. Reformy a veřejné investice

V této kapitole Zpráva 2022 informuje o vývoji v těchto oblastech: **environmentální udržitelnost** (fyzická infrastruktura a zelená transformace), **produktivita, sociální spravedlnost a makroekonomická stabilita, a to především prostřednictvím naplňování jednotlivých komponent, které jsou v odpovídající skladbě založeny v NPO**. U jednotlivých komponent jsou stanovena odpovědná ministerstva, věcné obsahy reforem a zaměření investičních oblastí, kterými budou reformy naplňovány. Současně jsou detailně strukturovány cíle komponent, alokace prostředků, věcné kroky s časovým vymezením a případně potřebné strategické materiály a legislativní nástroje nezbytné k naplňování cílů.

Informace jsou pro zajištění komplexnosti doplněny o reformy prováděné nad rámec jednotlivých komponent obsažených v NPR. To se týká zejména oblasti **makroekonomické stability**, která se věnuje jak řešení rozpočtového deficitu, a to primárně hledáním úspor na straně výdajů, tak opatřeními ke snížení inflace, resp. nezbytným daňovým úpravám. Příkladem daňové úpravy je uvalení tzv. **windfall tax** (daň z neočekávaných zisků) na energetické společnosti a banky ve formě přírážky daně na zákonem definovaný nadměrný zisk v souvislosti s potřebou najít zdroje pro financování opatření přijatých vládou ke zmírňování dopadů energetické krize.

4. Implementace cílů udržitelného rozvoje

Cíle udržitelného rozvoje¹⁰⁰, schválené Organizací spojených národů, jsou začleněny do NPR společně s opatřeními pro jejich naplňování dle **strategického rámce Česká republika 2030 /ČR 2030/**. V průběhu roku 2022 byl schválen **2. implementační plán Strategického rámce Česká republika 2030¹⁰¹** pro léta 2022–2025, který identifikuje pokrytí mezer ve stávajících politikách a je východiskem pro nové sektorové a resortní strategie. ČR 2030 by měl být v průběhu roku 2023 aktualizován s ohledem na nové zásadní výzvy ovlivňující relevantnost stávajícího definování některých cílů.

98 Zkapalněný zemní plyn.

99 Nařízení Rady (EU) 2022/1854 ze dne 6. října 2022, o intervenci v mimořádné situaci s cílem řešit vysoké ceny energie.

100 Publikováno pod anglickým názvem *Sustainable Development Goals*.

101 Schválen usnesením vlády ČR ze dne 14. září 2022 č. 766.

E. SEKTOROVÉ ZÁLEŽITOSTI 2022

E.1 PŘÍJMY SE VZTAHEM NA ZDROJE ROZPOČTU EU

E.1.1 VÝVOJ V OBLASTI ZDROJŮ PŘÍJMŮ EU V ROCE 2022

S účinností od 1. ledna 2021 jsou stropy vlastních zdrojů pro platby u všech ČS nastaveny na 1,40 % HND a pro závazky na 1,46 % HND. Za účelem pokrytí všech závazků EU vyplývajících z výpůjček určených na financování činností z nástroje *Next Generation EU* budou tyto stropy dočasně a výjimečně zvýšeny, a to o dalších 0,6 %, dokud nebudou všechny vypůjčené prostředky splaceny.

Systém stávajících vlastních zdrojů EU¹⁰² je od 1. ledna 2021 rozšířen o nový vlastní zdroj založený na poplatku za nerecyklovaný plastový obalový odpad. Tento vlastní zdroj je stanoven na základě hmotnosti nerecyklovaných plastových odpadů v každém ČS, přičemž sazba činí 0,80 € za kilogram. Poplatek má pro ČS představovat určitou pobídku, aby posilovaly oběhové hospodářství a podporovaly recyklaci. Tato pobídka je v souladu s cíli EU v oblasti životního prostředí a má vést ke snižování spotřeby plastů na jedno použití. Je zde však zaveden i mechanismus zabraňující nadměrně regresivnímu dopadu na příspěvky členských států.

V prosinci 2021 navrhla Komise novou generaci vlastních zdrojů¹⁰³. Podle návrhu by se do rozpočtu EU mělo odvádět jako vlastní zdroj 25 % příjmů ze systému dražeb emisních povolenek, 75 % příjmů z mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích a 15 % ze zbytkových zisků přerozdělených členským státům EU na základě dohody OECD/G20 o mezinárodním zdanění nadnárodních podniků (první pilíř). Příjmy z nových vlastních zdrojů zavedených po roce 2021 budou použity na předčasné splacení půjček v rámci programu *Next Generation EU*. Do konce roku 2023 předloží Komise návrh druhého souboru nových vlastních zdrojů.

Rada dne 15. března 2022 dosáhla dohody ohledně nařízení o mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích.¹⁰⁴ Jeho smyslem je podnítit partnerské země k tomu, aby v zájmu boje proti změně klimatu zavedly politiky stanovování cen uhlíku s cílem zabránit jeho úniku. Mechanismus se pak zaměřuje na dovoz výrobků s vysokými emisemi uhlíku, aby úsilí EU o snížení emisí skleníkových plynů nebylo negováno dovozem výrobků vyrobených ve třetích zemích. V prosinci roku 2022 ohledně tohoto mechanismu dosáhly EP a Rada předběžné politické dohody. Tento mechanismus se bude zpočátku vztahovat na dovoz určitého zboží a vybraných prekurzorů, jejichž výroba je uhlíkově náročná a představuje největší riziko úniku uhlíku¹⁰⁵. Mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích v přechodné fázi by měl vstoupit v platnost od října 2023, nejdříve pouze v režimu podávání zpráv s cílem sběru údajů.

V červnu 2022 vydala Komise **Výroční zprávu o zdanění 2022**¹⁰⁶ /Zpráva o zdanění/, která předkládá analýzu daňových pravidel v EU, hodnotí aktuální vývoj v daňových systémech a stanovuje, jak by se daňová pravidla a jejich implementace a dodržování mohly zlepšit napříč celou EU.

102 Vlastní zdroj z HND, vlastní zdroj z DPH a tradiční vlastní zdroje – viz rozhodnutí Rady (EU, Euratom) 2020/2053 ze dne 14. prosince 2020, o systému vlastních zdrojů Evropské unie a o zrušení rozhodnutí 2014/335/EU, Euratom. Pausální opravy nadále snižují roční příspěvek Nizozemska, Rakouska, Švédska, Dánska a Německa, který je založen na HND. K financování rozpočtu se mimo výše uvedených zdrojů dále využívají ostatní příjmy, zůstatek přenesený z předchozího roku a výpůjčky.

103 Návrh rozhodnutí Rady, kterým se mění rozhodnutí (EU, Euratom) 2020/2053, o systému vlastních zdrojů Evropské unie, COM(2021) 570 v konečném znění ze dne 22. prosince 2021.

104 Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zavádí mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích, INIT 7226/22, ze dne 15. března 2022.

105 Jedná se o cement, železo a ocel, hliník, hnojiva, elektřinu a vodík.

106 *Annual Report on Taxation 2022*, Directorate-General for Taxation and Customs Union, European Commission, Lucemburk, Úřad pro publikace Evropské unie, rok 2022.

Zpráva o zdanění mj. uvádí, že v roce 2020 se roční daňové zatížení v EU navzdory pandemii covidu-19 zvýšilo na 40,1 %. V nominálním vyjádření se však daňové příjmy v roce 2020 celkově snížily o 3,9 %. Jedná se o první snížení daňových příjmů od hospodářské a finanční krize v roce 2009. V letech 2020 a 2021 provedly ČS řadu daňových reforem na podporu podnikatelské činnosti a zmírnění dopadu pandemie covidu-19 na domácnosti, např. snížení sazeb nebo úpravu daňových pásem, daňové úlevy domácnostem, zaměstnavatelům a osobám samostatně výdělečně činným a kompenzace výpadků příjmů nebo podporu digitalizace daňových správ.

Nástroj *Next Generation EU* umožňuje provést významné investice a reformy ke zlepšení vnitrostátních daňových systémů. V jednotlivých ČS byly plány tohoto nástroje zaměřeny také na daňové reformy, digitalizaci systémů veřejné správy a ekologická daňová opatření a opatření s důsledky pro zdanění práce. Daňové systémy se musí kromě zelené a digitální transformace zaměřit také na změny související se stárnutím obyvatelstva, aby byla zachována schopnost generovat příjmy ze zdanění práce a příspěvků na sociální zabezpečení.

Na podporu produktivity a inovací podporují ČS stále více soukromý výzkum a vývoj tím, že nabízejí daňové pobídky jak pro oblast příjmů, tak pro výdaje. Veškerá podpora však musí být účinná, neměla by vytvářet mezery, které by mohly být využity k vyhýbání se daňovým povinnostem, a neměla by činit daňové systémy příliš složitými nebo nepříznivě ovlivňovat fiskální udržitelnost.

Ke zdanění práce uvádí Zpráva o zdanění, že průměrné daňové zatížení práce v EU i přes určitý pokles stále představuje 40 % nákladů práce. Mezi ČS však existují velké rozdíly v míře progresivity zdanění příjmů z práce. Zdanění práce je hlavním zdrojem veřejného financování. Rozšíření daňového základu a daňové skladby (včetně ekologických a zdravotních daní), majetkových daní (včetně dědické) a daní z kapitálových zisků však může pomoci vytvářet příjmy, podporovat udržitelné chování a řešit nerovnosti.

Výroční zpráva podává dále přehled o vývoji v oblasti dodržování daňových předpisů, daňových podvodů, daňových úniků a vyhýbání se daňovým povinnostem v ČS. V řadě zemí jsou využívány příležitosti k agresivnímu daňovému plánování, neboť některé z ČS nemají zavedenou srážkovou daň nebo podobné obranné mechanismy pro odchozí platby z EU. Požadavky na transparentnost se zvýšily, ale daňové úniky ze strany jednotlivců v offshore finančních centrech (daňových rájích) stále představují pro ČS značné daňové ztráty. Ke zlepšení výběru daní a ke snížení vyhýbání se daňovým povinnostem by měla přispět větší digitalizace daňových správ, která by také měla snížit administrativní náročnost správy daní na straně poplatníků.

Současný růst cen energií, který zhoršila válka na Ukrajině, vyžaduje urychlení ekologické transformace. To by mělo být podpořeno vyváženým environmentálním zdaněním umožňujícím přechod od zdanění práce. Environmentální zdanění je v mnoha ČS stále nedostatečně využíváno, přestože je potenciálním klíčovým faktorem pro přechod k ekologičtějšímu hospodářství. V rámci balíčku *Fit for 55* předkládá Zpráva o zdanění návrh revize směrnice o zdanění energie, jejímž cílem je sladit zdanění energetických produktů s cíli EU v oblasti energetiky a klimatu, podporovat čisté technologie a odstranit zastaralé výjimky a snížené sazby, které podporují využívání fosilních paliv. Ačkoli není nástrojem zdanění, bude důležitým nástrojem pro řešení rizik úniku uhlíku v důsledku zvýšených ambicí EU v oblasti klimatu a pro mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích.

V prosinci 2022 vydala Komise již desátou **zprávu o výběru DPH**¹⁰⁷. Jedná se o každoroční zprávu o výpadku příjmů DPH (tzv. daňová mezera DPH), která měří účinnost opatření v oblasti vynucování předpisů týkajících se DPH v každém ČS. Odhaduje ušlé příjmy v důsledku podvodů a daňových úniků, vyhýbání se daňovým povinnostem, ale také úpadků, případů finanční insolvence a nesprávných výpočtů. V roce 2020 činil podíl příjmů z DPH na celkových daňových příjmech v jednotlivých státech od 20 do 50 % a představoval cca 26 % celkových ročních daňových příjmů EU-27.

Zpráva o výběru DPH uvádí roční odhady výpadku příjmů z DPH pro EU-27 za pětileté období 2016–2020. Celkově se mezera na DPH v zemích EU-27 v roce 2020 meziročně snížila o 31 mld. € a činila 93 mld. €¹⁰⁸. Jak ukázala statistická analýza posunů mezery DPH a další vývoj po vypuknutí pandemie covidu-19, hlav-

¹⁰⁷ *VAT gap in the EU, Report 2022*, Komise, dne 8. prosince 2022.

¹⁰⁸ Nejmenší mezera na DPH v relativním vyjádření byla vyčíslena ve Finsku (1,3 %) a naopak největší v Rumunsku (35,7 %). Nominálně byla nejvyšší mezera na DPH zaznamenána v Itálii (26,2 mld. €). Nejvýznamnějšího meziročního snížení mezery DPH dosáhlo Maďarsko, Německo, Nizozemsko a Řecko.

ními hnacími silami k jejímu snížení a dosažení většího souladu v oblasti DPH byly vládní politiky. Členské státy, které zavedly nejrozsáhlejší podpůrná opatření, často závislá na placení daní, zaznamenaly i největší pokles mezery DPH. Dále se také jednalo o ty ČS, kde se zatížení prostřednictvím DPH výrazně snížilo.

V České republice mezera na DPH v roce 2020 poklesla o 2,3 % a klesající trend pokračuje. Z důvodu prevence daňových úniků rozšířila ČR uplatňování mechanismu přenesení daňové povinnosti na domácí dodávky zemního plynu a elektřiny, stavebnictví, šrotu, počítačových čipů, mobilních telefonů, herních konzol, notebooků a tabletů, některých komodit a emisních certifikátů CO₂.

Také v oblasti boje proti daňovým únikům byly v rámci EU provedeny změny a aktualizace stávajících opatření s cílem posílit spolupráci k zamezení těmto únikům. V únoru 2022 byl Radou přezkoumán **seznam jurisdikcí nespolutracujících v daňové oblasti**¹⁰⁹. Tento seznam byl sestaven v prosinci roku 2017 a je aktualizován dvakrát ročně. Jednotlivé země jsou posuzovány na základě kritérií řádné správy v oblasti daní. Ta zahrnují splnění mezinárodních norem, jejichž cílem je zabránit erozi základu daně a přesouvání zisku. Dále tento soubor objektivních kritérií řádné správy v oblasti daní zahrnuje také daňovou transparentnost či spravedlivé zdanění. Dle rozhodnutí Rady bylo na seznamu ponecháno devět zemí¹¹⁰, které buď nesplnily své závazky k provedení nezbytných reforem, nebo se nezapojily do konstruktivního dialogu s EU o správě daní. V říjnu 2022 byl unijní seznam Radou revidován podruhé¹¹¹. Tento seznam obsahuje celkem 12 zemí¹¹².

Rada v listopadu 2022 schválila první revizi kodexu chování pro zdanění podniků od roku 1997¹¹³. Kodex představuje mezivládní politický závazek členských států, jehož smyslem je uplatňovat přísnější pravidla prověřování, a to jak při hledání, tak i nápravě takových daňových opatření, která by mohla poškodit daňové základy jiných ČS. Dříve byla zkoumána pouze preferenční opatření. Těmi jsou např. výjimky z obecného daňového systému nebo zvláštní režimy. ČS se však rozhodly rozšířit škálu daňových opatření, která jsou podrobována analýze při zkoumání škodlivých daňových praktik v rámci EU. Tyto praktiky budou považovány za škodlivé, pokud povedou k vícenásobnému využívání daňových výhod nebo ke dvojímu nezdanění.

Rada koncem roku 2022 přijala směrnici¹¹⁴, jejímž cílem je zavést **minimální daňovou složku pro globální činnosti velkých nadnárodních skupin na úrovni EU** a jejíž návrh Komise předložila v prosinci 2021¹¹⁵. Směrnice má za cíl provést do práva EU dvoupilířovou reformu pravidel pro mezinárodní zdanění právnických osob dohodnutou v globálním inkluzivním rámci OECD/G20 pro boj proti erozi základu daně a přesouvání zisku. Tato pravidla zajistí, aby největší nadnárodní skupiny¹¹⁶ odváděly dohodnutou globální minimální sazbu daně z příjmu právnických osob ve výši 15 %. Směrnice o druhém pilíři by tak měla po účinném zavedení omezit soutěžení zemí o co nejnižší sazby daně z příjmu právnických osob. Směrnice musí být provedena ve vnitrostátním právu ČS do konce roku 2023.

109 Závěry Rady o revidovaném unijním seznamu jurisdikcí nespolutracujících v daňové oblasti, 6437/22 FISC 50 ECOFIN 156, ze dne 24. února 2022.

110 Americká Samoa, Americké Panenské ostrovy, Fidži, Guam, Palau, Panama, Samoa, Trinidad a Tobago a Vanuatu.

111 Závěry Rady o revidovaném unijním seznamu jurisdikcí nespolutracujících v daňové oblasti, 13092/22 FISC 197 ECOFIN 954, ze dne 4. října 2022.

112 Rada nově rozhodla o zařazení Anguilly, Baham a Ostrovů Turks a Caicos jako dalších zemí nespolutracujících v daňové oblasti.

113 Závěry Rady k reformě kodexu chování pro zdanění podniků, 14452/22 FISC 214 ECOFIN 1131, ze dne 8. listopadu 2022.

114 Směrnice Rady (EU) 2022/2523 ze dne 14. prosince 2022, o zajištění globální minimální úrovně zdanění nadnárodních skupin podniků a velkých vnitrostátních skupin v Unii.

115 Viz *EU report 2022*.

116 Velké nadnárodní i tuzemské skupiny nebo společnosti s celkovým ročním obratem ve výši nejméně 750 mil. €.

Komise ve svém *Akčním plánu pro spravedlivé a jednoduché zdanění podporující strategii oživení* z roku 2020¹¹⁷ oznámila legislativní balíček pravidel DPH pro digitální věk, který byl rovněž zahrnut do pracovního programu Komise na rok 2022¹¹⁸. Třicet let stará pravidla pro DPH v oblasti přeshraničního obchodu nejsou přizpůsobena podnikání v digitálním věku, a proto je třeba upravit je tak, aby bylo možné využít technologie ke snížení administrativní zátěže a souvisejících nákladů pro podniky a zároveň bojovat proti daňovým podvodům. **Balíček pravidel DPH pro digitální věk má tři hlavní cíle:**

- **modernizaci povinností v oblasti vykazování DPH**¹¹⁹, a to zavedením požadavků na digitální výkaznictví, u přeshraničních plnění bude uložena povinnost používání elektronické fakturace;
- **řešení problémů spojených s ekonomikou platform**¹²⁰, a to aktualizací pravidel DPH vztahujících se na ekonomiku platform;
- **zamezení nutnosti vícenásobné registrace k DPH v EU a lepší fungování nástroje zavedeného pro přiznávání a odvod daně splatné při prodeji zboží na dálku**, a to zavedením jednotné registrace k DPH. To znamená zlepšení a rozšíření stávajících režimů jednoho správního místa (*One Stop Shop*), jednoho správního místa pro dovoz (*Import One Stop Shop*) a mechanismu přenesení daňové povinnosti.

V souladu s realizací tohoto balíčku předložila Komise v prosinci 2022 návrh pravidel DPH pro digitální věk¹²¹, **návrh nařízení Rady obsahující ujednání o správní spolupráci v oblasti DPH potřebná pro digitální věk**¹²² **a návrh prováděcího nařízení Rady, pokud jde o požadavky na informace u některých režimů DPH**¹²³. Snížit administrativní náklady a náklady na dodržování daňových předpisů a zároveň zredukovat podvody na DPH má za úkol hlášení pro účely DPH (tzv. souhrnné hlášení) v digitální podobě a v reálném čase na základě elektronické fakturace. Toto hlášení má být zavedeno novým informačním systémem. Evropská norma pro elektronickou fakturaci bude pro účely požadavků na digitální vykazování DPH představovat standardní metodu. Změnami navrženými pro ekonomiku platform budou za odvedení splatné daně za určitých podmínek odpovědné platformy namísto malých poskytovatelů, kteří platformu využívají. Tím se zlepší výběr DPH, neboť mnoho těchto poskytovatelů si svých potenciálních povinností k DPH není vědomo. Zlepšení režimu jednoho správního místa pro dovoz se v tomto návrhu omezuje na povinné stanovení tohoto režimu pro platformy.

E.1.2 VÝVOJ ROZPOČTOVÝCH PŘÍJMŮ V ČR V ROCE 2022

V roce 2022 byl zákon o DPH novelizován zákonem č. 93/2022 Sb.¹²⁴, kterým byla do českého právního řádu implementována směrnice upravující osvobození od DPH pro vybrané druhy zboží v souvislosti s pandemií covidu-19¹²⁵ a směrnice týkající se obranného úsilí v rámci EU¹²⁶. S účinností od 27. dubna 2022 se zpětně od 1. ledna 2021 týká osvobození od DPH nákupů prováděných v souvislosti s covidem-19

117 *Akční plán pro spravedlivé a jednoduché zdanění podporující strategii oživení*, COM(2020) 312 v konečném znění ze dne 15. července 2020.
 118 Pracovní program Komise na rok 2022: *Společně za silnější Evropu* (příloha II, bod 20), COM(2021) 645 v konečném znění ze dne 19. října 2021.
 119 Povinnosti v oblasti vykazování DPH se týkají povinnosti podniků registrovaných k DPH podávat správci daně pravidelná hlášení o svých plněních, aby bylo možné sledovat výběr daně.
 120 Ekonomika platform se používá k popisu vícestranného modelu transakcí, na nichž se podílí tři nebo více stran. Při těchto transakcích usnadňuje online platforma spojení mezi dvěma nebo více různými, avšak vzájemně závislými, skupinami uživatelů. Při těchto interakcích může jedna ze stran platformy (poskytovatelé nebo původní poskytovatelé) nabízet služby druhé straně (spotřebitelé) výměnou za peněžní plnění. Za usnadnění transakce si platforma obvykle účtuje poplatek.
 121 Návrh směrnice Rady, kterou se mění směrnice 2006/112/ES, pokud jde o pravidla DPH pro digitální věk, COM(2022) 701 v konečném znění ze dne 8. prosince 2022.
 122 Návrh nařízení Rady, kterým se mění nařízení (EU) č. 904/2010, pokud jde o ujednání o správní spolupráci v oblasti DPH potřebná pro digitální věk, COM(2022) 703 v konečném znění ze dne 8. prosince 2022.
 123 Návrh prováděcího nařízení Rady, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) č. 282/2011, pokud jde o požadavky na informace u některých režimů DPH, COM(2022) 704 v konečném znění ze dne 8. prosince 2022.
 124 Zákon č. 93/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů.
 125 Směrnice Rady (EU) 2021/1159 ze dne 13. července 2021, kterou se mění směrnice 2006/112/ES, pokud jde o dočasná osvobození od daně při dovozu a některých dodáních v reakci na pandemii covidu-19.
 126 Směrnice Rady (EU) 2019/2235 ze dne 16. prosince 2019, kterou se mění směrnice 2006/112/ES, o společném systému daně z přidané hodnoty a směrnice 2008/118/ES o obecné úpravě spotřebních daní, pokud jde o obranné úsilí v rámci Unie.

Evropskou komisí nebo subjekty, jako jsou např. Evropská agentura pro léčivé přípravky (EMA), Evropské středisko pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC) nebo Evropský úřad připravenosti na mimořádné zdravotní situace. V návaznosti na společnou bezpečnostní a obrannou politiku EU /SBOP/ byla členským státním stanovena povinnost od 1. července 2022 zavést osvobození zboží a služeb poskytnutých ozbrojenými silám ČR, pokud se tyto síly podílejí na SBOP. Tímto zákonem byly do zákona o spotřebních daních¹²⁷ implementovány také nové právní předpisy EU¹²⁸ v oblasti daní z alkoholu a alkoholických nápojů a došlo k rozšíření ustanovení upravujících režim pro ozbrojené síly Severoatlantické smlouvy a Partnerství pro mír o ozbrojené síly ČR, které se podílí na obranném úsilí vynakládaném na provádění SOBP.

Zákon o spotřebních daních byl dále novelizován¹²⁹, mj. v oblasti daně z minerálních olejů. Hlavním důvodem byla snaha vlády o zmírnění dopadů energetické krize promítající se do cen pohonných hmot (důsledek invaze ozbrojených sil Ruské federace na území Ukrajiny) na podnikatelské subjekty i na občany ČR. Došlo k dočasnému snížení spotřební daně z motorové nafty a bezolovnatého benzínu o 1,50 Kč na 1 litr v období od 1. června 2022 do 30. září 2022. Další novelou¹³⁰ došlo k prodloužení účinnosti stávající snížené sazby spotřební daně u nafty do konce roku 2023.¹³¹ Toto snížení spotřební daně bylo technicky nejvyšší možné, které České republice povoluje směrnice EU¹³² stanovující povinné minimální sazby spotřebních daní.

Součástí daňového balíčku 2023¹³³ je zvýšení limitu obratu pro povinnou registraci k DPH z 1 mil. Kč na 2 mil. Kč a nová úprava paušální daně z příjmů umožňující od roku 2023 její uplatnění osobami samostatně výdělečně činnými s ročními příjmy do 2 mil. Kč. Důležitou změnou v daních z příjmů pro rok 2023 jsou nové limity příjmů rozhodné např. pro povinnost podat daňové přiznání. To v praxi např. znamená, že zaměstnanci vznikne povinnost podat daňové přiznání za rok 2023, pokud jeho další příjmy přesáhnou 20 tis. Kč. V zákoně o DPH¹³⁴ daňový balíček dále přináší především změny související s kontrolním hlášením, např. vyloučení nebo snížení pokut v některých případech či možnost reagovat na výzvu k podání následného kontrolního hlášení do 17 dnů od dodání do datové schránky bez ohledu na okamžik přihlášení do datové schránky.

Daňový balíček dále zavádí i tzv. windfall tax neboli daň z neočekávaných zisků. Dočasná mimořádná daň bude platit od 1. ledna 2023 po dobu tří let (tj. 2023–2025) pro mimořádně ziskové společnosti z oblasti výroby a obchodu s energiemi, bankovníctví, petrolejářství a těžby a zpracování fosilních paliv. Windfall tax bude fungovat jako 60% daňová přírůžka aplikovaná na nadměrný zisk těchto firem stanovený jako rozdíl mezi základem daně v letech 2023–2025 a průměrem základů daně za poslední čtyři roky předchozího období (tj. 2018–2021) navýšeným o 20 %.

V období od 27. března 2020 do 31. prosince 2022 byla elektronická evidence tržeb¹³⁵ /EET/ pozastavena v tom smyslu, že nebyla povinná. Systém EET tedy byl do 31. prosince 2022 v provozu a bylo možné jej využívat, avšak zcela dobrovolně. Pokud fyzická osoba započala v roce 2022 evidovat tržby dobrovolně, není jí v daňovém přiznání za rok 2022 již umožněno uplatnit slevu na evidenci tržeb. Zákon o evidenci tržeb byl s účinností od 1. ledna 2023 zrušen¹³⁶. Systém EET není od 1. ledna 2023 funkční. Vypnutí systému EET mohlo přinést problémy s interní evidencí tržeb pomocí pokladních zařízení využívajících systém EET, protože pokladní zařízení nedostává od správce daně fiskální identifikační kód.

127 Zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních.

128 Směrnice Rady (EU) 2020/1151 ze dne 29. července 2020, kterou se mění směrnice 92/83/EHS, o harmonizaci struktury spotřebních daní z alkoholu a alkoholických nápojů.

129 Zákon č. 131/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů.

130 Zákon č. 286/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů.

131 Zákonem č. 234/2023 Sb. byla následně s ohledem na potřebu konsolidace veřejných rozpočtů zkrácena doba účinnosti snížené sazby spotřební daně u nafty do 31. 7. 2023.

132 Směrnice Rady 2003/96/ES, kterou se mění struktura rámcových předpisů Společenství o zdanění energetických produktů a elektřiny.

133 Zákon č. 366/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

134 Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty.

135 Zákon č. 112/2016 Sb., o evidenci tržeb.

136 Zákon č. 458/2022, kterým se zrušuje zákon č. 112/2016 Sb., o evidenci tržeb, ve znění pozdějších předpisů, a mění a zrušují další související právní předpisy.

S účinností od 1. července 2022 byl zákon o daních z příjmů¹³⁷ novelizován¹³⁸ z důvodu daňové podpory nízkoemisním vozidlům. Novela přeřadila do nižší odpisové skupiny dobíjecí stanice elektromobilů a plug-in hybridních vozidel a snížila hodnotu nepeněžního příjmu zaměstnance, který může využívat nízkoemisní vozidlo i pro soukromé účely z 1 % vstupní ceny na 0,5 % vstupní ceny. V reakci na růst cen pohonných hmot schválila vláda ČR touto novelou významnou redukci vozidel, která podléhají dani silniční¹³⁹. Z důvodu povinnosti zachovat fungování daně silniční v rámci povinné implementace směrnice *Euroviněta*¹⁴⁰ došlo v rámci této úpravy k věcným a parametrickým změnám tak, že předmětem silniční daně zůstala pouze nákladní vozidla nad 3,5 tuny a jejich přípojná vozidla. Výše daně však může být za určitých podmínek stanovena až pro těžká nákladní vozidla s maximální technicky přípustnou hmotností naloženého vozidla nejméně 12 t a jejich přípojná vozidla s maximální technicky přípustnou hmotností nejméně 12 t.

E.2 VÝDAJE SPOLUFINANCOVANÉ Z EVROPSKÝCH STRUKTURÁLNÍCH A INVESTIČNÍCH FONDŮ

Politika soudržnosti financovaná prostřednictvím ESIF se postupně stala hlavní výdajovou politikou EU, která je dominantně zacílena zejména na prohlubování hospodářské integrace méně rozvinutých regionů. V souvislosti s výrazným rozšířením počtu ČS od roku 2004 byly další reformy politiky soudržnosti spojeny zejména s přesměrováním výdajů do nových ČS.

E.2.1 PROGRAMOVÉ OBDOBÍ 2014–2020

Detailní podklady k následujícím pasážím *EU reportu 2023* (konkrétně k bodům E.2.1 až E.2.3) zpracoval na žádost NKÚ Národní orgán pro koordinaci, který je začleněn do organizační struktury MMR¹⁴¹. V souladu se svojí úlohou klade NOK důraz zejména na nastavení programového období jako celku a následně na řádný průběh čerpání alokace a plnění stanovených indikátorů. Přestože NOK nenahlíží na problematiku čerpání prostředků rozpočtu EU jako kontrolní orgán a neklade důraz na nedostatky implementace, jeho informace nejsou a nemohou být vnímány jako rozporné s nálezy NKÚ.

E.2.1.1 SPLNĚNÍ PŘEDPOKLÁDANÝCH CÍLŮ

Programové období 2014–2020 bylo v časovém úseku, kterému se tento EU report věnuje (tj. od dubna 2022 do března 2023), již téměř u konce, proto implementační orgány zaměřily svou pozornost na efektivní dočerpání všech dostupných prostředků. V roce 2022 se ČR v porovnání s ostatními ČS zařadila na jednu z předních příček v míře čerpání přidělené alokace, přičemž k plynulosti čerpání finančních prostředků přispělo každoroční stanovování reálných predikcí čerpání a optimální plánování činností.

137 Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

138 Zákon č. 142/2022, kterým se mění zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů.

139 Zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční.

140 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/362 ze dne 24. února 2022, kterou se mění směrnice 1999/62/ES, 1999/37/ES a (EU) 2019/520, pokud jde o výběr poplatků pro vozidla za užívání určitých pozemních komunikací.

141 Sekce koordinace evropských fondů, mezinárodních vztahů a cestovního ruchu.

Uzavírání programů bylo přesto ovlivňováno souběhem probíhajících krizí, na které Komise reagovala úpravami legislativy. Po úpravách zahrnujících investiční iniciativy CRII¹⁴² a CRII+¹⁴³ v reakci na covid-19 v roce 2020 byly v roce 2022 ze strany Komise přijaty iniciativy CARE¹⁴⁴, CARE+ a FAST-CARE¹⁴⁵ jako reakce na konflikt na Ukrajině a na související uprchlickou krizi. Poslední návrh změny nařízení FAST-CARE byl iniciován ČR a během předsednictví ČR v Radě byl v rekordně krátkém čase projednán a schválen. Uvolnění pravidel souvisejících s uzavíráním programů na evropské úrovni umožňuje zaměřit se na konkrétní problémy příjemců související především s rostoucími cenami vstupů a následným opožděním realizace projektů, což na druhou stranu pomáhá dočerpání finančních prostředků programů.

Přestože byly u většiny témat stanovené cílové hodnoty naplňovány, vyskytují se také oblasti, které se potýkají s určitými problémy. Dlouhodobě byla problematickou oblastí energetika, zejména energetická účinnost. Zde však zájem o realizaci opatření z důvodu razantního nárůstu cen energií významně stoupl a převis v objemu zaregistrovaných žádostí je využíván jako zásobník projektů pro nové programové období.

V oblasti zaměstnanosti zůstávají i přes významnou finanční podporu a její úspěšné čerpání dlouhodobě výrazné rozdíly v zaměstnanosti žen a mužů a nedostatečná zůstává v této souvislosti rovněž kapacita zařízení předškolní péče. Na toto téma je proto kladen zvláštní důraz v PO21+.

Skutečnost, že se věcné cíle dohody o partnerství /DoP/ dařilo plnit, dokládají např. projekty OP VVV, které přispěly k vybudování, rozšíření či modernizaci infrastruktur, a to jak výzkumných center excelence (89 infrastruktur a pracovišť), tak i infrastruktur pro výzkumně zaměřené studijní programy (216 infrastruktur). Tyto infrastruktury pro studijní účely využilo více než 6 600 studentů. Projekty rovněž přispěly k zapojení více než 1 600 pracovníků (měřeno v FTE) na nově vytvořených pracovních místech v podpořených subjektech. V oblasti inkluze využily školy do konce roku 2022 celkem 3 345 tzv. podpůrných personálních opatření, tedy např. služby školního psychologa či speciálního pedagoga.

V oblasti zvyšování klíčových kompetencí bylo vytvořeno 524 vzdělávacích programů pro pedagogy a 1 811 dalších pedagogům poskytnutých služeb (mentor, supervizor). Podpořen byl systém strategického řízení na národní i regionální úrovni. Pro zvýšení relevance odborné přípravy pro trh práce pak bylo upraveno 71 školních vzdělávacích programů. Dle stanovených kritérií se zvýšila kvalita u 10 606 škol. U 1 939 škol byla v závislosti na jejich potřebách podpořena také infrastruktura.

Pro zvýšení jakosti vod snížením množství vypouštěného znečištěného podpořil OPŽP14+ přes 400 projektů v hodnotě 11,5 mld. Kč, jejichž cílem je výstavba, případně rekonstrukce 245 čistíren odpadních vod s kapacitou cca 38 000 ekvivalentních obyvatel a nová výstavba 2 000 km kanalizací. Pro snížení znečištění ovzduší bylo v rámci kotlíkových dotací realizováno již téměř 90 000 výměn tepelných zdrojů a cílové hodnoty je téměř dosaženo. Opatření ke snížení emisí již bylo realizováno u 241 stacionárních zdrojů.

Těžištěm rozvoje silniční a železniční sítě financovaného z programů OPD14+ a IROP14+ bylo budování chybějící infrastruktury dálnic a modernizace železnic s důrazem na snižování negativních vlivů dopravy na životní prostředí. Klíčová dopravní síť ČR byla díky fondům EU rozšířena o 188 km nových dálnic a silnic I. třídy. Došlo k modernizaci 378 km železniční sítě. Nově bylo postaveno 26 km a rekonstruováno téměř 900 km silnic regionálního významu.

V rámci OPZ a OP PPR byl podpořen vznik a provoz 2 466 dětských skupin o celkové kapacitě 43 093 míst. IROP14+ podpořil rozšíření kapacit stávajících mateřských škol o dalších 3 388 míst.

Sociální vyloučení, které představuje kontinuální společenský fenomén, řeší v rámci OPZ komplexní podpora ohrožených osob, která zahrnuje jejich přístup k zaměstnání, vzdělání, bydlení, zdravotní péči, so-

142 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/460 ze dne 30. března 2020, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1301/2013, (EU) č. 1303/2013 a (EU) č. 508/2014, pokud jde o specifická opatření pro aktivaci investic do systémů zdravotní péče členských států a do jiných odvětví jejich ekonomik v reakci na šíření onemocnění covid-19 (investiční iniciativa pro reakci na koronavirus).

143 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/558 ze dne 23. dubna 2020, kterým se mění nařízení (EU) č. 1301/2013 a (EU) č. 1303/2013, pokud jde o specifická opatření k zajištění mimořádné flexibility pro využití evropských strukturálních a investičních fondů v reakci na rozšíření onemocnění covid-19.

144 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/562 ze dne 6. dubna 2022, kterým se mění nařízení (EU) č. 1303/2013 a (EU) č. 223/2014, pokud jde o Akci v rámci politiky soudržnosti na podporu uprchlíků v Evropě (CARE).

145 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/2039 ze dne 19. října 2022, kterým se mění nařízení (EU) č. 1303/2013 a (EU) 2021/1060, pokud jde o dodatečnou flexibilitu pro řešení důsledků vojenské agrese Ruské federace FAST (flexibilní pomoc územím) – CARE.

ciální ochraně i možnosti uplatňovat svá práva. Počet takto ohrožených podpořených osob přesáhl již 70 000. Vzdělávací aktivity na podporu odbornosti veřejné správy financované z fondů EU se zaměřovaly primárně na komunikaci s občany, legislativu a kybernetickou bezpečnost. Vzdělání úspěšně ukončila většina z celkového počtu téměř 22 000 účastníků.

Dosažení jednoho z cílů OPZ bylo zaznamenáno také v oblasti zvyšování dostupnosti sociálních a zdravotních služeb. Hlavní identifikované přínosy jsou zejména ve zlepšení způsobu a podmínek poskytování sociálních služeb, prostředí poskytovaných služeb a jejich dostupnosti. Bylo podpořeno více než 145 000 osob. V rámci IROP14+ byla nadále podporována infrastruktura sociálních služeb a také modernizace vybavení zdravotnických zařízení, kdy bylo podpořeno 142 pracovišť. V oblasti sociálního bydlení (IROP14+ a OP PPR) bylo dosud dokončeno téměř 2 000 bytů.

E.2.1.2 AKTUÁLNÍ STAV ČERPÁNÍ PROGRAMŮ PO14+

V rámci vyhlášených výzev byly do konce března 2023 vydány právní akty o poskytnutí/převodu podpory v celkové výši 717,4 mld. Kč, což činí 110,5 % celkové alokace programového období. Nejvyšší podíl prostředků ve vydaných právních aktech vzhledem k celkové alokaci programu vykazuje OPR14+, dále OPTP14+ a OP PIK.

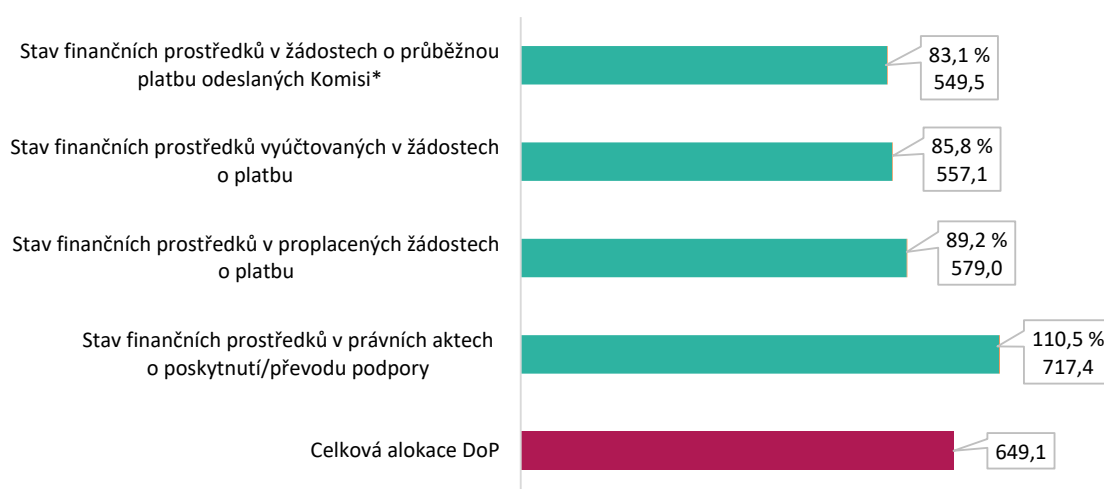
Příjemcům bylo do konce března 2023 proplaceno 579,0 mld. Kč, tj. 89,2 % celkové alokace. Nejvíce prostředků vzhledem k celkové alokaci programu bylo proplaceno v případě OP VVV, OPTP14+ a OPZ.

Objem vyúčtovaných prostředků v žádostech o platbu ke konci března 2023 činil 557,1 mld. Kč, tj. 85,8 % celkové alokace. K vyúčtování finančních prostředků vzhledem k celkové alokaci programu došlo opět nejvíce u OPTP14+, OP VVV a OPZ.

Do konce března 2023 byly odeslány Komisi žádosti o platbu v hodnotě 549,5 mld. Kč, tj. 83,1 % celkové alokace (uvedená hodnota zohledňuje finanční opravy prováděné v rámci uzavírání účtů).

Graf č. 12: Stav čerpání DoP (příspěvek EU) ke dni 31. března 2023

(v mld. Kč)

* Uvedená hodnota zohledňuje finanční opravy v rámci uzavírání účtů.

Zdroj: MS2014+, ŘO, MF-PCO, stav k 31. březnu 2023.

Pozn.: Do grafu nejsou zahrnuty údaje o programech v cíli *evropská územní spolupráce*.

Tabulka č. 15: Kumulativní čerpání jednotlivých programů v PO14+ k 31. březnu 2023 (příspěvek EU) (v mld. Kč)

Program	Fond	Počet právních aktů*	Finanční prostředky v právních aktech o poskytnutí/převodu podpory		Finanční prostředky v proplacených žádostech o platbu		Finanční prostředky vyúčtované v žádostech o platbu	
			mld. Kč	% celkové alokace	mld. Kč	% celkové alokace	mld. Kč	% celkové alokace
OP PIK	EFRR	13 519	113,9	116,9	82,8	84,9	79,7	81,7
OP VVV	EFRR+ESF	21 116	79,8	113,0	75,9	107,5	67,8	96,0
OPZ	ESF (+IZM)	9 418	68,7	112,8	58,5	96,0	57,2	93,9
OPD 14+	EFRR+FS	313	134,0	115,3	108,8	93,6	104,8	90,1
OPŽP 14+	EFRR+FS	9 673	68,2	96,8	58,1	82,4	57,7	81,9
IROP 14+	EFRR	12 692	163,8	110,4	113,3	76,3	113,6	76,5
OP PPR	EFRR+ESF	1 607	5,7	112,0	4,8	94,7	4,3	84,7
OPTP14+	FS	264	6,7	123,9	5,4	99,7	5,4	100,1
PRV14+	EZFRV	386 994	75,5	102,3	70,8	95,9	66,0	89,5
OPR 14+	ENRF	1 237	1,0	132,3	0,7	90,7	0,7	90,7
Celkem	EFRR	29 651	365,9	112,9	272,3	84,1	262,4	81,0
	FS	7 821	169,4	108,1	142,0	90,6	140,1	89,5
	ESF (+IZM)	31 130	105,6	112,5	93,3	99,4	87,9	93,6
	EZFRV	386 994	75,5	102,3	70,8	95,9	66,0	89,5
	ENRF	1 237	1,0	132,3	0,7	90,7	0,7	90,7
Celkem		456 833	717,4	110,5	579,0	89,2	557,1	85,8

* V celkovém počtu projektů s právním aktem o poskytnutí/převodu podpory jsou zahrnuta rovněž plošná opatření (včetně závazků z minulých let) realizovaná v rámci PRV.

Zdroj: informace MMR (MS2014+, ŘO, stav k 31. březnu 2023), duben 2023.

Pozn.: Vyúčtované finanční prostředky mohou dosáhnout vyšší hodnoty než finanční prostředky proplacené v případě programů, u nichž se uplatňuje financování ex-post, neboť u tohoto typu financování jsou finanční prostředky propláceny až s určitým časovým posunem po jejich vyúčtování.

Finanční prostředky vyúčtované v případě FN zahrnují prostředky poskytnuté konečným příjemcům (nikoli vklad do FN).

Součtové rozdíly v tabulce vznikly zaokrouhlováním na jedno desetinné místo.

E.2.2 PROGRAMOVÉ OBDOBÍ 2021–2027

Do poloviny roku 2022 bylo dokončeno vyjednávání DoP a téměř všech programových dokumentů pro PO21+. Na konci září 2022 byl ze strany Komise jako poslední schválen OPST. ČR se tak stala druhým členským státem, kterému byly schváleny všechny programy. Ke konci roku 2022 byly již vyhlášeny výzvy ve všech programech v celkovém objemu 295,5 mld. Kč (tj. 57,6 % celkové alokace). Zejména v některých programech a oblastech je pokrok implementace podpory od samého počátku svižný, jednalo se o OPZ+, OP JAK a OPŽP, resp. oblasti sociálního začleňování, vzdělávání a obnovitelných zdrojů energie.

V roce 2022 v souvislosti s řešením problematiky energetické krize byla ze strany MMR-NOK navržena realokace z IROP do OPŽP (120 mil. € v rámci financování z EFRR) na podporu energetické účinnosti a adaptace na změnu klimatu. Tato realokace byla schválena vládou 2. listopadu 2022, následně monitorovacími výbory programů a zaslána ke schválení Komisi.

E.2.2.1 AKTUÁLNÍ STAV ČERPÁNÍ PROGRAMŮ PO21+ K 31. BŘEZNU 2023

V rámci vyhlášených výzev v PO21+ byly do konce března 2023 zaregistrovány žádosti o podporu v celkové výši 186,9 mld. Kč, což činí 37,5 % celkové alokace. Nejvyšší podíl zaregistrovaných finančních prostředků k celkové alokaci programu vykázal OP JAK, dále OPŽP a OPZ+.

K 31. březnu 2023 byly vydány právní akty o poskytnutí/převodu podpory v celkové výši 30,0 mld. Kč, což činí 6,0 % celkové alokace programového období. Nejvyšší podíl vydaných právních aktů vzhledem k celkové alokaci vykázal OPZ+, dále OP JAK a OPŽP.

Příjemcům bylo proplaceno cca 7,0 mld. Kč, tj. 1,4 % celkové alokace. I zde připadá nejvyšší podíl na OP JAK, OPZ+ a OPŽP.

K 31. březnu 2023 nebyly zatím Komisi odeslány žádné žádosti o průběžnou platbu.

Stav v čerpání alokace (příspěvku EU) u jednotlivých OP z PO21+ včetně označení příslušného fondu EU a plnění pravidla n+3 jsou zřejmé z následujících tabulek.

Tabulka č. 16: Kumulativní čerpání PO21+ podle údajů uvedených v MS 2021+ k 31. březnu 2023 (příspěvek EU)

(v mld. Kč)

Program	Fond	Finanční prostředky v zaregistrovaných žádostech o podporu			Finanční prostředky v právních aktech o poskytnutí/převodu podpory			Finanční prostředky v proplacených žádostech o platbu	
		Počet	mld. Kč	% celkové alokace	Počet	mld. Kč	% celkové alokace	mld. Kč	% celkové alokace
OP TAK	EFRR	1 222	19,4	26,2	0	0,0	0,0	0,0	0,0
OP JAK	EFRR+ESF+	6 214	40,9	67,9	4 139	9,3	15,4	4,2	7,1
OPZ+	ESF+	2 008	18,7	54,3	309	7,9	22,8	1,6	4,7
OPD	EFRR+FS	18	14,7	12,8	2	0,7	0,6	0,0	0,0
OPŽP	EFRR+FS	1 262	32,8	58,0	187	6,4	11,3	1,1	1,9
IROP	EFRR	2 491	46,5	41,0	189	5,6	4,9	0,0	0,0
OPTP	EFRR+FS	31	0,5	9,1	18	0,2	4,2	0,0	0,0
OPR	ENRAF	130	0,1	10,3	0	0,0	0,0	0,0	0,0
OPST	FST	81	13,3	34,3	0	0,0	0,0	0,0	0,0
Celkem	EFRR	3 864	96,6	39,5	210	8,2	3,4	0,0	0,0
	ESF+	8 102	29,5	51,5	4 431	14,7	25,5	5,8	10,2
	FS	1 280	47,4	30,2	203	7,1	4,6	1,1	0,7
	ENRAF	130	0,1	10,3	0	0,0	0,0	0,0	0,0
	FST	81	13,3	34,3	0	0,0	0,0	0,0	0,0
Celkem		13 457	186,9	37,5	4 844	30,0	6,0	7,0	1,4

Zdroj: informace MMR (MS2021+, stav ke dni 31. března 2023), duben 2023.

Pozn.: Součtové rozdíly v tabulce vznikly zaokrouhlováním na jedno desetinné místo.

Tabulka č. 17: Plnění pravidla n+3 pro rok 2025 ke dni 31. března 2023 (příspěvek EU) (v mil. €)

Program	Alokace do roku 2022 (pravidlo n+3)	Předběžné platby (2021–2025)	Odeslané žádosti o platbu	Plnění limitu (v %)	Zbývá vyčerpat do roku 2025
OP TAK	535,70	109,76	0,00	20,5	425,94
OP JAK	382,08	89,27	0,00	23,4	292,81
OPZ+	249,14	51,05	0,00	20,5	198,09
OPD	882,82	169,89	0,00	19,2	712,93
OPŽP	408,31	83,66	0,00	20,5	324,66
IROP	820,43	168,10	0,00	20,5	652,33
OPTP	37,63	7,71	0,00	20,5	29,92
OPR	5,82	0,75	0,00	12,9	5,07
OPST	580,47	41,04	0,00	7,1	539,44
Celkem	3 902,41	721,23	0,00	X	3 181,18

Zdroj: informace MMR (MF-PO, stav ke dni 31. března 2023), duben 2023.

Pozn.: Součtové rozdíly v tabulce vznikly zaokrouhlováním na dvě desetinná místa.

E.2.2.2 Hlavní témata programového období 2021–2027 z úrovně dohody o partnerství

Územní soudržnost

Základním principem politiky soudržnosti je i pro PO21+ snižování rozdílů mezi úrovní rozvoje různých regionů, přičemž by se mělo pamatovat na ty nejvíce znevýhodněné, jako jsou např. venkovské oblasti a oblasti postižené průmyslovými proměnami (např. odklonem od uhlí).

Nejde přitom o zbrzdění růstu rychleji rostoucích území, spíše o nalezení potenciálu každého regionu, a v jeho konečném důsledku také o zlepšení kvality života jeho obyvatel. Musí při tom být také respektovány principy udržitelného rozvoje a limity životního prostředí.

Základní obrysy a oblasti podpory regionální politiky státu jsou na úrovni ČR popsány ve *Strategii regionálního rozvoje ČR*, která je klíčovým východiskem i pro naplňování cíle hospodářské, sociální a územní soudržnosti a územní dimenze fondů EU v ČR. Jako vrcholnou platformou koordinace územní dimenze na úrovni státu slouží národní stálá konference a na úrovni regionů regionální stálé konference.

Smyslem aplikace územní dimenze je ve větší míře, případně jinými nástroji, podpořit projekty v území, která mají pro určitý typ intervence největší potenciál (např. metropolitní oblasti), nebo jsou v určitém ohledu znevýhodněna a vyžadují buď zvýšenou podporu, nebo specifický typ nástroje (např. hospodářsky a sociálně ohrožená území). Dalším cílem územní dimenze je přispět ke snížení regionálních disparit a zlepšit tím celkově kvalitu života v regionech.

Zelená transformace

S ohledem na rostoucí význam boje proti změně klimatu a v souladu se závazky EU naplňovat *Pařížskou dohodu* a cíle Organizace spojených národů v oblasti udržitelného rozvoje se pro období 2021–2027 závazek výdajů z VFR a NGEU na podporu cílů v oblasti klimatu zvýšil na 30 %. Z celkových alokací jednotlivých fondů na plnění závazku připadá cca 37 % výdajů z FS, 30 % výdajů z EFRR a 30 % výdajů

z *InvestEU (Investiční plán pro Evropu)*. Transformace na klimaticky neutrální a oběhové hospodářství je jedním z nejdůležitějších politických cílů EU. Větší sociální, hospodářské a environmentální dopady však ponесou regiony, které jsou při využívání energie silně závislé na fosilních palivech nebo na odvětvích s vysokými emisemi skleníkových plynů. Aby byla transformace úspěšná a pro všechny sociálně přijatelná, má být zřízen FST, který je v rámci politiky soudržnosti jedním z pilířů mechanismu pro spravedlivou transformaci. Cílem tohoto fondu je zmírnění nepříznivých účinků klimatické transformace tím, že podpoří nejvíce postižená území a dotčené pracovníky a podpoří vyváženou socioekonomickou transformaci. Uhrazené závazky z FST jsou proto automaticky započítávány jako 100 % výdajů na boj proti změně klimatu.

Předběžný příspěvek na podporu plnění cílů v oblasti změny klimatu je stanoven v DoP na základě typů intervencí a příslušných alokací uvedených v programech. ČR i Komise budou pravidelně sledovat dodržování těchto cílů na základě CZV vykázaných příjemci řídicímu orgánu, a to v členění podle druhů intervencí. Pokud monitorování prokáže nedostatečný pokrok při dosahování cíle, obě strany se dohodnou na nápravných opatřeních na výročních zasedáních zaměřených na přezkum. Nebude-li dosaženo dostatečného pokroku při dosahování cíle v oblasti boje proti změně klimatu na vnitrostátní úrovni do 31. prosince 2024, zohlední tuto skutečnost ČR při svém přezkumu v polovině programového období.

Energetika v EU prochází v současné době turbulentním vývojem. Ambice EU v této oblasti byly představeny v klimatickém balíčku *Fit for 55* a v současné době probíhají jednání o finální podobě v něm obsažených legislativních předpisů. Cílem EU je do roku 2030 snížit emise skleníkových plynů o 55 % a dosáhnout, aby se Evropa stala do roku 2050 klimaticky neutrálním kontinentem. Válka na Ukrajině akcelerovala záměr rychlejšího přechodu na čistou energii a postupného ukončení dovozu energií z Ruska v podobě navrženého plánu *REPowerEU*. V ČR se v návaznosti na současné změny v energetice připravují aktualizace strategických dokumentů, jako jsou *Vnitrostátní plán ČR v oblasti energetiky a klimatu*, *Státní energetická koncepce*, *Politika ochrany klimatu* a další.

Fondy EU budou ve vazbě na politiky a cíle dané strategickými dokumenty podporovat energetické aktivity zejména v oblastech zvyšování energetické účinnosti, rozvoje obnovitelných zdrojů energie, modernizace a zvyšování kapacit distribučních a přenosových sítí včetně akumulace energie. Podpora energetické přeměny by měla směřovat do efektivních a inovativních opatření, která by měla zajistit optimální využití alokovaných finančních prostředků.

Energetické úspory jsou ze strany EU brány jako prioritní opatření pod heslem „energy efficiency first“¹⁴⁶ a současně EU zvyšuje ambice v podílu obnovitelných zdrojů na spotřebě energií. Rozvoj obnovitelných zdrojů znamená reálně decentralizaci výroby energie a v tomto kontextu je třeba modernizovat distribuční síť a zvyšovat jejich kapacitu; příkladem nové situace může být vznikající komunitní energetika. Přenosové sítě by měly řešit zejména dostatečnou kapacitu, bezpečnost dodávek a funkční propojení vnitřního a mezinárodního trhu.

Energetika je v ČR podporována kromě prostředků z fondů EU také prostřednictvím dalších nástrojů, zejména *Modernizačního fondu* a *Národního plánu obnovy*.

Digitální transformace

V důsledku pandemie covidu-19 si EU uvědomila svoji zranitelnost a nedostatečnou digitální suverenitu. Komise se proto rozhodla učinit z právě začínající dekády evropské „digitální desetiletí“ s cílem posílit svou digitální suverenitu, kyberbezpečnost a jasně se zaměřit na data, technologii a infrastrukturu. V rámci DoP je tato problematika řešena prostřednictvím IROP, kde byl v uplynulém roce zřetelný nárůst zájmu o výzvy s problematikou kyberbezpečnosti. Na podporu eGovernmentu a zrychlení digitalizace státní správy byla zřízena Digitální informační agentura, která v roce 2023 zahajuje svou činnost a přebírá od MV agendu týkající se digitalizace, a to včetně náplně činnosti odboru hlavního architekta eGovernmentu.

146 „Energetická účinnost na prvním místě.“

Na podporu digitalizace podniků vznikla v rámci NPO *Platforma pro digitální hospodářství*. Tato platforma koordinuje propojení všech účastníků vnitrostátního digitálního ekosystému, jako jsou evropská a národní centra digitálních inovací, centra excelence v oblasti umělé inteligence, vnitrostátní kompetenční centra pro vysoce výkonnou výpočetní techniku a kybernetickou bezpečnost, evropská referenční testovací a experimentální zařízení, inovační centra a klienti všech těchto center.

Evropský pilíř sociálních práv

Rámec pro sociální témata nového programového období představuje *Evropský pilíř sociálních práv /EPSP/* a zejména jeho akční plán navrhuje konkrétních opatření. Na provádění EPSP jsou k dispozici finanční prostředky EU, a to zejména v rámci ESF+, z něhož se financují projekty, které podporují sociální začleňování, bojují proti chudobě a investují do lidí. K naplňování těchto cílů však přispívá i EFRR a FST a mimo politiku soudržnosti i NPO.

K naplnění cílů EPSP přispívají OPZ+, OP JAK, OPST a částečně také IROP.

Cíle v oblasti zaměstnanosti:

- zvýšení míry zaměstnanosti osob ve věku 20–64 let na 83 %,
- zřízení dodatečných 7,5 tisíc míst v dětských skupinách pro děti předškolního věku,
- snížení podílu mladých ve věku 15–29 let, kteří nejsou zaměstnáni ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy /NEET¹⁴⁷/ na 9 %.

Prostřednictvím programů IROP a OPZ+ dojde k dalšímu navýšení míst v mateřských školách (9 525 nových míst) a dětských skupinách (5 175 nových míst). Podpora bude doplněna také o možné investice pro dětské skupiny prostřednictvím NPO (k dispozici je 7 mld. Kč). Z OPZ+ pak budou realizována další opatření na zlepšení postavení žen na trhu práce, jako např. podpora flexibilních forem práce.

V případě snižování míry NEET budou pokračovat opatření ke zmírňování nerovností a začleňování žáků se socioekonomickým znevýhodněním prostřednictvím inkluze ve vzdělávání (OP JAK). Konkrétní formou podpory je např. zajištění pozice školního asistenta či speciálního pedagoga v rámci projektů realizovaných přímo školami, tzv. šablon. Stěžejní formou podpory zde bude také koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným, který spojuje úsilí v oblasti služeb zaměstnanosti vzdělávacího systému i sociálních služeb (OP JAK, OPZ+). Cíle pro skupinu sociálně vyloučených jsou definovány následovně:

V oblasti dovedností:

- zvýšení podílu dospělých osob účastnících se v posledních 12 měsících odborné přípravy na 45 %,
- zvýšení podílu osob ve věkové skupině 16–74 let s alespoň základními digitálními dovednostmi na 80 %,
- snížení míry předčasných odchodů ze vzdělávání na 5,5 %.

Opět bude podpořeno jak vzdělávání ve firmách pro zaměstnance, příp. i OSVČ, tak také vzdělávání formou rekvalifikací. Všechny typy dovedností, kromě digitalizace a vzdělávání pro *Průmysl 4.0*¹⁴⁸, budou podpořeny v rámci fondů EU. Digitalizaci a vzdělávání pro *Průmysl 4.0* pak synergicky podpoří NPO. Co se týká digitálních dovedností, bude podpora jejich zvyšování na všech úrovních vzdělávacího systému, tedy včetně již zmíněného dalšího vzdělávání, realizována zejména prostřednictvím NPO.

147 Z angl. „Not in Education, Employment, or Training“.

148 Iniciativu *Průmysl 4.0* zpracovalo Ministerstvo průmyslu a obchodu s cílem udržet a posílit konkurenceschopnost ČR v době nástupu čtvrté průmyslové revoluce.

V oblasti sociálního začleňování:

- snížení počtu osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením o 100 tisíc do roku 2030,
- snížení počtu dětí (0–17 let) ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením o 33 tisíc do roku 2030.

Podporou tvorby vhodných pracovních příležitostí bude zajištěn individuální a komplexní přístup k znevýhodněným skupinám na trhu práce. Za účelem naplnění tohoto cíle bude podporováno zejména sociální začleňování osob a skupin osob sociálně vyloučených prostřednictvím sociálních služeb, služeb pro rodiny a děti a služeb na sociálně zdravotním pomezí. Dále má být podpora směřována do sociálního bydlení, programů prevence a řešení zadluženosti a předluženosti jednotlivců a domácností. Co se týče dětí, bude sociální práce zaměřena na podporu rodin s dětmi s důrazem na potřeby dítěte a na podporu dalších služeb a aktivit za účelem prevence a řešení předčasných odchodů dětí ze vzdělávání. Opatření budou zaměřena na zlepšení přístupu dětí v nouzi k účinnému a bezplatnému předškolnímu a školnímu vzdělávání, ke zdravému jídlu ve škole, k dostatečné a zdravé výživě a k odpovídajícímu bydlení.

Integrované nástroje

V programovém období 2021–2027 budou prostřednictvím nástroje *Integrovaná teritoriální investice* řešena například témata stimulace kulturního kapitálu a cestovního ruchu, podpory předaplikačního výzkumu, oběhového hospodářství, dopravy se zaměřením na zvýšení její bezpečnosti a snížení uhlíkové stopy, boje se suchem a adaptace na klimatickou změnu.

Administrativní kapacita

Komise považuje stabilní a kvalifikovanou administrativní kapacitu za jednu z podmínek kvalitní implementace podpor.

S ohledem na aktuálně se překrývající dvě programová období zaměstnanci v implementační struktuře plynule přechází od agendy PO14+ k agendě PO21+. Tím je zajištěna lepší kontinuita, na druhou stranu je zde potenciální riziko přetížení zaměstnanců v případě nedostatečných lidských zdrojů. Navzdory relativně vysoké stabilitě jsou rezervy administrativní kapacity pro nové či neočekávané úkoly implementační strukturou vnímány jako nedostatečné a v mnoha programech je administrativní kapacita na samé hranici vytiženosti v situaci, kdy nové agendy neustále přibývají.

E.2.3 PROSTŘEDKY VYČLENĚNÉ V RÁMCI NÁSTROJE REACT-EU K ŘEŠENÍ EKONOMICKÝCH NÁSLEDKŮ PANDEMIE COVIDU-19

V rámci *REACT-EU*, nástroje EU na podporu boje s krizí způsobenou pandemií covidu-19, byla České republice přidělena alokace v celkové výši cca 1 151,8 mil. €. Alokace byla rozdělena do dvou tzv. tranší. První tranše ve výši cca 834,7 mil. € byla na základě usnesení vlády ČR ze dne 27. července 2020 č. 811 přidělena do IROP14+. Související žádost o revizi programu schválila Komise dne 27. května 2021. Finanční objem druhé tranše byl stanoven na základě dat o HDP a nezaměstnanosti v ČR a v EU-27 dostupných k 19. říjnu 2021 a dosáhl výše cca 317,1 mil. €. Na základě usnesení vlády ČR ze dne 5. listopadu 2021 č. 983 byla alokace přidělena do IROP14+ (313 203 897 €) a do *Operačního programu potravinové a materiální pomoci*¹⁴⁹ /OP PMP/ (3 889 688 €). Žádost o revizi IROP související s druhou tranší byla zaslána Komisi dne 17. prosince 2021 (schválena v lednu 2022).

¹⁴⁹ OP PMP čerpá prostředky z *Fondu evropské pomoci nejchudším osobám* /FEAD/. Prostředky směřují na pomoc nejohroženějším osobám (lidé bez domova, samoživitelé, senioři apod.). Pomoc je nefinanční povahy, nejčastěji jde o jídlo, hygienické potřeby apod. Čerpání z FEAD zajišťuje v ČR Ministerstvo práce a sociálních věcí. Program FEAD nespadá do skupiny fondů EU, není tedy přímou součástí DoP.

Dodatečné finanční prostředky je možné využít výlučně na operace podporující zotavení z krize v souvislosti s pandemií covidu-19 a přípravu ekologického, digitálního a odolného oživení hospodářství pomocí investic do operací přispívajících k přechodu na digitální a zelenou ekonomiku. Výdaje jsou způsobilé již od 1. února 2020 a financované projekty je nutné dokončit do konce roku 2023.

Tabulka č. 18: Přehled využití dodatečné alokace pro ČR poskytnuté v rámci REACT-EU (v mil. €)

Program	Řídicí orgán	Alokace na rok		Podporované aktivity
		2021	2022	
IROP14+	MMR	834,78	313,20	Podpora zdravotnictví, integrovaného záchranného systému a sociální infrastruktury, doplňkově technická pomoc programu
OP PMP (FEAD)	MPSV	-	3,89	Potravinová a materiální pomoc nejohroženějším osobám (potravinové banky apod.)

Zdroj: podklady zpracované MMR–NOK na žádost NKÚ v dubnu 2023.

Tabulka č. 19: Stav čerpání REACT-EU ke dni 31. března 2023 (příspěvek EU)

IROP	Celková alokace	Finanční prostředky									
		v zaregistrovaných žádostech o podporu			v právních aktech o poskytnutí/převodu podpory			v proplacených žádostech o platbu		výúčtované v žádostech o platbu	
		mil. Kč	Počet	mil. Kč	% alokace	Počet	mil. Kč	% alokace	mil. Kč	% alokace	mil. Kč
REACT-EU	27 207,0	728	33 351,1	122,6	616	29 158,0	107,2	4 599,9	16,9	4 745,8	17,4
Technická pomoc	28,0	3	49,9	178,2	1	18,8	67,1	1,7	6,1	1,7	6,1
Celkem	27 235,0	731	33 401,0	122,6	617	29 176,9	107,1	4 601,6	16,9	4 747,5	17,4

Zdroj: MS2014+.

Evropské fondy reagovaly také na situaci vyvolanou válečnou krizí na Ukrajině. V rámci IROP14+ byla zřízena **nová PO 8 Podpora uprchlíků z Ukrajiny**, do které byly převedeny nevyužité prostředky v objemu 10,74 mil. €. Revizi programu schválila Komise dne 2. prosince 2022. Podpora směřuje na proplácení příspěvku pro tzv. solidární domácnosti.

V rámci OPZ+ byly v dubnu 2022 vyhlášeny dvě mimořádné výzvy na podporu vzniku a provozu dětských skupin v objemu 400 mil. Kč. Z alokace OPZ+ byly uzavřeny právní akty na poskytnutí 340 mil. Kč na podporu sociálního bydlení (nejen pro uprchlíky) a dále 200 mil. Kč na sociální začleňování uprchlíků.

V reakci na krizovou situaci, kdy je větší poptávka po pomoci z potravinových bank, vyhlásil OPŽP v roce 2022 výzvu v objemu 200 mil. Kč na jejich zkapacitnění.

E.3 MODERNIZAČNÍ FOND A NÁRODNÍ PLÁN OBNOVY

E.3.1 MODERNIZAČNÍ FOND

Modernizační fond byl zřízen směrnicí 2003/87/ES¹⁵⁰. Jeho provádění má přispívat k dosažení cílů *Zelené dohody pro Evropu* podporou ekologické a sociálně spravedlivé transformace. Do českého právního řádu byla směrnice 2003/87/ES implementována zákonem č. 1/2020 Sb.¹⁵¹ Prováděcí pravidla k směrnicí 2003/87/ES jsou stanovena v nařízení 2021/1001¹⁵².

Cílem MoF je podpořit v období let 2021–2030 investice do modernizace energetických soustav a zlepšit energetickou účinnost v deseti ČS, kterými jsou Bulharsko, Chorvatsko, Česká republika, Estonsko, Maďarsko, Lotyšsko, Litva, Polsko, Rumunsko a Slovensko. MoF se zaměřuje na investice do obnovitelné energie, energetické účinnosti, zásobárny energie, energetické sítě a přechodu v oblastech závislých na uhlíku.

MoF předpokládá financovat následující dva typy investic:

1. Prioritní investice – projekt spadá alespoň do jedné prioritní oblasti definované ve směrnici 2003/87/ES (např. výroba a využití energie z obnovitelných zdrojů, zvýšení energetické účinnosti, zařízení pro akumulaci a distribuci energie apod.).
2. Neprioritní investice – projekt svým charakterem nespadá do prioritní oblasti, ale splňuje cíle MoF a prokazuje snížení emisí skleníkových plynů.

Administrace MoF probíhá ve dvou úrovních:

1. V úrovni EU připadá rozhodující role Evropské investiční bance, tzv. investičnímu výboru a Komisi. Uvedené orgány posuzují a schvalují předložené prioritní i neprioritní projekty členských států.
2. V ČR se na přípravě a administraci MoF podílí výbor pro Modernizační fond a platforma pro Modernizační fond¹⁵³. Zásadní roli při implementaci a administraci MoF má SFŽP, který je příjemcem prostředků z MoF a plní roli ZS.

Financování MoF je rozděleno na dvě úrovně:

1. V rámci EU se jedná o příjmy z dražeb 2 % emisních povolenek v období 2021–2030 (dle čl. 10 směrnice 2003/87/ES) s tím, že každý z uvedených ČS má určen vlastní podíl z tohoto celku. Česká republika získá v daném období druhý nejvyšší podíl, tj. 15,59 %.
2. V rámci ČR bylo financování MoF doplněno následujícími příjmy:
 - příjmy z povolenek, které byly dosud přidělovány bezplatně, tzv. derogační povolenky (čl. 10c odst. 4 směrnice 2003/87/ES);
 - příjmy z 50 % povolenek určené na podporu opatření zaměřených na růst a propojení v rámci EU, tzv. solidární povolenky (čl. 10 odst. 2 písm. b) směrnice 2003/87/ES).

Povolenky jsou na trhu průběžně prodávány, celkový objem finančních prostředků je tedy závislý na vývoji cen emisních povolenek a nelze dopředu stanovit přesnou částku, tu lze jen odhadovat. Aktuální

150 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES ze dne 13. října 2003, o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů a o změně směrnice Rady 96/61/ES.

151 Zákon č. 1/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 383/2012 Sb., o podmínkách obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů.

152 Prováděcí nařízení Komise (EU) 2021/1001 ze dne 9. července 2020, kterým se stanoví prováděcí pravidla ke směrnici Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES, pokud jde o fungování modernizačního fondu na podporu investic do modernizace energetických soustav a zlepšení energetické účinnosti vybraných členských států.

153 Složení: https://www.mzp.cz/modernizacni_fond.

odhady celkového objemu finančních prostředků pro ČR se pohybují mezi **150 až 300 mld. Kč** (rozmezí odhadů EU, MŽP a SFŽP).

Programový dokument, který byl schválen v lednu 2021¹⁵⁴, stanovil následující základní programy podpory:

1. *Modernizace soustav zásobování tepelnou energií (HEAT),*
2. *Nové obnovitelné zdroje v energetice (RES+),*
3. *Zlepšení energetické účinnosti a snižování emisí skleníkových plynů v průmyslu v EU ETS (ENERG ETS),*
4. *Zlepšení energetické účinnosti v podnikání (ENERG),*
5. *Modernizace dopravy v podnikatelském sektoru (TRANSCoM),*
6. *Modernizace veřejné dopravy (TRANSGov),*
7. *Energetická účinnost ve veřejných budovách a infrastruktuře (ENERGov),*
8. *Komunitní energetika (KOMUENERG),*
9. *Modernizace soustav veřejného osvětlení (LIGHTPUB),*
10. *Energetická účinnost v rezidenčním sektoru (HOUSEnerg).*

Podle údajů SFŽP dostupných k 31. březnu 2023 zahrnuje podpora z MoF schválená pro ČR celkem 464 projektů s celkovými náklady téměř 17,46 mld. Kč.

E.3.2 NÁRODNÍ PLÁN OBNOVY

Národní plán obnovy je strategickým dokumentem, kterým Česká republika požádala o finanční příspěvek z *Nástroje pro oživení a odolnost* v celkové výši 7 035,7 mil. € (179,1 mld. Kč) ve formě grantů/dotací.

Vláda ČR schválila¹⁵⁵ NPO v květnu 2021 po několikaměsíční přípravě a konzultacích s národními aktéry i Komisí. V červnu 2021 byl NPO oficiálně předložen Komisi, která jej v červenci 2021 schválila¹⁵⁶. Český NPO byl odsouhlasen¹⁵⁷ Radou počátkem září 2021. Prováděcí rozhodnutí Rady /CID¹⁵⁸/ je během implementace NPO pro Českou republiku závazné. CID obsahuje sady závazných milníků a cílů s pevně stanovenými termíny splnění. Primárně z CID vychází Komise při kontrole implementace NPO.

Investice zahrnuté v rámci NPO jsou rozčleněny do šesti pilířů, které se dále dělí na komponenty, konkrétní reformy a investiční akce. Tyto pilíře obsahují celkem 27 komponent a ty se dále dělí na 244 milníků a cílů.

154 Vláda schválila programový dokument pro implementaci *Modernizačního fondu* v České republice svým usnesením ze dne 25. ledna 2021 č. 64.

155 Usnesení vlády České republiky ze dne 17. května 2021 č. 467.

156 Komise plán České republiky posoudila na základě kritérií stanovených v nařízení o *Nástroji pro oživení a odolnost* (2021/241 ze dne 12. února 2021). V analýze Komise se zejména posuzovalo, zda investice a reformy stanovené v plánu ČR podpoří ekologickou a digitální transformaci, přispějí k účinnému řešení problémů zjištěných v rámci evropského semestru a posílí růstový potenciál, vytváření pracovních míst a hospodářskou a sociální odolnost.

157 Dne 6. září 2021 projednala a NPO schválila Rada ECOFIN.

158 Council Implementation Decision.

Tabulka č. 20: Šest pilířů NPO a plánované náklady financované z RRF (v mil. €)

Piliř NPO		Předpokládané náklady hrazené z RRF
1.	<i>Digitální transformace</i>	1 093
2.	<i>Fyzická infrastruktura a zelená tranzice</i>	3 285
3.	<i>Vzdělávání a trh práce</i>	254
4.	<i>Instituce a regulace a podpora podnikání v reakci na Covid-19</i>	322
5.	<i>Výzkum, vývoj a inovace</i>	1 594
6.	<i>Zdraví a odolnost obyvatelstva</i>	488
Celkem		7 036

Zdroj: pracovní dokument útvarů Komise, *Analýza plánu pro oživení a odolnost Česka*, průvodní dokument k návrhu prováděcího rozhodnutí Rady o schválení posouzení plánu pro oživení a odolnost Česka, COM(2021) 431 v konečném znění z 19. července 2021; [com-2021-431_swd_cz.pdf \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/com-2021-431_swd_cz).

Pozn.: Jde o předpokládané náklady hrazené z RRF, tedy bez předpokládaného národního financování.

Finanční příspěvek EU bude České republice poskytován Komisí celkem v devíti splátkách. Uvolnění splátek v souladu s dohodou o financování je podmíněno rozhodnutím Komise, že ČR uspokojivě splnila příslušné milníky a cíle identifikované v souvislosti s prováděním plánu. Aby Česká republika mohla získat finanční prostředky, musí průběžně splňovat milníky a cíle a všechny musí mít splněné nejpozději 31. srpna 2026.

Komise dne 28. září 2021 vyplatila České republice předběžnou platbu z *Nástroje pro oživení a odolnost* ve výši 915 mil. €. První platba z RRF ve výši 928 mil. € byla proplacena v březnu 2023 na základě splnění 37 milníků a cílů NPO.¹⁵⁹ Celkem tedy ČR obdržela 1 843 mil. €, což odpovídá cca 26 % celkové částky určené na dotace/granty.

V březnu 2023 vláda schválila¹⁶⁰ úkol notifikovat Komisi do konce března předběžný zájem o půjčku v minimální výši 2,9 mld. € a zároveň indikovat potenciál využít půjčku až ve výši 11 mld. € a dále připravit a předložit vládě ke schválení do 17. května 2023 aktualizovanou verzi NPO (včetně půjčky z *Nástroje pro oživení a odolnost*), která bude podkladem pro další jednání s Komisí. Jednání o půjčce a související úpravě NPO s Komisí by měla být ukončena do konce srpna 2023¹⁶¹.

Za koordinaci NPO odpovídá Ministerstvo průmyslu a obchodu /MPO/. Pro zajištění koordinace, pro udržování jednotných standardů vykazování a monitoringu a pro komunikaci ve vztahu ke Komisi je na MPO zřízen odbor koordinace NPO, tzv. delivery unit.

Na celý proces spojený s NPO včetně implementace dohlíží Řídicí výbor NPO /ŘV NPO/. ŘV NPO je nejvyšším rozhodovacím a schvalovacím orgánem NPO¹⁶². Členové ŘV NPO jsou jmenováni jednotlivými vlastníky komponent a jeho předseda je jmenován ministrem průmyslu a obchodu.

Do procesu implementace NPO je zapojen také výbor NPO. Členy výboru NPO jsou jednak zástupci vlastníků komponent, dále zástupci sociálních a hospodářských a dalších zainteresovaných subjektů. Výbor NPO monitoruje NPO a může podávat návrhy ŘV NPO.

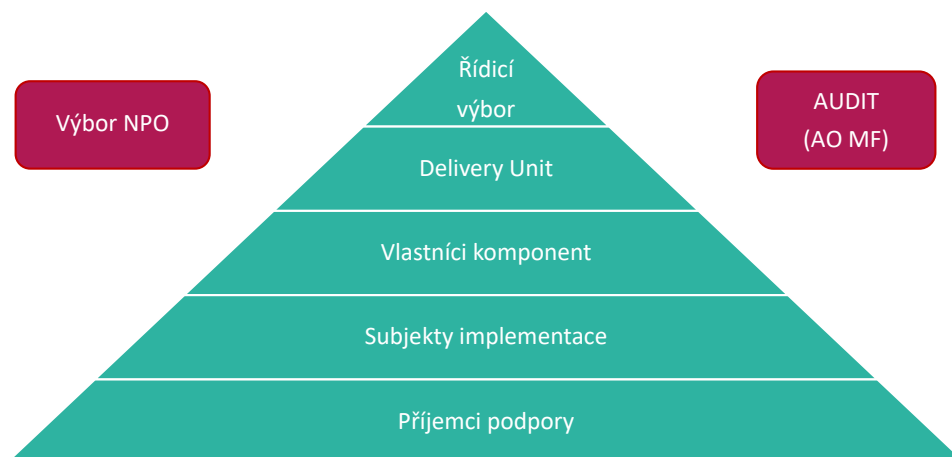
159 Evropská komise vydala 8. února 2023 kladné předběžné hodnocení plnění příslušných milníků a cílů a žádost byla pozitivně posouzena také hospodářským a finančním výborem Rady. Viz též: C_2023_1037_1_annexe_EN.pdf (europa.eu).

160 Usnesení vlády ze dne 29. března 2023 č. 212.

161 Dle platného nařízení o RRF je nezbytné o půjčku požádat do srpna roku 2023. Podle návrhu revize nařízení o RRF představené v souvislosti s plánem *REPowerEU* musejí ČS v případě svého zájmu o půjčku do 30 dnů od nabytí účinnosti této novely informovat Komisi o parametrech svého požadavku. Pokud ČS o půjčku neprojeví zájem, budou tyto zdroje poskytnuty k dispozici ostatním ČS.

162 ŘV NPO byl schválen usnesením vlády ze dne 17. května 2021 č. 467, kterým byly schváleny i statut ŘV NPO, jednací řád ŘV NPO a etický kodex ŘV NPO.

Obrázek č. 3: Subjekty zapojené do implementace NPO

Zdroj: metodický pokyn řídicích a kontrolních systémů pro *Národní plán obnovy* na období 2021–2026, vydaný MPO s účinností od 11. května 2022.

Za realizaci komponenty zodpovídá vlastník komponenty, tj. příslušné ministerstvo. Těch je celkem jedenáct. Jedná se o MPO, MV, MMR, MD, MŽP, MZe, MŠMT, MPSV, Ministerstvo kultury, MZd a MSp.

Někteří vlastníci komponent delegují část svých pravomocí na tzv. subjekty implementace – obvykle jde o podřízené organizace jednotlivých vlastníků komponent. Jde například o Agenturu ochrany přírody a krajiny, SFŽP, Státní fond podpory investic, Technologickou agenturu ČR nebo Státní pozemkový úřad. Tyto subjekty například přijímají a hodnotí žádosti o dotace.

Do implementace je zapojen také Auditní orgán. Úkolem auditu prováděného AO je zajišťovat nezávislé ujištění, že milníky a cíle jednotlivých komponent jsou skutečně plněny dle stanovených cílových hodnot a termínů a že nastavené ŘKS u vlastníků komponent jsou v souladu s právními předpisy ČR a EU a v souladu se stanovenými cíli NPO. Auditní orgán dále ověřuje, zda má auditovaný subjekt nastaveny postupy pro zajištění implementace, zda tyto postupy v praxi při implementaci dodržuje a zda jsou ŘKS funkční, tj. zda ŘKS fungují tak, aby účinně předcházely vzniku nesrovnalostí a napomáhaly odhalování vzniklých nesrovnalostí a přijímání nápravných opatření.

Příjemci podpory realizují jednotlivé projekty, které přihlašují k posouzení dle podmínek jednotlivých výzev. Cílové skupiny příjemců podpory se liší v závislosti na podmínkách výzvy. Příjemcem podpory z NPO mohou být nejen soukromé subjekty, ale i veřejné instituce, jako jsou ministerstva, kraje, obce, nebo jejich podřízené organizace.

Struktura i administrace NPO vykazuje sice určité podobnosti se strukturou a administrací ESIF, ale na druhou stranu má také řadu odlišností.

Mezi specifika NPO patří zejména:

- zaměření podpory NPO reflektuje požadavek evropské legislativy, kdy minimálně 37 % výdajů má podporovat klimatickou tranzici a dalších 20 % pak digitální transformaci (u NPO podpoří 42 % výdajů klimatické cíle a 22 % podpoří digitální přechod);
- krátký časový rámec (všechny reformy a investice musí být dokončeny do srpna 2026. Žádat o platby má být možné nejpozději do září 2026. Zpětně způsobilé budou výdaje od 1. února 2020);
- vysoká výše podpory (jedná se cca 7 mld. € s výhledem na dalších cca 1,2 mld. €, včetně možnosti žádat o půjčku z RRF);
- odlišná implementační struktura (vlastníci komponent, MPO, ŘV NPO, Komise);

- platby na základě splnění milníků a cílů (Komise vyplatí dotace jen na základě doložených splněných milníků/cílů NPO, což u ostatních fondů EU neplatí);
- sledování podpory ve více informačních systémech (jednotliví vlastníci komponent používají pro administraci své vlastní informační systémy; MPO zavedlo AIS NPO, centrální monitorovací nástroj provádění plánu, ve kterém vlastníci komponent vykazují veškeré reporty).

E.4 VÝDAJE NA SPOLEČNOU ZEMĚDĚLSKOU POLITIKU

E.4.1 AKTUÁLNÍ VÝVOJ SPOLEČNÉ ZEMĚDĚLSKÉ POLITIKY¹⁶³

Společná zemědělská politika prochází v průběhu své existence výraznými reformami, z nichž ta poslední, která měla původně platit od roku 2021, se posunula na období let 2023–2027. Aby bylo možné pokračovat v platbách zemědělcům a dalším příjemcům dotací v rámci SZP, bylo pro roky 2021 a 2022 zavedeno přechodné období¹⁶⁴. Během tohoto dvouletého období byly finanční prostředky čerpány z rozpočtového přidělu SZP na roky 2021–2027 a v platnosti zůstala většina pravidel SZP účinných pro PO14+.

Celková výše prostředků vyčleněných SZP na PO21+ je stanovena na 378,53 mld. €. Tyto prostředky SZP jsou posíleny o dalších 8,07 mld. €, které byly z nástroje obnovy *Next Generation EU* přiděleny *Evropskému zemědělskému fondu pro rozvoj venkova* a určeny na opatření pro rozvoj venkova. Úhrnná částka tudíž dosáhla výše 386,60 mld. €. Podíl výdajů na zemědělství v rozpočtu EU se již řadu let snižuje. Zatímco počátkem osmdesátých let SZP představovala 66 % rozpočtu EU, v PO14+ to bylo 37,8 %, tak v aktuálním PO21+ představuje tento podíl jen 31 %.

Česká republika by měla v PO21+ obdržet na SZP celkem 8,04 mld. €, z toho na přímé platby 5,98 mld. € a na rozvoj venkova 2,06 mld. €. Jedná se o pokles oproti PO14+, kdy měla ČR k dispozici celkem 8,28 mld. €. Zároveň se předpokládá vyšší národní spolufinancování podpory rozvoje venkova než v minulém období.

Pro implementaci SZP musí mít každý ČS zpracovaný strategický plán SZP na období 2023–2027 /SP SZP/. Návrh SP SZP předložila ČR Komisi dne 28. ledna 2022. K tomuto návrhu uplatnila Komise v dubnu 2022 četné připomínky. Upravený návrh předložila ČR znovu dne 3. listopadu 2022 a Komise ho schválila dne 24. listopadu 2022¹⁶⁵. Oficiálně tak potvrdila pravidla, kterými se zemědělci v ČR řídí od 1. ledna 2023. Koncem roku 2022 a během roku 2023 dokončuje MZe národní prováděcí předpisy, tedy nařízení, která schvaluje vláda ČR a pravidla pro poskytování dotací na rozvoj venkova, která schvaluje ministr zemědělství.

Cílem českého SP SZP je zajistit udržitelnou konkurenceschopnost a odolnost zemědělských podniků a zároveň posílit ochranu přírodních zdrojů a klimatu. Dále významně přispívat ke spravedlivějšímu přerozdělování finanční podpory malým a středním zemědělským podnikům, k silnějšímu postavení ekologického zemědělství a prostřednictvím investic také k vyšší prosperitě a kvalitě života ve venkovských oblastech.

163 Zdroj informací: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/szp-pro-obdobi-2021-2027/>; <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/106/financovani-spolocene-zemedelske-politiky>; https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/new-cap-2023-27/key-policy-objectives-new-cap_cs a <https://www.mfcr.cz/cs/zahranici-a-eu/hospodareni-eu/prostredky-alokovane-pro-cr>.

164 Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/2220 ze dne 23. prosince 2020, kterým se stanoví určitá přechodná ustanovení o podpoře z *Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova* (EZFRV) a z *Evropského zemědělského záručního fondu* (EZZF) v letech 2021 a 2022 a kterým se mění nařízení (EU) č. 1305/2013, (EU) č. 1306/2013 a (EU) č. 1307/2013, pokud jde o jejich zdroje a použití v letech 2021 a 2022, a kterým se mění nařízení (EU) č. 1308/2013, pokud jde o zdroje a rozdělení takové podpory v letech 2021 a 2022.

165 Prováděcí rozhodnutí Komise C(2022) 8338 v konečném znění ze dne 24. listopadu 2022, kterým se schvaluje *Strategický plán SZP České republiky na období 2023–2027* za účelem získání podpory Unie financované z *Evropského zemědělského záručního fondu* a *Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova*.

SP SZP je klíčovým nástrojem podpory zemědělského sektoru a venkova pro období 2023–2027. Stanovuje zemědělské, potravinářské a lesnické cíle, na které půjdou dotace z evropských i národních zdrojů, a to ve výši přibližně 200 mld. Kč. SP SZP obsahuje tři oblasti intervence, a to přímé platby, sektorové intervence a rozvoj venkova.

Tabulka č. 21: Plánovaný rozpočet SP SZP v ČR na období 2023–2027 (v €)

Oblast intervence	Příspěvek EU	Příspěvek ČR	Celkem
Přímé platby	4 117 668 073	0	4 117 668 073
Sektorové intervence	118 517 918	10 152 574	128 670 492
Rozvoj venkova	1 410 633 807	2 356 159 078	3 766 792 885
Celkem	5 646 819 798	2 366 311 652	8 013 131 450

Zdroj: *Stručný přehled: Strategický plán SZP České republiky*, vydán Komisí a uveřejněný na: <http://eaagri.cz/public/web/mze/dotace/szp-pro-obdobi-2021-2027/>.

Hlavní zemědělskou dotací zůstávají přímé platby plně hrazené ze zdrojů EU. Kromě zavedených plateb se od roku 2023 zavádí platba pro malé zemědělce hospodařící na půdě o výměře do 10 hektarů, doplňková redistributivní podpora poskytovaná všem žadatelům na prvních 150 hektarů a dále tzv. ekoplatba zaměřená na podporu postupů prospěšných pro životní prostředí a udržitelnost. Přímé platby by tak měly více přispět k rozvoji menších zemědělských farem a motivovat k šetrnějším postupům hospodaření.

Intervence rozvoje venkova jsou rozděleny na plošné intervence, na intervence cílené na chov hospodářských zvířat, na sektorové intervence (stanoveny pro odvětví ovoce a zeleniny, brambor, vajec, okrasných rostlin, vína a včelařských produktů) a dále na projektové intervence. Pomocí projektových intervencí se budou vyplácet i příspěvky do lesního hospodářství nebo na vodohospodářská opatření. Projektové intervence by měly přispět ke vzniku nových pracovních míst na venkově a měly by podpořit nákupy moderních technologií a inovace.

První příjmy žádostí o intervence SP SZP byly vyhlášeny v březnu 2023, jednalo se o přímé platby a plošné intervence rozvoje venkova předkládané v rámci jednotné žádosti. První příjem žádostí na projektové intervence a sektorové intervence se očekává ve druhé polovině roku 2023.

E.4.2 STAV ČERPÁNÍ PROSTŘEDKŮ SZP PŘIDĚLENÝCH ČR V ROCE 2022

V roce 2022 bylo dle údajů SZIF v rámci SZP v ČR vyplaceno téměř 38,88 mld. Kč, z toho prostředky EU činily 32,42 mld. Kč a prostředky státního rozpočtu činily 6,45 mld. Kč. Největší položku tvořily přímé platby. Podrobnější údaje jsou uvedeny v tabulce č. 21.

Tabulka č. 22: Přehled prostředků vyplacených v hlavních oblastech SZP za rok 2022 (v mil. Kč)

Oblast výdaje	Příspěvek EU	Příspěvek ČR	Celkem
Přímé platby*	22 407	551	22 958
Společná organizace trhu	734	1 127	1 861
Program rozvoje venkova**	9 283	4 776	14 059
Celkem	32 424	6 454	38 878

* Je zde zahrnuta kompenzace finanční disciplíny (vrátka částí dotace zemědělcům, o které byla v předchozím roce snížena) ve výši 471 mil. Kč.

** Jde o součet prostředků PRV14+ (14 002,38 mil. Kč), *Programu rozvoje venkova ČR na období 2007–2013* (46,82 mil. Kč) a *Horizontálního plánu rozvoje venkova* (9,35 mil. Kč).

Zdroj: podklady poskytnuté SZIF – rozpočet SZP a marketingu na rok 2022 a jeho čerpání k 31. prosinci 2022, tabulka *Celkové užití zdrojů společně zemědělské politiky v roce 2022*.

E.4.2.1 PŘÍMÉ PLATBY

Přímé platby jsou nárokové platby, které SZIF vyplácí zemědělcům v závislosti na dodržování stanovených podmínek pro hospodaření. Pro zemědělce jsou jistým zdrojem peněz, a to téměř bez ohledu na jejich zemědělskou produkci. Přímé platby zaujímají největší podíl vyplácených dotací v zemědělství a jejich poskytování probíhá podle pravidel SZP. Jsou téměř výhradně poskytovány ze zdrojů EU, a to z *Evropského zemědělského záručního fondu /EZZF/*. Z národního rozpočtu pak ČR poskytuje doplňkové platby, tzv. přechodné vnitrostátní podpory /PVP/. Přímé platby se vyplácí na základě žadatelem vyplněné jednotné žádosti. Tato žádost slouží rovněž k poskytování nárokových dotací z PRV.

V roce 2022 vyplatil SZIF v rámci přímých plateb celkem 22 958 mil. Kč, což je obdobná částka jako v roce 2021. Součástí této částky je kompenzace finanční disciplíny vyplácené na základě nařízení Komise 2018/1848¹⁶⁶, celková přiznaná částka k vrácení dotace zemědělcům činila 471 mil. Kč.

Základní přímou platbou, která zemědělcům zajišťuje stabilní příjmy, je jednotná platba na plochu /SAPS/. Tato platba je zemědělcům vyplácena na hektar obhospodařované zemědělské půdy vedené v *Evidenci využití zemědělské půdy dle užitelských vztahů* (LPIS). Platba SAPS tvoří minimálně 50% podíl tzv. roční obálky¹⁶⁷ a je plně hrazena z prostředků EU. V roce 2022 vyplatil SZIF na základě 40 096 podaných žádostí o platbu SAPS celkem 11 860 mil. Kč¹⁶⁸.

Druhou nejvýznamnější složkou přímých plateb v roce 2022 byla platba pro zemědělce dodržující zemědělské postupy příznivé pro klima a životní prostředí, tzv. greening. Tuto platbu pobírali ti zemědělci, kterým byla přiznána platba SAPS a kteří splnili na jimi obhospodařované výměře všechny stanovené podmínky, tj. střídání plodin, zachování trvalých travních porostů a využívání části plochy v ekologickém zájmu. Plnění podmínek greeningu se nevztahuje na zemědělce, kteří hospodařili na méně než 10 ha zemědělské půdy, resp. 15 ha orné půdy, a/nebo byli zaregistrováni jako osoby podnikající v ekologickém zemědělství. Tato platba tvořila zhruba 30 % obálky určené na přímé platby a v roce 2022 bylo na 30 060 žádostí o tuto platbu vyplaceno celkem 6 325 mil. Kč¹⁶⁹.

Další složkou přímých plateb je platba pro mladé zemědělce, která byla určena zemědělcům do věku 40 let a na maximální výměru 90 ha zemědělské půdy. Platba byla poskytována ve formě příspěvku k platbě SAPS. V roce 2022 bylo v ČR proplaceno 2 735 žádostí na částku vyšší než 97 mil. Kč¹⁷⁰. Počet žadatelů o tuto podporu i počet podpořených hektarů dosáhl vrcholu v roce 2019 (celkem 5 604 žadatelů, 126 123 ha), od roku 2020 počet žadatelů klesl o více než polovinu (2 583 žadatelů, 59 290 ha).

Kromě výše uvedených plateb byly v roce 2022 tradičně poskytovány i jednotlivé platby dobrovolné podpory vázané na produkci. Šlo o dobrovolnou složku přímých plateb, zcela hrazenou z prostředků EU, kdy byly podporovány komodity, které se potýkaly s určitými obtížemi, tzv. citlivé komodity. O tom, jaké komodity budou podpořeny, rozhoduje ČS samostatně. V podmínkách ČR byly těmito sektory ovoce, zelenina, brambory, chmel, cukrová řepa, bílkovinné plodiny a chov skotu, ovcí a koz. V roce 2022 došlo k nárůstu platby na ovoce s vysokou pracností. U ostatních podpor došlo naopak k mírnému poklesu. V rámci živočišné výroby poklesly počty kusů deklarovaných zvířat u všech poskytovaných plateb. V roce 2022 bylo na tyto platby poskytnuto z rozpočtu EU celkem 3 654 mil. Kč. Největší podporou byla platba na dojnice, která tvořila až 40 % celkové částky vyplácené na dobrovolné platby vázané na produkci. Další podporou byla platba na masná telata, která činila až 19 %, dále platba na bílkovinné plodiny a platba na cukrovou řepu, obě platby tvořily shodně 13% podíl. Nejméně poskytovanou podporou byla platba na konzumní brambory, její podíl dosáhl zhruba 1 %.

Poskytování PVP umožnila Komise od roku 2015. V principu se jedná o obdobnou podporu, jako byly národní doplňkové platby k přímým platbám (ToP-Up) vyplácené v letech 2007–2012. V rámci těchto podpor se nadále podporovaly stejné sektory zemědělské výroby (chmel, brambory pro výrobu škrobu, přežvýkavci, krávy bez tržní produkce mléka, ovce a kozy) jako v předchozích letech. Rovněž byla vyplá-

166 Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/1848 ze dne 26. listopadu 2018, o úhradě prostředků přenášených z rozpočtového roku 2018 v souladu s čl. 26 odst. 5 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1306/2013.

167 Roční rámcová alokace pro přímé platby.

168 Sazba dotace pro rok 2022 byla stanovena na 3 214 Kč/ha zemědělské půdy.

169 Sazba dotace pro rok 2022 činila 1 768 Kč/ha zemědělské půdy.

170 Sazba dotace pro rok 2022 činila 1 607 Kč/ha zemědělské půdy.

cena platba na zemědělskou půdu, a to jako určitý „příplatek“ k SAPS. Platby na chmel, škrobové brambory a přežvýkavce byly vypláceny na základě historických údajů. Platby na krávy bez tržní produkce mléka, ovce/kozy a zemědělskou půdu byly vypláceny na počet velkých dobytčích jednotek, resp. rozlohu (v ha) v aktuálním roce. Objem finančních prostředků, který mohl být vyplacen na PVP, se od roku 2015 postupně snižoval až do ukončení výplaty v roce 2022¹⁷¹. Za rok 2022 bylo na PVP poskytnuto 550 mil. Kč.

E.4.2.2 SPOLEČNÁ ORGANIZACE TRHŮ

Společnou organizaci trhů aplikuje EU u vybraných zemědělských komodit, u nichž závazným způsobem stanovuje některé podmínky výroby a obchodu a podporuje je některými intervenčními nákupy/prodeji, dotacemi, licenční politikou při dovozu a vývozu zemědělských komodit z/do třetích zemí, úpravou obchodních podmínek apod. Jde o podporu financovanou z EZZF.

V roce 2022 patřily v ČR do SOT školní programy, tržní opatření, mimořádná opatření, podpora propagace zemědělských produktů a ostatní činnosti v rámci SOT, přičemž vyplaceno bylo celkem 1 861 mil. Kč, z toho 1 127 mil. Kč ze státního rozpočtu a 734 mil. Kč z rozpočtu EU. Vyplacené prostředky na SOT se ve srovnání s rokem 2021 zdvojnásobily (v roce 2021 bylo vyplaceno 903 mil. Kč). Zásahu na tom měla mimořádná opatření, která přijala Komise, aby se zabránilo náhlému poklesu cen anebo se zmírnilo jeho důsledky. V přímé souvislosti s ruskou invazí na Ukrajinu ve snaze zamezit prohloubení narušení trhu se zemědělskými produkty došlo v roce 2022 ze strany EU k vyhlášení mimořádné podpory na přizpůsobení se pro producenty v zemědělství. V ČR byla mimořádná podpora směřována do odvětví chovu prasnic, chovu kuřat chovaných na maso, chovu dojníc, pěstitelů jablek a pěstitelů konzumních brambor. Mimořádná podpora byla vyplacena 2 224 producentům zemědělských produktů v celkové částce vyšší než 831 mil. Kč, z toho ze státního rozpočtu 554 mil. Kč a 277 mil. Kč z rozpočtu EU.

Významný podíl SOT tvořily v roce 2022, stejně jako v předešlém roce, finanční podpory školních programů, a to program *Ovoce a zelenina do škol* (vyplaceno 288 mil. Kč) a program *Mléko do škol* (vyplaceno 296 mil. Kč). Dále byl v rámci tržních opatření financován program *Zlepšení výroby včelařských produktů a jejich uvádění na trh* (vyplaceno 75 mil. Kč) a program *Podpora pro organizace producentů ovoce a zeleniny* (vyplaceno cca 133 mil. Kč). Další prostředky vyplácené v rámci SOT byly použity na podporu restrukturalizace a přeměny vinic a na podporu investic na trhu s vínem, a to v celkové výši 119 mil. Kč.

Oproti předešlému roku nebyly v roce 2022 vyplaceny žádné prostředky na propagační programy zaměřené na propagaci zemědělských a potravinářských produktů, které realizují zpravidla Potravinářská komora ČR nebo Agrární komora ČR.

E.4.2.3 PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

PRV je financován v sedmiletých cyklech z prostředků EZFRV.

Program rozvoje venkova ČR na období 2007–2013

Na *Program rozvoje venkova ČR na období 2007–2013* /PRV7+/ bylo vyplaceno v roce 2022 celkem 46,82 mil. Kč, z toho 17,42 mil. Kč ze státního rozpočtu a 29,40 mil. Kč z rozpočtu EU. Jedná se o dobíhající platby příjemcům, resp. závazky z minulých let v rámci neprojektových opatření osy I a II PRV7+. V rámci

171 PVP již nejsou součástí nové SZP pro období 2023–2027.

osy I byly zemědělcům vyplaceny nárokové platby za předčasné ukončení zemědělské činnosti v celkové výši 22,40 mil. Kč. V rámci osy II byly v celkové výši 24,42 mil. Kč vyplaceny nárokové platby na zalesňování zemědělské půdy, platby na lesnicko-environmentální opatření, platby v rámci programu *NATURA 2000* v lesích a platby za přírodní znevýhodnění.

Program rozvoje venkova na období 2014–2020

Politika rozvoje venkova v období 2014–2020 měla přispívat ke konkurenceschopnosti zemědělství, udržitelnému řízení přírodních zdrojů, k opatřením v oblasti klimatu a k vyváženému územnímu rozvoji venkovských oblastí. Komise schválila finální znění základního programového dokumentu *Programu rozvoje venkova ČR na období 2014–2020* dne 26. května 2015. Do dubna 2022 schválila Komise již deset aktualizací programového dokumentu. Poslední změna byla schválena 25. července 2022.

Ke dni 29. prosince 2020 vstoupilo v platnost nařízení 2020/2220¹⁷², které mj. stanovilo pravidla pro výdaje na rozvoj venkova v letech 2021–2022. Tato pravidla zůstala z velké části stejná jako pravidla určená pro období 2014–2020. Některé stanovené doplňující prvky měly zajistit hladký přechod na novou SZP pro období 2023–2027.

Důvodem stanovení přechodného období byla zejména ta skutečnost, že legislativní postup v souvislosti s legislativními návrhy Komise týkajícími se SZP po roce 2020 bylo potřeba ještě dokončit. Vzhledem k tomu, že ČR musely vypracovat SP SZP, bylo nutné stanovit optimální dobu pro to, aby se stávající rámec SZP mohl i nadále uplatňovat po dobu dalších dvou let.

Zemědělcům a jiným příjemcům tak bylo zajištěno poskytování podpory i v letech 2021 a 2022 z EZZF a EZFRV dle stávajícího rámce SZP. Členské státy tedy měly možnost financovat své PRV z odpovídajících rozpočtových prostředků přidělených na roky 2021 a 2022. PRV14+ prodloužený do roku 2022 definitivně skončí na konci roku 2025. Žadatelé mohou podávat žádosti o platbu do 30. června 2025.

Během dvouletého přechodného období byly peněžní prostředky čerpány z rozpočtu pro SZP na roky 2021–2027 doplněné o další prostředky z nástroje obnovy *Next Generation EU*. Jde o tzv. prostředky „EURI“, přidělené EZFRV na základě nařízení 2020/2094¹⁷³ na řešení dopadu krize covidu-19 a jejích následků pro odvětví zemědělství a venkovské oblasti EU.

Celková alokace na PRV14+ včetně prostředků přechodného období a prostředků EURI činí 4 804 711 407 €, z toho prostředky EU činí 3 075 728 199 € a prostředky státního rozpočtu činí 1 728 983 208 €.

Následující tabulka uvádí přehled alokovaných a vyplacených prostředků EU k 31. prosinci 2022.

Tabulka č. 23: Příspěvek EU na PRV14+

Zdroj	Alokace po 10. modifikaci programu (v €)	Vyplacené prostředky EU (v €)	Čerpání prostředků EU (v %)
Prostředky EZFRV	2 890 233 934	2 526 555 841	87,42
Prostředky EURI	185 494 265	42 727 163	23,03
Celkem	3 075 728 199	2 569 283 004	83,53

Zdroj: podklady SZIF-CAPPING CONTROL REPORT do 4.Q 2022.

V přepočtu směnným kurzem 24,858 Kč/€¹⁷⁴ činí objem prostředků PRV14+ až do roku 2022 celkem téměř 119,44 mld. Kč, z toho prostředky EU (EZFRV a EURI) představují bezmála 76,46 mld. Kč. K 31. prosinci 2022 vyčerpala ČR z evropských zdrojů 63,88 mld. Kč.

172 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) ze dne 23. prosince 2020, kterým se stanoví určitá přechodná ustanovení o podpoře z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV) a z Evropského zemědělského záručního fondu (EZZF) v letech 2021 a 2022 a kterým se mění nařízení (EU) č. 1305/2013, (EU) č. 1306/2013 a (EU) č. 1307/2013, pokud jde o jejich zdroje a použití v letech 2021 a 2022, a kterým se mění nařízení (EU) č. 1308/2013, pokud jde o zdroje a rozdělení takové podpory v letech 2021 a 2022.

173 Nařízení Rady (EU) 2020/2094, ze dne 14. prosince 2020, kterým se zřizuje Nástroj Evropské unie na podporu oživení, jehož účelem je podpořit oživení po krizi covid-19.

174 Kurz uveřejněný v *Úředním věstníku Evropské unie* k 31. prosinci 2021.

V roce 2022 bylo na PRV14+ vyplaceno celkem 14 002,38 mil. Kč, z toho podíl prostředků EU činil 9 246,61 mil. Kč a národní podíl činil 4 755,77 mil. Kč. Jde o obdobnou částku jako v roce 2021, kdy SZIF vyplatil v rámci PRV14+ celkem 14 827,01 mil. Kč.

Větší část dotací připadá na plošná/neprojektová opatření, jde o částku 10 022,60 mil. Kč, což je téměř 72 % z celkově vyplacených dotací v rámci PRV14+ v roce 2022. Na projektová opatření bylo z PRV14+ vyplaceno 3 979,78 mil. Kč, přičemž nejvíce dotací bylo vyplaceno na investice do hmotného majetku. Jedná se o částku 1 968,86 mil. Kč, což činí téměř polovinu prostředků určených na projektová opatření.

Tabulka č. 24: Přehled o objemu prostředků vyplacených v rámci PRV14+ za rok 2022 (v tis. Kč)

Neprojektová opatření PRV14+		Vyplacené finanční prostředky		
		Příspěvek EU	Příspěvek ČR	Celkem
M8.1	Podpora na zalesňování a zakládání lesů	1 711	571	2 282
M10	Agroenvironmentálně-klimatické opatření	2 380 811	793 605	3 174 416
M11	Ekologické zemědělství	1 129 516	376 506	1 506 022
M12	Platby v rámci sítě Natura 2000	24 205	8 068	32 273
M13	Platby pro oblasti s přírodními či jinými zvláštními omezeními	3 370 500	1 123 500	4 494 000
M14	Dobré životní podmínky zvířat	379 920	393 927	773 847
M15	Lesnicko-environmentální a klimatické služby a ochrana lesů	29 820	9 940	39 760
Neprojektová opatření celkem		7 316 483	2 706 117	10 022 600
Projektová opatření PRV14+		Vyplacené finanční prostředky		
		Příspěvek EU	Příspěvek ČR	Celkem
M1	Předávání znalostí a informační akce	3 136	3 199	6 335
M4	Investice do hmotného majetku	793 518	1175340	1968858
M6	Rozvoj zemědělských podniků a podnikatelské činnosti	207 692	189 120	396 812
M8	Investice do rozvoje lesních oblastí a zlepšování životaschopnosti lesů (bez M8.1)	104 935	119 014	223 949
M16	Spolupráce	197 979	201 979	399 958
M19	Podpora místního rozvoje LEADER	599 633	337 294	936 927
M20	Technická pomoc	23 235	23 705	46 940
Projektová opatření celkem		1 930 128	2 049 651	3 979 779
CELKEM ZA PRV14+		9 246 611	4 755 768	14 002 379

Zdroj: informace SZIF o objemu vyplacených dotací PRV14+ za rok 2022.

Od počátku programového období bylo k 31. prosinci 2022 příjemcům vyplaceno z PRV14+ celkem téměř 92,27 mld. Kč, z toho na projektová opatření 29,18 mld. Kč a na plošná/neprojektová opatření 63,09 mld. Kč.

E.5 VÝDAJE NA SPOLEČNOU RYBÁŘSKOU POLITIKU

Hlavním cílem SRP je zajistit udržitelný rybolov, konkurenceschopnou akvakulturu založenou zejména na inovacích, zajistit rovnoměrné dodávky sladkovodních ryb během roku na domácí trh a zaručit rybářům příjmy a stálé zaměstnání.

V roce 2022 byly v ČR implementovány současně dva OP v oblasti rybářství, a to dobíhající OPR14+ a nový OPR.

E.5.1 PROGRAMOVÉ OBDOBÍ 2014–2020

OP *Rybářství 2014–2020*, který je financován z ENRF, schválila Komise v červnu 2015. Prioritou ČR je podpora sladkovodní akvakultury a posílení konkurenceschopnosti. Alokace na celé PO14+ činila 41,14 mil. € (přibližně 992,06 mil. Kč¹⁷⁵), z toho 31,11 mil. € představuje příspěvek EU (cca 750,20 mil. Kč) a 10,03 mil. € (cca 241,86 mil. Kč) je částka financovaná z národních zdrojů.

Podle údajů poskytnutých Státním zemědělským intervenčním fondem bylo v roce 2022 v rámci OPR14+ proplaceno 135 žádostí o platbu. Celkově bylo vyplaceno 127,82 mil. Kč, z toho prostředky EU činily téměř 97,67 mil. Kč a prostředky státního rozpočtu 30,16 mil. Kč. **Z údajů SZIF dále vyplývá, že k 31. prosinci 2022 bylo z OPR14+ proplaceno celkem 888 žádostí o platbu ve výši 843,29 mil. Kč, z toho prostředky EU činily 635,30 mil. Kč, tj. zhruba 84 % alokace příspěvku EU na celé období.** Národní prostředky představovaly částku cca 207,99 mil. Kč.

E.5.2 PROGRAMOVÉ OBDOBÍ 2021–2027¹⁷⁶

Programový dokument OP *Rybářství 2021–2027* byl vládou ČR schválen dne 2. února 2022. Poté byl zaslán Komisi a ta ho schválila dne 20. června 2022 jako první program v EU. Program je zaměřen na odvětví sladkovodní akvakultury a jeho hlavním cílem je konkurenceschopná, odolná a udržitelně se rozvíjející akvakultura, což je zároveň hlavním cílem pro oblast akvakultury definovaným v *Zelené dohodě pro Evropu* a v navazující strategii Komise *Od zemědělce ke spotřebiteli*.

OPR navazuje na OPR14+, přičemž v novém období je kladen větší důraz na ekologii, biologickou rozmanitost a zdravé potravinové systémy. Zvýhodněny budou projekty pro přizpůsobení se změně klimatu, včetně opatření zmírňujících dopady klimatické změny, dále budou zvýhodněny projekty zaměřené na účinné využívání obnovitelných zdrojů, projekty zvyšující energetickou účinnost akvakultury a její digitalizaci. **Novinkou v OPR je možnost získat dotaci na mimoprodukční funkce rybníků. Rybáři tak v příštích letech získají příspěvek například na akumulaci vody v krajině, sportovní a rekreační účely rybníků nebo na údržbu břehů.**

OPR je nástrojem čerpání prostředků z *Evropského námořního, rybářského a akvakulturního fondu /ENRAF/*. Rozpočet ENRAF, jak jej navrhla Komise, činí 6,14 mld. €. Pro ČR je z ENRAF určena alokace ve výši 30 005 249 €. Na OPR je v ČR celkem připravena zhruba jedna miliarda korun, a to z rozpočtu EU cca 70 % této alokace a z národních zdrojů zbylých 30 %. Je to obdobná částka jako v předchozím programovém období.

¹⁷⁵ Pro přepočítání byl použit kurz Evropské centrální banky 24,116 Kč/€ ke dni 30. prosince 2022.

¹⁷⁶ Zdroj informací: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/operacni-program-rybarstvi-na-obdobi-2021-2027>; <https://dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020/programy>.

I pro toto programové období je řídicím orgánem MZe a zprostředkujícím subjektem SZIF. Jak vyplývá z informací poskytnutých SZIF, v roce 2022 probíhala implementace požadavků na systémové a metodické nastavení administrativních procesů, dále byl zajišťován sběr informací o aktivitách a žadatelích v OPR. Na podzim roku 2022 byly spuštěny první tři výzvy pro podávání žádostí. Byla spuštěna aktivita 5.1.1 *Technická pomoc* a dále aktivity 2.1.2 *Investice do akvakultury* a 2.2.2 *Zpracování produktů*. V rámci těchto tří výzev bylo přijato a zaregistrováno 101 žádostí v celkové hodnotě 91 815 tis. Kč. K 31. březnu 2023 nebyla žádná dotace z OPR vyplacena.

F. PRÁVNÍ OTÁZKY

F.1 DOPORUČENÍ NKÚ KE ZMĚNÁM PRÁVNÍHO PROSTŘEDÍ V ROCE 2022

Poznatky NKÚ ve vztahu k potřebným legislativním úpravám byly prezentovány v souvislosti s projednáváním KZ na jednáních kontrolního výboru Poslanecké sněmovny /PS PČR/.

NKÚ se dále vyjadřoval k návrhům právních předpisů¹⁷⁷, které se vztahovaly k jeho působnosti nebo se jej týkaly jako organizační složky státu. Ve sledovaném období obdržel NKÚ k posouzení celkem 174 legislativních návrhů a nelegislativních materiálů. Konkrétní připomínky vycházející především z poznatků z kontrolní činnosti uplatnil NKÚ celkem k 29 předloženým návrhům.

Z okruhu zásadních návrhů legislativních úprav uplatnil NKÚ obsáhlé připomínky k návrhu zákona o ochraně oznamovatelů. Navrhovaný zákon je transpozicí směrnice 2019/1937¹⁷⁸ a PS PČR jej schválila dne 8. března 2023.¹⁷⁹

NKÚ dále uplatnil připomínky k legislativním návrhům, jejichž předkladatelem je MPSV, a to zejména k rozsáhlé novele zákoníku práce. Hlavním cílem návrhu novely zákoníku práce je provedení věcných změn v souvislosti s transpozicí směrnice 2019/1158¹⁸⁰ a směrnice 2019/1152¹⁸¹. Obě tyto směrnice mají posílit rovný přístup na trhu práce, stanovit spravedlivé pracovní podmínky a posílit práva a postavení zaměstnanců při sladování rodinného a pracovního života. Návrh novely zákona byl projednán vybranými pracovními komisemi ÚV a byl zařazen na jednání Legislativní rady vlády.

NKÚ rovněž uplatnil připomínky k návrhu nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 74/2017 Sb., o stanovení některých podmínek pro poskytování podpory na dodávky ovoce, zeleniny, mléka a výrobků z nich do škol a o změně některých souvisejících nařízení vlády, ve znění pozdějších předpisů, jehož předkladatelem je MZe. Toto nařízení vlády reaguje na nařízení v přenesené pravomoci 2022/245¹⁸², kterým jsou nově vymezeny činnosti, které mohou být prováděny jako součást doprovodných vzdělávacích opatření v rámci školních projektů *Ovoce a zelenina do škol* a *Mléko do škol*.

Problematiky finančního řízení prostředků EU se dále týkala řada návrhů nařízení vlády zaslaných NKÚ, které předložilo MZe v návaznosti na přímo použitelné předpisy EU a v souladu se *Strategickým plánem Společné zemědělské politiky Evropské unie v České republice pro období let 2023–2027*. Hlavním cílem těchto nařízení vlády je stanovit konkrétní podmínky pro poskytování dotací v rámci realizací opatření v různých zemědělských odvětvích.

¹⁷⁷ V meziresortním připomínkovém řízení, jehož proces je upraven Legislativními pravidly vlády.

¹⁷⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1937 ze dne 23. října 2019, o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie.

¹⁷⁹ Zákon č. 71/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

¹⁸⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1158 ze dne 20. června 2019, o rovnováze mezi pracovním a soukromým životem rodičů a pečujících osob a o zrušení směrnice Rady 2010/18/EU.

¹⁸¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1152 ze dne 20. června 2019, o transparentních a předvídatelných pracovních podmínkách v Evropské unii.

¹⁸² Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2022/245 ze dne 13. prosince 2021, kterým se mění nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2017/40, pokud jde o doprovodná vzdělávací opatření a výběr a schvalování žadatelů o podporu.

F.2 PLNĚNÍ ZÁVAZKŮ VYPLÝVAJÍCÍCH ZE SMLUV NEBO PRÁVNÍCH AKTŮ ORGÁNŮ EVROPSKÉ UNIE

Údaje uvedené v této podkapitole vycházejí zejména ze *Zprávy vlády o přejímání legislativních závazků vyplývajících z členství České republiky v Evropské unii za rok 2022*, která byla předložena do Senátu dne 27. ledna 2023. Aktualizace údajů k 31. březnu 2023 vychází z materiálu *Zpráva o stavu přidělování gescí a plnění legislativních závazků vyplývajících z členství České republiky v Evropské unii za I. čtvrtletí 2023*.

F.2.1 TRANSPOZIČNÍ DEFICIT

Vstupem do Evropské unie převzala ČR povinnost plnit závazky vyplývající z členství v EU. K nim patří i povinnosti vycházející z čl. 4 odst. 3 *Smlouvy o Evropské unii*¹⁸³, která ukládá členským státům povinnost provádět veškerá vhodná opatření k plnění závazků vyplývajících ze smluv nebo právních aktů orgánů EU. Pokud to povaha vyžaduje, musí být právo EU řádně a včas uvedeno do vnitrostátního právního řádu. U směrnic je hodnocena jejich transpozice členským státem a také následná notifikace vnitrostátních transpozičních předpisů Komisi. Transpoziční činnost ČS je monitorována Komisí a výsledky jsou zpracovávány do průběžných hodnocení nazvaných *Single Market Scoreboard /SMS/*. Tato hodnocení jsou publikována na příslušném webovém portálu Komise¹⁸⁴. Od roku 2020 upustila Komise od zpracování dvou hodnocení transpozice směrnic vnitřního trhu ročně a přešla ke zpracování jediného materiálu hodnotícího výsledky za daných 12 měsíců (od 1. prosince do 30. listopadu následujícího roku).

Poslední oficiální vydání SMS bylo zveřejněno dne 31. ledna 2023 a vycházelo z údajů k 30. listopadu, resp. 10. prosinci 2021. Jeho předmětem byly směrnice vnitřního trhu, jejichž transpoziční lhůta uplynula k 30. listopadu 2021, přičemž do transpozičního deficitu nebyly promítnuty plně transponované směrnice, k nimž byly transpoziční předpisy notifikovány do 10. prosince 2021. K datu uzávěrky hodnocení nebyla v ČR dokončena transpozice 24 směrnic. Uvedená hodnota představuje transpoziční deficit ve výši 2,4 % a zároveň nárůst transpozičního deficitu o 0,9 procentního bodu ve srovnání s předchozím hodnoceným obdobím. ČR je jedním ze šesti ČS, jejichž schodek je více než dvojnásobek 1% cíle stanoveného Radou (průměr EU je 1,6 %). V žebříčku úspěšnosti ČS v transpozici směrnic se ČR umístila na 25. místě.

Následné průběžné hodnocení SMS lze očekávat ve vztahu ke směrnicím, jejichž transpoziční lhůta uplynula k 30. listopadu 2022, přičemž bude brán zřetel na notifikace provedené **k 10. prosinci 2022. K tomuto datu vykazovala Česká republika 14 netransponovaných směrnic, což odpovídá transpozičnímu deficitu ve výši 1,4 %. V roce 2022 docházelo k postupnému snižování transpozičního deficitu, a to zejména na konci hodnoceného období, a oproti roku 2021 byl transpoziční deficit snížen o jeden procentní bod. Transpoziční deficit však stále přesahuje jednaprocentní hranici, na které se ČS a Komise shodly jako na maximální přijatelné výši transpozičního deficitu.**

183 *Smlouva o Evropské unii* (konsolidované znění), *Úřední věstník Evropské unie*, C 191, ze dne 29. července 1992.

184 Údaje za ČR jsou také publikovány v každoročně vydávané zprávě vlády o přejímání legislativních závazků vyplývajících z členství České republiky v Evropské unii.

F.2.2 ŘÍZENÍ VEDENÁ Z DŮVODU NEPROVEDENÍ NOTIFIKACE TRANSPOZIČNÍCH PŘEDPISŮ ČI CHYBNĚ PROVEDENÉ TRANSPOZICE

V *Single Market Scoreboard* je dále sledován počet řízení vedených z důvodu neprovedení notifikace transpozičních předpisů či chybně provedené transpozice u směrnic vnitřního trhu. Česká republika má podle posledního oficiálně publikovaného hodnocení SMS celkem 33 neuzavřených řízení (průměr EU je 27 neuzavřených řízení).

Snížení transpozičního deficitu ke konci hodnoceného období se ještě nestačilo promítnout do odpovídajícího poklesu počtu řízení vedených proti ČR z důvodu neprovedení notifikace transpozičních předpisů, neboť Komise v tomto směru reaguje se značným časovým odstupem. K datu uzávěrky pro rok 2022 bylo proti České republice vedeno 56 těchto řízení, tedy o 15 více než v roce 2021. Ačkoliv jsou známé výsledky transpozice směrnic vnitřního trhu v ČR k rozhodnému datu, aktuální pořadí České republiky v žebříčku úspěšnosti jednotlivých ČS bude známé až po publikaci oficiálního hodnocení Komisí. Vzhledem k výraznému snížení transpozičního deficitu lze ovšem očekávat určité zlepšení v umístění České republiky v žebříčku úspěšnosti ČS hodnotícím transpozici směrnic, naopak v žebříčku úspěšnosti hodnotícím počet řízení vedených proti ČS lze očekávat spíše propad.

F.2.3 ŘÍZENÍ PRO NESPLNĚNÍ POVINNOSTI (INFRINGEMENT)

Jak je uvedeno v části V. *Zprávy vlády o přejímání legislativních závazků vyplývajících z členství České republiky v Evropské unii za rok 2022*, řízení pro nesplnění povinnosti (infringement procedure, řízení pro porušení *Smlouvy o Evropské unii*) je mechanismem, jehož prostřednictvím vykonává Komise svoji povinnost dohlížet na uplatňování unijního práva. Dojde-li podle názoru Komise k porušení práva EU ze strany ČS, má dle čl. 258 *Smlouvy o fungování Evropské unie*¹⁸⁵ možnost zahájit řízení rozdělené do několika fází. Toto řízení může vyústit až v podání žaloby k Soudnímu dvoru Evropské unie /SDEU/.

Řízení pro nesplnění povinnosti může být zahájeno z důvodu neprovedení směrnice EU, resp. neoznámení vnitrostátních transpozičních předpisů představujících plnou transpozici k dotčené směrnici (tzv. nenotifikační řízení) nebo za nesprávné provedení předpisu EU, resp. nesprávnou aplikaci právních předpisů EU (tzv. věcná řízení).

Pokud Komise zjistí porušení práva nebo pokud je porušení práva Komisi nahlášeno ve stížnosti, usiluje o dohodu k odstranění příčiny s ČS formou strukturovaného dialogu /EU Pilot/. Cílem je najít rychlé řešení v souladu s právem EU a předejít řízení o nesplnění povinnosti. Pokud ČS se stanoviskem Komise nesouhlasí nebo nápravné opatření neprovede, může Komise zahájit formální řízení o porušení práva.¹⁸⁶

Celkově bylo k 30. listopadu 2022 proti ČR vedeno 94 řízení pro nesplnění povinnosti, což je o šest řízení více než v roce předcházejícím. V systému EU Pilot bylo k témuž dni vůči ČR vedeno 19 řízení, což je o jedno řízení méně oproti předcházejícímu roku.

¹⁸⁵ *Smlouva o fungování Evropské unie* (konsolidované znění), *Úřední věstník Evropské unie*, C 326/47, ze dne 26. října 2012.

¹⁸⁶ Průběh formálního řízení o porušení práva:

- Komise vyzve vládu daného ČS, aby se do dvou měsíců k případu vyjádřila.
- Pokud Komise neobdrží odpověď nebo je odpověď neuspokojivá, Komise ve stanovisku uvede důvody, proč se domnívá, že ČS porušil právo EU. Vlády ČS mají na nápravu zpravidla dva měsíce.
- Pokud Komise neobdrží odpověď nebo je odpověď neuspokojivá, Komise požádá SDEU, aby zahájil soudní řízení. Obvykle se ale věc vyřeší dříve. Pokud ČS neoznámí opatření, jimiž se má provést směrnice, Komise může v této fázi požádat SDEU, aby uložil paušální pokutu a/nebo penále.
- Zpravidla do dvou let SDEU rozhodne, zda ČS unijní právo porušil, či nikoli. Vláda ČS má povinnost přizpůsobit vnitrostátní předpisy nebo zvyklosti a vyřešit problém co nejdříve.
- Pokud ČS nadále neprovedl nápravu, Komise zasílá další vyzvu. Pokud Komise neobdrží odpověď nebo je odpověď neuspokojivá, Komise může vrátit věc SDEU a navrhuje uložení paušální pokuty a/nebo penále.

V hodnoceném období, tj. od 1. prosince 2021 do 30. listopadu 2022, byly ČR doručeny dvě žaloby.

V řízení č. 2012/2115 (žaloba ve věci C-808/21 v gesci MV, byla doručena ČR dne 27. prosince 2021) týkajícím se nesplnění povinností, které pro ČR vyplývají z čl. 22 *Smlouvy o fungování Evropské unie*, tím, že občanům EU, kteří nemají státní občanství ČR, ale mají bydliště v ČR, odepírá právo stát se členem politické strany nebo politického hnutí.

V návaznosti na řízení č. 2018/2287 (v gesci MŠMT) byla dne 14. února 2022 doručena ČR žaloba ve věci C-75/22. Komise zastává názor, že ČR nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají ze směrnice 2005/36/ES¹⁸⁷, ve znění směrnice 2013/55/EU.

Podle aktualizovaných údajů k 31. březnu 2023 bylo proti ČR vedeno celkem 79 řízení pro nesplnění povinností, z toho 55 řízení se nacházelo ve fázi formálního upozornění, 21 ve fázi odůvodněného stanoviska a ve třech případech je řízení vedeno před SDEU.

Pokud se jedná o druh porušení práva EU, neprovedení notifikace transpozičních předpisů se odrazilo ve 45 řízeních, nesprávnou transpozici shledala Komise v 16 řízeních, aplikační pochybení byla předmětem osmi řízení a nesplnění požadavků nařízení, smluv a rozhodnutí bylo předmětem deseti řízení.

NKÚ opakovaně upozorňuje na rizika, která z titulu transpozičního deficitu a počtu infringementů hrozí České republice. Následkem chybějící nebo nenáležité transpozice směrnic EU je mj. také bezprostřední účinek směrnic, riziko vzniku odpovědnosti za škodu způsobenou chybějící nebo nenáležitou transpozicí fyzickým a právnickým osobám a řízení pro porušení *Smlouvy o fungování Evropské unie* s možnými finančními důsledky.

187

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES ze dne 6. července 2005, o uznávání odborných kvalifikací.

G. PRAMENY A LITERATURA

1. *Akční plán pro spravedlivé a jednoduché zdanění podporující strategii oživení*, COM(2020) 312 v konečném znění ze dne 15. července 2020.
2. *Analýza plánu pro oživení a odolnost Česka*, SWD(2021) 211 v konečném znění z 19. července 2021.
3. Čtvrtletní zprávy o implementaci ESI fondů v České republice v programovém období 2014–2020, Ministerstvo pro místní rozvoj – Národní orgán pro koordinaci.
4. *Dohoda o partnerství pro programové období 2014–2020 – Česká republika*, 26. srpna 2014 a její 6. revize schválená Komisí 24. dubna 2020.
5. *Dohoda o partnerství pro programové období 2021–2027 – Česká republika*, schválená usnesením vlády dne 27. září 2021 č. 841 (schválená Komisí 24. května 2022).
6. Doporučení pro doporučení Rady k národnímu programu reforem Česka na rok 2022 a stanovisko Rady ke konvergenčnímu programu Česka z roku 2022, COM(2022) 605 v konečném znění ze dne 23. května 2022.
7. Doporučení Rady ze dne 12. července 2022 k národnímu programu reforem Česka na rok 2022 a stanovisko Rady ke konvergenčnímu programu Česka z roku 2022, Úřední věstník Evropské unie (2022/C 334/03) ze dne 1. září 2022.
8. EU reporty – předchozí vydání, NKÚ.
9. *Informace o zajištění administrativní kapacity implementační struktury Dohody o partnerství a Národního strategického referenčního rámce za rok 2018*, MMR, červen 2019.
10. *Informace o zajištění administrativní kapacity implementační struktury Dohody o partnerství a Národního strategického referenčního rámce za rok 2022*, MMR, květen 2023.
11. Jednací řád vlády schválený usnesením vlády ze dne 16. září 1998 č. 610 a novelizovaný řadou usnesení vlády; naposledy novelizovaný usnesením vlády ze dne 11. ledna 2023 č. 22 s platností od 1. února 2023.
12. *Konvergenční program České republiky (duben 2022)* schválený usnesením vlády ze dne 11. května 2022 č. 372.
13. *Národní plán obnovy* schválený usnesením vlády ze dne 17. května 2021 č. 467.
14. *Národní program reforem České republiky 2022* schválený vládou 27. dubna 2022.
15. Pracovní program Komise na rok 2022: *Společně za silnější Evropu* (příloha II, bod 20), COM(2021) 645 v konečném znění ze dne 19. října 2021.
16. Programové dokumenty operačních programů PO14+.
17. *Prohlášení o věrohodnosti předkládané EÚD Evropskému parlamentu a Radě – zpráva nezávislého auditora*, Úřední věstník Evropské unie, 2022.
18. Sbírka zákonů.

19. Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropské radě, Radě, Evropské centrální bance, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, Výboru regionů a Evropské investiční bance: *Roční analýza udržitelného růstu 2022*, COM(2021) 740 v konečném znění ze dne 24. listopadu 2021.
20. Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropské radě, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: *Aktualizace nové průmyslové strategie z roku 2020: budování silnějšího jednotného trhu pro oživení Evropy*, COM(2021) 350 v konečném znění ze dne 5. května 2021.
21. Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropské radě, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: *Zelená dohoda pro Evropu*, COM(2019) 640 v konečném znění ze dne 11. prosince 2019.
22. *Stručný přehled: Strategický plán SZP České republiky*, prováděcí rozhodnutí Komise C(2022) 8338 v konečném znění ze dne 24. listopadu 2022.
23. Studie Komise: *Nové posouzení ESI fondů – administrativní náklady a břemeno*, Komise, říjen 2018 (European Commission, Directorate-General for Regional and Urban Policy, *New assessment of ESIF administrative costs and burden: final report*, Publications Office, 2018).
24. Tisková zpráva: *ČR se loni stala biliónovým čistým příjemcem evropských peněz*, MF, 8. února 2023.
25. *Úřední věstník Evropské unie*.
26. *VAT gap in the EU, Report 2022*, Komise, 8. prosince 2022.
27. *Věstník Evropského účetního dvora*.
28. *Věstník NKÚ*.
29. Výroční kontrolní zprávy AO, MF, duben 2022.
30. *Výroční zpráva o implementaci Dohody o partnerství za rok 2021*, MMR, duben 2022.
31. *Výroční zpráva o plnění rozpočtu EU za rozpočtový rok 2021*, *Úřední věstník Evropské unie*, Úřad pro publikace Evropské unie, 2022.
32. *Výroční zpráva o zdanění 2022*, Generální ředitelství pro daně a celní unii, Evropská komise, Lucemburk, Úřad pro publikace Evropské unie, 2022.
33. Závěry Rady k reformě kodexu chování pro zdanění podniků, 14452/22 FISC 214 ECOFIN 1131, ze dne 8. listopadu 2022.
34. Závěry Rady o revidovaném unijním seznamu jurisdikcí nespolupracujících v daňové oblasti, 13092/22 FISC 197 ECOFIN 954, ze dne 4. října 2022.
35. Zpráva Komise Radě a Evropskému parlamentu: *33. výroční zpráva o ochraně finančních zájmů Evropské unie a boji proti podvodům – 2021*, COM(2022) 482 v konečném znění ze dne 23. září 2022.
36. *Zpráva o realizaci Národního programu reformy České republiky 2022* schválená vládou 21. prosince 2022.
37. *Zpráva vlády o přejímání legislativních závazků vyplývajících z členství České republiky v Evropské unii za rok 2022*.

Použité internetové servery:

<https://cohesiondata.ec.europa.eu/>

<https://data.europa.eu/doi/10.2776/36663>

<https://ec.europa.eu/>

<https://ec.europa.eu/eurostat>

<https://eur-lex.europa.eu/>

<https://kohesio.ec.europa.eu/en/>

https://single-market-scoreboard.ec.europa.eu/_en

<https://vlada.cz/>

<https://vlada.cz/>

<https://www.cnb.cz/>

<https://www.dotaceeu.cz/>

<https://www.eca.europa.eu/>

<https://www.mfcr.cz/>

<https://www.mmr.cz>

<https://www.nku.cz/>

<https://www.szif.cz>

<https://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/aktualne/Zprava-o-realizaci-NPR-2022.pdf>

PŘÍLOHY

1. Implementační struktura pro podpory z evropských fondů
2. Přehled činností v procesu administrace podpor z ESIF
3. Přehled auditních misí EÚD provedených v České republice v letech 2021 a 2022
4. Přehled auditních a ověřovacích misí Komise provedených v České republice v letech 2021 a 2022

Příloha č. 1: Implementační struktura pro podpory z evropských fondů

A) Kapacita implementační struktury PO14+

Koordinační úroveň:

MMR (národní orgán pro koordinaci), **MF** (auditní orgán, platební a certifikační orgán),
auditorská společnost **BDO** (auditní a certifikační orgán pro SZP)

3 subjekty

Implementační úroveň:

IROP 14+ – řídicí orgán MMR (započítáno již na koordinační úrovni), zprostředkující subjekt **Centrum pro regionální rozvoj /CRR/, 13 nositelů integrovaných územních investic** (7 urbanizovaných oblastí zapojených do integrovaných územních investic a 6 oblastí do integrovaných plánů rozvoje území)

14 subjektů

INTERREG ČR–PL 14+ – řídicí orgán MMR, zprostředkující subjekt CRR (započítáno již na koordinační úrovni, resp. v rámci IROP)

OPTP 14+ – řídicí orgán MMR (započítáno již na koordinační úrovni)

OPZ – řídicí orgán **MPSV**, účastníci grantových schémat **Úřad práce ČR, MZd, MV**

4 subjekty

OP VVV – řídicí orgán **MŠMT**, nositelé integrovaných územních investic (započítáni již v rámci IROP)

1 subjekt

OP PIK – řídicí orgán **MPO**, zprostředkující subjekt **Agentura pro podnikání a inovace**, nositelé integrovaných územních investic (započítáni již v rámci IROP)

2 subjekty

OPD14+ – řídicí orgán **MD**, zprostředkující subjekt **Státní fond dopravní infrastruktury**, nositelé integrovaných územních investic (započítáni již v rámci IROP)

2 subjekty

OPŽP 14+ – řídicí orgán **MŽP**, zprostředkující subjekty **Státní fond životního prostředí, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR**

3 subjekty

OP PPR – řídicí orgán **Magistrát hlavního města Prahy**, nositelé integrovaných územních investic (započítáni již v rámci IROP)

1 subjekt

OPR14+ – řídicí orgán **MZe**, zprostředkující subjekt **SZIF**

2 subjekty

PRV14+ – řídicí orgán MZe, platební agentura SZIF (započítány již v rámci OPR14+) a dále **další kontrolní orgány v oblasti SZP** (Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, Česká inspekce životního prostředí, Česká plemenářská inspekce, Státní zemědělská a potravinářská inspekce, Státní veterinární správa, Ústav pro

nastavení SZP a vedení evidenci (Ustav zemědělské ekonomiky a informací, Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR – započítána v již v rámci IROP)

8 subjektů

Centrální úroveň (koordinační a implementační úroveň)

celkem 40 subjektů

Místní akční skupiny /MAS/ – společenství nezávislá na politickém rozhodování pracující formou komunitně vedeného místního rozvoje

Místní úroveň

180 subjektů

Celkový počet subjektů zapojených do implementace (centrální a místní úroveň)

celkem 220 subjektů

B) Kapacita implementační struktury PO21+

Koordinační úroveň:

MMR (národní orgán pro koordinaci), **MF** (auditní orgán, platební orgán), auditorská společnost **Ernst & Young Audit** (certifikační orgán pro SZP)

3 subjekty

Implementační úroveň:

IROP – řídicí orgán MMR (započítáno již na koordinační úrovni), zprostředkující subjekt **CRR, nositelé integrovaných územních investic 13** (3 metropolitní oblasti a 10 aglomerací)

14 subjektů

INTERREG ČR–PL – řídicí orgán MMR, zprostředkující subjekt CRR (započítáno již na koordinační úrovni, resp. v rámci IROP)

OPTP – řídicí orgán MMR (započítáno již na koordinační úrovni)

OPZ+ – řídicí orgán **MPSV**, součást grantových schémat **Úřad práce**

2 subjekty

OP JAK – řídicí orgán **MŠMT**, nositelé integrovaných územních investic (započítáno již v rámci IROP)

1 subjekt

OP TAK – řídicí orgán **MPO**, zprostředkující subjekt **Agentura pro podnikání a inovace**, nositelé integrovaných územních investic (započítáno v již v rámci IROP)

2 subjekty

OPD – řídicí orgán **MD**, zprostředkující subjekt **Státní fond dopravní infrastruktury**

2 subjekty

OPŽP – řídicí orgán **MŽP**, zprostředkující subjekty **Státní fond životního prostředí, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR**, nositelé integrovaných územních investic (započítáno již v rámci IROP)

3 subjekty

OPST – řídicí orgán **MŽP**, zprostředkující subjekty **Státní fond životního prostředí, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR** (započítáno již v rámci OPŽP)

OP AMIF (OP *Azylového, migračního a integračního fondu 2021–2027*) – řídicí orgán **MV**
1 subjekt

OP FVB (OP *Fondu pro vnitřní bezpečnost 2021–2027*) – řídicí orgán **MV** (započítáno již v rámci OP AMIF)

OP NSHV (OP *Nástroje pro finanční podporu správy hranic a vízové politiky 2021–2027*) – řídicí orgán **MV** (započítáno již v rámci OP AMIF)

OPR – řídicí orgán **MZe**, zprostředkující subjekt **SZIF**

2 subjekty

SP SZP (jen intervence „Rozvoj venkova“) – řídicí orgán **MZe**, platební agentura **SZIF** (započítány již v rámci OPR) a dále **další kontrolní orgány v oblasti SZP** (Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, Česká inspekce životního prostředí, Česká plemenářská inspekce, Státní zemědělská a potravinářská inspekce, Státní veterinární správa, Ústav pro státní kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv) **a odborné instituce zapojené do nastavení SZP, částečné administrace a vedení evidencí** (Ústav zemědělské ekonomiky a informací, Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, Vinařský fond)

9 subjektů

Centrální úroveň (koordinační a implementační úroveň)

celkem 39 subjektů

Místní úroveň (MAS, duben 2021)

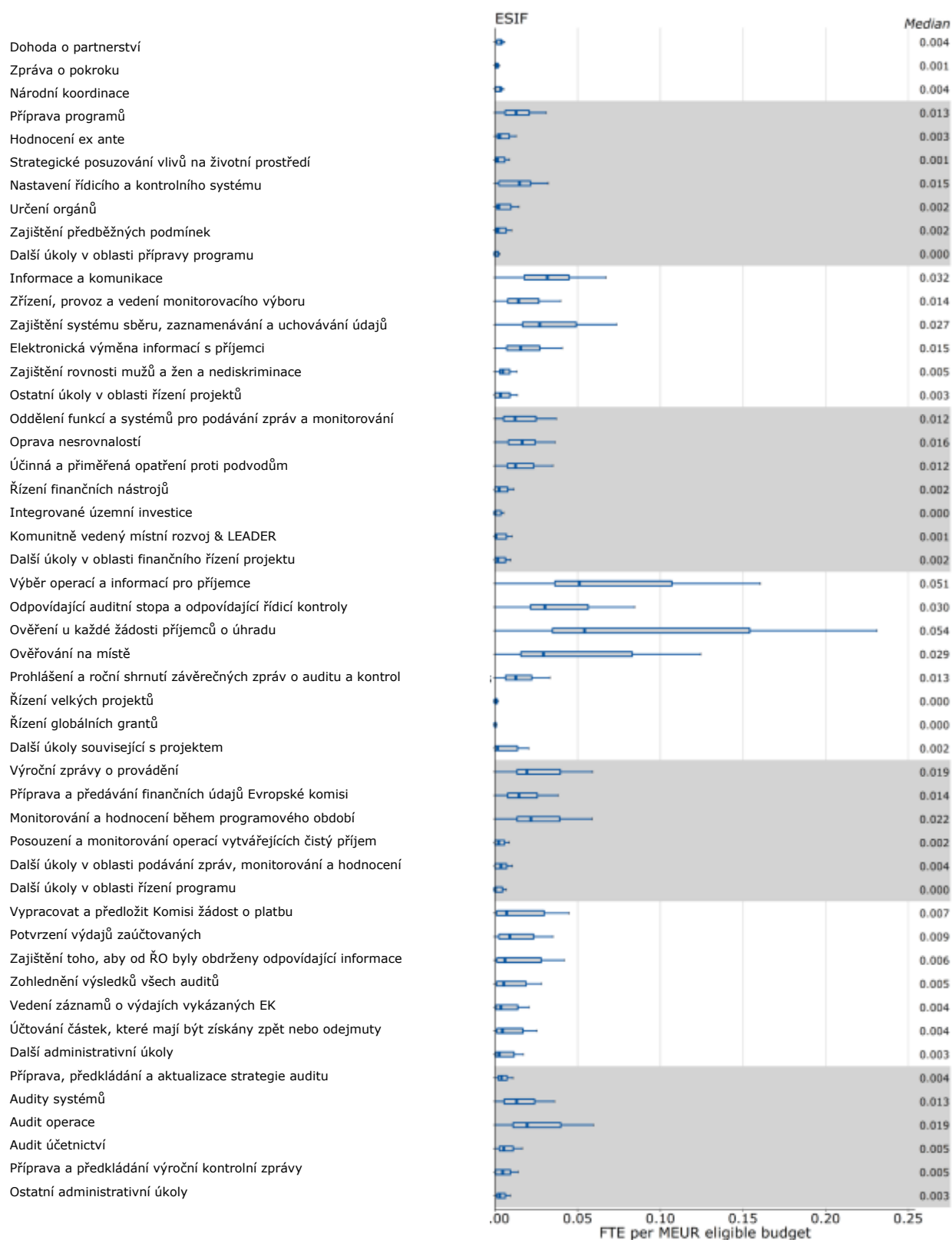
180 subjektů

Celkový počet subjektů zapojených do implementace (centrální a místní úroveň)

celkem 219 subjektů

Pozn.: Subjekty jsou v implementační struktuře započítány pouze jednou, přestože vykonávají více funkcí – např. MMR zastává úlohu Národního orgánu pro koordinaci a zároveň je řídicím orgánem IROP, INTERREG ČR–PL a OPTP.

Příloha č. 2: Přehled činností v procesu administrace podpor z ESIF

Příloha č. 3: Přehled auditních misí EÚD provedených v České republice v letech 2021 a 2022

Rok	Číslo auditu	Předmět auditu (program)	Typ auditu (DAS / audit výkonnosti)	Forma auditu (na místě / dotazníkově)	Učiněná zjištění a doporučení	Přijatá opatření	Hodnocení plnění opatření
2021	CH1126859CS01-21PP-21CH-1008	Audit výkonnosti týkající se uhelných regionů procházejících transformací	Audit výkonnosti				
	CL-12841	Audit k prohlášení o věrohodnosti za rozpočtový rok 2021 (VKZ a UZ 19/20) (OPZ)	DAS	Dotazníkově	Zaslány požadované záznamy o výběrech vzorků a subsumplingů za OPZ, 5. 8. 2021 zasláno odd. 5209 požadované ke vzorkům via EÚD, únor 2022 zaslány odpovědi AO ke zjištěním.	22. září 2022 uzavření auditu, nebyly neoprávněné výdaje, doporučení splněna.	6. září souhlas Komise follow-up
	CL-11439	Ověření zjištění z auditu k prohlášení o věrohodnosti za rozpočtový rok 2020: programové období 2014–2020, CCI: 2014CZ16RFOP002	DAS	Dotazníkově	NZ 1. Nedostatky ve způsobu výběru vzorku. 2. Nedostatky v auditní práci a nedostatečná auditní stopa. 3. Nedostatečný vnitrostátní právní rámec týkající se způsobilosti DPH. 4. Dopad zjištění na výpočet TER a RTER. Dopis o uzavření – zjištění č. 1 a 2 ponechány, zjištění č. 3 upraveno pouze na úpravu DPH na úrovni programu, zjištění č. 4 upraveno dle zjištění Komise.	Reakce AO na identifikovaná zjištění uvedená v návrhu zprávy Komise č. REGC414CZ0157	
	CL-12840	Audit k prohlášení o věrohodnosti za rozpočtový rok 2021 (VKZ a UZ 19/20) (IROP)	DAS	Dotazníkově	NZ obsahuje šest zjištění: 1) Systém – nedostatky v přístupu AO k výběru vzorku operací. 2) Systém – nedostatky v auditní činnosti a nedostatečný audit trail. 3) Systém – nedostatečný vnitrostátní právní rámec vztahující se k finančním opravám AO. 4) Systém – dopad zjištění na výpočet TER a RTER Auditním orgánem. 5) AO 3 – nezpůsobilé výdaje – nedostatečný výpočet ze strany AO. 6) AO 6 – nezpůsobilé výdaje – nedostatečný výpočet ze strany AO Předloženo Komisi k připomínce, po formální úpravě připomínky od Komise zasláno 22. února 2022 – reakce k NZ od AO na EÚD. 8. července 2022 dopis o uzavření – 1 a 2 přehodnoceno na menší systémový nedostatek, 3 a 4 – ponecháno, 5 a 6 – změna navržených finančních oprav.		

2022	CL-13517	Audit work for the ECA's 2022 statement of assurance 2014–2020 programme period – OP VVV	DAS		Oznamovací dopis ze dne 19. září 2022.		
	CL-13518	Audit k prohlášení o věrohodnosti za rozpočtový rok 2022: programové období 2014–2020, operační program 2014CZ16RFOP001 „Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost“, 22CH2SOA	Audit výkonnosti	Na místě	Dne 8. února 2023 doručeny předběžné závěry vykonaného auditu EÚD v anglické verzi, dne 3. března 2023 byla doručena česká verze. Pro odeslání stanoviska k závěrům z vykonaného auditu byl po prodloužení stanoven termín 14. dubna 2023.		
	CL-14055	Audit k prohlášení o věrohodnosti za rok 2022 (22CH3MF4) – Česká republika – Fond pro vnitřní bezpečnost (ISF) v období 2021–2027 – audit systémů auditních orgánů		Na místě	Oznamovací dopis zaslán 19. září 2022. Dopis ze dne 24. listopadu 2022 o ověření předběžných zjištění z kontrolní návštěvy.		

Zdroj: informace AO, duben 2022.
Pozn.: VKZ = výroční kontrolní zpráva.
UZ = účetní závěrka.

Příloha č. 4: Přehled auditních a ověřovacích misí Komise provedených v České republice v letech 2021 a 2022

Rok	Datum provedení	Audito- vaný subjekt	Číslo auditu	Předmět auditu	Stav kontra- diktorního řízení	Učiněná zjištění a doporučení	Přijatá opatření	Hodnocení plnění opatření
2021	13. 2. 2023 FollowUp	OP VVV	EMPG 314CZ0706	Přezkum činnosti auditních orgánů / auditu souladu v období 2014–2020. OP VVV, CCI: 2014CZ05M2OP001.	Uzavřeno	Vzhledem k tomu, že členský stát zjištěné neoprávněné výdaje akceptoval a že orgány členského státu provedly všechna doporučení auditu, včetně požadovaných finančních oprav uvedených v příloze II závěrů k auditu č. EMPG314CZ0706, nepřijímá Komise žádná další opatření, a audit je proto uzavřen.		
	13. 3. 2023 TIC	OP VVV, OP Z, OP PPR	REGC 414CZ0153	OP VVV, OP Z, OP PPR – tematický audit 2014–2020 k výroční zprávě	Uzavřeno	Útvary Evropské komise nepovažují žádná další následná opatření za potřebná, a tento audit je proto uzavřen.		
	25. 5. – 3. 8.	OPTP	REGC 414CZ0233	Přezkum práce AO – získat přiměřené ujištění, že v ŘKS nedojde k vážným nedostatkům, které zůstanou nezjištěné, nehlášené, a proto neopravené.	Uzavřeno	Nález 01 klíčový požadavek: KR02 – vhodný výběr operací; kritéria hodnocení: AC 2.5 nedostatečný postup při ověřování střetu zájmů hodnotitelů (doporučení: zajistit z pozice vnitrostátních orgánů podepisování prohlášení o neexistenci střetu zájmů každým hodnotitelem, začlenit definici střetu zájmů přímo do systému monitorování IT, aktualizace příruček postupů...). Nález 02 kategorie: veřejné zakázky – vnitrostátní pravidla, podkategorie: oznámení o zakázce a výběr nabídky; projekt: Režijní výdaje centra financované OPTP 2017–2019 (doporučení: při auditu zadávacího řízení ověřit zadání úplnosti informací dle čl. 123 písm. b) ZVZ, AO by měl doplnit kontrolní list o otázky týkající se souladu s čl. 123 písm. b))	Doporučení 01.01: Přijato; ŘO zapracoval text do řídicí dokumentace; doporučení 02.01: přijato; po aktualizaci metodického pokynu byla výše uvedená otázka dále upřesněna v souladu s doporučením 02.01 k příslušným zadávacím řízením.	Doporučení 01.01 je uzavřeno; doporučení 02.01 je uzavřeno.

21. 9. – 27. 11.	IROP	REGC 414CZ0157	Memorandum plánovaných šetření <i>Přezkum činnosti auditních orgánů / auditů souladu v období 2014–2020</i> ; CCI: 2014CZ16RFOP002	Probíhá	Závěrečná zpráva o auditu ze dne 29. 9. 2021 zjištění č. 1 – přepočtení celkové chybovosti (TER) / zbytkové celkové chybovosti (RTER) zjištění č. 2 – nepřiměřené a diskriminační požadavky týkající se počtu požadovaných referenčních zakázek zjištění č. 3 – diskriminační nastavení technických specifikací zjištění č. 4 – navýšení finanční opravy na 25 % za porušení ZVZ zjištění č. 5 – podstatná změna závazku ze smlouvy	Dne 24. 11. 2021 zaslána odpověď k závěrečné zprávě o auditu č. REGC414CZ0157. Přijato doporučení ke zjištění č. 4 – navýšení korekce z 5 na 25 % z částky veřejné zakázky. V dubnu 2023 se bude odesílat odpověď k follow-up auditu – přijato doporučení ke zjištění č. 3 – korekce 10 % na veřejné zakázky.	Doporučení 01.01 je uzavřeno; doporučení 02.01 je uzavřeno; doporučení 04.01 je uzavřeno; doporučení 05.01 je uzavřeno
26. 11.	OPR	2021/CZ/ KR7/MARE	Thematic Audits 2014 - 2020: <i>System audit on the effective and proportionate anti-fraud measures implemented, taking into account the risks identified</i> ; CCI: 2014CZ14MFOP001	Uzavřeno	Finální zpráva ze dne 26. 11. 2021		
4. 1. – 5. 10.	OP PIK/ OPPI	DAC214 CZ1022	Získat přiměřenou jistotu, že systémy řízení a kontroly fungují efektivně ve vztahu k trvanlivosti investic do infrastruktury. Klíčové požadavky, které jsou předmětem auditu, jsou: klíčový požadavek 2: vhodný výběr operací a klíčový požadavek 4: adekvátní ověření managementu se zaměřením na status příjemců (MSP nebo velké podniky) a na trvanlivost investic do infrastruktury. + Follow-up Programme 2007CZ161PO004 Enterprise and Innovation (ref. Ares(2021)2130698)	Probíhá	<i>Tematické audit</i> 2014–2020 – OP PIK 2014–2020 oznamovací dopis – anglická verze Ares(2021)5207095 ze dne 20. 8. 2021; oznamovací dopis – česká verze Ares(2021)5692580 ze dne 17. 9. 2021; draft report – anglická verze Ares(2021)7906801 ze dne 21. 12. 2021; draft report – česká verze Ares(2022)693567 ze dne 31. 1. 2022; final report – anglická verze Ares(2022)3938010 ze dne 25. 5. 2022; final report – česká verze Ares(2022)4789232 ze dne 30. 6. 2022; reakce českých orgánů na final report Ares(2022)5987357 ze dne 29. 8. 2022		

2022	13.–17. 6.	AO (OP PPR)	DAC214 CZ1353	Audit práce AO – klíčový požadavek 16 adekvátní auditů operací, vzorek osmi projektů rozšířen na devět, do 11. 7. předány všechny doplňující podklady od 5209	Probíhá	Angl. návrh zprávy 14. 10. 2022, dvě hlavní zjištění s finančním dopadem, návrh v češtině 2. 12. 2022, připomínky ŘO a AO 2. 12. 2022. Závěrečná zpráva Komise ze dne 20. 3. 2023, jedno zjištění s potenciálním finančním dopadem, pokud nebudou doloženy příslušné dokumenty. Dokumenty již v prosinci 2022 vloženy do MS2014+, 28. 3. 2023 znovu zaslány e-mailem odkazy na tyto dokumenty, do 13. 4. 2023 bez reakce. Do 13. 4. 2023 není česká verze zprávy.	Reakce společná MR stanovisko 2. 12. 2022. Stanovisko odesláno SFC 20. 12. 2022, dokumenty vloženy do MS2014+ 28. 3. 2023.	
	3. –14. 10.	IROP	DAC214 CZ1354	Hlavním cílem auditu je získat přiměřenou jistotu, že ŘKS fungují účinně, zejména: - klíčový požadavek č. 4: přiměřené řídicí kontroly; - klíčový požadavek č. 5: odpovídající auditní stopa. Audit proveden ve dvou fázích. První fáze bude probíhat na dálku od 3. do 7. 10. 2022, dokončena návštěvou na místě v prostorách příjemců vybraných operací. Návštěva na místě je plánována v týdnu od 10. do 14. 10. 2022.	Probíhá	Dne 11. 8. 2022 doručen dopis o zahájení (Ares(2021)5700629 – Memorandum plánovaných šetření <i>Tematické auditů 2014–2020</i> . Návrh zprávy z 20. 2. 2023. Zjištění č. 1 – chybějící postupy pro kontrolu udržitelnosti operací. Zjištění č. 2 – nedostatečné ověřování finanční způsobilosti žadatelů. Zjištění č. 3 – nezpůsobilé výdaje. Zjištění č. 4 – nedostatečná transparentnost a/nebo nerovné zacházení během hodnocení veřejných zakázek.		
		OPR	Thematic audit/ MARE/E1	EPM „Thematic audits 2014–2020“ European Maritime and Fisheries Fund – Operational Programme for the Czech Republic, CCI 2014CZ14MFOP001	Probíhá	Oznámení ze dne 10. 6. 2022.		

Zdroj: informace AO, duben 2022.

Česká republika
Nejvyšší kontrolní úřad

Vydal Nejvyšší kontrolní úřad
2023